

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

21 Kasım 2023 Salı

23'üncü Toplantı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Ağrı Milletvekili Sırrı Sakik'in Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez'in Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

5.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cüpolo'nun Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

6.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III. AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, Anayasa Mahkemesinin Hatay Milletvekili Şerafettin Can Atalay'la ilgili kararına, Yargıtay 3. Ceza Dairesinin kararı tanımamasına, Yargıtay 4. Ceza Dairesinin açıklamalarına ve bu konunun çözülmesi konusunda Meclisin üzerine düşeni yapması gerektiğine inandıklarına ilişkin açıklaması

2.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın Adalet Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Kırşehir Milletvekili Necmettin Erkan'ın, Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez'in Adalet Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

5.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cupolo'nun Adalet Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

6.- İstanbul Milletvekili İsmail Faruk Aksu'nun, doğrudan partilerini hedef alarak söylenen sözlerle ilişkin açıklaması

7.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerindeki görüşmelerin soru-cevap bölümünde Bakanın yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleleri

a) Adalet Bakanlığı

b) Kişisel Verileri Koruma Kurumu

c) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu

ç) Türkiye Adalet Akademisi

d) Hâkimler ve Savcılar Kurulu

e) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

f) Anayasa Mahkemesi

g) Yargıtay

ğ) Danıştay

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

23'üncü Toplantı
21 Kasım 2023 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.05'te açılarak dört oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş,

Komisyonun bugünkü gündemine,

Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Ağrı Milletvekili Sırrı Sakık'ın Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez'in Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cupolo'nun Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli,

Anayasa Mahkemesinin Hatay Milletvekili Şerafettin Can Atalay'la ilgili kararına, Yargıtay 3. Ceza Dairesinin kararı tanınmamasına, Yargıtay 4. Ceza Dairesinin açıklamalarına ve bu konunun çözülmesi konusunda Meclisin üzerine düşeni yapması gerektiğine inandıklarına,

Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerindeki görüşmelerin soru-cevap bölümünde Bakanın yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine;

Muş Milletvekili Sezai Temelli,

Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın Adalet Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez'in Adalet Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cupolo'nun Adalet Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine;

Kırşehir Milletvekili Necmettin Erkan, Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İstanbul Milletvekili İsmail Faruk Aksu, doğrudan partilerini hedef alarak söylenen sözlere,

İlişkin açıklama yaptı.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Adalet Bakanlığının,
Kişisel Verileri Koruma Kurumunun,
Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumunun,
Türkiye Adalet Akademisinin,
Hâkimler ve Savcılar Kurulunun,
Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun,
Anayasa Mahkemesinin,
Yargıtayın,
Danıştayın,
2024 yılı bütçeleri ve 2022 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 2024 yılı bütçelerini görüşmeye devam etmek için 22 Kasım 2023 Çarşamba günü saat 10.00'da toplanmak üzere toplantıya 22.17'de son verildi.

21 Kasım 2023 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.05

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 23'üncü Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gündemimizde Adalet Bakanlığı, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Ceza ve İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu, Türkiye Adalet Akademisi, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştayın bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları bulunmaktadır.

Şimdi, müzakerelere başlamadan önce Komisyonumuzda bulunan kamu kurumlarımızın temsilcilerinin Bakan Yardımcılarımızdan başlamak üzere kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamamlandı sanırım.

Sayın Bakan, şimdi konuşmanızı yapmak üzere...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun Sayın Türelî.

III. AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, Anayasa Mahkemesinin Hatay Milletvekili Şerafettin Can Atalay'la ilgili kararına, Yargıtay 3. Ceza Dairesinin kararı tanımamasına, Yargıtay 4. Ceza Dairesinin açıklamalarına ve bu konunun çözülmesi konusunda Meclisin üzerine düşeni yapması gerektiğine inandıklarına ilişkin açıklaması

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Anayasa Mahkemesinin seçilmiş milletvekili Can Atalay'ın Anayasa'da teminat altına alınmış kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ve seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin kararının Yargıtay 3. Ceza Dairesi tarafından tanınmaması üzerine başlayan kriz devam ediyor. Dün de Yargıtay 4. Ceza Dairesi kendisine yapılan itirazla ilgili karar verilmesine yer olmadığına hükmeden bir açıklama yaptı. Oysa Anayasa'nın 153'üncü maddesi son derece açıktır; Anayasa Mahkemesi kararları yasama, yürütme ve yargı organlarını bağlar.

Yüksek yargı organları arasında yaşanan bu görüş ayrılığı bir yönüyle hukuki bir kriz, Anayasa'nın ayaklar altına alınmasıdır. Diğer taraftan da Meclisin...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bu, usul konuşması değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, böyle bir usul yok ki.

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) – Böyle bir usul var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yok, böyle bir usul yok.

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) – İzin verir misiniz, bitireceğim.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bu, usul değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Usulle alakalı o zaman konuşun lütfen.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Usulle ilgili de konuşacak, biraz sabredin Sayın Başkan.

CAVİT ARI (Antalya) – Usulle ilgili söz aldı zaten.

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) – Usulle ilgili olarak da konuşuyorum.

Diğer taraftan da Meclisin seçilmiş bir milletvekilinin görevini yapması...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya usulle alakalı ben size söz verdim Sayın Türelî, bu olmuyor ki...

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) – İzin verir misiniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yok ki böyle bir şey.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Zaten konuşacağız.

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) – Bitireceğim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hukukun olmadığı yerde usul mu olur?

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) – Biraz tahammül edin Sayın Başkan. Burada bir grup sözcüsü olarak konuşuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, böyle bir usulümüz yok, böyle bir yöntem yok; bunu gayet iyi biliyorsunuz.

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) – Hayır, biliyoruz. Bu konuda her zaman fikirlerimizi...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Her zaman yardımcı oluyorum size.

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) – Bitireceğim.

Diğer taraftan seçilmiş bir milletvekilinin görev yapmasının engellenmesi anlamıyla da Meclisin yetkisinin ayaklar altına alınmasıdır.

Şimdi, biz bugün, burada Adalet Bakanlığı bütçesini görüşeceğiz ama hukukun olmadığı yerde hangi adaleti görüşeceğiz? Bu anlamda da bu krizin -bu aynı zamanda bir devlet krizidir- bir an önce çözülmesi gerekiyor; bunun çok ciddi anlamda bugün sisteme, hukuk düzenine ve demokrasiye zarar verdiğini düşünüyoruz. Meclisin de bu konuda üzerine düşeni yapması gerektiğine inanıyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER*A) KANUN TEKLİFLERİ*

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (*)

a) Adalet Bakanlığı

b) Kişisel Verileri Koruma Kurumu

c) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu

ç) Türkiye Adalet Akademisi

d) Hâkimler ve Savcılar Kurulu

e) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

f) Anayasa Mahkemesi

g) Yargıtay

ğ) Danıştay

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz; Adalet Bakanlığımızın 2024 yılı bütçesi ve 2022 yılı kesin hesabının görüşmeleri münasebetiyle huzurlarınızda bulunmaktayız. Meclis Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Kıymetli Başkan ve üyeleri ile görüşmelere iştirak eden milletvekillerimizi, basın mensuplarımızı ve aziz milletimiz; şahsım ve Bakanlığımız adına en kalbî duygularıyla saygıyla selamlıyorum.

Adalet sistemimize ilişkin olarak gerçekleştirdiğimiz ve planladığımız çalışmaları Komisyonumuzun takdirlerine arz edeceğiz. Burada ifade edilen görüşlerin Bakanlığımız için, yargı teşkilatımız için, uygulamamız için yol gösterici olacağına yürekten inanıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; aziz milletimiz büyük bir tarih şuuruyla cumhuriyetimizin 100'üncü yılını kutlamaktadır. Bu münasebetle cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere istiklal mücadelemizin bütün kahramanlarını minnetle yâd ediyorum. Görevimiz bize bırakılan emanete sahip çıkarak cumhuriyetimizin yüz yıllık kazanımlarının üzerine daha büyük hedefleri gerçekleştirmek ve 2'nci yüzyılda dünyaya Türkiye Yüzyılı damgasını vurmak olacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; adaletin ve insan haklarının küresel düzeyde ayaklar altına alındığı bir süreçten geçiyoruz. Filistin'de, İsrail işgal ettiği topraklarda 7 Ekimden bu yana insanlık suçu işliyor; çocuk kadın demeden masum sivillerin üzerine bombalar yağdırarak soykırım yapıyor. Hastanelerin, okulların, mülteci kamplarının bombalandığı, insanların aç, susuz bırakılarak göçe zorlandığı, 13 bin Filistinli'nin şehit edildiği, öldürülenlerin yüzde 70'inin kadın ve çocuklardan oluştuğu bu katliama rağmen Birleşmiş Milletlerin huzuruna getirilen ateşkes önerileri maalesef sonuç vermiyor. Bu durum, Sayın Cumhurbaşkanımızın "Dünya 5'ten büyüktür." sözünün ne derece anlamlı olduğunu bir kez daha gösteriyor. Tüm bunlara rağmen soykırım ve savaş suçlarının Uluslararası Ceza Mahkemesinin gündemine elbet bir gün geleceğine inanıyoruz. Türkiye olarak bugüne kadar olduğu gibi Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde Filistinli kardeşlerimizin hakkını, hukukunu savunmaya

* (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri 20/10/2023 tarihli 4'üncü Toplantı Tutanağı'na eklidir.

devam edeceğiz. Acıların bir an evvel sona ermesini temenni ediyor, bu insanlık dışı saldırılarda ve gerçekleştirilen soykırımında şehit edilen masum insanlara Allah'tan rahmet diliyor, insanlık suçunu işleyen saldırganları huzurlarınızda bir kez daha lanetliyorum.

Komisyonumuzun Kıymetli Başkan ve üyeleri; demokrasi ve hukukun üstünlüğü, kamu güvenliğinin, sosyal barışın, toplumsal ilerlemenin ve ekonomik büyümenin temel şartıdır. Aynı şekilde, hak ve özgürlüklerin yegâne güvencesinin de demokratik hukuk devleti olduğu kuşkusuzdur. Demokratik hukuk devletinin tahkim edilmesi, temel hak ve özgürlüklerin korunup geliştirilmesi, yargının bağımsızlığı yanında tarafsızlığının da sağlanması hedefi doğrultusunda son yıllarda reform sayılabilecek önemli adımlar attık. Bu kapsamda Millî Güvenlik Kurulunun yapısını daha demokratik hâle getirdik, Yüksek Askerî Şûrayı yeniden yapılandırdık, sıkıyönetim ilanına izin veren Anayasa hükümlerini yürürlükten kaldırdık, devlet güvenlik mahkemelerini ve özel yetkili mahkemeleri kaldırdık, askerî mahkemeleri, Askerî Yargıtay ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesini kaldırarak yargıdaki sivil ve askerî yargı ayırımına son verdik, Hâkimler ve Savcılar Kurulunu ve Anayasa Mahkemesini yeniden yapılandırdık, seçilen üye kaynaklarını çeşitlendirdik ve seçim usulünü değiştirdik. Anayasa'da geçici madde 15'i yürürlükten kaldırmak suretiyle darbecilere yargı yolunu açtık. Kişisel verilerin etkin biçimde korunmasını, bilgi edinme hakkını, anayasal ve yasal güvenceye kavuşturduk. Kamu Denetçiliğinin kurulmasını sağlayarak herkese, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetlerde hak arama yolunu güçlendirdik. Kadın hakları, çocuk hakları, engelli ve yaşlılarımız ile şehit aileleri ve gazilerimize pozitif ayrımcılık düzenlemelerini hayata geçirdik. Milletvekili seçilme yaşını 30'dan 25'e, sonrasında 18'e düşürerek gençlerin de temsilinin önünü açtık. Sendikal hakları güçlendiren, memura toplu sözleşme hakkı getiren anayasal düzenlemeleri hayata geçirdik. Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesini sağladık. Millet hâkimiyetine dayanan daha güçlü demokrasi için Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçerek halkın yürütmeyi doğrudan belirlemesi imkânını sağladık, demokrasimizi güçlendirdik. Temel kanunlarımızın tamamını yenileyerek çağımızın ihtiyaçlarıyla uyumlu hâle getirdik. Gerek kanunlarımızın yenilenmesi gerekse Anayasa'da gerçekleştirdiğimiz reformlarla önemli mesafeler kaydetmiş olsak da hâlen yeni bir anayasaya ihtiyaç duyduğumuz açıktır. Darbe döneminde hazırlanan mevcut Anayasa'nın, hukukun üstünlüğünü esas alan bir anlayışla hak ve özgürlükler çerçevesinde yenilenmesi elzemdir. Bugüne kadar Anayasa'mızda 19 değişiklik paketiyle 184 değişiklik yapılmış ve 200'den fazla noktaya temas edilmiştir. Zaman içerisinde Anayasa'mızın yeknesaklığı bozulmuş ve âdeta yamalı bir bohça hâline gelmiştir; bu, herkes tarafından kabul gören bir gerçektir. Bu itibarla, demokratik, kuşatıcı, temel hak ve özgürlükleri öne alan, toplumun her kesiminin görüşlerini ihtiva eden ve büyük bir mutabakatla kabul edilecek yeni ve sivil bir anayasa yapmak milletimize olan borcumuzdur.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Anayasa'yı uyguluyor musunuz Sayın Bakan?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; ülkemiz, özellikle son yıllarda sürekli bir gelişim, kalkınma ve değişime sahne olmuş, ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler toplumda yeni ihtiyaçları doğurmuş...

CAVİT ARI (Antalya) – 19 kere değişti. 2010'da, 2017'de Anayasa'da değişiklik yapıldı...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, enerjinizi saklayın, uzun bir müzakere yapacağız.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - ...bu yeni ihtiyaçlara cevap verecek güvenilir ve erişilebilir adalet sisteminin tesisi için hükümetlerimiz döneminde...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ortada Anayasa var mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, hiçbirinizin konuşmasına müdahale etmiyorum, lütfen.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - ...yargı alanında reform irademiz kesintisiz sürmüş, bu dönemde planlı bir reform süreci hayata geçirilmiştir.

CAVİT ARI (Antalya) – 2010’da, 2017’de Anayasa değişikliği yaptınız Sayın Bakan, niye bunları düzenlemediniz? İşinize gelenleri buraya yazıyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ari, lütfen kendinizi yormayın, size söz hakkı vereceğim.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Bu kapsamda 2009 yılında birincisi, 2015 yılında ikincisi, 2019 yılında üçüncüsü hazırlanıp açıklanan Yargı Reformu Strateji Belgeleri ve 2014 ile 2021 yıllarında açıklanan İnsan Hakları Eylem Planları çerçevesinde önemli hedefler belirledik ve bu hedefler doğrultusunda çok sayıda yargı paketini Türkiye Büyük Millet Meclisinde milletvekillerimizin oylarıyla yasalaştırdık ve idari düzenlemeleri de bu doğrultuda hayata geçirdik.

27’nci Yasama Döneminde hayata geçen birinci yargı paketiyle, hak ve özgürlükleri koruyan ve güçlendiren bir yaklaşımla Ceza Muhakemesi Kanunu’nda önemli değişiklikler yapıldı. İfade özgürlüğünün tahkimi, tutukluluğa azami süre, hukuk mesleklerine giriş sınavı, soruşturma ve kovuşturma öncesi eleme araçları, ceza hukukunda alternatif uyumsuzluk çözüm yöntemleri gibi hususlar getirilen düzenlemelerin başlıcalarıdır. İkinci yargı paketiyle, infaz sisteminde çözüm bekleyen konulara ilişkin önemli düzenlemeleri hayata geçirdik. Üçüncü yargı paketiyle, özel hukuk alanında sadeleştirici ve hızlandırıcı yenilikleri hayata geçirerek hukuk yargılamalarının aksayan yönlerine ilişkin düzenlemeler yaptık. Dördüncü yargı paketiyle, mağdur odaklı adalet anlayışını ortaya koyan yeniliklerin yanında suçsuzluk karinesini ve lekelenmeme hakkını güçlendiren adli araçları sisteme kazandırdık, yine aynı paketle tutuklama tedbirinde katalog suçlar bakımından somut delil kriterini getirdik, adli kontrol tedbirine yönelik süre sınırı getirerek kararların belirli aralıklarla incelenmesini sağladık. Beşinci yargı paketiyle, aile hukukunda çocuk teslimine ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik köklü yenilikler getirdik, ayrıca, icra sisteminde fiziki satış usulünün kaldırılarak elektronik satış usulünün getirilmesi ve borçluya haczedilen malını rızaen satma imkânı verilmesi suretiyle hacizli malların gerçek değeri üzerinden satılmasını sağladık. Altıncı yargı paketiyle, hâkim ve savcı yardımcılığı kurumunun ihdas edilmesi, taşınmaz satışlarının noterliklerce de yapılabilmesi başta olmak üzere önemli düzenlemeleri hayata geçirdik. Yedinci yargı paketiyle, dava şartı ara buluculuğun kapsamını genişlettik, bazı suçların cezalarının artırılmasını, icra sistemindeki değişikliklerden avukatlara kolaylıklar sağlayan düzenlemelere kadar birçok başlığı içeren yenilikler getirdik. Kanun değişiklikleriyle hayata geçirilen yeniliklerin yanında Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve idari nitelikteki faaliyetlerle de önemli gelişmeler kaydettik. Hizmet içi eğitimlerin hâkim ve savcılarının terfilerinde dikkate alınması, Hâkimler ve Savcılar Kurulu bünyesinde Yargıda Performans Ölçüm ve Takip Merkezinin kurulması ile Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin yayınlanması bu kapsamdaki gelişmelerden sadece bazılarıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; depremden etkilenen illerimizde adalet hizmetlerine ilişkin hususları da Komisyonumuza arz etmek istiyorum. 6 Şubatta gerçekleşen, 11 ilimizi etkileyen, dünya tarihinin en büyük depreminin yol açtığı zarar adalet hizmetlerini de doğrudan etkilemiştir. Adalet teşkilatı olarak hızlı bir planlamayla tüm imkânlarımızı bölgeye seferber ettik ve önlemleri gecikmeksizin aldık. Bu kapsamda, öncelikle kimsenin hak kaybına uğramaması için Olağanüstü Hâl Kapsamında Yargı Alanında Alınan Tedbirlere İlişkin 120 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yayımlandı. Bölgede adli soruşturmanın gerçekleştirilebilmesi için bin hâkim ve savcı ilaveten görevlendirildi, soruşturmalarda delil tespitleriyle ilgili olarak 984 bilirkişi bölgeye sevk edildi, DNA

ve kimlik tespitleriyle ilgili olarak da 538 adli tıp uzmanı bölgeye görevlendirildi, “Kardeş Adliye” projesi kapsamında da 8.951 adliye personelimiz bölgeye görevlendirildi. 326 kişilik cezaevleri arama kurtarma ekibimiz 41 vatandaşımızı enkaz altından canlı olarak kurtardı, buradan CEKUT ekibimize de bir kez daha teşekkür ediyorum. 11 adet ceza infaz kurumunun ağır hasar görmesi nedeniyle 12.638 hükümlü ve tutuklu başka bölgelere nakledildi. Bakanlığımıza ait tesislerde 7 bin depremzedeye ev sahipliği yaptık. Depremden etkilenen 11 ilimizde bulunan Bakanlığımıza bağlı 108 hizmet binası, 89 ayrı yerde adliye personeli konutunun hasar tespitlerini ivedi şekilde yaptık. Depremde ağır hasarlı adliye sayımız 15’tir, bunun 2 tanesi müstakil adliyemiz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Adliye sayısı fazla olsun diye bizim Malatya’da 8 tane adliye var, her biri de ayrı yerde, Allah razı olsun(!)

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Ayrıca, 2 denetimli serbestlik hizmet binasının, 11 ceza infaz kurumunun, 253 dairesel adliye personeli konutunun ağır hasarlı olduğunu tespit ettik.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Kimi eski otel, kimi eski yurt.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Depremden etkilenen Malatya adliye binasının da ihalesini gerçekleştirdik.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Daha yeni... Şükür Allah’ımıza, şükür(!)

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Önümüzdeki birkaç gün içerisinde temelini hep beraber atacağız, temel atma törenine sizleri de bekliyoruz. (AK PARTİ milletvekillerinden “İnşallah!” sesleri)

VELİ AĞBABA (Malatya) – İnşallah, inşallah da sor bakalım kaç yıldır uğraşılıyor?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Adana Karataş, Adıyaman Besni, Hatay Samandağ, Şanlıurfa Birecik, Şanlıurfa Suruç, Şanlıurfa Viranşehir ve Şanlıurfa ek adalet binalarının ihale işlemleri ise devam etmektedir.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Kaç Bakan eskitti bizim Malatya adliyesi!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, lütfen Sayın Bakanı dinleyelim.

Buyurun.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Yine, hasar ve ihtiyaç durumunu dikkate alarak deprem bölgesinde yer alan 32 adalet binası, 2.304 daireden oluşan adliye personel konutu ve 13 ceza infaz kurumu projesini 2024 Yılı Yatırım Programı’na teklif ettik. Tüm bunların yanında depremde hasar gören adalet binalarımız için tadilat, lojistik, ikmal vesaire giderleri için Bakanlık olarak ekim ayı itibarıyla 531.309.755 lira harcama gerçekleştirdik.

Deprem nedeniyle yargının iş yükünün arttığı ve önümüzdeki süreçte de artmaya devam edeceğinin farkındayız. Bu çerçevede yapmış olduğumuz analize dayalı olarak deprem bölgesinde şimdiye kadar toplamda 131 yeni mahkeme kurduk. Kurulan mahkemelerin 2’si adli yargı, 2’si de idari yargı istinaf dairesi. Deprem bölgesinde görev yapan hâkim ve savcı sayısını da artırmış bulunmaktayız. Son kararnameyle bölgeye ilave 221 hâkim ve savcı ataması gerçekleştirdik. Gaziantep’te gerçekleştirdiğimiz deprem bölgesi değerlendirme toplantısında da bütün uygulayıcılardan aldığımız görüşler doğrultusunda orada yargı süreçlerinin tıkanmaması anlamında özellikle bir taslak çalışmasını Türkiye Büyük Millet Meclisimizin, milletvekillerimizin takdirine sunmuştuk ve yasalaştı, 7471 sayılı Kanun’la yürürlüğe girdi. Burada idari yargılama usulüne bir geçici madde ekledik. Bölgede yedi yüz otuz beş gün sürecek idari davanın -sadece 11 ilimiz için geçerli, geçici bir madde- yüz yetmiş sekiz

günde sonuçlanmasını öngören bir kanun değişikliği Türkiye Büyük Millet Meclisinde gerçekleşti. Aynı kanunla ayrıca bölge dışından bilirkişi atanabilmesine yönelik imkân da sağlanmış oldu. Bu nedenle Türkiye Büyük Millet Meclisinin çok değerli milletvekillerine huzurlarınızda teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; soruşturmayla başlayan, kovuşturmayla devam eden ve infaz aşamasıyla sona eren ceza adalet sisteminin günümüz insan hakları anlayışıyla uyumlu hâle getirilmesine ve sistemin geliştirilmesine yönelik önemli iyileştirmeler yaptık. Bu kapsamda 2017 yılında mevzuatımızda lekelenmeme hakkına ilişkin önemli değişiklikler yaptık ve soruşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar verebilme imkânını getirdik. Bu kapsamda 2017'den bu yana 945 bin soruşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Bu da çok önemli, vatandaşlarımızın herhangi bir ihbar durumunda soruşturmaya yer olmadığına dair karar verilerek lekelenmeme hakkının sağlanması açısından önemli bir gelişme ve ilerleme olduğunu ifade etmek istiyorum.

Yine burada hep beraber o dönemde milletvekiliydik ve taahhülle serbest bırakma... Sırf ifade almaya yönelik yakalama kararı nedeniyle oluşan mağduriyeti gidermek için de taahhülle serbest kalma imkânını getirdik. Bu kapsamda da bugüne kadar 234.647 vatandaşımız taahhüt vererek serbest kalmış ve ifadesini taahhüt ettiği tarihte vermiştir.

Vatandaşlarımızın seyahat etmek üzereyken karşılaştıkları adli problemi hızlı bir şekilde gidermek amacıyla İstanbul Havalimanına yedi gün yirmi dört saat esasıyla hizmet veren adliye kurulmasını sağladık. Hizmetin verilmeye başlandığı 11 Şubat 2020 tarihinden itibaren İstanbul Havalimanında toplam 42 bin işlem yapıldı.

Malumunuz olduğu üzere, tutuklama bir cezalandırma aracı değil, ceza soruşturma ve kovuşturmalarının etkinliğinin temini için düzenlenmiş bir koruma tedbidir. Bu amaçla adli kontrol müessesesini 2004 yılında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'yla sistemimize dâhil ettik. Ayrıca, tutuklama tedbiri için somut delil kriteriyle soruşturma ve kovuşturma aşamaları için ayrı ayrı azami tutukluluk süreleri getirdik. Bu yaklaşımımız uygulamada da karşılıklı buldu. Nitekim 2002 yılında cezaevlerinde bulunanların yüzde 41'i tutukluyken bugün itibarıyla bu oran yüzde 16,21'e düştü.

Çocuk adalet sisteminin onarıcı adalet yaklaşımıyla yeniden yapılandırılması ve mağdur odaklı bir yaklaşımla çocuğun etkin korunması ve çocuklara özgü tedbirlerin etkinliğinin artırılması konusunda da önemli çalışmalar gerçekleştiriyoruz. Çocuklarımızın özellikle örselenmeden adliyelerde adli görüşme odalarında; mağdur çocukların, çocuk istismarına uğrayan çocuklarımızın da çocuk izlem merkezlerinde örselenmeden ifadelerinin ve muayenelerinin yapılması noktasındaki çalışmalarımızı daha da etkin hâle getirdik.

Üzerinde durmak istediğimiz bir husus da çocuk adalet merkezleri. Çocuklarımızın yetişkinlerden daha farklı bir ortamda yargılama süreçlerinde, gerek suça sürüklenen çocuklarımızın gerekse mağdur çocuklarımızın yargılama süreçlerinde örselenmemesini önemsiyoruz. Bu anlamda çocuk adalet merkezleri uygulamasını başlattık. İlk uygulamamız Erzurum'da başladı Erzurum Büyükşehir Belediye Başkanımızın destekleriyle, buradan teşekkür ediyoruz. Şimdi, ikinci hazırlığımız Gaziantep'te Büyükşehir Belediye Başkanımızın katkılarıyla, Gaziantep Çocuk Adalet Merkezini de önümüzdeki günlerde hayata geçireceğiz.

Çocuk tesliminin ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair mahkeme kararlarının icra dairelerinden alınmasını sağladık. Çocuklarımızın özellikle bir eşya gibi bir yerden bir yere alınıp örselenmesini istemiyorduk ve o kötü görüntüler bizim vicdanımızı sızlatıyordu. Bu anlamda, yapılan yasal düzenlemenin uygulamasını da gerçekleştirdik. 792 çocuk görüşme merkezinde, bugüne kadar 19.940 dosyada 127.732 çocuk teslimi ve kişisel ilişki kurulmasına dair işlem gerçekleştirildi. Bu konu üzerinde hassasiyetle durmaya devam ediyoruz.

Özellikle kadına şiddetin önlenmesi noktasında, geçen dönemde mevzuatımızda yapılan değişiklikleri önemsiyoruz ve bu anlamda da uygulama sorunlarını ortadan kaldırmak için çalışıyoruz. Kadınlara yönelik işlenen suçların ağırlaştırıcı sebep olması ve katalog suçlarda tutuklama sebebi sayılmasına yönelik düzenlemeler geçtiğimiz yasama döneminde gerçekleştirilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ceza adaleti sisteminin önemli bir parçasını da infaz sistemi oluşturmaktadır. Ceza infaz sisteminin amacı yalnızca suçluların özgürlüğünü kısıtlamak değil, aynı zamanda suçluları yeniden topluma kazandırmaktır. Bu perspektifte, şimdiye kadar yapılan çalışmalarla uluslararası standartlara uygun bir ceza infaz sistemi oluşturduk. Bu anlayışımızın bir parçası olarak, iyileştirme faaliyetlerine imkân sağlamayan ve fiziki şartları yetersiz olan 392 cezaevini kapattık. Fiziki koşulların yanında insan kaynaklarına da önem veriyoruz. 2002’de 25.407 olan infaz kurumu personel sayısını bugün itibarıyla 77.419’a çıkardık.

Ceza infaz kurumlarımızda hükümlü ve tutukluların eğitim faaliyetlerini sürdürmelerinin kolaylaştırılması noktasındaki çalışmalara da önem veriyoruz. Bu kapsamda, cezaevlerinde 49.265 kişi ilkokuldan doktora kadar öğrenim görmektedir. ÖSYM ve Millî Eğitim Bakanlığının aynı zamanda cezaevleri birer sınav merkezidir. 162.838 kişi çeşitli kategorilerde sınavlara girmiştir. Cezaevlerimizde 4 çok programlı Anadolu lisesi, 39 da mesleki eğitim merkezi bulunmaktadır ve buralardan mezun olan hükümlüler ellerinde belgeleriyle bir meslek sahibi olarak cezaevlerinden tahliye olmaktadır ve topluma karışmaları ve ıslahları da bu şekilde daha da güçlendirilmektedir.

Malumunuz olduğu üzere, dünyanın birçok yerinde infaz sisteminin bir parçası olarak uygulanan denetimli serbestlik 2005 yılında sistemimizdeki yerini almıştır. Bugüne kadar mahkemeler tarafından 6 milyonun üzerinde denetimli serbestlik kararı verilmiştir. Hâlen ülke genelinde 148 denetimli serbestlik müdürlüğünde 437.636 denetimli serbestlik kararının infazına devam edilmektedir.

Cezaevlerinde özellikle teknolojinin imkânlarını da kullanmaya devam ediyoruz. ACEP projesiyle görüntülü görüşme, cezaevlerindeki yakınlarıyla görüntülü görüşme imkânları, e-doktor uygulamaları, e-mektup uygulamalarıyla burada gerçekten çağa uygun, insan haklarına uygun, önemli cezaevi uygulamaları gerçekleştiriyoruz. Bugüne kadar 130 milyona yakın görüntülü ve sesli görüşme gerçekleştirildi.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yargı teşkilatımızın iş yüküne ilişkin bazı bilgileri Komisyonumuza arz etmekte fayda görüyoruz. 2023 yılı Kasım ayı itibarıyla cumhuriyet başsavcılıklarında 5 milyon 895 bin 940 dosya, ilk derece mahkemelerinde 3 milyon 791 bin 842 dosya, istinaf mahkemelerinde 1 milyon 213 bin 434 dosya, temyiz mahkemelerinde ise 571.082 olmak üzere toplam 11 milyon 472 bin 298 derdest dosyamız bulunmakta. 2022 yılında, yargı teşkilatımızın ilk derece, istinaf ve temyiz olmak üzere toplam 12 milyon 147 bin dosyada da karar verdiğini görüyoruz.

Nüfus, ekonomik ilişkiler, teknolojinin gelişmesine bağlı olarak yargının iş yükü sürekli artmaktadır. Bu kapsamda, iş yükündeki artışı karşılayacak şekilde, yargı teşkilatının kapasitesini güçlendirmeye devam ediyoruz. Hâkim ve savcı sayısı 2002 yılında 9.349 iken bugün bu sayıyı yüzde 155 artışla 23.788’e çıkardık. 2002 yılında 100 bin kişiye düşen hâkim sayısı 9,40 iken bugün 19,02; savcı sayısı 4,97 iken bugün 8,91 olmuştur. Toplam kadın hâkim ve savcı sayımızın da artması memnuniyet vericidir. 2002 yılında 1.847 kadın hâkim ve savcı varken bu sayı bugün yüzde 380 artışla 8.859’a çıkmıştır. Ayrıca 23-24 Aralık 2023 tarihinde de yapacağımız sınavla da toplamda 1.000 hâkim ve savcı yardımcısı alımı yapacağımızı belirtmek isterim. Aynı artışı personel sayısında da gerçekleştirdik. 2002 yılında personel sayımız 51.681 iken bu sayıyı yüzde 220 artışla bugün 160.031’e çıkardık.

Vatandaşlarımızın davalarının bir an önce görülmesi için mahkeme sayılarında da önemli bir artış sağladık. 2002 yılında adli yargıda 3.581 olan mahkeme sayısını yüzde 98 artışla bugün için 7.118'e çıkardık. İdari yargıda 146 olan mahkeme sayısını 221'e yükselterek yüzde 51 artış sağladık. İhtisas mahkemelerinin sayısını da artırdık. İhtisas mahkemelerinin sayısı 2002 yılında 986 iken bugün için yüzde 64 artışla 1.615 oldu.

Malumunuz olduğu üzere, geçtiğimiz süreçte hayata geçirdiğimiz reformların en önemlilerinden biri de hâkim ve savcı yardımcılığı müessesesidir. Yeni uygulamayla hâkim ve savcı adaylığı müessesesini kaldırdık, yeni sistemde hâkim ve savcı yardımcılığı süresi üç yıl olacak; iki yıl süren hâkim savcı adaylığı yerine, artık 2024 yılından itibaren üç yıl süren hâkim ve savcı yardımcılığı sistemine geçiyoruz. Bunun yaklaşık bir yılı Adalet Akademisinde eğitimlerle geçecek ve her bir eğitim döneminin sonunda yazılı sınavlar olacak ve son iki yılı da tecrübeli hâkim ve savcılarımızın yanında hâkim ve savcı yardımcısı olarak görev yaparak geçirecek bu arkadaşlarımız kürsüye çıktıklarında daha donanımlı ve daha güçlü bir şekilde göreve başlamış olacaklar.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 20 Temmuz 2016 tarihinde Türk yargı sistemine kazandırdığımız istinaf kanun yolu; adli yargıda 15'i faal, 18 bölge adliye mahkemesi; idari yargıda ise 9 bölge idare mahkemesiyle hizmet sunmaktadır. Hâlen bölge adliye mahkemelerinde faal 218 ceza ve 238 hukuk dairesinde toplam 2.735 hâkim ve savcı bulunmaktadır. Bölge idare mahkemelerinde ise 64 idari dava ve 26 vergi dava dairesinde toplam 455 hâkim görev yapmaktadır.

Mahkeme teşkilatının güçlendirilmesi, hâkim, savcı ve personel sayısının artırılması gibi çalışmalar, yargıda performans ve verimliliğin artırılmasının yanında, makul sürede yargılanma hakkının daha da etkin korunmasına hizmet etmektedir. Bu konuda gerçekleştirdiğimiz önemli çalışmalardan biri de "yargıda hedef süre" uygulamasıdır. Adil yargılanma hakkıyla doğrudan ilişkili olan hedef süre uygulamasıyla amacımız, makul sürede yargılama hakkını daha etkin korumaktır. Uygulamayı ilk derece mahkemeleri ve cumhuriyet başsavcılıklarında 2018 yılında hayata geçirdik. Ayrıca 2021 yılında Adli Tıp Kurumunda hedef süre uygulamasına geçtik. Şimdi hedefimiz, bölge adliye mahkemelerinde de hedef süre uygulamasını başlatmak, bununla ilgili çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Burada önemli bir husus, tabii, hedef süre uygulamasının da hâkim ve savcılarımızın terfisinde de dikkate alınmasını sağladık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; önümüzdeki dönemde reform çalışmalarımızın en önemli alanlarından biri de hukuk eğitimi olacaktır. Çünkü adalet hizmetinin nitelikli yürütülmesi ancak iyi yetişmiş hukukçularla mümkündür. Gerek On İkinci Kalkınma Planı'nda gerekse diğer belgelerimizde hukuk eğitime önem verme noktasındaki duyarlılığımızı bu belgelerle de kamuoyuyla paylaştık. Özellikle birinci yargı paketiyle hâkimlik, cumhuriyet savcılığı, avukatlık ve noterlik mesleklerine giriş için getirilen hukuk mesleklerine giriş sınavını önemsiyoruz. 2024 yılından itibaren artık avukatlarımız, avukat olmak isteyenler, avukatlık stajına başlayabilmek için öncelikle hukuk fakültesinden mezun olduktan sonra Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı'na girecek ve bu sınavı kazananlar avukatlık stajına başlayabilecek. Yine hâkimlik, savcılık sınavlarına girebilmek için de Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı'nı kazanma şartının hukukta ve hukuk eğitiminde kaliteyi artıracığına inanıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; adalet hizmetlerinin fiziki ve teknik altyapısının güçlendirilmesi konusunun da üzerinde önemle duruyoruz; bir yandan modern binalar inşa ederken diğer yandan güncel teknolojileri ve bilişim sistemlerini adalet teşkilatımızın hizmetine sunuyoruz. 2002 yılında 78 müstakil adalet sarayımız varken bugün bu sayıyı 366'ya yükselttik. 2002 yılı itibarıyla 569.059 metrekare olan kapalı alan miktarını, bugün itibarıyla yaklaşık 6 milyon metrekareye ulaştırdık. Hepinizin malumu, burada tecrübeli hukukçularımız, avukatlarımız var yani adliyelerimizin geçmişteki

durumunu hepimiz biliyoruz; kiralık binalarda merdiven atlarında yapılan duruşmalar, daktilo sesleri, fotokopi kâğıtlarının bile avukatlardan talep edildiği dönemleri biz yaşadık ve bugün adliyelerimizin gerek fiziki imkânlarını gerek teknolojik imkânlarını gerek diğer fiziki kapasitesini güçlendirdik ve güçlendirmeye de devam ediyoruz. Bu kapsamda, 2023 Yılı Yatırım Programı'nda yıl içerisinde 70 adalet hizmet binası, 43 ceza infaz kurumu ve 1 personel eğitim merkezi yer alıyor. 2023 yılı içerisinde 7 hizmet binasının inşaat yapım ihalesini gerçekleştirdik. Bunlar: Aydın, İzmir Kemalpaşa, Konya Kulu, Malatya, Trabzon Akçaabat Adalet Sarayları ile Ankara ve -Sayın Başkanım, sizin özellikle takip ettiğiniz- Samsun Adli Tıp Kurumu hizmet binalarının ihalelerini gerçekleştirdik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Diğer kurumlar da vardı Sayın Bakanım Samsun için.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Ayrıca, Malatya Doğanşehir Ceza İnfaz Kurumu ikmal ihalesini de gerçekleştirdik. Bunların yanında, 662.610 metrekare kapalı alana sahip olacak Ankara Adliyesi başta olmak üzere, Adıyaman Besni, Balıkesir Burhaniye, Çanakkale Ayvacık, Erzurum Hınıs, Gaziantep Nizip, Giresun, Konya Akşehir, Mardin, Mardin Midyat, Muğla Yatağan, Şanlıurfa ve Trabzon Araklı Adalet Sarayları ile Gaziantep Adli Tıp Kurumu hizmet binalarının ihalelerinin de günleri belirlendi, bu sene sonuna kadar bu ihaleleri gerçekleştireceğiz. Ayrıca, Bartın, Erzurum Hınıs, Niğde ve Tunceli Ceza İnfaz Kurumları ile Kütahya Domaniç ve Siirt Ceza İnfaz Kurumları ikmal inşaat ihalelerini de yıl sonuna kadar gerçekleştiriyoruz. Bu yıl içerisinde, ileride yapılacak inşaat ihalelerine esas olmak üzere, etüt proje ihalelerini gerçekleştireceğimiz yerler de bulunmaktadır. Ağrı, Bayburt, Bolu Gerede, Elâzığ Kovancılar, Iğdır, İstanbul Şile, Kütahya Simav, Muş, Ordu Fatsa, Osmaniye, Şanlıurfa Viranşehir, Şırnak, Tekirdağ Malkara ve Tunceli Adalet Binalarının etüt proje ihalelerini yaparak proje çalışmalarına başladık. Ayrıca, Bursa, Sivas, Uşak, Tokat Niksar ve Elâzığ Çocuk Ceza İnfaz Kurumları ile Tokat Denetimli Serbestlik Binalarının etüt-proje ihalelerini de yaparak proje çalışmalarına başladık. Yine, yıl sonuna kadar Adana Karataş, Balıkesir Erdek, Çorum, Hatay Samandağ, Sinop, Şanlıurfa Birecik, Şanlıurfa Suruç, Yozgat, Zonguldak Çaycuma adalet hizmet binalarının projelerinin hazırlanması için etüt-proje ihalelerini de gerçekleştireceğiz. Bununla birlikte, Sinop Boyabat, Zonguldak Ereğli ve Zonguldak Alaplı Ceza İnfaz Kurumlarının proje ihalelerini de yakın bir zamanda yapacağız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, süreniz doldu, size ilave süre vereceğim, lütfen sözlerinizi toparlayın.

Buyurun.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Sayın Başkanım, başlangıçta geç başladık da biraz...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yok, o konuşmayı oraya saymadık, Sayın Türelî konuşmasını bitirdikten sonra sizin mikrofonunuzu açtım.

İlave süre veriyorum.

Buyurun.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Teşekkür ediyorum.

Öte yandan, Bakanlık olarak 2024 Yılı Yatırım Programı'na 145 adalet hizmet binası, 6 adli tıp binası, 34 ceza infaz kurumu, 2 denetimli serbestlik binası, 1 personel eğitim merkezi ve 78 mahalde toplam 3.408 dairelik adliye personeli konutu yapılması için teklifte bulunduk.

Adli Tıp Kurumu, İstanbul’da merkez teşkilatımız, 14 ilde grup başkanlığı, 81 il merkezi ve 56 ilçe merkezinde adli tıp şube müdürlükleri olarak uluslararası standartlara uygun bilirkişilik hizmeti vermeye devam ediyor. 2002’de 25 ilde adli tıp hizmeti verilirken bugün 81 ilimizin tamamında adli tıp hizmeti verilebiliyor.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; yargıda teknolojinin etkin kullanımı, bir yandan daha iyi işleyen bir yargı sistemini mümkün kılarken diğer yandan adalete erişim imkânlarını da artırmaktadır. Bu kapsamda, bizim UYAP sistemimiz dünyaya örnek gösterilecek bir projemiz ve başarıyla uygulanıyor. 54 kurumla 171 farklı entegrasyonu tamamladık, bu da yargıyı hızlandıracak çok önemli bir unsur olarak hizmete devam ediyor. UYAP Vatandaş uygulaması, UYAP Arabulucu uygulaması, UYAP Avukat Portalı, UYAP Uzlaştırmacı, UYAP Bilirkişilik gibi farklı “portal”larla hizmet vermeye devam ediyoruz. Yine, SEGBİS sistemimizle 2003 yılından bu yana toplam 4.434 adet SEGBİS kurulumu yapılarak 4 milyonun üzerinde görüşme yapıldı. E-Duruşma Sistemi’ne geçtik, özellikle avukatlarımızın büyük bir memnuniyeti var bu sistemde ve daha da yaygınlaştırmamızı istiyorlar. 2.756 hukuk mahkemesinde E-Duruşma Sistemi’ni kurduk, 15 Eylül 2020 tarihinden bugüne kadar 1 milyon 239 bin 443 e-duruşma yapıldı. Yine, E-Tebliğat Uygulaması’yla da 188 milyon e-tebliğat gönderimini yaptık ve burada da kâğıtta 5 milyar 206 milyon lira tasarruf sağladık, aynı zamanda milyonlarca ağacın da kesilmesini önlemiş olduk.

UYAP Sistemi’yle özellikle yargıda yapay zekânın uygulanması noktasındaki çalışmalarımızı da sürdürüyoruz. Özellikle anlaşmazlıkların tarafları ve toplumu tatmin edecek şekilde adilane sonuçlandırılmasını ve neticeye hızlı, basit yöntemlerle ulaşılmasını son derece önemsiyoruz. O nedenle, ceza adalet sistemimizde “uyuşmazlık çözüm yöntemleri” dediğimiz özellikle uzlaşma, uzlaştırma, ön ödeme, basit muhakeme, seri muhakeme gibi alternatif usulleri entegre ettik. Yine, bunun yanı sıra, hukuk uyuşmazlıklarında ara buluculuk sistemine 2013 yılından itibaren başlamıştık, 2013’ten 2018’e kadar ihtiyari ara buluculuk olarak devam etti. Bu kapsamda, 4 milyondan fazla dosya ara bulucuların önüne geldi ve 3 milyondan fazlası da anlaşmayla sonuçlandı. Tabii, 2018 yılından sonra da dava şartı ara buluculuk sistemine bazı uyuşmazlıklar bakımından geçmiştik; ilk önce ticari uyuşmazlıklar, iş davaları, tüketici mahkemelerinde başarıyla uygulanmaya devam etti. 1 Eylül’den itibaren de kira davalarında, kat mülkiyetinden doğan davalarda, komşuluk hukukundan doğan davalarda, tarımsal hizmet sözleşmesinden doğan davalarda da zorunlu ara buluculuk sistemine geçtik. Yani vatandaşlarımız dava açmadan önce bu uyuşmazlıklar bakımından ara bulucuya başvurmak durumundalar. Burada da önemli bir başarı sağlandığını görüyoruz. Özellikle kira uyuşmazlıkları bakımından 19.737 anlaşmanın gerçekleştiğini görüyoruz. 1 Eylül’den itibaren bugüne kadar 65.630 kira uyuşmazlıklarında ara bulucu önüne gidilmiş, görüşmeleri tamamlanan 19.737’si anlaşmayla sonuçlanmış. Bu demektir ki 40 bin kişi adliye kapısına düşmeden, karşılıklı uzlaşarak sonuca ulaşmış. Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi ara buluculuğu dostane bir çözüm yöntemi olarak görüyoruz ve toplumsal barışa da katkı sağlayacağına inanıyoruz.

2016 yılında kanunlaştırdığımız Bilirkişilik Kanunu’nu sistemimizin önemli reformlarından biriydi. Özellikle uygulama sorunlarını ortadan gidermek için şu anda çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Noterlikle ilgili olarak da... Noter sayımız 2002 yılında 231’ken bugün itibarıyla 2.345’e çıkarıldı ve özellikle mirasçılık belgesinden tutun da taşınmaz satışlarının noterde yapılabilmesine imkân sağlayan düzenlemelere varıncaya kadar birçok hususu noterlerin görev alanına dâhil ettik ve nöbetçi noter uygulamasıyla da özellikle yedi gün yirmi dört saat hizmet verebilmelerinin yolunu açtık. Bu kapsamda da nöbetçi noter uygulamasında 2 milyon 349 bin 852 işlem yapıldığını görüyoruz. Yine, yurt dışı konsolosluklarımızda yapılan işlemlerin ülkemizdeki noterliklerden alınmasını sağladık. Bu

kapsamda da işlem sayısı 220.020 oldu. Başka bir yerde yapılan işlemin başka bir yerdeki noterden alınmasını sağlayan uygulamaları da başlattık. Bu kapsamda, iller arası alınan örnek sayısı 382.194 oldu. Noterliklerde Güvenli Ödeme Sistemi'ni getirerek özellikle dolandırıcılığın önüne geçilmesi ve hukuki güvenliği sağlayan çalışmalara imza attık.

Yine, savunmanın ve avukatlık mesleğinin güçlendirilmesi de yargı alanındaki politikamızın önemli bir parçasını oluşturuyor. Bu perspektifte, geçtiğimiz süreçte birçok yenilik ve düzenlemeyi hayata geçirdik. Birinci yargı paketi kapsamında yapılan düzenlemeyle en az on beş yıl kıdemi bulunan avukatların hususi damgalı pasaport alabilmelerini sağladık. Ayrıca, yaptığımız değişikliklerle bazı alanlardaki avukatlık hizmetlerinde alınan KDV oranlarını indirdik. Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilmelerine 2022 yılında imkân sağladık.

Yine, adli yardım hizmetlerine önem veriyoruz. Özellikle geçen yasama döneminde yasalaşan yargı harçlarının yüzde 2'si ile adli para cezalarının yüzde 2'si barolara aktarılırken bu oranı yüzde 3'e yükselterek yüzde 50 oranında adli yardım ödeneklerinin artırılmasını sağlamış olduk. 1 Eylül 2023 tarihinde yürürlüğe giren avukatlık asgari ücret tarifesinde de özellikle Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında görevlendirilen avukatlarımız bakımından önemli iyileştirmeler sağladık.

Hükümetlerimiz döneminde Bakanlığımıza ayrılan bütçe miktarı adalet hizmetlerinin daha etkin bir şekilde sağlanabilmesi için yıllar içerisinde artırıldı. 2002 yılında Bakanlığımız bütçesinin merkezî yönetim bütçesi içerisindeki payı yüzde 0,83 iken bu oran 2024 yılı teklifinde yüzde 1,67'ye yükseldi. 2024 yılı teklifinde Bakanlığımıza tahsisi öngörülen toplam bütçe miktarı 198 milyar 703 milyon 54 bin liradır.

Bakanlığımızın 2022 yılı kesin hesabına ilişkin de bazı bilgileri paylaşmakta fayda görüyorum. 2022 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu'yla Bakanlığımız hizmetlerinin yerine getirilmesi için 33 milyar 323 milyon 466 bin lira ödenek tahsis edilmiştir. Yıl içinde 16 milyar 293 milyon 161 bin 208 lira eklenmiş olup yıl sonu itibarıyla ödenek toplamı 49 milyar 616 milyon 627 bin 208 lira olmuştur. Yıl sonu itibarıyla personel ve sosyal güvenlik giderleri için 32 milyar 549 milyon 124 bin 880 lira, mal ve hizmet alımları için 10 milyar 554 milyon 682 bin 216 lira, cari transferler için 1 milyar 73 milyon 40 bin 414 lira, sermaye giderleri için 4 milyar 516 milyon 881 bin 640 lira, sermaye transferleri için 925 milyon 383 bin 500 lira olmak üzere ödenek üstü harcamalarla birlikte toplamda 49 milyar 619 milyon 112 bin 651 lira harcama gerçekleşmiştir.

Ayrıca, Sayıştay denetimine ilişkin bazı hususları da bilgilerinize arz etmek isterim. Denetimde yer alan bulgular ciddiyetle incelenmekte ve gerekli çalışmalar yapılmaktadır. 2022 Yılı Raporu'nda tespit edilen hususlarla ilgili olarak kurumlarla iletişim hâlinde çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Sayıştay raporunda herhangi bir kamu zararı bulunmadığını yani Sayıştayın Bakanlığımız bünyesinde kamu zararına sebebiyet verildiğine dair herhangi bir tespitte bulunmadığı hususunu özellikle arz etmek isterim. Özellikle Sayıştay raporlarının, uygulamaya yol gösterici hususlar nedeniyle de dikkate alınması gereken önemli belgeler olduğunu ifade etmek istiyorum. Bulguların büyük oranda muhasebe sistemine yönelik eleştiriler olduğunu da ifade etmek istiyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Raporda artık bir şey yazılmaz oldu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye...

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; adalet politikalarımızın başarılı bir şekilde hayata geçirilmesi noktasında desteklerini esirgemeyen Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a şükranlarımı arz ediyorum.

Bakanlığımızın 2024 yılı bütçesini yüksek Komisyonumuzun takdirlerine arz ediyor, 2024 yılı bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Görüş, öneri ve teklifleri için çok değerli Komisyon üyelerimize, Komisyon toplantılarına katılacak olan çok değerli milletvekillerimize şimdiden çok teşekkür ediyorum.

Hepinizi bu duygularla, sevgiyle saygıyla selamlıyorum; sağ olun, var olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakana çok teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, program akışıyla alakalı Komisyonu bilgilendirmek istiyorum. Şimdi, Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkanına konuşması için beş dakika süre vereceğim, akabinde müzakerelere başlayacağız. İlk olarak Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan başlıyoruz, sonrasında HEDEP, İYİ Parti, Saadet Partisi Grubu, Milliyetçi Hareket Partisi ve AK PARTİ şeklinde devam edeceğiz. Gruplar adına Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan Aydın Milletvekili Sayın Süleyman Bülbül ve İzmir Milletvekili Sayın Gökçe Gökçen. HEDEP Grubundan Şanlıurfa Milletvekili Sayın Dilan Kunt Ayan, İYİ Parti Grubundan Antalya Milletvekili Sayın Uğur Poyraz, Saadet Partisi Grubundan Antalya Milletvekili Sayın Serap Yazıcı Özbudun. Milliyetçi Hareket Partisi Grubundan İstanbul Milletvekili Sayın Feti Yıldız, Adalet ve Kalkınma Partisinden Samsun Milletvekili Sayın Ersan Aksu konuşacak. Sonrasında Komisyon üyesi milletvekillerimizin görüşlerini alacağız, akabinde Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimizin görüşlerini, eleştirilerini, değerlendirmelerini alacağız. Sonrasında on beş dakika süreyle Sayın Bakana soru kısmına geçeceğiz; akabinde de Sayın Bakana, müzakerelerin, burada dile getirilen görüş ve eleştirilerin değerlendirilmesi, soruların cevaplandırılması için otuz dakika söz hakkı tanıyacağız. Programımız bu şekilde icra olacaktır.

Sayın Faruk Bilir, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKANI FARUK BİLİR – Sayın Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun sayın üyeleri; sizleri Kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Kişisel verilerin korunması ülkemizde 2010 Anayasa değişikliğiyle anayasal hak olarak tanınmıştır. Söz konusu anayasal hakkın bir kazanımı olarak 7 Nisan 2016 tarihinde Kişisel Verilerin Korunması Kanunu yürürlüğe girmiştir. Kanunla, bu alanda uygulanacak temel ilkeler ve veri koruma standartları belirlenmiştir. Kurumumuz kanunun belirlediği görev alanı kapsamında çeşitli çalışmalar yapmakta, pek çok etkinlik gerçekleştirmektedir.

Kurulun göreve başladığı 2010 yılından bugüne kadar 37.099 başvuru alınmış, bunlardan 35.125'i sonuçlandırılmıştır. Yine, bu süreçte, Kurumumuza 1.245 veri ihlal bildirimi intikal etmiş, gelen bildirimlerden 285'i Kurumun internet sayfasında ilan edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda toplam 320 milyon 866 bin 828 Türk lirası idari para cezası uygulanmıştır. Kurulun görev alanına giren konularda 1.061 hukuki görüş verilmiştir. Kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasıyla ilgili yeterli nitelikleri taşıyan 7 taahhütname kurul tarafından onaylanmıştır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Kurumumuz 2023 yılında da farkındalık ve bilgilendirme çalışmalarına devam etmiştir. Bu kapsamda, her yıl olduğu gibi bu yıl da kişisel verilerin korunmasıyla ilgili çeşitli konularda seminerler, zirveler, paneller, konferanslar ve etkinlikler düzenlemiştir, örnek teşkil eden kurul kararları ile kamuoyu duyuruları yayımlanmıştır. Kurum bünyesinde bulunan kişisel verilerin korunması temalı kütüphaneye kurum internet sayfasından erişilmesi için gerekli çalışmalar tamamlanmıştır.

Diğer taraftan, rehber çalışmalarımız da devam etmektedir. Bu kapsamda, genetik verilerin işlenmesinde dikkat edilmesi gerekenlere ilişkin bir rehber yayımladık. “KVKK Akademik Bakış” derleme kitap çalışması ile “KVKK Bülten” çalışmasını hayata geçirdik. Yakın bir zamanda ise yapay zekâ, üretici yapay zekâ, kimlik numaralarının işlenmesini gerektiren durumların kanun kapsamında değerlendirilmesi ve mobil uygulamalarda mahremiyetin korunmasına dair rehber ve çalışmalar yayımlayacağız.

Öte yandan, deprem bölgesindeki çocuklara yönelik KVKK Akademik Tır Projesi gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında, çocukların yaş gruplarına uygun şekilde kişisel verilerle ilgili temel bilgiler paylaşılmıştır. Kurumumuz çocukların yanı sıra gençlere yönelik çalışmalar da yapmaktadır. Üniversite Öğrencileri Arasında Kişisel Verileri Koruma Gönüllüsü Yetiştirme Projesi’yle her yıl farklı üniversitelerin hukuk ve mühendislik fakültelerinden gönüllü olan öğrencilere kişisel verilerin korunmasıyla ilgili eğitimler veriyor, aynı zamanda farkındalık çalışmaları yapıyoruz.

Kurumumuz kişisel verilerin korunmasıyla ilgili dünyadaki gelişmeleri takip etmekte ve uluslararası ölçekte yapılan çalışmaların bir parçası olmaktadır. Geçtiğimiz yıl kurumumuz ev sahipliğinde düzenlenen 44’üncü Küresel Mahremiyet Konferansı’nı buna örnek olarak verebiliriz. 2023 yılında ise Kurum olarak Mahremiyet Sempozyumu ve Avrupa Veri Koruma Otoriteleri Konferansı gibi birçok etkinliğe katıldık. 16-17 Kasım tarihlerinde ise yurt içinden ve yurt dışından uzman isimlerin katıldığı uluslararası nitelikte bir kongre gerçekleştirdik. Bu vesileyle belirtmek isterim ki KVKK, GDPR uyumuna ilişkin çalışmalarımız da önemli ölçüde tamamlanmış durumdadır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; son olarak bütçemize ilişkin rakamlardan bahsetmek istiyorum. Kurumumuza 2023 yılı için 148 milyon 665 bin Türk lirası bütçe tahsis edilmiştir. Bu bütçenin yaklaşık olarak yüzde 48’i personel giderleri, yüzde 6’sı Sosyal Güvenlik Kurumu giderleri, yüzde 34’ü mal ve hizmet alım giderleri, yüzde 2’si cari transferler ve yüzde 10’u sermaye giderleri için ayrılmıştır. 2024 yılı bütçesi için toplam 342 milyon 300 bin Türk lirası teklifte bulunulmuştur.

Yeni yıl bütçemizin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de müzakerelere geçiyoruz.

İlk söz Sayın Süleyman Bülbül’ün.

Sayın Bülbül, süreniz on dakikadır, yetmemesi hâlinde ilave bir dakika süre vereceğim size, bu süre içerisinde lütfen konuşmanızı tamamlamaya çalışın.

Buyurun lütfen.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Sayın Başkan, değerli üyeler; hepinize saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

Sayın Bakanımızı dinleyince ve sunuş kitapçığını da inceleyince ülkemizde hukuk devletinin var olduğunu, demokrasi ve özgürlüklerin yaşandığını, anayasal hak ve özgürlüklerin artık vatandaşı için normal bir yaşam tarzı olduğunu, örneğin bir hak ihlaline uğrayan, bir yürüyüşte bulunan çiftçinin, esnafın gelince Meclisin önünde basın açıklaması yaptığını, Çorlu tren kazasında zor durumda kalan, çocuklarını kaybeden vatandaşlarımızın Anayasa Mahkemesinin önünde basın açıklaması yaptığını ve İstanbul’dan Ankara’ya ya da başka yerlerde hak ihlaline uğrayan çeşitli kardeşlerimizin, vatandaşlarımızın özgürce yürüdüğünü anlamış oluyoruz yani. Anayasa’nın 34’üncü maddesi, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının, barışçıl toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının çok iyi kullanıldığını, artık kolluk kuvvetlerinin “Buyurun, sizi koruma, kollama yapacağız, size yönelik bir tavır olduğu zaman engel olacağız.” dediğini, bireysel ifade özgürlüğünün çok kolay kullanıldığını, gazetecilere

televizyonlardaki muhalif açıklamalarından dolayı cezaevi yolu gösterilmediğini, basın özgürlüğünün sağlandığını yani anayasal hak ve özgürlüklerin çok iyi bir şekilde demokrasi ve özgürlüklerle birlikte yaşandığını anlıyoruz. Kitapçığın içinde ve dışında anlatılanlar bunlar ama uygulama böyle mi, uygulama böyle mi?

Bir de anladığım kadarıyla 2002'den bugüne kadarki hak ve özgürlüklerle ilgili açılımları anlattı Sayın Bakan. Yani 2009 yılında ilk Yargı Reformu Stratejisi Belgesi'nden, 2015-2019'da hazırlanan belgelerden, daha sonra 30 Mayıs 2019'da Sayın Cumhurbaşkanının son Yargı Reformu Stratejisi Belgesi'nden, sonra 2 Mart 2021'deki İnsan Hakları Eylem Planı'ndan ve eylem planındaki 9 amaç, 50 hedef ve 393 faaliyetin yüzde 66,2 hayata geçirildiğinden bahsetti, önemli iyileştirmeler yapıldığından bahsetti ve bu konuda Sayıştayın da etkin bir rolde bulunduğundan bahsetti; adaletin, bireysel başvuru yollarının ve ceza adaletinin sistemde etkin bir şekilde yer aldığından ve bu konuda çifte standart olmadığından, adalete erişim noktasında artık sıkıntıların azaldığından bahsetti ama böyle değil Sayın Bakan, böyle değil. Ben Milletvekiliyim yani Adalet Komisyonu grup sözcüsüyüm, ben şu anda çıksam yani Ankara'nın bir meydanında bir basın açıklaması yapmaya kalksam, 34'üncü madde gereği barışçıl bir basın açıklaması ya da gösteri yürüyüşü yapmaya kalksam üzerime gelecekler, beni engelleyecekler; engellendik. Nerede engellendik? Adliyenin önünde, bir arkadaşımızın, Gökçe arkadaşımızın duruşmasından sonra orada basın açıklaması yapıldığı zaman da engellendik ve çeşitli yerlerde engellendik ve engelleniyoruz. Bir milletvekili dahi burada ifade özgürlüğünü, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanamıyorsa yani vatandaşın nasıl kullanacağı... Nasıl olacak?

Bakınız, gerçekler neler? Gerçekler şunlar... Birinci gerçek şu: Küresel Organize Suçlar Endeksi Raporu'na göre Myanmar'la beraber 8,15 puanla 1'inci sıradayız arkadaşlar, 1'inci sıradayız. Burada ne var, bu raporda ne var? İnsan ticareti ve insan kaçakçılığıyla ilgili olarak transit ve hedef ülke hâline geldiğimizden bahsediliyor. Türkiye'de faaliyet gösteren, ülkede varlıklarını sürdüren mafya sistemini model alan önemli sayıda mafya gruplarının diğer siyasetçilerle yakın ilişkiler geçirdikleri ve kolluk kuvvetleri ve yargı karşısında koruma sağladıkları raporda belirtiliyor. Yani Türkiye'nin Güneydoğu ve Doğu Avrupa'yı hedef alan kokain kaçakçılığında önemli bir transit ülke hâline geldiğine ilişkin rapordaki belgelerden bahsetmeme gerek yok.

Ne var? İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcısı İsmail Uçar'ın vermiş olduğu, Anadolu Adliyesinde yargının çürümesine ilişkin isim isim, tek tek belirttiği iddialar var. Buna karşı siz ne yaptınız? Bir müfettiş gönderdiniz. Müfettiş ne yaptı? Bu suçlamalarda, iddialarda bulunan -en önemli-Hâkim Erdiç Demet'in, Bekir Altun ve Necat Gülseven'le ilgili, kendisine yaptığı baskıları içeren ses kaydının bile raporda yani hazırlanan müfettiş raporunda yeri olmamış, ifadesi alınmamış. Yani yargıda çürüme var; İstanbul'da Anadolu Adliyesinde var, Samsun'da var, Çağlayan Adliyesinde var. Çağlayan Adliyesinde gezici mahkemeler var arkadaşlar: 13. Ağır Ceza Mahkemesi, 14. Ağır Ceza Mahkemesi, Akın Gürlek'ten çıkın Hasan Yılmaz'a kadar birçok olay var. Ne var? Yargıtayın 3. Ceza Dairesinin, dün de 4. Ceza Dairesinin vermiş olduğu, aynı zamanda 13. Ağır Ceza Mahkemesinin vermiş olduğu Anayasa'ya başkaldırmaya teşebbüs suçu var. Ya, arkadaşlar, bir hukukçuyum, otuz yıllık hukukçuyum, biraz önce Ramazan kardeşim "İstanbul Hukuk mezunuyum." dedi yani ben de İstanbul Hukuk mezunuyum. Bize ilk öğretilen nokta şudur: Anayasa'nın 153'üncü maddesi. Birinci öğretilen ise 11'inci maddesi, Anayasa'nın bağlayıcılığı; Anayasa yasama, yürütme ve yargı organlarını ve gerçek ve tüzel kişileri bağlayıcı bir metindir. 153'üncü madde bu kadar açıkken çıkıp da Anayasa Mahkemesinin kuruluş kanununun şu gerekçesini bu gerekçesini anlatmaya gerek var mı? Yani şu anda Yargıtayın açıkça Anayasa'ya başkaldırmaya teşebbüs ettiğine ilişkin başka metne bakmaya gerek yok ki, 153'üncü madde açık.

Daha sonra, bakıyorum, bakıyorum, neler var? Türkiye istatistikleri var. Ya, bunları 27'nci Dönemde defalarca -Adalet Komisyonu Başkanımızı Sayın Bakan- söyledik. Şimdi yeni istatistikler geldi, bakıyorum, bu kadar adalet var, bu kadar hukuk devleti uygulamaları var, bu kadar ceza adaleti var. Anlayamadığım mesele, yapılan araştırmaya göre 38 tane OECD ülkesi arasında yargıya güvende neden biz 36'ncı sıradayız Sayın Bakanım? 36'ncı sırada yargıya güven var yapılan araştırmada, OECD'nin yaptığı araştırmada ve Türkiye'de yaşayan vatandaşların sadece yüzde 15'i yargının bağımsız olduğunu düşünüyor. Bakınız, hükümetlerin hukuka bağlılık endeksi yani iktidarın, saray iktidarının hukuka bağlılık endeksiyle bakıyorum: Türkiye 140 ülkenin arasında 135'inci arkadaşlar. Şunu demek istiyor: Yani siyasi iktidar, siyasi iktidarın kurumları, yürütme hukuka bağlı değil, hukuka bağlılıkta 140 ülke arasında 135'inci.

Devam ediyorum: Yolsuzlukla mücadele. Bas bas bağırdık 27'nci Dönemde, gri listeden bahsettik. Gri listenin en önemlisi neydi? Yani burada "Gri listeye girmeyelim, çıkalım." diye tartışmalara girdik. Yolsuzluğun ihracı konusunda -OECD'nin Rüşvetin Önlenmesi Sözleşmesi'yle ilgili- "Yasaları en az uygulayan-uygulamayan" kategorisine girdik arkadaşlar, ona girdik.

Daha sonra bakıyorum, 2023 Dünya Özgürlük Raporu'na göre Türkiye özgür olmayan ülkeler sıralamasında. Temel haklarda, Anayasa'da bulunan temel hakların uygulanmasında 142 ülke arasında 133'üncü sırada. Arkadaşlar, "ceza adaleti" diyorsunuz, Türkiye'de ceza adaleti var mı? Ceza adaletinin infazından bahsettiniz, nerede Pehlivan'ın durumu, nerede Samast'ın durumu, hangi infazdan bahsediyorsunuz? Yani bir yıl içerisinde, ocak ayında verilen "İyi hâlli değildir. Şartlı salıverilmesi uygun değildir.", sonra temmuz ayında verilen "Uygun değildir."den sonra ne değişti de kasım ayında uygun oldu? Ne değişti Sayın Bakanım, ne değişti? On altı yıl cezaevinde yatan vatandaşın örgüt üyeliği konusunda Yargıtay çıkıp da açık açık "Zaman aşımına uğramıştır." diye karar verdikten sonra dünkü hazırlanan iddianamede "Örgüt üyesi değil ama suç işlemiştir." diyerek açılan iddianamenin zaman aşımına uğrayacağı açıkken siz hangi ceza adaletindeki infazdan bahsediyorsunuz? Arkadaşlar, ceza adaletinde 2023 Dünya Adalet Projesi Raporu'nda Türkiye 142 ülke arasında 107'nci sırada. Fikir ve ifade özgürlüğünü söylememe gerek yok, 140 ülke arasında 136'ncı durumda, Fikir ve İfade Özgürlüğü 2022 Raporu. Yani vatandaş fikir ve ifade özgürlüğünü nerede kullanacak? Basında mı kullanacak, televizyonda mı kullanacak, nerede kullanacak, sokakta mı kullanacak? Yani basının özgürlüğünü bir kenara ittiniz, sokağı bir kenara ittiniz, milletvekillerini, Can Atalay'ı, özgürce, hukuka uygun, Anayasa'ya uygun seçilmiş bir milletvekilini -cezaevinde- "Anayasa Mahkemesi kararını tanımam." diye bir kenara itiyorsunuz, sonra çıkıyorsunuz ceza adaletinden, demokrasiden, özgürlüklerden ve hukuk adaletinden, hukuk devletinden bahsediyorsunuz.

Yani en son olarak şunu söylemek istiyorum: 2023 Organize Suçlar Endeksi'ne göre Türkiye Avrupa'da en çok suç işleyen ülke durumunda arkadaşlar, dünya sıralamasında 14'üncü ülke.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bülbül, süreniz doldu, ilave süre veriyorum.

Buyurun.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Şunu demek istiyorum Sayın Bakanım: Türkiye'de Bakanlığınızın 2 Bakan Yardımcısı var; Akın Gürlek. Akın Gürlek kim? Akın Gürlek şu: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığı görevini yürütürken Anayasa Mahkemesi kararını, "Enis Berberoğlu kararını tanımıyorum." diyen Bakan Yardımcısı. Akın Gürlek kim? Can Atalay kararına karşı AYM üyeleri hakkında suç duyurusunda bulunmaya karar veren Yargıtayın Anayasa'ya aykırı tutumundan sonra başlayan tartışmada, sizi hukukun yanında, bağlı olduğunuz Anayasa'nın yanında görmek

isterken sizin bu Bakan Yardımcısının yanında olduğunuzu gördüğümüz kişi. Hasan Yılmaz kim? SBK kararında yurt dışına çıkış yasağını olmayan MASAK raporuna göre talep edip de kararı aldırıp SBK'nin yurt dışına kaçırılmasına izin veren kişi. Bunlar nerede? Bunlar sizin yanınızda.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bülbül, süre doldu, lütfen toparlayın sözlerinizi.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Bitiriyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Söz hakkı olmayanlarla ilgili burada ithamlarda bulunmak...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Bakan orada ya!

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Bakana soruyor zaten.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Bakanım, siz bu Adalet Bakan Yardımcılarıyla mı hukuk devletini oluşturacaksınız, demokrasiyi, özgürlükleri ve ceza adaletini sağlayacaksınız? Bu Bakan Yardımcılarıyla mı siz Bakanlık yapacaksınız?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ederim Sayın Bülbül.

Şimdi de İzmir Milletvekili Sayın Gökçe Gökçen.

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

GÖKÇE GÖKÇEN (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan; bugün kısıtlı zamanımız sebebiyle adalet ve yargı sistemimizde yaşanan sorunlardan yalnızca bazılarını sizlerle paylaşabileceğim.

Değerli milletvekilleri, bir krizle karşı karşıyayız. Yargıtay 3. Ceza Dairesi Anayasa Mahkemesinin Can Atalay kararını uygulamayarak Anayasa'nın 153'üncü maddesini tanımadı. Bu maddeye göre, Anayasa Mahkemesi kararları yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar. Bu kuralın bir istisnası yoktur. İstisnası Cumhurbaşkanı da değildir, Can Atalay da değildir. İstisnası, norm denetimi kararları da değildir, bireysel başvuru kararları da değildir. Yargıtay 3. Ceza Dairesi, karar vermekten kaçınan İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi ve yine karar vermekten kaçınan Yargıtay 4. Ceza Dairesi Anayasa'nın bir kısmını çöpe atmaktadır. Bu durum Anayasa'nın içindeki çelişkilerle ya da mahkemeler arasında bir yorum farkıyla açıklanabilecek basitlikte bir olay değildir. Yargıtay, Meclis Başkanının kimin milletvekilliğini düşüreceğine de karar vermeye çalışmaktadır. Soruyorum Sayın Bakan: Sizce Yargıtay 3. Ceza Dairesinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına talimat verme yetkisi var mıdır? Sayın Bakan, sizler Anayasa'nın bir maddesini çöpe atmaya kalkarsanız bir gün başkaları da Cumhurbaşkanına yetki veren 104'üncü maddesini çöpe atmaya kalkar, bir başkası da Anayasa'nın ilk 3 maddesini çöpe atmaya kalkar. Anayasal sistem bir bütündür. Anayasa Mahkemesi kararlarını eleştirebilirsiniz ama uygulanmasını engelleyemezsiniz. İttifakımızın içindeki sorunları her hafta farklı bir Anayasa değişikliği gündemiyle örtemezsiniz. Sayın Bakan, size soruyorum, bir gün içinde partinizin Genel Başkan Yardımcısı ve Grup Başkan Vekili Yargıtay kararını eleştirirken ortağınız olan partinin Genel Başkan Yardımcısı Yargıtay kararını destekliyor. Kamuoyu önünde yaşanan bu kriz sonucunda bir anda 50+1 tartışmasını gündeme getiriyorsunuz, bir gün Oğün Samast serbest bırakılıyor, diğer bir gün Sinan Ateş cinayeti konuşulduğunda kanallara RTÜK cezası yağıyor.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Anlatacağım şimdi, dinleyeceksiniz.

GÖKÇE GÖKÇEN (İzmir) - Devlet içinde yarattığınız bu siyasi krizin halkımız için yarattığı riskleri 15 Temmuz öncesinde başka bir örnekle görmedik mi?

Sayın Bakan, buraya geçtiğimiz yıllarda gelerek sunum yapan Adalet Bakanları işkenceye karşı sıfır toleranstan bahsettiler; güzel bir ifade. İşkence ve kötü muamele suçtur, uluslararası insan hakları hukukunda da bunun istisnası yoktur. Anayasa Mahkemesinin 5 Eylül 2023'te, 11 Temmuz 2023'te ve 20 Temmuz 2023'te kötü muamele yasağının usul boyutuyla ihlal edildiğine dair kararları var. Örneklerin sayısı aslında daha fazla. Bu kararlarda mahkeme kötü muamele söz konusu olduğunda iddiaların ciddiyetle araştırılmadığını, faillerin ifadeye bile çağırılmadan soruşturmaların kapatıldığını, bazı hâllerde başvuru yapılacak herhangi bir mekanizmanın da bulunmadığını belirtmiş. Örneğin, hasta olan başvurucu infaz hâkimliğine başvurduğunda hâkim, bu başvuruyu görev yönünden reddetmiş, bunu uyuşmazlık mahkemesi kararına rağmen yapmış. Kişinin başvurabileceği bir mekanizma kalmadığı için de ihlal kararı çıkmış Anayasa Mahkemesinden. Anayasa Mahkemesi üyelerinden İrfan Fidan ve Muhterem İnce bu kararların altında imzası olan üyeler. İrfan Fidan ve Muhterem İnce sizi "Hayırlı olsun." demek için ziyaret etmişler Sayın Bakan. Acaba size bu sistematik sorundan bahsettiler mi? İnfaz hâkimliklerine ve savcılıklara bu Anayasa Mahkemesi kararını uygulamaları için herhangi bir bildirimde bulundunuz mu?

Türkiye'nin bağlı olduğu uluslararası belgelerden biri, Avrupa Konseyinin İşkencenin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi. İşkencenin Önlenmesi Komitesi ülkemizi 2022 yılının Ekim ayında ziyaret etmiş, Bakanlığınız da bu ziyarete katılmış. 2017 ve 2019 yıllarında Komitenin rapor yayımlamasına izin vermişsiniz. Bunu, raporlarda olumsuz tespitler olsa bile öz güven ve kararlılık göstermek adına önemli görüyoruz. Peki, 2022 raporu yayımlanacak mı? Yayımlanmayacaksa neden? Bundan sonraki ziyaretlere, bu uluslararası örgütlerin organizasyonlarına siz bizzat katılmayı düşünüyor musunuz yoksa yardımcınızı mı göndereceksiniz?

Sayın Bakan, sizlerle paylaşmak istediğim bir konu da 28 Şubat davası ve af meselesi. Cumhurbaşkanının kocama sebebiyle af yetkisi var, bu yüzden bu konu sadece bağımsız yargıyı ve mahkemeleri değil bizzat sizi ve Cumhurbaşkanını da ilgilendiriyor. 28 Şubat davasında hüküm verilmiş olan emekli generaller Çetin Doğan 83, Fevzi Türkeri 82, Yıldırım Türker 82, Cevat Temel Özkaynak 78 ve Erol Özkasnak 77 yaşındalar; sekiz yüz günü aşkın bir süredir cezaevindeler ve sağlık sorunları da raporlarla belgelenmiş. Partinizin eski milletvekili Reşat Petek 28 Şubatın siyasi ayağının yargılanmamasını eleştiriyor. İddianameye bakıyoruz, cezaevine konulan paşaların suçlandığı iddianameyi hazırlayan eski savcı Mustafa Bilgili FETÖ'den cezaevindeymiş. Cumhurbaşkanı ise af yetkisini kim için kullanmış? Hizbullahçı terör örgütü üyeliğinden, işkence ve domuz bağıyla insanları katletmekten ağırlaştırılmış müebbet cezası almış olan Mehmet Emin Alpsoy için kullanmış. Bu kişinin terör örgütü adına işkenceli sorgu yaptığı, şeri hükümlerin esas alındığı bir kürdistan devleti kurulması için çalıştığı ve domuz bağıyla 3 kişiyi Bodrum'da katlettiği tespit edilmiş.

Sayın Bakan, siyasi bir merci olarak af yetkisi neden emekli generaller için değil de domuz bağıcı teröristler için kullanılıyor? Bunda HÜDA PAR'la ittifak yapmış olmanızın bir etkisi var mıdır? 28 Şubatın siyasi ayağıyla ilgili herhangi bir girişimde bulunacak mısınız?

Sayın Bakan, suç ve cezalarda şahsilik ilkesini benimsiyoruz fakat burada bir Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı var, bu karar hakkında düşüncelerinizi merak ettiğim için soruyorum: Gazeteci Seyhan Aşar'ın haberine göre, kardeşiniz hakkında 15 Temmuzdan yirmi yedi gün sonra ihbarda bulunulmuş. Kardeşinizin 1.454 kez byLock'ta yazışma yaptığı belirlenmiş, görüştüğü 166 kişi FETÖ'den soruşturma geçirmiş, yargılama sonunda savcı FETÖ üyeliğinden ceza verilmesi için mütalaa vermiş. Kardeşinizin birçok Bank Asya hesabının olduğu, örgütün yurt içi ve yurt dışı

birçok organizasyonuna katıldığı belirlenmiş. İstanbul 24. Ağır Ceza Mahkemesi ise etkin pişmanlık kapsamında yararlı bilgiler verdiği için ceza verilmesine yer olmadığına karar vermiş. Gazeteciler sizinle bu konuda bir iletişim kuramamışlar Sayın Bakan. Bu kararı veren Mahkeme Başkanı Murat Erten ise İstanbul Anadolu Adliyesi 1. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığıyla ödüllendirilmiş. Aynı zamanda İstanbul Adalet Komisyonu Başkanı Bekir Altun başarılı çalışmaları nedeniyle Murat Erten'e plaket vermiş. Sayın Bakan, bu iddialar doğru mudur? Bu dosyada olduğu gibi byLock'un suç delili olmadığını düşünüyorsanız Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Yalçınkaya kararına neden tepki gösterdiniz?

Sayın Bakan, Özel Kalem Müdürünüzle ilgili de benzer iddialar var. HSK Seçkin Yılmaz hakkında FETÖ incelemesi yürütürken bu kişiyi Özel Kalem Müdürü olarak atadığımız söyleniyor. Burada 2011 yılında adli yargı hâkim ve savcı adaylığı yarışma sınavı sorularını ele geçirerek mensuplarına dağıtması sonucu sınavda haksız ve hileli şekilde başarılı olma iddiası da bulunuyor. Bu kişi sizin Özel Kalem Müdürünüz mü? Bu inceleme tamamlandı mı? Bu iddialar gerçeği yansıtıyor mu? Bir milletvekili danışman alırken bu kişi güvenlik soruşturması geçiriyor, acaba FETÖ'den böyle bir dosyası olan birisi Türkiye Büyük Millet Meclisine alınabilir miydi? İncelemeyi yapan Hâkimler ve Savcılar Kurulunun Başkanlığı da siz yürütüyorsunuz. Tarafsız bir inceleme bu şartlar altında nasıl yapılabilir?

Sayın Bakan, bizim "FETÖ'nün Siyasi Ayağı" isimli bir kitapçığımız vardı, bu kitapçıkta çeşitli sorular vardı. Biz o sorulara cevap alamadık, FETÖ'nün siyasi ayağı yargılanmadı ama bu kitapçık sebebiyle yargılananlardan birisi ben oldum. Milletvekili seçilmeden önce bu kitapçık sebebiyle Cumhurbaşkanına fiili saldırı suçundan ağır ceza mahkemesinde yargıldım Sayın Bakan. Ben Cumhurbaşkanıyla fiili olarak bir araya bile gelmedim ama işgüzar bir savcı kitapçığı fiili saldırı unsuru olarak görmüş. Bu iddianameyi yazan ve kabul edenler hakkında HSK'ye şikâyetle bulundum. Başkanlığımı yaptığımız kurul bu incelemeyi yürütüyor mu? Bir kitapçıktan Cumhurbaşkanına fiili saldırı çıkar mı? FETÖ'nün siyasi ayağını araştırmayı düşünüyor musunuz?

Sayın Bakan, size 2011 ve 2013 yıllarında attığımız "tweet"leri okuyacağım. "CHP yemin etmemekle Ergenekon avukatlığının gereğini yaptı. Darbe zanlılarını aday yapanlar, hukuka karşı hile yapmak istediler." "Ergenekon'u 'Hükümeti şiddet yoluyla devirmek isteyen bir terör örgütü' olarak tanımlayan AİHM kararı da mı gayrimeşru?" "Türk yargısı Ergenekon'u 1959 yılında yargılayabilseydi bugün Türkiye kişi başı geliri 30 bin doları aşmış Avrupa'nın en güçlü ülkesiydi." Bunlar hâlâ sizin düşünceleriniz mi? Öyleyse AİHM'i tanıyor musunuz? Ergenekon'un hâlâ terör örgütü olduğunu düşünüyor musunuz?

Sayın Bakan, Alanya'da gazeteci Onur Dalar'ın haberini yaptığı çok vahim bir olay gerçekleşti, duymuşsunuzdur. Bir Süleymancı yurdunda din öğretmeni olarak görev yapan bir kişi en az 5 erkek çocuğunun pantolonlarını indirmiş, özel bölgelerine dokunmuş, çocuklar kendilerini kurtarabilmek için üst üste 3 iç çamaşırını giyip kemer takıyorlarmış; daha ayrıntısını burada anlatmayacağım. Sorulduğunda herkesin bu konuyu iki senedir duymuş olduğu anlaşılmış. Bu kişi, hakkında ailelerin şikâyeti olmasına rağmen iki yıl boyunca görevine devam etmiş, şimdi ise adli kontrolle serbest. Bu istismarcı nasıl serbest kalıyor Sayın Bakan?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gökçen, süreniz doldu.

Mikrofonunuzu açıyorum, bir dakika daha süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

GÖKÇE GÖKÇEN (İzmir) – Son olarak, Anayasa’ya karşı, Anayasa’nın 153’üncü maddesini tanımayan kalkışma girişimine karşı anayasal düzeni koruyan tarafta olmaya devam edeceğiz.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gökçen, teşekkür ediyorum.

Şimdi HEDEP Grubundan Sayın Dilan Kunt Ayan.

Sayın Ayan, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Teşekkürler Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, kıymetli basın emekçileri; gönül isterdi ki bugün burada gerçekten de güllük gülistanlık bir şekilde bütçemizi konuşabilelim, adaletin bütçesini nasıl ayarlayabileceğimizi de hep birlikte görüşebilelim, konuşabilelim fakat geldiğimiz noktada adaleti konuşabileceğimiz bir Türkiye’yi maalesef ki izah edemeyecek durumdayız.

Şunu belirtelim Sayın Bakan: Eskiden bir tabir vardı “adaleti mumla aramak” diye bir tabirdi, bu herkes için geçerliydi, evet herkes adaleti mumla arıyordu fakat geldiğimiz noktada artık bir adaletsizlik burada da gelişmeye başladı, bazı kesimler adaleti ampulle arıyor ve bulabiliyor. Şimdi, bunun neden olduğunu da izah edeceğim Sayın Bakan sizlere. Eğer AKP’liysen adalet var, değilsen yurttaş, âdetâ “Senin hakkın, hukukun bizi ilgilendirmez.” deniyor. Bunların hiçbiri bir şehir efsanesi değil Sayın Bakan. Yıllarca avukatlık yapmış ve sahadan gelen birisi olarak söylüyorum bunu. Eğer gerçekten de bir yerde bir haksızlık, hukuksuzluk ve hakkını arayan birileri varsa bunların ilk gittikleri yerler artık son dönemlerde maalesef avukatlar olmamaya başladı. Eğer AKP il, ilçe teşkilatlarında varsa bir tanıdıkları veya bir milletvekilleri veya bir yakınları veya bir bürokrat ve bunlar üzerinden işleyen bir sistem var artık maalesef ki Türkiye’de. Bu çürümüş sistem üzerinde de hemen hemen her gün de yargısal krizleri, hatta yargı darbelerini uyguladığımız bir sürecin tam da ortasında olduğumuzu söylememiz gerekiyor.

Sayın Bakan, altı aydır siz bu görevdesiniz ve gerçekten de yükünüz ağır. Büyük bir adalet enkazı var ve bu üç yıllık, beş yıllık değil, yirmi yıllık aslında süregelen ve devam eden bir şey. O yüzden bunu toparlayabilmek güç olacaktır diye düşünüyoruz ama olur da gerçekten de bu adalet sistemini yeniden düzenlemek, yeniden dizayn etmek, gerçekten de halkların, hakkın yanında olabilmek ve adalet sistemini doğru bir zeminde oturtmayı planlıyorsanız, böyle bir hedefiniz varsa biz bunun net bir şekilde yolunun Kürt sorununun demokratik yollarla çözümü açısından İmralı ada hapishanesinde bulunan tecrit sisteminden geçeceğine inanıyoruz. Kimse bunun başka bir noktada olduğunu veya işte bu kadar devasa bir adaletsizlik sorununun nasıl olur da bir tecritle çözülebileceğini düşünmesin çünkü bu çok nettir, bunu birazdan açıklayacağım. Bunu konuşmak bile... Artık tecrit hâline getirilmiş bir sistemdeyiz maalesef. Mecliste, sokakta tecrit kelimesini ağzına alan, Sayın Öcalan üzerinde uygulanan sistemi ağzına alan herkese de bu uygulanıyor. Fakat biz bunu net ifade edelim, Türkiye’de yaşanan tüm hukuksuzlukların başlangıç noktası İmralı ada hapishanesidir. Bakın Sayın Bakan, bu en büyük hukuksuzluk nedir? Sayın Öcalan üzerinde yıllardır uygulanan, yaklaşık yirmi dört yıldır uygulanan bir tecrit sistemi var ve son otuz iki aydır da mutlak görüşme hâli var ve infaz kanununda bununla ilgili bir düzenleme olmamasına rağmen tamamen keyfi, tamamen politik saiklerle yapılan bir mutlak tecrit hâli söz konusu. Biz bunun hukuksuz olduğunu, bunun kabul edilmediğini bir kez daha buradan yineleyeceğiz.

Neden bu özel infaz rejimi uygulanıyor diyoruz, bunu da kısaca burada ifade etmek istiyorum aslında. İmralı'da bulunanların aile bireyleri geçmişten bu yana her hafta pazartesi günleri görüşmek amacıyla, cuma gününden itibaren İmralı'dan sorumlu Bursa Cumhuriyet Başsavcılığına ve savcılık aracılığıyla İmralı Cezaevi idaresine de yazılı başvurular yapmakta. Aile ziyaretleri 2016 yılına kadar savcılık ve idare tarafından fiilen engellenmişken sonrasında mahkeme eliyle yasaklandı. Oysaki mahkeme aracılığıyla aile ziyaretlerinin yasaklanmasını düzenleyen herhangi bir yasal düzenleme bulunmadan da bu kararlar alınmıştı. 2018 yılının Eylül ayı itibarıyla da disiplin kurulu kararlarıyla yasaklanmalar devam ettirildi. O günden bu yana kesintisiz bir şekilde disiplin cezaları verilmektedir. Sayın Öcalan son on bir yılda yalnızca 5 kez avukatla görüşebildi, avukatla en son görüşmesinin üzerinden ise üç yıl geçmiş durumda. İmralı'ya Mart 2015 döneminde nakledilen Ömer Hayri Konar, Hamili Yıldırım ve Veysi Aktaş ise bugüne kadar hiçbir şekilde avukat görüşü yapmadı. Sayın Öcalan son sekiz yılda yalnızca 5 aile görüşü, İmralı'da buldukları süre boyunca da Konar ile Aktaş yalnızca 3 aile görüşü, Yıldırım ise yalnızca 2 aile görüşü yapabildi. Yirmi üç yılı aşkın İmralı tarihinde yalnızca 2 telefon görüşmesine olanak tanındı. Mektup gibi haberleşme yolları da sürekli bir şekilde engellendi. Hâl böyleyken, yirmi üç-yirmi dört yıldır hukuksuzluk sisteminin başladığı İmralı Adası'nda bu sistem uygulanıyorken biz kalkıp da burada diğer adaletsizlik sistemlerini nasıl konuşabiliriz Sayın Bakan? Bu bir ihtiyaçtır.

Bakın, ben size şunu da söylemek istiyorum, AKP Hükümetinin ve Bakanlığımızın da en büyük yaptığı şey ve söylemi şu: "Toplumun bu konuda ihtiyacı ve talebi var." Bundan âla talep mi olabilir Sayın Bakan? Hafta sonu İmralı Adası'na yönelik, Gemlik'e yönelik yürüyüşler gerçekleşti. Kürtlerin, halkların bu yönlü talepleri var. Kalıcı bir barışın sağlanabilmesi için İmralı Adası'ndaki tecrit sisteminin kaldırılması gerektiği yönünde bir talep var, bu talep de en ulvi, en demokratik, en anayasal taleptir ve bir an önce bu tecrit sisteminin de kırılması gerektiğini buradan ifade etmek istiyoruz.

Sayın Bakan, tecritle başlayan sistemin devamıyla birlikte, yine, yargıda kadrolaşmadan ve siyasallaşan bir yargıdan söz ediyoruz. Daha 8 Kasım'da bu ülkede yargıda kadrolaşma ve militanlaşmanın son aşaması olarak Yargıtayın Anayasa'ya yönelik yargı darbesi girişimiyle karşı karşıya kaldık. Bu noktaya bizi getiren sürece değinmemiz şart çünkü bu bir günde olan bir şey değildi. Evet, doğru, kamuoyunda belki "Nasıl olur da böylesi kararlar verilebilir?" diye çok ciddi tepkiler de çıkmış olabilir ama bu sürecin bir evveliyatı var ve yine, bizler üzerinden yani HEDEP'liler olarak bizler üzerinden devam eden bir sistem var, bunu da ortaya koymak gerekiyor. Hepimiz çok iyi hatırlıyoruz, AKP iktidarı 2010 referandumunda 12 Eylül darbesinin vesayetçi zihniyetiyle hesaplaşmak, daha ileri bir demokrasi ve daha adil bir hukuk sistemi için çok önemli adımlar atmak gibi bir söylemde bulundu. Ancak Sayın Bakan, geçen on üç yılda ne daha ileri bir demokrasiye gidildi ne de daha adil bir hukuk sistemi oluşturuldu. Her geçen gün de bu sistemin kötüye gittiğini belirtmek isteriz. 2010'da o zamanki iktidar ortağı olan cemaatçilere Yargıtay, Danıştay gibi önemli yerlerde nasıl kadrolar verildiğini, hangi hesapların döndüğünü cemaat yargılamalarında hemen hemen hepimiz net bir şekilde gördük, o dönemin tanıkları olan avukatlar da aynı zamanda, maalesef, sonuçlarını halk olarak yaşadık. Bu yapının açtığı davalarla, daha doğrusu hukuki kumpaslarla kaç kişi suçsuz yere ceza çekti, bu bile belli değil ve hâlâ o dönemin yargılamalarının konusu olan KCK davalarının savcılarının, hâkimlerinin bir kısmı nerededir bilmiyoruz, bir kısmının da cezaevlerinde olduğu net. Buna rağmen KCK yargılamalarına devam edildi ve yüzlerce insan bu kişilerin yani -cemaat eliyle- aslında yok sayılan, çürümüşlük olarak nitelendirilen ve şu anda cezaevinde bulunanların vermiş olduğu kararların sonucunda KCK yargılamalarına da devam edildi ve bu kişilerin infazları hâlen sürdürülmekte ve yüzlerce yıl cezalarla karşı karşıya kalındı. Bu da yetmedi, 17-25 Aralıkta başlayan hesaplaşma 15 Temmuzda da ayyuka çıktı. Ardından getirilen resmî ve fiilî OHAL dönemleriyle başlayan anayasasızlaştırma olarak da devam ediyor Sayın

Bakan. O dönemdeki cemaat kadroları boşaltıldı. Boşaltıldı ama “Yerine kim getirildi?” diye soruyoruz Sayın Bakan. Bakın, o dönem 2016 sonrasında bu kadrolar boşaltıldı ve aslında yerine hakikaten layıkıyla bu sınavı geçecek ve mülakatlarda bu şekilde cemaatlerin veya birilerinin referansı olmaksızın gelecek kişiler olmayacaktı Sayın Bakan ve puan 50’ye düşürüldü. Yani 50 puanla bu kişiler hâkim, savcı olabildiler ve şu an insanları yargılıyorlar ve hukuka aykırı bir yargılama gerçekleştiriyorlar Sayın Bakan. Şunu net söyleyeyim, kendimden de örnek verebilirim, mesleki olarak on yıllık bir avukatlık geçmişim var, yanımda staj yapacak olan kişiler, mesela, geldiği zaman “Biz hâkim, savcı olmak istiyoruz Avukat Hanım.” dediğinde ben zaten “Benim ofisim sizin için uygun olmayabilir.” diyordum çünkü adaletin gerçekten de tesisini isteyen bir yerdeyiz bu sistemde ama onların bize verdiği cevap şuydu Sayın Bakan: “Hiç merak etmeyin Avukat Hanım, bizim zaten bu anlamda çok ciddi referanslarımız var.” Kim bu referanslarınız? Daha önce FETÖ dönemindeki referansları “Abdullah Gül”lerken, “Cumhurbaşkanı” olanlarken şimdiki referansları da değişmedi. Yani bu şekilde alımların hiçbirisi maalesef ki değişmiyor ve devam ediyor ve bu kişilerin de maalesef ki adaletin tesisinde hiçbir şekilde hem hukuki donanımları yok, hukuki donanımları olanlar da mevcut siyasal iktidardan bağımsız hareket edemiyorlar Sayın Bakan; bu bir gerçeklik, bunu görerek bakmamız gerekiyor.

Yine, Sayın Bakan, şunu ifade edelim: Tüm bunların sonucunda, bu yaşananlar, aslında bu hukuksuzluklar ve bu kadrolaşmanın sonucunda da on dört gün önce Yargıtay 3. Ceza Dairesi üyeleri Hatay Milletvekili Can Atalay kararı üzerinde AYM’yi tanımama... Ve daha ilerisine gidip üyeler hakkında suç duyurusunda bulduklarını görebildik maalesef. Bize göre bu karar, Anayasa’ya yönelik açık bir muhtıra, yargıya yönelik de bir darbe girişimidir. Fakat maalesef, üzülerek söylüyorum ki bu konuyla ilgili sizin de bir talihsiz açıklamanız oldu. Siz bu konuyla ilgili şunu ifade ettiniz: “Burada iki mahkemenin arasındaki görtüş farkını ortadan kaldıracak, giderebilecek, o konulardaki yanlış yorumlara sevk edecek belirsizlikleri giderebilecek olan da Türkiye Büyük Millet Meclisidir.” dediniz. Ben bu söyleminizi talihsiz buluyorum Sayın Bakan. Siz de 1995’te İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldunuz, eminim çok kıymetli, değerli hocalardan ders aldınız. Benim mesleki kıdemim on yıl ve inanın yani Anayasa’yı okuduğumuzda, 153’ü okuduğumuzda bunun böyle olmadığını çok net görüyoruz. Ben bu açıklamanızı talihsiz buluyorum. Hatta ve hatta bu açıklamanızı mevcut yargıdaki çürümüşlüğü toparlayabilmek için, durumu kurtarmak için yapmış olduğunuz bir analiz olarak görüyorum çünkü bir hukukçunun, bir Adalet Bakanının böylesi bir durumda, böylesi bir açıklaması gerçekten de kabul edilemez Sayın Bakan. Bu yargısal darbe girişimine karşı koymamak, yürütmenin bir parçası olduğunuz Hükümette bu Meclisin ve halkın iradesine yapılacak her türlü darbe dinamiğinin de bir anlamda önünü açmak olacak Sayın Bakan. Yani bu bir başlangıç, bunun devamı çok daha büyük bir şekilde de gelebilir aslında bu suç duyurularıyla demek istiyoruz. Bu çürüme öyle bir hâl almış ki bu, her gün bir yargı mensubunun çetelerle, mafyayla kirli ilişkileri ortaya çıkıyor ve bu durum artık her defasında daha da yükselen bir boyuta gelmiş Sayın Bakan. Bu çürümelere hiçbirisi ve bu anlamda yargıdaki siyasallaşmalar bizim için tabii ki yabancı değil. Bizim için bunun net bir örneği de Kobani kumpas davası Sayın Bakan. Bu çürümenin halkımıza bakan yüzüyle biz yıllardır en ağır koşullarda mücadele ediyoruz ve adaletin olmadığı her yerde hiçbir hakkın savunulmasının yapılmadığı gibi düşüncelerin, demokratik ve siyasi saiklerle yargılandığını çok iyi biliyoruz. Biz buna “Kobani kumpas davası” derken aslında bir söylem üretmek açısından söylemedik Sayın Bakan, gerçekten de bir kumpas orası ve biz aslında bunu gerek sizlere gerek Mecliste gerek halklara defaatle izah etmemize rağmen, hâlen Kobani kumpas davasında keyfi yargılama, gerçekten de siyasal iktidarın bununla ilgili vermiş olduğu talimat doğrultusundaki yargılamalar olduğunu çok net bir şekilde görebiliyoruz.

Yine, 2018 Cumhurbaşkanlığı seçim kampanyasında Cumhurbaşkanı Erdoğan sistematik bir şekilde 6-8 Ekim olayları üzerinden HDP'yi kriminalize etmeye başlamış ve dosyanın bütün seyri de bunun üzerinden geliştirmiştir. Yani ortada net bir şekilde hem AKP'nin hem MHP'nin Kobani kumpas davasını kurgulamasıyla ilgili bir durum söz konusudur. Kimse bunu, bu dosyayı hukuken izah edemez Sayın Bakan. Benim size şöyle bir önerim de var Sayın Bakan: Gelin, bakın bakalım Kobani kumpas davasında, Sincan Cezaevinde yapılan yargılamada nasıl bir sistem işletiliyor? Hukukun üstünlüğünü bırakalım, hukuktaki kanunlar tamamen askıya alınmış durumda. Usule dair, mahkeme başkanı hiçbir şekilde ne tarafları dinliyor ne avukatları dinliyor ne gelen dosyalara bakıyor. Neden? Çünkü oraya bir talimat gelmiş ve bu talimatlar doğrultusunda hareket ettiği çok net. O yüzden bizim de size bu anlamda bir önerimiz var, gelin buradaki yargılamayı izleyin ve gerçekten de bu yargılamada -eğer bu anlamda talimatınız yoksa -nasıl bir hukuksuzluk olduğunu, hukukun enkaz altına alındığının göstergesi olduğunu orada görmeyi isteriz Sayın Bakan.

Yine, devam etmekte olan yargılamada mahkeme, özel usul uyguladığını gizlemeyen tavrıyla, net yani aslında, açık açık da bunu yapıyor, bunu yapmaktan da çekinmeyen bir hâl söz konusu; her hafta, her gün duruşma yaparak, savunmaları keserek, insanlık dışı, adil yargılamanın esamesinin okunmadığı yollardan, aldığı talimatlarla dosyayı bu şekilde götürdüğünü biz Kobani kumpas davasındaki süreçte net bir şekilde görebiliyoruz Sayın Bakan. Bu çürüme bitiyor mu? Maalesef ki bitmiyor, bir yandan hukuka aykırı bir şekilde yargılanıp cezaevine gönderilenler varken bir yandan da cezaevinde aynı şekilde hukuksuzluğu devam ettiren bir sistem var Sayın Bakan.

Cezaevlerinin durumundan ve infaz yakmalardan birazcık bahsetmek istiyorum. Bugün görüşmekte olduğumuz Bakanlık bütçesinin önemli kalemlerinden birini de elbette ki cezaevlerinin yapımı ve giderleri oluşturmaktadır. Türkiye son yirmi yılda âdeta bir açık hava cezaevine dönüşmüş durumda. Yine, iktidarın en büyük projesi bize göre her ile bir cezaevi üzerine. Evet, az önce, siz kendi sunumunuzda bazı cezaevlerinin kapatıldığından, koşullarının kötü olmasından bahsettiniz ama Sayın Bakan, bu, gerçekliği kesinlikle ifade etmiyor, hem sahadan gelen biri olarak söylüyorum yani daha önce cezaevlerini bu anlamda gidip ziyaret eden biri olarak hem de altı aylık süreçte... Maalesef ki, cezaevlerinin durumu içler acısı bir hâlde.

Burada tutulmakta olan özellikle politik mahpuslar üzerinde uygulanan durumlardan da bahsetmek istiyorum Sayın Bakan. Meşhur bir söz vardır: "Cezaevleri toplumun aynasıdır." denir ancak hukuk ve adalet krizinin, toplumsal sorunların bu denli çok olduğu bir ülkede cezaevleri iktidarın aynasıdır. İktidar, faşist ve diktatörlerde bile görülmemiş bir hırsıyla muhalifleri, kadınları, gazetecileri, aydınları, öğrencileri ve elbette ki Kürtleri tutuklamayı kendine birincil görev belirlemiştir demek istiyoruz Sayın Bakan. Bu cezaevleriyle ilgili maalesef ki 2020 yılında İnfaz Yasası'nda oldukça önemli bir değişiklik yapıldı ve sıklıkla da biz bunu dile getiriyoruz Sayın Bakan. Bir yandan birilerinin baskısıyla af niteliğinde infaz düzenlemeleri yaparken bir yandan da "Nasıl siyasi mahpuslar bundan yararlanmaz?" diyerek incelikle düşünüldü, hesap edildi ve pandemi bahanesiyle de bu yasa hukuk sistemimize gökten düşer gibi girdi. Neden gökten düşer gibi diyorum çünkü bu hazırunun çoğu hukukçu ve hukuk yapma tekniğini gayet net bir şekilde bildiklerini düşündüğüm için bunu ifade ediyorum. Bu kanun katılcılık, eşitlik ve kanunilik ilkelerini yok sayan bir kanundur Sayın Bakan; en başta da zamana göre uygulama ve lehe uygulama ilkesi yok sayılmıştır. Bu kanunla birlikte idari gözlem kurullarına olağanüstü ve keyfi takdir hakkı verilerek bu kurullar âdeta ikinci bir mahkemeye dönüşmüş Sayın Bakan ve şu an, bu yasa çıktığından beri 341 mahpusun idari gözlem kurulları kararıyla tahliyeleri engelleniyor. Sayın Bakan, ben soruyorum size, mahkeme bir karar veriyor konuyla ilgili ve artık karar verilmiş, infazı

yapılmış, bu kişi cezaevinde. Artık idari gözlem kurullarının bu kişiyi altı yıl daha hapsedecek hangi kararına dayanak gösterilebilir Sayın Bakan, yani bu kanun artık hükmünden de çıkmış, net bir şekilde siyasi, politik mahpusları mahkûm etmekten başka hiçbir açıklaması olamaz.

Ben size şunu da söyleyeyim Sayın Bakan: Bu kurulda hukukçu olarak sadece bir savcı var –ki bazı kurul kararlarında savcılarının bile olmadığını görüyoruz- ya düşünün ceza infaz memuru, cezaevinin psikoloğu, cezaevinin sosyoloğu bu kişinin nasıl mahkûm edileceğine dair bir karar verebiliyor. Bu kararı nasıl veriyor, biliyor musunuz Sayın Bakan? Burayı çok net bir şekilde ifade etmek istiyorum, umarım notunu alıyorsunuzdur. Bu kararlar aynen şu şekilde: “Suyu tasarruflu kullanmama.” Yani bir mahpusa diyor ki: “Sen suyu tasarruflu kullanmadığın için ben senin infazını üç ay yakıyorum.” Böyle bir keyflik olabilir mi Sayın Bakan, böyle bir hukuk... Yani biz bunu hukukta nasıl tartışabiliriz bu düzlemde; bunu ifade etmek istiyoruz. Yine “manevi etkinliklere katılmama” “fazla kitap okumama” yetmiyor, fazla kitap okuyanın da infazı yakılıyor, fazla kitap okumayanın da infazı yakılıyor. Yani çok özetle, aslında en önemlisi de bu, kararların bir kısmı bu şekilde ama bir kısmında da şu var: “Pişmanlık beyan etmeme.” Sayın Bakan, otuz yıl cezaevinde yatmış bir insan ve bu insanların yargılamalarının hepsinin hukuka aykırı olduğunu hepimiz çok iyi biliyoruz, hâl böyleyken bu kişilere “Pişman mısınız, değil misiniz?” denmesi kabul edilebilir bir şey değil.

Yine, Eskişehir H Tipi Ceza İnfaz Kurumunda yatan Mehmet Paksoy’un şalvarla gelmiş olmasından kaynaklı idari gözlem kurulu kararıyla infazı yakıldı. Bunlar efsane değil Sayın Bakan, hepsi birer gerçek ve kararları var.

Yine, Adem Oktay; Adem Oktay’ın infazının yakılmasının gerekçesi şu, diyorlar ki: “Senin ailen seni görmeye az geliyor, demek ki sen ailenle sorunlusun ve topluma faydalı biri olamayacaksın, senin infazını yakıyorum.” Neden ailesi geç geliyor Sayın Bakan? Çünkü kendisi Karabük Cezaevindeyken ailesi onun tam tersi yani Türkiye’nin öbür ucunda olan bir yerde. Bu sadece Adem için geçerli değil, birçok kişide hem kişinin kendisi cezalandırılıyor hem de ailesi ona ulaşmasın diye ailesi de cezalandırılıyor ve bunun genellikle de politik mahpuslar üzerinden olduğunu buradan ifade etmek istiyorum.

Diğer yandan ise Sayın Bakan, geçen hafta Hrant Dink cinayetinin tetikçisi Ogün Samast tahliye edildi. Bakanlık resmî bir açıklama yaparak mevcut İnfaz Yasası’nın uygulandığını açıkladı. Peki, soruyoruz: Hrant Dink’in öldürülmesi gibi toplum ve kamuoyunun vicdanında büyük yaralar açan bir cinayet zanlısı için verilen orantısız cezanın bile tam olarak infaz edilmemesinin nedeni nedir? Cezaevinde kaldığı sürece, çeşitli suçlar işlemiş ve disiplin cezaları almış birine iyi hâllilik kararı verenler kimlerdir? Türkiye’de yaşayan Ermeni halkı üzerinde yaratılan güvencesizlik hissini, adaletsizliğin hiçbir önemi yok mu? Bu cinayetin arkasında karanlık ve örgütlü plan, geçen onca yıla rağmen hâlâ aydınlatılmadı, Hrant’ın ailesi, dostları ve Ermeni halkına adalet borcu ödenmedi. Bu karar da zaten, yani Hrant’ın katili Ogün Samast’ın bu anlamdaki tahliyesi de İnfaz Kanunu’nun nasıl ayrımcı bir yasa olduğunu, nasıl kişilere göre, aslında korunanlara göre uygulandığının bir göstergesi olduğunu belirtmek istiyorum.

Sayın Bakan, son bir durum ise kadınlara ilişkin olarak yani kadınların yargılanmasına ilişkin bir durum. Kadınlara ilişkin bazı hususlardan bahsetmek istiyoruz Sayın Bakan. Hukuk ayaklar altına alınmış hâlde maalesef ki kadınlar açısından, çok da can alıcı bir şekilde hissediliyor. Biliyorsunuz, önümüz 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü ve kadınlar bu cumartesi gününde de sokaklarda yine “Erkek adalet değil gerçek adalet!” diye haykıracak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, Kunt Ayan, süreniz doldu.

Sözlerinizi tamamlamanız için iki dakika ek süre veriyorum.

Buyurun.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Teşekkürler Başkan.

Bunun bir nedeni var Sayın Başkan, bu sadece sloganvari bir şey değil. Neden “erkek adalet” deniyor? Çünkü gerçekten de Türkiye’de adalet kadınlar üzerinde uygulanmıyor Sayın Başkan ve bununla ilgili aslında kadın cinayetleri işleyenler, bu anlamda kadına yönelik şiddet uygulayanlar, bu faillerin tamamının artık bir iknası var, şunu net bir şekilde söylüyorlar: “Ne de olsa biz üç beş yıl yatar, çıkarız.” Artık bunu sadece kadınlar olarak biz değil failler de söylüyor ve zaten bu bilinçle, bu saikle bu suçları işleyebiliyorlar fakat çok üzülerek şunu söylemek istiyorum: Geçtiğimiz aylarda bir açıklama yaptınız yine “Aile hukukunu sil baştan ele alacağız.” dediniz fakat bizim sizden beklediğimiz şuydu Sayın Bakan: Bu ülkede her gün bir kadın öldürülüyorken “Aile hukukunu sil baştan ele alacağız.” diyeceğinize, erkeklerin cebindeki ödemediği nafakaları düşüneceğinize bizim sizden beklentimiz, kadına yönelik işlenen cinayetlerdeki haksız tahrik indirimleriyle ilgili düzenlemeler yapacağız demenizi beklerdik. Umarım bununla ilgili yakın tarihte tekrardan bir değerlendirme yapılır ve böylesi düzenlemeler gelir. Haksız tahrik indirimleriyse, birkaç örnek vermek istiyorum bununla ilgili: Pınar Gültekin, yine haksız tahrik indirimi sonucunda maalesef failine hak ettiği ceza verilmemişti ve yine bununla ilgili seçim bölgem olan Urfa’da Hasret Tural’ın katili Şervan Bekir Gülel’e de heyet, kasten öldürme suçundan müebbet hapis cezası verirken failin duruşmadaki hareketleri göz önünde bulundurulurken maalesef ki yine cezasızlık politikasıyla kişiye az ceza verildi.

Sayın Başkan, Bakana bir de şunu ifade etmek istiyorum: Bir yandan bununla ilgili aslında yargılamalar yapılırken kadına yönelik şiddetle mücadele eden kadınlar da bir yandan yargılanmaya çalışılıyor yani hem kadını öldüren erkekler cezasızlık politikasıyla, zırhıyla devam ettiriliyor hem de...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Kunt Ayan.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Son bir cümleyle bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Bir yandan kadına yönelik şiddet uygulayan kişiler aslında korunurken bir yandan da bu şiddete karşı çıkan aktivistler yargılanıyor. Bunların en başında gelen ve otuz yıl ceza alan Ayşe Gökkan da bununla ilgili bir ceza aldı. Ayşe Gökkan’ın tek amacı vardı, gerçekten Türkiye’de ve kürdistanda kadınların öldürülmemesi, kadına yönelik şiddetin son bulması ve kadınların kendilerini ifade edebilecek bir zeminde olabilmesiydi fakat maalesef ki yargı tarafından Ayşe Gökkan otuz yıllık bir cezayla karşı karşıya geldi. Bir yandan Ayşe Gökkan hakkında otuz yıllık ceza verilen sistem, bir yandan da Avrupa’dan Ayşe Gökkan’a cesaret ödülleri veriliyor; bence bu durumu tekrardan bir değerlendirip aslında kadına şiddet vakalarında hem faili koruyan yerden vazgeçmek hem de bu alanda aktivizm yapan Kürt kadınlarını da...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – ...Türkiye’de yaşayan feminist kadınları da bu şekilde yargı karşısında korumak gerektiğini ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş’un, Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan’ın Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kunt Ayan, verdiğim ilave sürede “...kürdistanda kadınların öldürülmemesi” gibi bir yargısal eleştiri yaptınız. İdari yapılanmamızda iller vardır, 81 vilayetimiz vardır. Dolayısıyla, ben...

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Bu, Cumhurbaşkanına ait olan bir söz!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın milletvekilleri, Anayasa'nın 3'üncü maddesinde devletin, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğu belirtilmektedir. Sayın milletvekillerine yapacakları değerlendirmelerde Anayasa'nın bu hükmü doğrultusunda gerekli hassasiyeti göstermelerini özellikle rica ediyorum. Ülkeyi, bir ayrımcılık ifade edecek, farklı bir coğrafi tanımlamaya sebebiyet verecek açıklamaları...

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Peki, Sayın Cumhurbaşkanı grup toplantısında “Kürt, kürdistan var.” dediğinde ülkeyi bölüyor muydu, parçalıyor muydu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sakik, dinler misiniz beni!

SIRRI SAKİK (Ağrı) – CHP'ye, MHP'ye “Dönün, arşivlere bakın, orada Kürt var, kürdistan var.” diyordu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sakik... Sayın Sakik...

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Bu söz, bu ülkenin Cumhurbaşkanına ait bir söz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sakik, ne bu!

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Ama ben de Cumhurbaşkanının söylediği sözü söylüyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sakik, bir müsaade eder misiniz bana. Sözümü kesmeyin lütfen. Hatibinizin konuşmasını tesis ettim. Süreniz geldiği zaman söz alırsınız, konuşursunuz.

SIRRI SAKİK (Ağrı) – İşinize geldiği zaman Kürt var, kürdistan var, işinize gelmediği zaman yok hükmünde. Yok öyle bir şey! (AK PARTİ milletvekillerinden “Niye bağıryorsun?” sesleri)

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Siz de bağıryorsunuz! Ben Cumhurbaşkanının söylediklerini...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ne bağıryorsun, ne bağıryorsun!

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Biz korkmayız, öyle sallama elini kolunu!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sen sallıyorsun kardeşim!

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Ben Cumhurbaşkanının söylediği sözleri tekrarlıyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Beş dakika önce geldin, ortalığı karıştırıyorsun!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Dolayısıyla bütün milletvekillerinden bu hassasiyeti bekliyorum.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Poyraz...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, konuşmacınızı sakinleştirirseniz eğer...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Tribünlere oynamana gerek yok. Biraz saygılı olun!

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Ben tribünlere oynamıyorum, ben otuz yıldır bu topraklarda demokrasi mücadelesi veriyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hadi oradan!

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Cumhurbaşkanının söylediği söze sahip çıkıyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hiçbir şeyin mücadelesini veremezsin sen!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sakik, söz aldığınızda görüşlerinizi ifade edersiniz.

Değerli milletvekilleri...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Biraz saygılı olun ya, konuşmacınıza saygılı olun!

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Oradan ikide bir el kol sallama böyle! Senin gibilerini çok gördük biz! (AK PARTİ milletvekillerinden “Allah Allah!” sesleri)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, burası bir meydan okuma değil...

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Meydan okuma değil, ben bu ülkenin Cumhurbaşkanı'nın söylediği sözün arkasındayım, bu kadar açık ve net!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sakik, istediğiniz şeyin arkasında olabilirsiniz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Başka söylediği sözler de var, onların da arkasında dur!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sakik, istediğiniz şeyin arkasında durabilirsiniz, buna bir itirazım yok. Yalnız müsaade edin, müzakereleri sağlıklı bir şekilde sürdürme imkânını sağlayın bana.

Ben, Komisyonda milletvekillerinin görüşlerini ifade etmelerini sağlıyorum. Bu şekilde çıkışları kabul etmiyorum, tasvip de etmiyorum. Burada ihtiyaç duyulduğu zaman partilerin sayın sözcüleri var, hepsine söz hakkı veriyorum ama böyle yaparsanız siz de kendi meramınızı anlatamazsınız, buradaki diğer milletvekilleri de kendi meramını anlatamaz, milletvekillerine yakışmayacak bir ortam ortaya çıkar. Bunu da hiçbiriniz tasvip etmezsiniz. Hele ki burada, Parlamentoda uzun yıllar parlamenterlik yapmış milletvekillerinin bu tip bir eylem içerisinde olması beni ayrıca şaşırtıyor.

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Sayın Başkan, sevgili Başkan; ben Cumhurbaşkanı'nın söylediklerine saygı duyuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, buyurun lütfen.

III. AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın Adalet Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

“Kürdistan” sözcüğünün coğrafi bir anlamda kullanılmasına rağmen ve bunu da ısrarla belirtmemize rağmen her seferinde Anayasa'nın 3'üncü maddesini okumanızı kabul etmeyeceğimizi belirtmiştik, bir kez daha belirtiyoruz. Kaldı ki sonrasında Sırrı Başkanın da dile getirdiği gibi bu kavram, hem Cumhurbaşkanı tarafından hem de geçmişte Türkiye'de çok doğal olarak kendi mecrasında kullanılmıştır. Bugün, bunun, bu sözcüğün bir suçlama olarak bize yöneltilmesi aslında bugünkü sistemin en temel sorunlarından biridir. Sistem, inanılmaz bir şekilde ayrımcılık üzerinden kendine yol açmaya çalıştıkça biz bu suçlamalarla karşı karşıya kalıyoruz ama şunu bir kez daha ifade edelim ki biz bu suçlamaları kabul etmiyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Biz kelimelere değil, meselelere odaklanmış bir partiyiz ve Kürt sorununun çözümü tam da bu samimiyetten, bu anlayıştan geçiyor. Bunu bir kez daha ifade etmek isterim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli teşekkür ediyorum.

Ben de bu durumda, ilgili maddeyi hep hatırlatmak durumundayım.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)*A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

*a) Adalet Bakanlığı (Devam)**b) Kişisel Verileri Koruma Kurumu (Devam)**c) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu (Devam)**ç) Türkiye Adalet Akademisi (Devam)**d) Hâkimler ve Savcılar Kurulu (Devam)**e) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (Devam)**f) Anayasa Mahkemesi (Devam)**g) Yargıtay (Devam)**ğ) Danıştay (Devam)*

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Poyraz, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

UĞUR POYRAZ (Antalya) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan, Adalet Bakanlığının sayın bürokratları; öncelikle Komisyona hoş geldiniz.

Tabii, Türk hukukunun sorunları belli. Bu toprakların insanları kanaatkâr, adil ve vefalıdır, herkesi de kendi gibi bilir. Asker, polis, hâkim, savcı, vali, kaymakam; bunlar kahir ekseriyet alt gelir grubunun çocuklarıdır. Dolayısıyla bu vefa duyguları önce ailelerine, daha sonra onları bünyesinde istihdam eden, onlara kariyer veren, onlara devletine hizmet imkânı veren devledir ama son yıllarda maalesef özellikle bu “mülakat” denen garabetin içerisinde liyakatin değil, sadakatın merkeze alındığı bir alan oluşturuldu. Hatırlayın 15 Temmuz, 15 Temmuzdan sonra birçok avukat meslektaşımız hâkim, savcılığa hızlıca alındı; ondan sonra da görevlerine başladılar. Şu an bunları size tek tek anlatmama gerek yok, vaktinizi de almayacağım. Şu an bu sıralarda oturan bütün bürokratlarımızla birlikte hâkim, savcılık mesleğine avukatlıktan alınan arkadaşlarımızın bir kısmının -bunun sayısı sizde saklıdır- ortaya koydukları kararları, kararlardaki uygunsuzlukları, bunlara ilişkin sorunları siz zaten bizzat yaşıyorsunuz, bunları bizzat kendi aranızda tartışıyorsunuz.

O dönemde şöyle bir öneri getirmiştik, demiştik ki: Kurumların hukuk müşavirlikleri var. Kurumların hukuk müşavirliklerinde, o kurumun geleneğine, o kurumun konularına ilişkin Yargıtay ve Danıştay içtihatlarına, hatta uluslararası alandaki yargı içtihatlarına sahip yetişmiş hukukçular var. Bir hukukçu hukuk müşavirliği görevini yaptığı kurumundan hâkim ve savcılığa alındığı takdirde hem ihtisas mahkemelerini kurabiliriniz hem bu ihtisas mahkemeleriyle birlikte kamu görevlisi kültürünü almış hukukçularla 15 Temmuzdan sonraki bu FETÖ’yle mücadele -bunu tırnak içinde söylüyorum- sürecinde yargıyı yaralamamış olurdunuz. Konuyu FETÖ’yle mücadeleyi merkeze alıp yargıyı niteliksiz ve liyakatsiz hukukçularla bugün toplumun adalet duygusunun yok edilmesine kadar götürdünüz. “Unutmayınız” kartlarına -şu kartlardan bahsediyorum- isimleri yazılarak mülakat heyetlerine verilen hâkim, savcı adayları devletin ve milletin hukuku yerine o karta ismini yazanların, göreve başlamasına vesile olanların hukukunu önceleyecektir, öncelemiştir, bundan sonra da bu hukuku merkeze alacaktır. Bugün önünüze gelen, cevaplamak zorunda kaldığımız, televizyonlarda basın toplantılarına çıkıp tek

tek izah etmeye çalıştığımız bütün yaraların sebebi, şu lanet olasıca “unutmayınız” kartlarıdır; bu kartlar üzerine yazılan isimleri mülakat heyetlerinde göreve başlatmanızdır yani aslında kendim ettim kendim buldum dediğimiz şeyin tam bir tezahürüdür.

Tabii, bugüne kadar, özellikle bizim “F tipi” diye tanımladığımız, sizin çok uzun dönem -şahsınızdan bahsetmiyorum Sayın Bakan, mensubu olduğunuz partinin- “hizmet hareketi” “hoca efendi” diye tanımladığınız organizasyon, insan kaynağını oluştururken önce yurtlar, sonra okullar, sonra işe girme garantili organizasyonlar, sonra terfi-tayin ve bunun gibi birçok vaadin merkezi oldu. Tabii, bununla birlikte, uzun süredir AK PARTİ iktidarının devleti kutsal olarak tanımlaması da merkeze alındı. Tabii, bu tarikat ve cemaatler ile AK PARTİ iktidarının devleti kutsal tanımlaması, iki kavram birbiriyle iç içe girerek ortaya ne çıkarttı? Bugün Türkiye’de hem yargıda hem Emniyette birçok tarikat ve cemaatin fink attığı; beraber fikir, amaç ve eylem birliği içerisinde hareket ettikleri bir süreç ortaya çıkarttı. “FETÖ devleti ele geçirmeye çalışıyordu.” Evet, tamam, amenna. Peki, mevcut tarikat ve cemaatler ne yapıyor? Sanayi Devrimi’ne mi çalışıyorlar, Türkiye’yi ekonomi 5.0; teknoloji 5.0; 4,5.0 seviyesine mi aktarmaya çalışıyorlar? Bunların devlette ne işi var, yargıda ne işi var, Emniyette ne işi var? 15 Temmuzdan sonra her biriniz şapkanızı önünüze koyup silahlı bürokrasiden, hâkimlerden, savcılardan, Millî İstihbarat Teşkilatından, askeriye, Emniyetten bunları tek tek bulmaya çalışmadınız mı? Bu süreçte birçok kişi tarafından yanıtılmadınız mı? Şu an teker teker iadeiitibarlarla uğraşmıyor musunuz? Hâlâ sistemin içinde var olduklarını bilmiyor musunuz? Ama bütün bunların hiçbirinden ders almayan bir yönetim anlayışıyla ve Bakanlık anlayışıyla süreç devam ettiriliyor.

Bugün, Aleviler ve Kürtler yıllardır kendilerini ikinci sınıf vatandaş olarak hissettiler hatta buna verilen de çok meşhur bir cevap vardı: “Ya, kardeşim ne alakası var? Hâkim oluyorsunuz, savcı oluyorsunuz, bakan oluyorsunuz, başbakan oluyorsunuz.” Ama yirmi bir yıldır, AK PARTİ’li olmayan herkes bu ülkede ikinci sınıf vatandaş. Belki Kürtlerin sorunlarının, Alevilerin sorunlarının çözümünde de toplumun bu kadar mutabık hareket etmesinin temelinde bu merkez yatıyor, artık hepimiz ikinci sınıf vatandaşız; AK PARTİ’li değilsek, AK PARTİ’ye entegre olmuş bir cemaat veya tarikata mensup değilsek, o cemaat veya tarikatın ya da AK PARTİ’nin referansına sahip değilsek hepimiz ikinci sınıf vatandaşız.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ne münasebet!

UĞUR POYRAZ (Antalya) – Bakanlık görevine geldiğiniz günden beri özellikle dikkatle takip ediyorum Sayın Bakan, bütün açıklamalarınızda evrensel hukuku merkeze alarak açıklamalar yapıyorsunuz. Zor bir görevi devraldınız, zor bir görevi yürütmeye çalışıyorsunuz ama ben kendi sosyal medya hesaplarımda önce “hukukçu” yazıyorum, sonra “slash” diyorum, “İYİ Parti Antalya Milletvekili” yazıyorum yani hukukçu kimliğimizi merkeze alarak, öne alarak hareket etmek mecburiyetindeyiz. Birçok açıklamayı inanmadan, inanmak istemeden yapmak zorunda olduğunuzu, siyasetin ve yaptığınız görevin gereği olduğunu biliyorum ama gerçekten, bugün, büyük bir Türkiye hayali, güçlü bir Türkiye hayali, önce adalet duygumuzu, bu konulara ilişkin hassasiyetlerimizi merkeze koyarak ancak inşa edilebilir.

Bugün, mülakatlarda elenen çocukların çoğu -her kurum için söylüyorum, sadece hâkim, savcı mülakatı demiyorum- neden elendiğini bile bilmiyor. Polisiye ve istihbarat terimi olan meşhur bir şey girdi, Türk Ceza Kanunu’na da nakşedildi geçen, 27’nci Dönemde: “İrtibat ve iltisak.” Yahu, arkadaş, bu, polisiye ve istihbarat terimidir ya. İstihbarat terimi bugün Türk Ceza Kanunu’nda, istihbarat terimi bugün tüm mülakatları yapan heyetlerin önündeki bilgi notlarında. Kimse araştırmıyor ama, bunun doğruluğunu araştırmıyorlar.

Tabii, bugün, özellikle hâkim, savcılar ve meslektaşlarımın da sorunlarını dile getirmekle mükellefim. Hâkim, savcılar her tayin döneminde, önce ilin milletvekiline gidip destek istiyor, sonra tayin olduğu ilde ev arama derdine düşüyor, sonra hanımın tayini için -ya da hâkim ya da savcı kadınsa beyinin tayini için- yine Türkiye Büyük Millet Meclisi koridorlarını arşınıyor, sonra çocuğun...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Hukuken hakkı.

UĞUR POYRAZ (Antalya) – Müdahale etmeyin lütfen.

Yani eğer siz, memleketin hâkiminin, savcısının derdinin farkında değilseniz bu konuya ve bu sürece fikir üreteceğiniz bir konu yoktur.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Hukuken hakkı.

UĞUR POYRAZ (Antalya) – Ben hukuken bahsetmiyorum, ben konuları anlatıyorum. Hukuku bunlar uyguluyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bir hâkim, savcı bir yere gittiğinde eşi de oraya gidiyor kadro olup olmadığına bakılmaksızın.

UĞUR POYRAZ (Antalya) – Hukuku bunlar uyguluyor. Üstadım, bununla ilgili, Ankara’da Meclis koridorlarındaki, Bakanlık koridorundaki hâkim, savcıların şöyle iki dakika yanına oturup sohbet edin.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Konuşalım.

UĞUR POYRAZ (Antalya) – Çocuklarının okulu, servisi, bütün bu mücadeleyi veren bir hâkim, savcının, bu kadar çileyi çektikten sonra, önüne iktidarı üzen bir durumla ilgili dosya geldiğini düşünün! Vay babam, vay! Önüne dosya geldi. Ya, tayin olmuş, hanımı kurum tayinini yaptırmış, lojman yok, uygun kira bulmuş, çocukların okulunu da halletmiş, önüne bir dosya geldi. Ne olacak bu dosya, nasıl yapacağız? Vay babam, vay! Cemaat, tarikat, hemşehrilik gibi alt başlıklarla sorunların çözümü kolaylaşıyor. Derdini anlatmak hiç bu kadar kollara ayrılmamış ve hiç bu kadar kolaylaşmamıştı. Bunu sadece AK PARTİ dönemiyle sınırlamak da haksızlık olur ama olağanlaşması kesinlikle AK PARTİ döneminde. İşte, bunu özellikle not aldım önemli bir metin olduğu için: “Anormali normal bellediğimizde, o deliliğin içinde yaşamayı kanıksarız, sonra da işler çığırından çıkar.” Şu an yaşadığımız sürecin tam açıklamasını bu cümle özetliyor.

Daha geçenlerde AYM kararı sonrası, sıralı bir hukuk kepezeliği yaşadık. Sonra da sorunun sebebi en yetkili makamlar tarafından mevcut Anayasa’ya bağlandı. Ne güzel, değil mi? Bir Allah’ın kulunun aklına... Can Atalay seçildikten sonra yargılamayı durdurup, tahliye edip, mazbatasını verip, Meclise gönderip, Mecliste yeminini ettirip ondan sonra Meclise yazılacak bir yazıyla -AK PARTİ ile bugün birlikte hareket ettiği koalisyon ortaklarının Mecliste yeterli çoğunluğu var- kaldırırlar eli, gönderirler tekrar yargılamaya. Yani bugün ortaya çıkan sorun, AK PARTİ’nin, iktidarın, iktidarın ortaklarının, Anayasa Mahkemesinin ya da Yargıtayın arasındaki bir sorun değil; bugün ortaya çıkan sorun, bir Anayasa değişikliğine ilişkin -tıpkı zamanın içtihadileri gibi ama bu sefer kötü niyetli olarak- bir sorun yaratılıp suni bir sorunla “Türkiye’nin yeni bir Anayasa’ya ihtiyacı var.” propagandasının taşları döşenmeye başlanıyor. Ya, kurumların milliyetçiliği olmaz; Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Sayıştay, Danıştay arasında kurum milliyetçiliği ve kurum egolarıyla bu ülke zaman kaybedemez, kaybedecek bir durum da yok. Bugün Türkiye’de mevcut hukukumuz... Ya, siz, mevcut hukukla, mevcut Anayasa’yla -hatırlayın- FETÖ’yle mücadele ettiniz. Asrın lideri Sayın Recep Tayyip Erdoğan yıllardır dış güçlerle vuruşuyor mevcut Anayasa’yla, mevcut kanunlarla. FETÖ’yle bile mücadeleyi, FETÖ’nün yazdığı Türk Ceza Kanunu’yla yaptınız. FETÖ’nün kendi kumpaslarının altyapısını kurmak için hazırladığı, yazdığı Türk Ceza Kanunu’yla yaptınız FETÖ’yle mücadeleyi bile.

Evet, not alarak konuşmak istiyorum, o yüzden de hata yapmak istemiyorum.

Mevcut iş yükünden bahsetti Sayın Bakan. Ülkenin yarısı, diğer yarısıyla davalık, milletin tamamı devletle davalık; buna ne hâkim ne savcı ne de mahkeme yetmez, yetmiyor da. Vatandaş, idarenin baskın gücüne karşı korunması gereken idari yargı da sistemden payına düşeni alıyor; her gün değişen içtihatlarla idari yargı allak bullak olmuş durumda. Bu benim tespitim değil, bugün, Danıştaya gidin, bölge idareye gidin, idare mahkemelerine gidin, başkan ve üyeler bile bu serzeniştelere; meslektaşlarımı, avukatları saymıyorum.

Hukuk uygulanmıyor, uygulamaya değer görülmediğinden değil, uygulamaya ilişkin istek kalmamış. Anayasa Mahkemesi 10 Ekim 2023'te verdiği bir kararla makul sürede yargılanma hakkındaki başvuruların artık incelenmeyeceğini hükmetti. Yeni bir yargı yolu ihdas edilene kadar yurttaşlar, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle Anayasa Mahkemesine başvuru yapamayacak. Ne demişti rahmetli Demirel: "Meseleleri mesele etmezseniz, ortada mesele kalmaz." Karar vericiler de herhâlde böyle düşünüyor.

Bağımsızlık ve tarafsızlık algısı, iktidar mensuplarının devam eden davalar hakkında yaptığı istikamet belirleyici, karar dayatıcı mahiyetteki açıklamalarla daha da zedeleniyor. Yakın zamana kadar çok önemli bir görevde bulunmuş bir Bakanın "Siz yapın, hukuk arkadan gelir." demesini bir daha anımsatmak istiyorum. Şimdi, o Bakan, selefi ve selefinin atamalarıyla her gün medyada doğrudan ya da dolaylı linç ediliyor.

Evet, 2. Baro konusunu burada konuşmadan olmaz; 2. Baro yöneticisi avukatların mesleki kabiliyetleri artarken vatandaşların hukuka güveni yerle bir oluyor.

Serbest avukatların durumu zaten içler acısı, Türkiye'de bugün baktığımızda, ciddi bir avukat enflasyonu var. Bununla ilgili birtakım uygulamalar getirdiğinizi takip ediyorum Sayın Bakan, birkaç istisna haricinde Türkiye'de hukukun eğitimi verilmiyor, diploması dağıtılıyor. Peynir ekmeğe gibi akademik kariyer dağıtan üniversiteler ile hukuku kanuna göre değil, iktidara göre yorumlayan akademisyenler her gece ekranlarda gözümüzün içine baka baka adaletle takla attırmaya çalışıyorlar.

Bugünkü heyetinizin içerisinde benim üniversiteden hocalarım var Sayın Bakan yani bugün milletvekili olduysam, bugün Plan ve Bütçe Komisyonunda bu konuşmayı yapma şansım olduysa, beni üniversitede yetiştiren hocalar şu anki heyetinizin içerisinde. Dolayısıyla buradaki çelişki şu: Bu nitelikteki heyet mensupları varken bugün, hukuku kendi çıkarları için kullanmayı ya da kariyer planlarını meslekleri üzerine inşa etmeyi belirlemiş olan aktörleri nasıl sistemde tutuyorsunuz? Bu çelişki bizim kafamızı karıştırıyor.

Adalet Akademisinde eğitim gören gençlerin hâlâ barınma sorunu var, bunu iletelim yani yine bunları bir cemaat, tarikat yurduna falan kaptırmamak gerekiyor. Adalet Bakanı olarak, bir meslektaş olarak her şeyden önce, bununla ilgili sorumluluk sizin omuzlarınızda Sayın Bakan. Mesela, bir cemaatin Sağlık Bakanlığında neden aktif olduğunu, mesela Adalet Bakanlığında Hakyol grubunun neden bu kadar aktif olduğunu biri bana anlatabilir mi? Nur cemaatinin Okuyucu ve Yazıcı gruplarıyla Hakyolcuların bu muhabbetini biri bana izah edebilir mi? Siz izah edemezsiniz ama ben size birçok örnekle gerekirse anlatabilirim ama süremi efektif kullanmak istiyorum. Ama bunlar merak ettiğim konular, soru-cevap kısmında da özellikle buna ilişkin hususları arz edeceğim Sayın Bakana.

Hrant Dink, Uğur Mumcu, Ahmet Taner Kışlalı, Bahriye Üçok suikastlarının akıbeti ne oldu, kimmiş katiller, kimmiş azmettiriciler? Şu an çatısı altında bulunduğumuz TBMM'nin karşısında, Türkiye Büyük Millet Meclisinin karşısında 1 Ekim günü yaşanan patlamayı önlemesi gereken kolluğun Ankara Adliyesiyle olan kavgası, kendi meslektaşlarıyla ilgili kavgası, halef-selefleriyle olan kavgası; bu normal mi Sayın Bakan? Müdahale etmek zorunda kaldığımızı biliyorum defalarca bu ülkenin Adalet Bakanı olarak. Emniyet teşkilatının yaptığı operasyonlar üzerinden her gün Twitter'da

“38 örgüt çöktürüldü.” “5 bin adamı gözaltına aldık.” “150 tane merkeze girdik.” açıklamalarıyla sanki bir mayının üstünde oturuyormuşuz hissiyatı veren bir İçişleri Bakanlığı zihniyeti... Yani bir dönemin, aynı iktidar döneminin bir Bakanı suç örgütleriyle anılıyor; diğer Bakan, önceki Bakan itham ve isnat ederek suç örgütleriyle mücadele ediyor; bu sırada olan vatandaşa oluyor. Nasıl oluyor? Ya, ben her gün İçişleri Bakanının Twitter’den yayınladığı operasyon haberlerini dinlemek zorunda mıyım? Beni korkutmak zorunda mısınız? Beni huzursuz kılmak zorunda mısınız? Bugün, Ayhan Bora Kaplan isimli suç örgütü liderinin operasyonuna neden “intikam” ismi verildi? Devlet bu suç örgütü liderini muhatap alıp bir de “intikam” diye operasyon ismi mi koyar? Yoksa bir devrin yargı ve kolluk mensupları ile yeni kolluk ve yargı mensupları arasındaki tartışma konusu bir intikam mıdır? Her devrin muktedirlerine göre kararları şekillenen yargı, sadece bugünün değil, öncenin de günahlarını taşıyor ama ısrarla tövbe etmiyor. 1980’den 2005’e kadar askerî vesayet, 2005’ten 17-25 Aralık’a kadar FETÖ vesayeti, 17-25 Aralıktan 15 Temmuz’a kadar, tırnak içinde söylüyorum “FETÖ’yle mücadele ediyoruz.”cuların vesayeti... Şimdi, bir de bu popülasyon başladı, hatırlayın: “FETÖ’yle mücadele ediyoruz.” Kim? Polis. Kim? Hâkim, savcı. Kim? Mülki idare amiri. Ya kardeşim, maaş almadan yirmi yıl ne yaptın da şimdi “Mücadele ediyorum.” diye hava atıyorsun? Görevini yerine getiriyorsun. 15 Temmuzdan sonra OHAL vesayeti, son olarak da Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi vesayeti. Şimdi, bütün bu vesayetler altında yargı ayakta kalmaya çalışıyor, can çekişmeden Türkiye’de adalet dağıtmaya çalışıyor. Hiçbirimizde kalmayan adalet duygusuyla, yargıda tükenmiş vicdan duygusuyla kararlar veriliyor.

Sayın Başkan, sizden peşinen bir iki dakika isteyeceğim çünkü son konuşmamın nihai bölümünde bu iki dakikaya ihtiyacım var.

Son olarak, Sayın Bakan, değerli Adalet Bakanlığı bürokrasisi; İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener’in milletvekili olmadan önce avukatı olarak birkaç soruyu size arz etmek istiyorum. Umarım bu sorularımın muhatapları olanların bir kısmı bugün heyetinizdedir; mesela, eski Cizre Başsavcısı Evren Bey, heyetinizde mi bilmiyorum, buradaysa gözlerinin içine bakarak konuşmayı da tercih ederim. Ceza ve Tevkifevlerinde Daire Başkanı Evren Bey, Cizre Başsavcısıyken bir gizli tanık türüyor Sayın Bakan, Cizre Başsavcısıyken Evren Bey. Ben, 17-25 Aralıkta mesleğimi icra ettim, 15 Temmuzda sahada çatışmadaydım, 2003’ten beri FETÖ’yle mücadele ediyorum. İYİ Partide kurucu olduğum günden beri kamu görevlilerinin mevcut iktidarla olan entegrasyonu, onların beyanlarıyla sahada FETÖ’cü olmadığımızı ifade etmek zorunda kaldım. Şimdi, ben de çok kararlı bir şekilde, 5 milyon, 6 milyon insanın oy verdiği bir siyasi partinin Genel Başkanıyla ilgili oluşturulan bu zanna...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Poyraz, iki dakika ilave süre ekliyorum.

UĞUR POYRAZ (Antalya) – Lütfen.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen.

UĞUR POYRAZ (Antalya) – Teşekkür ederim.

Bu kadar süre boyunca İYİ Parti Genel Başkanıyla ilgili biz sahada “FETÖ’cü değiliz.” diye... Bırakın Genel Başkanı, kendimizle ilgili bunu ifade etmek zorunda kaldık. Bunun ne kadar zor olduğunu tahmin edebiliyor musunuz? Edemezsiniz çünkü 15 Temmuzdan sonra, 17-25 Aralıktan sonra bu salondaki heyet kendinin FETÖ’cü olmadığını ispatladı, ondan sonra başladı milletin FETÖ’cülüğünü araştırmaya. Bilemezsiniz; ben biliyorum, yirmi yıl FETÖ’yle mücadele edip “Ben FETÖ’cü değilim.” demek zorunda kalmanın ne olduğunu biliyorum. Cizre Başsavcısı PKK’lıyı alıyor, PKK’lıyı -dosya önünüzde Sayın Bakan, istetin, bir USB’lik bir evrak ya- PKK’dan yargılanan adamı gizli tanık yapıyor, sonra onu beraat ettiriyor, bu savcı nereye gidiyor ilk kararnamede, Cizre Başsavcısı? Değerli

meslektaşlarım, siz bu kadar yıl emek verirken Cizre Başsavcısı bir PKK'lıyı gizli tanık yapıyor, sonra hop Cizre'den Kütahya Başsavcısı oluyor; Kütahya Başsavcısı ya, paşaya bak, Kütahya Başsavcısı! Şimdi nerede? Ceza ve Tevkifevlerinde, Evren Bey; keşke burada olsa da gözüne baksam. Araştırma önergesi geliyor, arkadaş çevresi kim, devresi kim, kimle ne yapıyor... Milliyetçi Hareket Partisinin kurultay dosyasının İYİ Parti Genel Başkanının FETÖ soruşturmasıyla ne alakası var Sayın Bakanım? İkisini birleştirerek, Milliyetçi Hareket Partisinin kongre dönemine ilişkin 7-8 klasörü Genel Başkanın dosyasıyla birleştirip...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Başkanım, son bir dakika istiyorum, bitireceğim, söz veriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bugün kuralları çok esnettik değerli arkadaşlar yani valla kurallar gitti.

Buyurun.

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Teşekkür ediyorum.

Şöyle bir şey mümkün müdür Sayın Bakanım, değerli bürokratlar: Meslektaşlarınızın, Adalet Bakanlığından izin almadan Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından MHP kongresine ilişkin imzacılarla ilgili lehe karar verenleri Emniyetteki KAFES ve diğer programdan sorgusunun yapılması -hâkim, savcıların, meslektaşlarınızın Adalet Bakanlığından izin almadan- mümkün müdür? Ben söyleyeyim, değildir.

Dolayısıyla, hiçbirimizin güvende olmadığı, hiçbirinizin güvende olmadığı, bugünün kahramanlarının yarın hain, dünün hainlerinin bugün kahraman olduğu bir sistemde bütün bu dengeyi kuracak tek şey yargıdır, hukuktur. Hepinizi hukukla kalmaya, hukuka adanmaya davet ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Poyraz, teşekkür ediyorum.

Şimdi de Saadet Partisi Grubu adına Sayın Özbudun.

Buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) – Teşekkürler.

Sayın Bakan, Adalet Bakanlığının değerli bürokratları, değerli milletvekilleri ve basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Malum, şu anda Adalet Bakanlığının bütçesini görüşüyoruz dolayısıyla bizler de Adalet Bakanlığından olan beklentilerimizi ifade ediyoruz. Bir ülkede adalet bakanlığından beklenen temel fonksiyon, adalet hizmetlerinin ifasına hukukun üstünlüğünün hâkim kılınmasıdır. Bu bakımdan, adalet bakanlıkları bir ülkede bir ülkenin hukuk düzenine hukuk devletinin gereklerini hâkim kılmak konusunda öncü rol oynamalıdır. Hafızalarımızı tazelediğimizde, Adalet ve Kalkınma Partisinin hükûmete geldiği ilk yıllarda aslında bu beklentilere uygun politikalar izlediğini hatırlayabiliriz. Gerçekten, Adalet ve Kalkınma Partisi yürürlüğe koyduğu anayasal ve yasal reformlarla 6 Ekim 2004'te Avrupa Birliğinin yayınladığı ilerleme raporunda önemli yorumların yapılmasına vesile olmuştur. Bu raporda Türkiye'nin Kopenhag Siyasi Kriterleri'nin gereğini yerine getirdiği ama yeterince yerine getirdiği ifade edilmiş, aynı yıl 17 Aralıkta Brüksel'de yapılan zirvede Türkiye Avrupa Birliğine üyelik sürecinin önemli bir aşamasını elde etmiştir, müzakerelere başlama hakkını elde etmiştir. Kopenhag Siyasi Kriterleri ne demektir? Kopenhag Siyasi Kriterleri, hukuk devletinin gereklerinin yerine getirilmesini, insan haklarının ve azınlık haklarının korunmasını emretmektedir. Dolayısıyla, çok uzak geçmişte kalan

bu olumlu politikaları nedeniyle tabii ki Adalet ve Kalkınma Partisine teşekkür ediyoruz. Ne var ki sonraki yılların tecrübeleri Türkiye'nin hukuk devletinin icaplarından tedricen, son yıllarda ise hızla uzaklaştığını göstermektedir. Ben ömrünün çok büyük kısmını anayasa hukuku çalışmalarına ve hukuk devletiyle ilgili akademik çalışmalara adanmış bir kişi olarak Türkiye'nin hukuk devletinden bu kopuş sürecini çeşitli aşamalarda değerlendirdim, izninizle bunları burada tekrarlamak istiyorum.

Kanımca Türkiye'nin hukuk devletinden ilk keskin kopuşu 2013 yılında Gezi Parkı protestolarının bastırılması amacıyla Emniyet teşkilatının ölçsüz güç kullanması vesilesiyle ortaya çıkmıştır. Burada, protestocuları bastırmak için Emniyet güçleri Anayasa'mızın çeşitli hükümlerine aykırı olarak ölçsüz güç kullanmış, böylece hukuk devletini ihlal etmiş ve ne hazindir ki bu protestoculardan 11'i hayatını kaybetmiş, 11'i ise kalıcı olarak görme yeteneğini kaybetmiştir ve çok sayıda protestocu da çeşitli biçimlerde yaralanmıştır. Hâlen devam etmekte olan Gezi Parkı yargılamalarının da aslında hukuk devletinin icaplarına ne ölçüde uygun cereyan ettiği ayrı bir tartışma konusudur.

Kanımca Türkiye'nin hukuk devletinden ikinci ve çok radikal bir kopuşu 15 Temmuz darbe teşebbüsünün bastırılması için ilan edilen olağanüstü hâl yönetimi sırasında yaşanmıştır. Burada hemen şunu belirtmek isterim: Elbette 15 Temmuzdaki darbe teşebbüsünün bastırılmasından hepimiz çok büyük bir memnuniyet duyuyoruz ve ikinci olarak şu hususa da işaret etmek isterim: Bir ülkede olağanüstü hâl yönetimi ilan etmekte aslında yadırganacak bir şey yoktur. Elbette, eğer olağanüstü bir problem vuku bulmuşsa o problemin çözümü için olağanüstü hâl yönetimine başvurulabilecektir. Ne var ki Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında açıkça ifade ettiği gibi olağanüstü hâl yönetimleri hukuksuzluk rejimleri değildir; tam aksine, olağanüstü hâl yönetimleri altında bireylerin temel hak ve hürriyetleri olağan dönemlere kıyasla daha ağır bir biçimde kısıtlandığından, idari makamlar olağan dönemlere kıyasla çok daha geniş yetkiler kazandığından olağanüstü hâl rejimlerinde hukuk devletinin icaplarına çok daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Oysa Temmuz 2016'dan Temmuz 2018'e kadar uygulamada olan olağanüstü hâl yönetiminde 30'u aşkın olağanüstü hâl kanun hükmünde kararname yayınlanmıştır ve bu olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamelerinde çok ciddiye alınması gereken, önemli Anayasa'ya aykırılık sorunları mevcuttur ve bu Anayasa'ya aykırılık sorunlarına rağmen çok sayıda yurttaşımızın anayasal hakları ihlal edilmiş ve bu kişiler mağdur edilmişlerdir. Sayın Bakanımız konuşmasında lekesiz yaşama hakkının öneminden söz etmiştir, kendisine yürekte katılıyorum. Ne var ki bu Anayasa'ya aykırılık sorunları içeren olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnameleriyle çok sayıda yurttaşımızın lekesiz yaşama hakkı ihlal edilmiştir. Ben bu kanun hükmünde kararnamelerin Anayasa'ya aykırılık sorunlarını "Prof. Dr. Metin Günday Armağanı" başlıklı eserde ayrıntısıyla yayınladım, detaylara değinmeyeceğim.

Bu olağanüstü hâl yönetimi aslında başkaca hukuksuzluklara da zemin hazırlamıştır. Bu bakımdan, Türkiye açısından bence hukuk devletinden üçüncü kopma süreci olağanüstü hâl rejiminde kabul edilmiş olan 6771 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunu'yla ilgilidir. Hatırlayacağınız gibi olağanüstü hâlin hâkim olduğu ve yoğun bir baskı atmosferinin yaşandığı ortamda Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişi sağlayan Anayasa değişikliği teklifi Meclisin gündemine getirilmiştir ve o günkü baskı iklimi nedeniyle bu değişikliğin içerdiği hükümler Mecliste serbestçe tartışılmamıştır, kamuoyunda da serbestçe tartışılması mümkün olmamıştır. Mecliste kabul edildikten sonra halk oylamasına sunulan bu değişiklik aslında hukuka aykırı bir biçimde kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir. Neden? Çünkü seçim mevzuatımıza göre mühürsüz oy pusulaları geçersizdir oysa bu pusulalar o halk oylamasında geçerli sayılmıştır. Böylece Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişi sağlayan bu Anayasa değişikliği hukuka aykırı olarak yürürlüğe girmiş, bu sayede de meşruiyetine gölge düşmüştür.

Tabii, bu Anayasa değişikliğinin bize neler getirdiğine de değinmemiz gerekiyor çünkü bu Anayasa değişikliği aslında Türkiye’yi hukuk devletinden nihai olarak koparmıştır. Öncelikle, bu tür anayasa değişiklikleri için literatürde kullanılan ifadeye değinmek isterim. Özellikle otoriter atmosferlerde otoriterizmi kalıcı kılmak maksadıyla kabul edilen anayasa değişikliklerinin suistimalci anayasa değişikliği olduğu literatürde kabul edilmiştir ve bugün Türkiye’nin önde gelen anayasa hukukçuları 6771 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunu’nu suistimalci anayasa değişikliğinin somut bir örneği olarak ifade etmektedir. Bu bakımdan, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçiş de Türkiye’yi hukuk devletinden uzaklaştırmıştır. Neden? Çünkü bu sistem hukuk devletinin temel unsuru olan fonksiyonlar ayrılığını ortadan kaldırmış, fren ve denge mekanizmalarını büyük ölçüde aşındırmıştır.

Somut birkaç örneğe değinmek istiyorum bugün hukuk devletinden ne ölçüde kopmuş olduğumuzu gösterebilmek bakımından. Geçtiğimiz haftalarda Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulan beş yıllık kalkınma planının 911’inci paragrafında ilginç ifadeler yer alıyor. Adalet hizmetlerinin amacının hukukun üstünlüğünü, hukuk devletinin gereklerini yargılama sürecine hâkim kılmak olduğu belirtiliyor ve gene yargılama sürecinde adil yargılanma hakkının korunması, hızın sağlanması, yargılamanın etkin olması, böylece yargılama süreçlerinin öngörülebilir olması -ki hukuk devletinin bir unsuru- ve hukuka güvenin artırılması bu belgede, 911’inci paragrafta “amaç” olarak belirtiliyor. Doğrusu ben bu belgeyi okurken bir anayasa hukukçusu olarak derin bir üzüntü duydum çünkü bu paragrafta geçen ifadelerin hepsi Anayasa’mızın çeşitli hükümlerinde emredici kurallar olarak ifadesini bulmuştur. Dolayısıyla bu emredici kurallara riayet edilmediğini gösteren bir belgedir aslında bu plan belgesi. Neden? Bir itirafnamedir; eğer Anayasa’nın bu emredici kurallarına uyuluyor olsaydı herhâlde planın “Amaçlar” başlığında böylesi ifadelere yer verilmiş olmazdı.

Benzer şekilde, aynı planın 913’üncü paragrafında Türkiye’nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesiyle yapıcı bir iş birliği sürdüreceği belirtilmiştir. Bunu da aslında şaşırarak okuduğumu ifade etmek isterim. Neden? Çünkü Türkiye, Avrupa Konseyinin kurucu üyeleri arasındadır; dahası, Türkiye, Adnan Menderes Hükümeti döneminde, 1954’te Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ni onaylamıştır. Turgut Özal hükümetleri tarafından 1987’de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel başvuru hakkı tanınmış ve gene Turgut Özal hükümetleri döneminde, 1989’da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarının bağlayıcılığı kabul edilmiştir. Daha önemlisi, Adalet ve Kalkınma Partisinin Parlamentoda çoğunluk oluşturduğu 2004’te, Sayın Tayyip Erdoğan’ın öncülüğünde, Anayasa’mızın 90’ıncı maddesine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin de dâhil olduğu temel hak ve hürriyetlere ilişkin milletlerarası antlaşmaların, kanunların üzerinde olduğu hükmü eklenmiştir. Şimdi, bu tablo bize ne gösteriyor? Zaten Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin gereklerini yerine getirmek zorundadır, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarının gereklerini yerine getirmek zorundadır. Kamuoyunun bilgisine yansıyan meşhur kararlar var, Selahattin Demirtaş kararı, Osman Kavala kararı; bu örnekleri arttırmak mümkün, Türkiye bu kararların gereğini yerine getirmemektedir. Dolayısıyla, bir yandan Türkiye bir hukuk devleti olmadığını tüm dünyaya ilan etmekte, böylelikle de uluslararası camiada saygınlığı sarsılmaktadır.

Birkaç örnek daha vermek isterim: Bu planda adalet hizmetlerinin süratle yerine getirileceği ifade edilmiştir. Aslında, bu da Anayasa hükümlerimiz arasında yer alıyor, 141’inci maddenin son fıkrası ve adil yargılanma hakkını düzenleyen 36’ncı madde yargılama hizmetlerinin süratle ve etkin olarak yerine getirilmesini emretmektedir. Oysa burada çok sayıda hukukçu var, hepimiz biliyoruz ki bütün yargılamalarda, özel hukuk, ceza hukuku, idare hukuku yargılamalarında asgari yargılama süresi beş yılın üzerindedir. Peki, bu nasıl bir sonuç doğuruyor? Ceza yargılamaları yönünden haksız tutukluluklara sebep oluyor. Neden? Çünkü Türkiye açısından bir hukuk devleti ihlali de ceza yargılamalarında istisnaen uygulanması gereken bir tedbir olan tutukluluğa âdeta otomatik olarak hükmedilmesidir.

Sayın Bakanımız tutuklulukların yüzde 41’den yüzde 16’ya indirildiğini beyan ettiler, gönül ister ki bu, bir hukuk devletinin icapları doğrultusunda gerçekten çok istisnaen başvuru olan bir tedbir olsun. Alacak davaları bakımından konuyu incelediğimiz zaman, Türkiye’deki yüksek enflasyonla beraber düşündüğümüzde, alacak davalarının konusunu oluşturan ekonomik değerler uzun süren yargılamalar neticesinde süratle erimekte, böylece mülkiyet hakkı ihlal edilmektedir; nitekim geçtiğimiz günlerde Anayasa Mahkemesi bu konuya ilişkin bir kararını yayınlamıştır.

Dolayısıyla, bugün Türkiye’de hukuk devletinden ne kadar uzak olduğumuzu gösteren çok sayıda örnek vardır ama tabii ki sözlerimin arasında Can Atalay meselesine değinmeden geçemeyeceğim. Can Atalay 14 Mayıs’ta milletvekili seçildi, seçim sonuçlarının Resmî Gazete’de yayınlanmasıyla birlikte Anayasa’mızın 83’üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre dokunulmazlık güvencesi kazandı. Bu maddenin üçüncü fıkrası ise şunu söylüyor: “Bir milletvekili, seçiminden önce veya sonra, hakkında eğer hüküm verilecek olursa bu hükmün infazı ertelenir ancak zaman aşımı işlemez.” Dolayısıyla, Can Atalay’ın aslında derhâl serbest bırakılması gerekiyordu; bu yapılmadı, 28 Eylül’de hakkında kesin hüküm verildi. Ve yapmış olduğu bireysel başvuru neticesinde Anayasa Mahkemesi gerekçesini 27 Ekim’de yayınladığı kararında dedi ki: “Atalay’ın siyasi faaliyette bulunma hakkı ihlal edilmiştir, seçilme hakkı ihlal edilmiştir, kişinin güvenliği hakkı ihlal edilmiştir.” Ve açık olarak ifade etmek suretiyle İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin derhâl serbest bırakması gerektiğine bu kararda hükmedilmiştir. Peki, ne oldu? Atalay serbest bırakılmadı, hatta Yargıtay 3. Dairesi bu serbest bırakmanın gerçekleşmeyeceği anlamına gelen açıklamalarda bulundu. Bu ise Anayasa’mızın 153’üncü maddesindeki hükmün açık ihlalidir. Neden? Ne diyor bu madde? “Anayasa Mahkemesi kararları kesindir.” diyor. Son fıkrasında, Anayasa Mahkemesi kararları yönünden hiçbir ayırım gözetmeden, bu kararların yasama, yürütme ve yargı organları ile idari makamları bağladığını belirtiyor. Peki, bu kararlara uyulmamasının hukuki manası nedir? Hukuki manası şudur: Türk Ceza Kanunu’nun 257’nci maddesinin ihlalidir ve borçlar hukuku anlamında da tazminat sorumluluğunu gerektiren bir tablo yaratmıştır.

Şimdi, bu tartışma dolayısıyla Türkiye bir kez daha yeni bir anayasa yapma iddiasına ve tartışmasına kilitlendi. Ne diyor sayın yetkililer bu tartışmalarda? Sivil ve demokratik anayasa ve darbe anayasasından kurtulma iddiasını tekrarlıyor. Doğrusunu isterseniz, darbe anayasasından kurtulma fikri ilk bakışta tabii çok cazip görünüyor. Neden? Çünkü “darbe anayasası” demek ne demektir? Darbe anayasasının yapımı sürecinde ifade hürriyeti başta olmak üzere hiçbir temel hak ve hürriyet rol oynamamaktadır, dolayısıyla bu anayasanın yapımı sürecine demokratik yöntemler hâkim değildir, katılma hakkı gerçekleşmemiştir, bu anayasaların halkoyuna sunulması ortamında da serbest bir iradenin tezahürü gerçekleşmemiştir. Peki, ben sizlere şu soruyu sormak istiyorum: 6771 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunu yani Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişi sağlayan Anayasa değişikliği nasıl bir ortamda kabul edilmiştir? Darbe anayasalarını aratacak, ifade hürriyetinin tamamen askıya alındığı, demokratik olmayan bir ortamda kabul edilmiştir ve bugün Türkiye, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi altında anayasal hak ve hürriyetlerin askıya alındığı, hukuk devletinden kopuk bir manzara oluşturmaktadır. Bu ortamda Türkiye’yi “Darbe anayasasından kurtulacağız.” gerekçesiyle yeni bir anayasanın yapımına veya bir Anayasa değişikliği sürecine mahkûm etmek demek, Türkiye için 12 Eylül’de Millî Güvenlik Konseyince teşvik edilen Anayasa’yı dahi aratacak daha vahim bir anayasanın yapımını savunmakla eş değerdir, ümit ederim ki böyle bir değişiklik karşımıza gelmeyecektir.

Nihayet Sayın Bakanımız haklı olarak adalet hizmetlerinin kalitesinin artması konusunda hukuk fakültelerindeki eğitime değindiler. Ben ömrümün yarısından fazlasını hukuk alanındaki akademik çalışmalara adadım, yaklaşık kırk yılım hukuk fakültesinde geçti, bunun yirmi beş yıla yakın süresi öğretim üyesi olarak fiilen ders vermek suretiyle geçti. Maalesef Türkiye’deki hukuk fakültesi eğitimini büyük bir üzüntüyle izliyorum, bugün Türkiye’de hukuk yok ama ironik bir biçimde öyle çok

hukuk fakültesi var ki her sene on binlerce kişi hukuk fakültelerinden mezun oluyor. Öncelikle Sayın Bakan, Türkiye’deki hukuk fakültelerinin sayılarını azaltalım, bu fakültelerdeki öğretim kadrolarının kalitesini yükseltelim, bu fakülterlere giriş şartlarını gözden geçirelim ve Türkiye’de çok değerli hukuk fakültelerini kapatma cezasına mahkûm etmeyelim. Herhâlde buradaki hazırım beni tanıyordur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özbudun, iki dakika ilave süre vereceğim size.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) – Tamamlıyorum.

Ben bundan üç yıl önce bir siyasi öfkeye kurban edilen ve böylece Anayasa’ya ve hukuka aykırı olarak kapatılan İstanbul Şehir Üniversitesinde öğretim üyesi olarak çalışıyordum. Bu üniversite kapatıldı ve çok kaliteli hukuk fakültesi kapatıldı. Bizler o üniversitenin mensupları olarak başka yerlerde çalışma hakkımızdan da mahrum edildik. Eğer amacımız Türkiye’de hukuk eğitiminin kalitesini yükseltmekse öncelikle bu tür uygulamalara son verelim, hepimizin temel amacı Türkiye’ye hukukun üstünlüğünü ve hukuk devletini hâkim kılmak, insan haklarının korunmasını, demokrasi değerlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla buradayız. Eğer bizleri duyarlılıkla dinler ve eleştirilerimize yanıt verecek olursanız bundan hepimiz kazanırız.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özbudun, teşekkür ediyorum.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubundan İstanbul Milletvekili Sayın Feti Yıldız.

Süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Adalet Bakanı, sayın milletvekilleri, Değerli Bakan Yardımcısı, kıymetli bürokratlar, basınınızın değerli temsilcileri; Adalet Bakanlığı, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, ceza infaz kurumları, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Adalet Akademisi, Kişisel Verileri Koruma Kurumu bütçeleri üzerinde söz almış bulunuyorum. Öncelikle hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, insanlık tarihi boyunca adalet kavramı üzerinde çok çeşitli yorumlar yapılmıştır. Bu yorumların ortak amacı insanın mutlu olmasıdır. Filozoflar, hukukçular, politikacılar, ahlakçılar “adalet” kavramını değişik yönleriyle tarif etmişler, izah etmeye çalışmışlardır. Bu arada “adalet” kavramı gerçekten siyaset felsefesinin en tartışmalı konularından biridir. Mevlâna Celâlettin Rûmî’ye adalet sorulduğunda “Ağaçlara su vermektir.” demiş, “Peki, adaletsizlik nedir?” sorusuna cevabı ise “Dikenlere su vermektir.” olmuştur. Platon’a göre adalet bütün erdemlerin toplamıdır. İslam filozofları, adaleti, ortak olarak tariflerinde bir şeyin yerli yerine koyulması olarak tarif etmişler. Gerçekten, dünyanın yaratılışında bir düzensizlik yoktur. Bir şeye hakkını vermek adalet ise, uygun olarak yapmak da hikmettir; “hikmet” ve “adalet”in birbirini tamamlayıcı kavramlar olduğunu hepimiz biliyoruz. Bize göre adaletin bir de inanç tarafı vardır ve tevhit inancının yeryüzündeki tecellisidir. Bugün “adalet” kavramının şekillenmesinde önemli bir etkiye sahip olan Yusuf Has Hacib’in başyapıtı Kutadgu Bilig’de devletin ve yönetimin sürekli olmasının öncelikle adalet şartına bağlı olduğu anlatılır, adalet ile devletin varlığı ve bekası arasında doğrudan bir ilişki olduğu vurgulanır yani adalet olmadan devlet olmaz. Sevgi, nefret, heves, öfke gibi duyguların adaleti gölgeleyebileceğine dikkat çekilir. Adaletin hedefi olarak hakkın hâkimiyeti, kötülüğün izalesi Kutadgu Bilig’de şiirsel olarak anlatılır.

Sayın milletvekilleri, aşağı yukarı üç saattir tüm konuşmaların dokunduğu, doğrudan girdiği konuya hemen ben de gireceğim. Son yıllarda en çok tartışılan yargı organı, maalesef Anayasa Mahkemesidir. CHP’li arkadaşlar özellikle dinlerse sevinirim. Anayasa Mahkemesinin, millî iradeyi temsil eden yasama kurumunun çıkardığı kanunlara, siyasal tercihlerine karşı bir denetim yetkisi kullandığı açık ama denetim yetkisinin sınırları aşıldığında Türkiye Büyük Millet Meclisi ile Anayasa Mahkemesi, maalesef karşı karşıya gelmektedir. Anayasa Mahkemesi, anayasa yorumunu anayasa yapıcının belirlemiş olduğu sınırlar içerisinde yapmak yerine norm koyma yetkisinin yasama organına ait olduğunu unutarak, bazen görmezden gelerek yaptığı yetki tecavüzleri veya yetki gaspı bütün dünyada olduğu gibi ülkede de bir demokrasi sorunu olarak algılanmaya başlanmıştır. Demokratik meşruiyet sorunu olarak Avrupa’nın birçok yerinde de karşımıza çıkmaktadır. Anayasa Mahkemesi üyelerinin belirlenmesinde yasama organının kısmen içinden seçilmesi yani etkisinin olması demokratik meşruiyet açısından önemlidir; bu, dünyanın birçok ülkesinde de yaygın şekilde kullanılmaktadır. Burada şu hususun altını çizmek zorundayız: Mahkemenin bağımsızlığı ve tarafsızlığının sağlanmasında geline kaynağın doğrudan bir garantisi bulunmamaktadır.

İyi kararlar iyi hukukçular eliyle alınır. Avrupa Birliğinde anayasa mahkemeleri üyelerinin çoğunun hukuk doktorası yapmış olduğu görülür. Mesela, Almanya’nın 16 üyeli Anayasa Mahkemesinde tamamı hukuk doktoralıdır ve bunların 13’ü de profesördür. Yine Anayasa Mahkemesi üyelerinin yargısal bağımsızlığı konusunda da elbette farklılık vardır ama mesela, Fransa ve Almanya’da bir bağımsızlık söz konusu değildir.

Değerli arkadaşlar, Türkiye Cumhuriyeti laik, demokratik bir hukuk devletidir. Hukuk devletlerinde anayasa mahkemelerinin siyasete şekil vermek, siyasi hedeflerini yönetmek, siyasi alanı tanzim etmek, iktidarın işlerine mâni olmak gibi bir görevi yoktur. Anayasa mahkemeleri elbette diğer mahkemelerden farklıdır, soyut norm denetimi yasama sürecinin de bir devamı olarak kabul edilmektedir; hatta anayasacı Kelsen bunu bir negatif kanun koyucu olarak tanımlamıştır. Yasamanın sahip olduğu yetki alanını daraltıcı yönde sonuçlar ortaya çıkmasına sebep olan uygulamalar yargısal aktivizm olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavram 1940’lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri’nde kullanılmaya başlanmış; siyaset bilimcilerin, hukukçuların, çoğunluğun katıldığı görüşe göre yargı, anayasanın anlam ve yorumu hakkında son sözü söylerse, arkadaşlar, işte, orada yargısal aktivizm vardır. Anayasa mahkemelerinin siyaseti dizayn etmeye çalışan kararlarına karşı demokratik dünyada, biraz önce söylediğim gibi, ciddi eleştiriler gelmektedir ve mesele bir demokrasi sorunu olarak dünyanın çeşitli yerlerinde tartışılmaktadır.

Yargı tarafından alınan siyasal kararların bir de hesap verilir yanı yoktur. Bu kararların sık bir şekilde kullanılması yargısal aktivizm uygulamasını gösteriyor. Nedir peki bu yargısal aktivizm? Bazen yasama organının etkisizleşmesine, bazen yasama kararlarının iptal edilmesine, bazen yargının yasama organının yerine geçmesi durumuna kadar varabilmektedir. Yargının verdiği bu kararların meşruiyeti sorgulanacaktır elbette. Demokrasinin olmazsa olmaz şartı, kuvvetler ayrılığı prensibidir. Bu prensip yargısal aktivizmle tahrif edilmemelidir ama uygulamada edildiğini görüyoruz.

Yine, arkadaşların değindiği gibi, Anayasa Mahkemesi birkaç hafta önce bir kararında Anayasa’nın 14’üncü maddesini işlevsiz hâle getirmiştir. Ne diyor 14’üncü madde? “Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbiri, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz.” diyor, bunu hükme bağlıyor. 14’üncü maddedeki millî güvenliğe aykırı fiillerin kanun koyucu tarafından belirlenmediği gerekçesiyle bu suçları işleyenlerin dokunulmazlıktan yararlanacağı hükmü çıkarılıyor oysa 14’üncü maddesinin son fıkrası millî güvenliğe aykırı fiillerin

yaptırımının kanunla belirleneceği belirtiliyor. Bu fiillerin yaptırımı da Türk Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu'nda kanun koyucu tarafından belirlenmiş, yerli yerinde duruyor ama maalesef, bizim mahkememiz görmüyor. Eğer "Anayasa Mahkemesinin kararları doğru." dersek hakkında hüküm kesinleşmemiş ve mutlak terör suçu işlemiş tüm şüphelilere Türkiye Büyük Millet Meclisinin yolu açılır. Anayasa Mahkemesinin yaptığı tam da budur.

Değerli arkadaşlar, Anayasa Mahkemesi Yargıtayın üzerinde bir süper temyiz mahkemesi değildir; artık bunu sokaktaki çocuklar da öğrendi, bilmektedir. Anayasa 154'e göre "Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir." Yine, bizim Anayasa Mahkemesi, maalesef, 154'ü de görmezden geliyor. Arkadaşlar hep 153'ten bahsederler, 154 de Anayasa'nın bir hükmü. Yine, 148/4'e göre "Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz." hükmü açık ama bu hükme rağmen bizim süper temyiz mahkemesi istediği gibi davranıyor hatta o kadar ileri gidiyor ki Yargıtayın kesin hükmünü tümden yok sayıyor.

Sayın milletvekilleri, demokrasilerde yönetenler ve temsilciler seçimler vasıtasıyla yönetim yetkisini kazanır, seçimler vasıtasıyla kaybederler. Şimdi görüştüğümüz bütçe harcamaları da denetim yetkisi de millî iradeden güç alıyor elbette; onun için buradayız, fikirlerimizi söylüyoruz ve millî iradenin tecelli yeri de Gazi Meclistir. Gazi Meclis üyeleri olarak görevimizi bir daha hatırlatıyorum: Demokrasimizi güçlendireceğiz, hak ve özgürlükleri koruyup geliştirirken asil Türk milletinin istiklalini, istikbalini, hakkını, hukukunu da sonuna kadar koruyacağız; bu konuda yemin ettik, her birimiz yemin etti. Bu faaliyetler sırasında yol göstericimiz elbette adalet olacaktır. Adalet siyasal bir ideal, hukuki bir olgu kadar ahlaki bir erdemdir arkadaşlar.

Sayın milletvekilleri, Anayasa Mahkemesinin yükü ağır elbette, bireysel başvuruda yığılmalar büyük iş yükü oluşturmuştur. Kesinleşmiş mahkeme kararlarından sonra yapılan başvuruların büyük bir kısmı aslında kanun yolu şikâyetleridir. Şu hususun altını çizmekte fayda görüyorum: Anayasa Mahkemesi derece mahkemelerinden verilen kararları maddi ve hukuki yönden inceleyen bir merci değildir. Televizyonlara çıkıp maalesef hukukçu arkadaşlar bu gerçeğe rağmen neredeyse delil değerlendirmesi yapıyorlar, sabahtan akşama nöbetçiler var, televizyon nöbetçileri yani onları dinlemekten, takip etmekten de biraz uykusuz kalıyoruz. Vatandaşlarımız yanlış ve haksız, adaletsiz buldukları kararları bireysel başvuru yoluyla... "Bir de şuraya deneyleyim." diyor. Bunun içinde 550 binin üzerinde müracaat var, bunlardan 380 bini reddedilmiş.

Değerli arkadaşlar, yani hukuk incelemesi de dâhil olmak üzere -burada çoğumuz hukukçuyuz- bireysel başvuruda incelenmeyeceğini bir kere daha söyleyeyim yani 2012'den 2023 tarihine kadar 551.156 bireysel başvuru yapılmış, başvuruların 422 bini karara bağlanmış. Şu anda derdest dosya sayısı 129.140; Murat Bey, doğruysa, ben bunu sitenizden aldım. Sonuçlara baktığımızda 335 bin kabul edilemezlik kararı verilmiş. Bu konuda bir yanlış yapıyoruz, bunu düzeltmek zorundayız, bireysel başvuruya hangi sebeplerle başvurulacağı düzeltilmeli ki Anayasa Mahkemesi de önüne gelen dosyalara doğru dürüst bakabilsin.

Tekrara düşme pahasına şunu söyleyeceğim arkadaşlar: Yani bu meseleler kasaba politikacı ağzıyla yapılmaz. Bizim sistemimiz Kara Avrupası sistemidir. Bizim sistemimizde adli yargı, idari yargı, Anayasa yargısı birbirinden bağımsızdır, kendi alanlarında hüküm kurarlar. Amerika, Kanada gibi Anglosakson ülkelerinde tek bir yüksek mahkeme bulunur. Bu mahkemeler de hukukun temel ilkelerini öne çıkarır, yönlendirir, uygulamasını sağlar ama önüne gelen dosya sayısı yılda 150 ile 200'ü geçmez -bizde maşallah 100 bin dosya geliyor- onun dışında bakılmıyor.

Dengeyi, adaleti, en önemlisi de tarafsızlığı sembolize eden adalet terazisi ile oduncu kantarını birbirine karıştıranlar bize hukuk ahkâmı kesmesin yani arkadaşlar, Anayasa Mahkemesi yasama organının yerine geçemez, norm ihdas edemez, mevcut normu görmezden gelemez, yasama organını etkisizleştiremez. Suç ve ceza politikasını belirleme yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisinin takdirindedir, bunu başka hiçbir kurum kullanamaz.

Yine, değerli arkadaşlar, ceza kanunlarının yorum tekeli ceza hâkimlerine aittir. Hâkim yargı faaliyetinin de ayrılmaz bir parçası. Hâkim soruna ölçülü, duygusallıktan uzak, soğukkanlı yaklaşarak gerek metne bağlı dar yorumla gerekse kanun koyucunun iradesini ortaya koyan amaca yönelik yorumla meseleyi çözmeye çalışır ve doğru sonuca ulaşmaya çalışır. AYM kararları gücünü bir başka hukuki mercisinin denetiminden geçmeyecek olmasından, herkesi bağlayıcı olmasından değil yetkin ve tutarlı gerekçelerden almalıdır. Hukuk kuralı, uygulayıcının elinde değişmemelidir. Yani burada ne diyeceğiz biz? Hâkimler ne diyorsa Anayasa odur mu diyeceğiz arkadaşlar? Yani bir kontrol mekanizması olmaması... Dünyanın çoğu yerinde de yok elbette ama bunun bir eksiklik olup olmadığı da hukukçular arasında tartışılmalı. Yani Anayasa'yı Anayasa Mahkemesinin yeniden yorumlaması eşyanın tabiatına aykırı.

Bazı meselelerde çok hızlı davranıyor. Ben de kırk küsur yıl ceza avukatlığı yaptım İstanbul'da, bazı müracaatlarımızda üç yılda, dört yılda cevap alamadık ama bazı müracaatlar iki üç ay gibi bir sürede cevap alabiliyor, sonuçlandırılıyor. Mesela, bir HDP davası var, bir kapatma davası sürüyor, Anayasa Mahkemesi 5 Ocakta HDP'ye yapılacak hazine yardımına geçici olarak bloke koyuyor, 10 Ocakta siyasi partilere yapılacak yardım vardı, o zaman 180 milyon TL'ydi, Anayasa Mahkemesi bu bloke kararını 9 Martta 7'ye karşı 8 üyenin oyuyla kaldırıyor ve bu para veriliyor. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itiraz ediyor seçimden sonra, 14 Mayıstan sonra "Bu parti seçime girmedi, 400 milyon 228 bin liralık yardımın blokese gerekir." dediğinde Anayasa Mahkemesi Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına "Senin bu konuda talepte bulunma yetkin yoktur." diyor. Gerçekler biraz acı arkadaşlar ama bunları böyle dile getireceğiz. Seçime girmeyen bir partiye Anayasa Mahkemesi kararıyla 400 milyon lira para veriliyor. O 180 milyon lira verilebilir, partiye her yıl hazineden verilen yardım ama seçime girilen yıllarda, genel seçimlerde hazine yardımı 3 misline çıkarılıyor, Yargıtay Başsavcılığının iadesini istediği para 2/3'ü yani 400 milyon lira. Bu da maalesef doğru dürüst hiçbir gerekçe olmadan reddediliyor. Aradan sekiz ay geçti, bu partinin kapatılması konusunda herhangi bir karar da yok, daha da uzayacaktır. Ama burada size şu hususun altını çizerek söylemek zorundayım: Benim, Türk milletinin vergileriyle toplanmış o 400 milyon TL'nin peşini bırakmayacağız. Maliye Bakanlığı üzerine düşen hukuki ve idari görevi yapmazsa milletvekilleri olarak, vergi mükellefi olarak hukuka aykırı şekilde verilen paranın HDP'den tekrar alınması ve hazineye geçmesi için elimizden gelen her türlü hukuki girişimi yapacağız. Gerekirse de 7'ye karşı 8'le alınan kararda paranın verilmesine, hazine yardımının verilmesine sebep olan Anayasa Mahkemesi üyelerine de yolunu bulursak rücu davası açacağız.

Değerli arkadaşlar, her konuda AİHM kararlarını örnek gösteririz, ben de örnek göstereyim size: İspanya'da Batasuna Partisi vardı, bu parti ETA terör örgütü konusunda sessiz kaldı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yıldız, iki dakika ilave süre veriyorum, toparlayın lütfen.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Konuşacaklarımın dörtte 1'ine gelmedim.

Sağ olun.

Batasuna Partisinin akıbetini biliyoruz. AİHM ne demiş? “Örgütü kınaman gerekiyor, sessiz kalırsan, kınamazsan seni kapatırım.” demiş, kapatmış. Bizim Anayasa Mahkemesi de üç yılda karar vermiyor.

Arkadaşlar, Anayasa’dan bahsetmişken Türklere bilinen en eski yazılı anayasa 735 yılında Göktürkçe yazılmış, 33 maddeden oluşan Bilge Kağan yazıtlarıdır. “Töre” diye bilinir. 33 buyruktan bazıları şunlardır: “Kimse töreden üstün değildir.” “Başkaldırının başı alınacak, hak isteyen hakkı verilecek.” der. “Mazluma merhamet, zalime azap duyulacak.” der. Ne zaman? Bin üç yüz yıl önce. “Gereksiz yere ağaç kesilmeyecek, su kirletilmeyecek.” der. “Kızı isteyen hakan da olsa kız istediğine verilecek.” der. Bin üç yüz yıl önce. Şimdi, feministlik yapanlar biraz okusun da bazı şeyler öğrensin.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Samsun Milletvekili Sayın Ersan Aksu.

Sayın Aksu, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

ERSAN AKSU (Samsun) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Değerli Başkan ve üyeleri, Sayın Adalet Bakanımız, Değerli Bakan Yardımcılarımız, Adalet Bakanlığımızın çok değerli bürokratları, Yargıtay, Danıştay ve Anayasa Mahkemesi temsilcilerimiz ve Kişisel Verileri Koruma Kurulundan değerli bürokratlarımız, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi öncelikle saygıyla selamlıyorum. Necip milletimize Adalet Bakanlığımızın 2024 yılı bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sözlerime başlamadan önce mağdur ve mahzun Gazze’den bahsetmek istiyorum, 6 bine yaklaşan suçsuz ve günahsız çocuğun şehit edildiği Gazze’den. Dün Dünya Çocuk Hakları Günü idi, yaşam hakkının bütün dünyanın gözleri önünde bu kadar hiçe sayıldığı ve masumların bu kadar yoğun öldürüldüğü başka çağ var mı, bilmiyorum ama şunu biliyoruz ki: Yirmi beş yıl arayla yaşanan 2 dünya savaşından sonra bir daha küresel düzeyde savaş çıkmaması veya sistematik insan hakları ihlali yaşanmaması için oluşturulan uluslararası kuruluşlar bugün insanlığın vicdanında yok hükmündedirler. Böyle bir dünyada Uluslararası Adalet Divanı, Birleşmiş Milletler, Uluslararası Ceza Mahkemesi gibi büyük kelimelerle ifade edilen güya adalet kurumlarından bahsetmek artık trajikomik oluyor. Haklının güçlü olduğu değil, güçlünün haklı olduğu Mehmet Akif Ersoy’un yüz yıl önce ifade ettiği gibi tek dişli kalmış canavarın en kaba görüntüsüyle karşı karşıyayız. Daha adil bir dünyanın mümkün olduğu inancı ve geçmişimizden aldığımız güçle insanlığa söyleyecek sözü olanların yine bu toprakların evlatları olduğu ve olacağı kanaatindeyim.

Değerli Bakanımız biraz önce 2024 bütçesiyle ilgili olarak genişçe sunumlarını arz ettiler ve özellikle -biraz önce Serap Hanım’ın da dikkatini çekip ifade ettiği- 2002 yılında tutuklu oranı cezaevinde bulunanların yüzde 41 iken bugün yüzde 16’ya inen bir durum hepimiz için ciddi anlamda sevindirici olduğunu özellikle ifade etmek istiyorum. Hâkim ve savcı yardımcılığı müessesesinin getirilip üç yıl hâkim ve savcı yardımcılığı süreci içerisinde yargı mensuplarımızın yetişecek olması da ayrıca yerinde bir düzenleme olarak önümüzde. Adli kontrol müessesesinin de 2004 yılında AK PARTİ hükümetleri döneminde hukukumuza getirilmiş olduğunu ifade etmek istiyorum. Çocuk adalet merkezleri, ACEP, e-doktor gibi uygulamalar, yargıda hedef süre uygulamaları ve staj öncesi hukuk mesleklerine giriş sınavının uygulanmasının önemi yine son derece kıymetli. Tabii, 1997 yılında hukuk mesleğine başlamış ve o zaman çiçeği burnunda bir avukat olarak Ünye’de -ismimi de bahsedeyim, ben Samsun Milletvekiliyim- bir ceza duruşmasına gittiğimizde hukuk mahkemesinde duruşma beklerken hâkimin

kiralık bir adliye binasında kiranın ödenmemesi nedeniyle adliyenin kiralık yerden tahliyesine karar verdiğini yeni avukatlığa başlamış birisi olarak yaşamış bir arkadaşınızın ve hakikaten o zamandan bu zamana 78 olan adalet sarayının bugün 366'ya çıkmış olması fevkalade yapısal anlamda önemli bir durumu tanımlıyor. Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS), alternatif çözüm yolları gibi alanlarda da son yıllarda ortaya konulan çalışmaların çok ciddi anlamda hukuk sistemimize katkı sağladığını hep beraber görüyoruz.

Avukatlık Kanunu'muzla ilgili bilim kurulunun çalışıyor olması... Gerçekten bazı meslektaşlarımız, milletvekillerimiz de ifade ettiler avukat sayısının fazlalığıyla ilgili düzenlemelere çekidüzen verilmesi gerektiğini; açıkçası önümüzdeki süreçle ilgili olarak beraberce gerçekleştireceğimiz kanaati içerisindeyim.

Tabii, iki hafta kadar önce -bugün sunumunu yapmış olan Serap Hanım'ın kıymetli eşleri- Anayasa profesörümüz Ergun Özbudun'un vefatını da buradan anmadan geçemeyeceğim, Serap Hanım'a tekrar başsağlığı diliyorum ve Ergun Bey'e rahmet diliyorum.

Tabii, burada muhalefetin, Cumhuriyet Halk Partisi sözcümüz Süleyman Bülbül Bey'in ve yine diğer sözcü arkadaşlarımızın ifade ettiği bir iki hususa değinerek sözlerime devam edeceğim. Türkiye'nin istatistikî bazı verilerle adalette gerilerde olduğu, OECD ülkeleri içerisinde 38'de 36 düzeyinde yargıya güvende geride olduğumuz gibi hususların, yine "Türkiye Avrupa'da en çok suç işlenen 1'inci sıradaki ülke" gibi tanımların Sayın Süleyman Bülbül tarafından dile getirildiğini müşahade ettik. Yine, Gökçe Gökçen arkadaşımız, İzmir Milletvekilimiz, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarından bahsettiler. Değerli arkadaşlar, şunu paylaşmakta fayda görüyorum; tabii, hangi kuruluşların fonladığını, ne tür fonlarla raporların alındığını artık yaşadığımız çağda biliyoruz. O sebeple, gerçekten de bu kabil sözlerle ülkemizin insanına ve ülkemize haksızlık yapıldığı kanaati içerisindeyim. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarıyla ilgili olarak dün Dışişleri Bakanımız Hakan Fidan Bey, burada, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını yerine getirme oranı açısından Avrupa Konseyi ortalamasının üzerinde olduğumuzu ve ortalamanın, diğer ülkeler bazında yüzde 80'ler düzeyinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmasına mukabil Türkiye'nin uygulama oranının yüzde 88'lerde olduğunu özellikle ifade etmişti. Bu çerçevede, kimi siyasi kararlarla bağlantılı spesifik örnekler üzerinden ülkenin genelini haksızlığa maruz bırakılmasını açıkçası doğru bulmadığımızı özellikle ifade etmek istiyorum. Tabii, kadın cinayetleriyle ilgili olarak bir kadın bile olması, bir kadının dahi... Ki bize göre cennet annelerin ayakları altındadır, bu şekilde bir medeniyetin köklerinden geliyoruz. Türkiye'de sanki dünya ortalamasının çok üzerinde bir tablo varmış gibi bunun dile getirilmesini kesinlikle tasvip etmiyoruz. Dünya Sağlık Örgütünün verilerine göre -bir kadının dahi cinayete maruz kalmasını elbette ki istemeyiz ancak şunu paylaşmakta fayda görürüm- bir yılda öldürülen kadın oranı Amerika'da milyonda 22, Rusya'da milyonda 32, Almanya, Hollanda ve İspanya gibi ülkelerle beraber Türkiye'de milyonda 5; az görmüyoruz, tamamen sıfırlayalım, eyvallah, ama kadın cinayetleri üzerinden çok yoğun bir şekilde ülkemizde bu konuda abartılı bir tablonun olduğu görüntüsü vermenin bu ülke insanına haksızlık olduğu kanaatindeyim.

Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; adalet devleti ve milleti ayakta tutan ve koruyan en büyük güçtür. Adalet toplumun hak ve hürriyetini korumak, huzur ve dengesini sağlamak, insanların birbirine güven duygusunu artırmak ve bireylerin haklarını savunmak açısından hayati öneme sahiptir; herkesin adil bir şekilde muamele görmesi, haklarının korunması ve eşit fırsatlara sahip olması gerektiği fikrini temsil eder. Adil bir hukuk düzeni kurmak ve bu düzeni adil şekilde işletmek elbette devletin vazgeçilmez, devredilmez, ihmal edilmez asli görevidir. AK PARTİ iktidarları süresince, yirmi bir yıldır, adalet hizmetleriyle ilgili çalışmalar bu anlayışla yürütülmüş, sorunların çözümü yolunda köklü adımlar

atılmıştır. İktidarlarımız döneminde yargı bağımsızlığının ve tarafsızlığının güçlenmesi amacıyla hak arama yollarının artırılması hedefiyle çalışmalar yapılmıştır. Temel hak ve özgürlüklerin güçlenmesi; kadın haklarına yönelik pozitif ayrımcılık; işçiler, memurlar, gaziler, engelliler, çocuklar ve şehit ailelerine yönelik konular gibi toplumun tüm kesimlerine yönelik önemli reformlar gerçekleştirilmiştir. Yirmi bir sene boyunca, güven veren ve erişilebilir bir adalet sistemi tesis etmek için çalıştık, adalet sisteminin altyapısını da -biraz önce ifade ettiğimiz gibi- güçlendirdik. Yüksek yargı organlarımız dâhil adalet teşkilatımızın tüm birimlerini modern hizmet binalarına kavuşturduk. Lekelenmeme hakkı, Kamu Denetçiliği Kurumu, Türkiye İnsan Hakları Kurumu, Kişisel Verileri Koruma Kurumu gibi pek çok reforma imza attık. Çocuk haklarını ilk defa Anayasa'ya koyduk, sendikal hakları genişlettik ve güçlendirdik. Memurlar ve diğer kamu görevlilerine toplu sözleşme yapma hakkı tanındı. Ülkemizin taraf olduğu usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve hürriyetlere ilişkin milletlerarası anlaşmalar ile kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyumsuzluklarda milletlerarası anlaşmaların esas alınacağını, Anayasa hükmü olarak, temel hak ve hürriyetler konusunda büyük bir düzenleme olarak yürürlüğe koyduk. Seçme seçilme yaşının, milleti temsil etme yaşının 18 olması, yine, yeni düzenlemelerin tezahürlerinden biri.

İlk defa, Cumhurbaşkanını halkın seçmesi yönünde adım attık. Parlamenter sistemden Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçtik, böylece yürütme organında oluşan ikircikli yapının önüne geçerek hızlı karar mekanizması devreye alınmış, ağır işleyen yapı hızlandırılmış ve güçlendirilmiş ve doğrudan demokrasi yolunda büyük bir adım atılmıştır. Egemenliğin millet iradesinde olduğu gerçeği, yürütme ve yasama organlarının doğrudan halk iradesiyle belirlenmesi suretiyle tescil edilmiştir. Askerî yargı-sivil yargı uygulamasına son vererek askerî mahkemeleri, Askerî Yargıtayı, Askerî Yüksek İdare Mahkemesini kaldırdık ve ülkemizde yargı birlikteliğini sağlamış olduk. Devlet güvenlik mahkemelerini, özel statülü mahkemeleri kaldırarak çalışmalarını devam ettirdik. Demokrasiden, hukuktan ve insan haklarından hangi şart altında olursa olsun asla taviz vermeyeceğiz. Toplumun her kesiminin, istisnasız bütün vatandaşlarımızın hukukuna sahip çıkmaktan asla vazgeçmeyeceğiz. Tabii, İYİ Parti Milletvekili Sayın Uğur Poyraz, konuşmalarında “Geçmişte Aleviler ve Kürtler ikinci sınıf vatandaş olarak görülürdü; bugün, AK PARTİ’li olmayan herkes ikinci sınıf vatandaş görülmektedir.” diye bir ifadede bulundu. Açıkçası bunu kabul etmek mümkün değil. Geçmişte var olan Alevi-Sünni, Kürt-Türk benzeri fay hatlarını da ortadan kaldırmak bu dönemde AK PARTİ’ye nasip oldu ve bu ülkenin 85 milyonu bütün unsurlarıyla birinci sınıf vatandaş durumundadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tabii ki, erkler ayrılığı medeni ve hukuki bir iş bölümü olup tüm erkler gücünü Anayasa’dan alır ve hepsi de aziz milletimiz adına yetki kullanır ancak hiçbir organ ve makam da son sözü söylemenin rahatlığıyla layüsel durumda değildir, “Ben ne söylersem o olur.” diyemez. Tüm yüksek mahkemelerimiz milletimizin saygın kurumlarıdır, mahkemeler verdikleri kararlarla ve anayasal sınırlar içinde kalarak saygınlıklarını öncelikle kendileri korumalı, tartışmaların da odağı hâline gelmemelidir.

2010 Anayasa değişikliğiyle 2012 yılından itibaren hukukumuza bireysel başvuru yolunun geldiğini biliyoruz. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50/2’nci maddesinde yer alan “Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir.” hükmü Anayasa Mahkemesinin âdeta bir süper temyiz mahkemesi gibi davranması ihtimalini maalesef doğurmaktadır. Elbette ki bu durumda yüksek mahkemelerin kesin kararları tartışma konusu ve bir huzursuzluk sebebi oluşturmaktadır dolayısıyla 50’nci maddenin yeniden müzakeresiyle çözüm üretilmesi gerektiği açıktır.

Yine, muhalefetimiz başta olmak üzere Cumhuriyet Halk Partisi bireysel başvuru hakkını da içeren Anayasa değişikliğini 2012 yılında getirdiğimizde bu değişikliğe “hayır” demişti hatta değişikliklerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmuştu, dolayısıyla Cumhuriyet Halk Partisinin, bugün, bireysel başvuru konusunda söyleyecek bir sözü olmamalı bize göre. İki yüksek yargı organı arasında ortaya çıkan içtihat farkını “darbe” olarak nitelenmek bize göre doğru değildir. Anayasa Mahkemesi ile Yargıtay arasındaki mesele iki yüksek yargı organının görev alanlarıyla ilgili görüş farklılığından ibarettir, Bizim dönemimizde Anayasa’mıza kazandırılan bireysel başvuru hakkının kullanımı noktasında yaşanan bir sorunu tanımlamaktadır. Anayasa Mahkemesinin 130 bin dosya sayısına ulaşan bir iş yükünün altından kalkması da mevcut şartlarda mümkün gözükmemektedir, bu kadar başvuru dosyasının sağlıklı bir şekilde değerlendirilemeyeceği açıktır. Bu konuda verilen kararlarla ilgili eleştirilerin giderek artması da bu sorunu tanımlamaktadır. Sorunun acil çözümü konuyla ilgili anayasal ve yasal değişikliklerin süratle yapılmasından, kalıcı çözümü ise yeni ve sivil bir anayasadan geçmektedir; bunun adresi de bu dönemde toplumsal tabanı ve siyasi parti sayısı ile ciddi anlamda bir yoğunluğa ulaşmış olan ve toplumsal tabanını da temsil noktasında üst derecede tutan yasama organından geçmektedir.

Değerli milletvekilleri, yargılamaların makul sürede tamamlanmasını sağlayacak adımlar da son yirmi bir yılda ciddi anlamda atıldı. Hâkim, savcı ve personel sayıları ile ilk derece genel ve ihtisas mahkemeleri sayıları da bu dönemde artırıldı. İstinaf kanun yolunu ülkemize kazandırdık; yüksek mahkemelerin iş yükünü azalttığı ve pek çok karar da yüksek mahkemelere gitmeden kesinleştiği için istinaf, yargılamaların makul sürede karara bağlanması noktasında çok önemli katkılar sunmaktadır. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi’yle (UYAP) ülke genelinde yürütülen tüm adli hizmetler elektronik ortama taşınmıştır. İfade ve savunma alınması ile duruşmalarda video kaydı alınması ve video konferans yönteminin kullanılmasını hedefleyen Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) Projesi devam etmekte ve 2023 yılı Ekim ayı itibarıyla 3.436 duruşma salonunda, 964 ceza infaz kurumunda olmak üzere toplam 4.400 mahalde sistem kurulu durumdadır. Sistemin 54 kurumla 171 farklı entegrasyonu tamamlanmış durumdadır. Bunlar bir yandan adalet sistemi hizmetlerinin daha hızlı ve hatasız yürütülmesine hizmet ederken diğer yandan vatandaşların hayatını kolaylaştırmaktadır.

Değerli milletvekilleri, hukukun üstünlüğü ve hukuk devletinin gerekleri doğrultusunda yargı süreçlerinin adil, hızlı ve etkin şekilde işlenmesi, öngörülebilir olması, adalet erişiminin kolaylaştırılması ve adalet sistemine duyulan güvenin daha da artırılması temel amaçtır. Bu noktada adli yargıda ve idari yargıda hâkim sayısının ve mahkeme sayılarını ciddi anlamda artırdığımızı belirtmekte fayda var.

İnfaz sisteminin amacı kişiyi hürriyetinden yoksun bırakmak değildir, suçluları tekrar topluma kazandırmaktır. Hükümlülere meslek edindirme, ruhsal olarak sağlıklı birey olmaları için rehabilitasyon hizmetleri, eğitim öğretim kapsamında okuma yazma kursları, açık öğretim aracılığıyla eğitim düzeyini yükseltmek ve cezaevlerinde oluşturulan kütüphanelerle tutuklu bulunanların toplumdan kopmaması, kaybettikleri sosyal hayata kolay adapte olmaları amacıyla kimi çalışmalar yürütüldüğünü biliyoruz. Bu sebeple, hükümlü ve tutukluların mesleki, manevi, sosyal, kültürel ve sportif gelişmelerinin sağlanması amacıyla 2023 yılı içerisinde 6.051 kurs açılmış olup 40 binin üzerinde hükümlü ve tutuklu kursları başarıyla tamamlayarak sertifikalarını almıştır. Diğer yandan, hükümlü ve tutukluların meslek ve sanatlarının korunup geliştirilmesi veya meslek ve sanat öğrenmeleri amacıyla infaz kurumlarında İş yurtları faaliyetleri de geliştirilerek sürdürülmektedir. Bugün itibarıyla ülke genelinde 366 İş yurdu bulunmaktadır. Buralarda gıda, tarım ve hayvancılıktan mobilyaya, el sanatlarından tekstile, metal işlerinden inşaat ve onarım işlerine kadar 206 değişik iş kolunda eğitimler verilmektedir.

Değerli milletvekilleri, uyuşmazlıkların kısa sürede daha az maliyetle ve tarafların daha yüksek bir memnuniyetiyle sonuçlandırılması noktasında “alternatif çözüm yöntemleri” adı altında ara buluculuk ve uzlaştırma müesseselerinin getirildiğini ve bunların da ciddi anlamda toplumumuzun yapısına uygun barışçıl çözüm yolu olarak uygulandığını biliyoruz. Hâlihazırda 32.477 uzlaştırma görev yapmakta olup 2023 yılı Ekim ayı itibarıyla 453.691 dosya uzlaştırma bürolarına gönderilmiş ve bunların 168 bini aşan miktarı uzlaşma yoluyla sonuçlanmış durumdadır ve mahkemelerin iş yükünün de bu şekilde azaltıldığını biliyoruz. Yine, ara buluculuk uygulamasıyla dosyaların karara bağlanma süresinde çok önemli kazanımlar elde edilmiştir. 2023 yılı Ekim ayı itibarıyla ara buluculukla anlaşma sağlanan dosya sayısı 3 milyon 190 bin 172’ye ulaşmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben sözlerimi çok uzatmayacağım. Özellikle “cezaevlerinin yenileştirilmesi” adı altında bu süreçte yapılan çok ciddi çalışmalar olduğunu biliyoruz. İnsan onurunu temele alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması sağlanmış ve cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, engellilik gibi toplumu ayrımcılığa sevk edecek tutum ve davranışları bu süreçte yasakladığımızı ifade etmek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERSAN AKSU (Samsun) – Değerli Başkanım, toparlayacağım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aksu, tamamlayın lütfen.

ERSAN AKSU (Samsun) – Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

E-noter uygulamalarıyla, ciddi anlamda taşınmaz satışlarının yine noterlikler aracılığıyla sağlanmasına varıncaya kadar vatandaşlarımızın hızlı ve daha kolay hizmete erişiminin sağlandığını biliyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde ortaya konulan Türkiye Yüzyılı vizyonu, son yirmi bir yılda ülkemizin her alanda yaşadığı gelişmelerin ortaya koyduğu nihai bir perspektiftir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; cumhuriyet döneminde millet iradesine ket vuran darbeler ve sonrası oluşan anayasalar milletin iradesini temsil etmemektedir. Askerî vesayetler sonucu oluşan anayasal düzen artık çağın gerekliliğini karşılayamaz durumdadır. Millete ve siyaset kurumuna güvensizlik olarak yansıyan darbe anayasalarında bu yansımanın izlerini silmek için birçok değişiklik yapılmış olsa dahi Anayasa’daki bu vesayetçi anlayış bütünüyle giderilebilmiş değildir. Demokrasi anlayışımız son askerî darbe anayasası olan 1982 Anayasası’nın sunduğu perspektifin çok ilerisinde bir durumdadır. Bu nedenle, toplumsal temsili üst düzeyde olan yasama organından milletimizin beklentisi özgür ve demokratik, kuşatıcı ve sivil bir anayasa yapmasıdır; Meclisimizin de bu kabiliyetinin olduğu kanaatindeyiz.

Değerli Bakanım, Bakanlığımızın Samsun çalışmalarıyla ilgili bir iki hususu paylaşarak sözlerimi tamamlayacağım. Milletvekili olmaktan gurur duyduğum kuzeyin merkezi Samsun’da Adalet Bakanlığımızın faaliyetlerinden bahsetmek gerekirse 3 Ekim itibarıyla çok büyük bir ihtiyaç olan Adli Tıp binamızın ihalesini gerçekleştirmiştik. Yine Vezirköprü’de de Adli Tıp Şube Müdürlüğüyle ilgili çalışmalar devam ediyor. 2024 Yatırım Programı’na aldığımız Adalet Kampüsü Sayın Komisyon Başkanımız ve Değerli Bakanımızın gayretleriyle çok ciddi bir noktaya geldi. Ben huzurlarınızda Sayın Bakanımıza özellikle teşekkür etmek istiyorum.

Adalet Bakanlığımıza tahsis edilen 47.350 metrekaare taşınmaz ve 41.245...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aksu, süreniz doldu; teşekkür kısmını alalım.

ERSAN AKSU (Samsun) – Bitiriyorum efendim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

ERSAN AKSU (Samsun) – Değerli Bakanımıza ve emeği geçenlere hemşehrilerim adına özellikle teşekkür etmek istiyorum.

Değerli Başkan ve milletvekillerimiz, 2002 yılından bu yana her alanda yapılan yenilik ve gelişmeler adalet hizmetlerine de yansıdı. Kirada olan ve kirasını ödeyemediği için tahliye kararları verilen pek çok adliyeden, bugün, fiziki ortamları iyileştirilmiş ve milletimizin adalete olan saygısını da tanımlayan ifadesiyle adliye saraylarında, adalet hizmetleri saraylarında adalet hizmetleri verilmektedir. “Latin serpuşu yerine Türk sarığı görmeyi yeğlerim.” meşhur sözü bizim çağları aşan adalet uygulamalarımızın uluslararası camiadaki göstergesidir.

Aziz milletimize Adalet Bakanlığımızın 2024 yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyor, tüm hazırunu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli milletvekilleri, gruplar adına konuşmalar tamamlandı. Şimdi Komisyon üyesi milletvekillerimizin şahısları adına konuşmalara geliyoruz. Baştan ifade edeyim: Değerli milletvekilleri, süreniz on dakikadır. Lütfen, süre içerisinde konuşmanızı planlayın. Adalet Bakanlığına inanılmaz bir talep var konuşmayla alakalı. Muhtemelen bir sonraki güne geçeceğiz, öyle gözüküyor.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Çok adaletsizlik olunca...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Dolayısıyla, Sayın Kırkpınar, siz de konuşmanızı on dakika içerisinde lütfen planlayın. Tamamlayamamanız durumunda bir dakika ek süre vereceğim, sonra otomatik olarak kesilecek, bir daha açmayacağım mikrofonu, gruplar adına yaptığım toleransı göstermeyeceğim.

Teşekkür ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Samsun...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Samsun'u ayrı konuşacağız.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Samsun'a gösterdiğiniz toleransı İzmir'e de gösterin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Samsun'u ayrı çalışacağız.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Kırkpınar, buyurun.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

Çok Saygıdeğer Bakanım ve başta Sayın Can olmak üzere çok Değerli Bakan Yardımcılarımız; şahsınızda tüm heyete saygı sunuyorum.

Tabii, benden önceki konuşmacılar çok değerli hukukçular, çok önemli şeyler ifade ettiler; büyük bir çoğunluğuna katıldığımızı ya da saygı duyduğumuzu ifade etmek istiyorum. Aslında, tabii, yirmi bir yılda çok önemli şeyler yaptık. Sayın Başkanımız da az önce ifade etti, bu zaman darlığı içerisinde ben bazılarına değinmek istiyorum.

Ülkemize eğitimden sağlığa, adaletten emniyete, ulaştırmadan enerjiye, sanayiden tarıma her alanda tarihi eser ve hizmetler kazandırırken mülkün temeli olan adaletin, sosyal barışın, refahın, istikrarın, kalkınma ve büyümenin de itici gücü olduğunu burada özellikle belirtmek istiyorum. Türkiye Yüzyılı'nı sadece ekonomik, siyasi, askerî ve diplomatik olarak değil adaletin de yüzyılı yapmak için çalışmalarımızı kararlılıkla yürüttüğümüzü ifade etmek isterim.

Yine, güven veren ve erişilebilir bir adalet sisteminin tesisi için Anayasa'dan yasalara, kurumsal iyileştirmelerden personel yapısına ve özlük haklarına kadar pek çok reforma bu süreçte imza atıldı; her yıl yeni yargı paketleriyle bu reform süreci kesintisiz bir şekilde sürdürüldü. Ülkemizin demokrasisi ve hukuk devleti standartlarının yükseltilmesi, insan hak ve hürriyetlerinin genişletilmesi, adaletin hızlı bir şekilde tecellisi, yargıyla ilgili her türlü sıkıntının giderilmesi amacıyla önemli reformlar gerçekleştirildi; bunlara bizler de şahit olduk.

Burada özetin de özeti mahiyetinde bazı rakamları sizlerle paylaşmak istiyorum: 2002'de 9.349 olan hâkim, savcı sayısı bugün 24 bini aşmış durumda, adalet teşkilatımızın toplam personel sayısının ise 61 binden 200 bine yaklaştığını görebiliyoruz. Ülkemiz genelinde 280 yeni adalet sarayını inşa ederek merdiven altı odalardaki o kötü manzaralara bu süreçte son verildi. Mahkeme sayılarımız, adli yargıda yüzde 95, idari yargıda ise yüzde 45'in üzerinde artırdı. Hataları asgariye indirecek ve temyiz mahkemelerindeki yargılamayı engelleyecek şekilde bölge adliye ve idare mahkemeleri bu anlamda devreye alındı. İstinaf mahkemeleriyle birlikte Yargıtay hukuk ve ceza dairelerinin iş yükünde yüzde 70'lere varan oranda bir düşüş gerçekleşti. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru imkânı, Kamu Denetçiliği Kurumunun ihdası, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun teşkili, devlet güvenlik mahkemeleri ile özel yetkili mahkemelerin kaldırılması; vergi ve bilişim suçları, finansal suçlar, sendikal uyuşmazlıklar gibi birçok alanda ihtisas mahkemelerinin kurulması, asılsız uyuşmazlıkların çözümünde ara buluculuk ve uzlaştırma yöntemlerinin de yaygınlaştırılması gibi yenilikler bu süreçte yapıldı.

Hülasaten, vatandaşlarımızın talepleri ve günün ihtiyaçları doğrultusunda yargımıza dair her alanda devrim niteliğinde pek çok adımlar atıldı. Geçtiğimiz yirmi bir yılda, ülkemizin kalkınma ve demokrasi altyapısının eksikliklerini tamamlayarak bu doğrultuda atılacak daha büyük adımların da bu süreçte zeminini hazırlamış olduk. Şükürler olsun ki artık Meclisin kapısına kilit vurulduğu ve milletvekillerinin istiskale maruz bırakıldığı; yine başbakanların, bakanların idam schpasına gönderildiği, vesayetin de milli iradeyi hiçe saydığı dönemler geride kaldı. Hep daha fazla demokrasi, daha fazla eser ve hizmet, daha fazla özgürlük, daha fazla adalet, daha fazla fırsat eşitliği için bugüne kadar çalıştık, bundan sonra da çalışmaya devam edeceğiz. Yeri geldiğinde yedi düvele kafa tutarak, yeri geldiğinde siyasetin ve diplomasinin inceliklerini kullanarak insanımızın tüm dünyada başı dik bir şekilde gezebilmesinin önünü açtık. Bize ödetilen bedellere hiç bakmadan, adaletsiz olmayacağı kalkınmasız adalet olmayacağı anlayışıyla tüm gönüllere girmek için gayret gösterdik.

Cumhuriyetimizin temel niteliklerinden biri olan hukuk devleti ilkesinin, devletin hukukla bağlı olmasının yanında demokratik standartlara uygun bir hukuk sisteminin de bu süreçte getirileceğini ifade ettik. Hükûmetlerimiz döneminde atılan adımların tümü, insan hakları temelinde, yine hukuk devleti ilkesinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesine yöneliktir. Yapılan bütün mevzuat değişiklikleri ve adalet sisteminin geliştirilmesine yönelik atılan adımlar bu amacın gerçekleştirilmesine yöneliktir. Yine, hukuk alanında yapılan reform niteliğindeki bu değişikliklerle vatandaşlarımızın temel hak ve hürriyetleri daha fazla güvence altına alınmıştır. Tek gayemiz, ülkemizin zarara uğramaması, milletimizin devletine olan güveninin zedelenmemesi, hukukun üstünlüğü ilkesine halel getirilmemesidir. İnşallah, yasamasıyla yürütmesiyle yargısıyla, en önemlisi de milletimizle birlikte, hepimizin en büyük teminatı ve güvencesi

olan adaleti daha da hep birlikte güçlendireceğiz. Her zamanki gibi en büyük dayanağımız ve güven kaynağımız yüzyıllardır farklılıklarını zenginliğe dönüştürerek bu toprakları vatan kılan milletimizin o derin ve engin iradesidir. 15 Temmuz darbe girişimi gibi tarihin gördüğü en alçak saldırılardan birini dahi hukuk devleti sınırları dışına taşırmadan bastırabilmiş olan milletimiz, Allah'ın izniyle demokrasiden kalkınmaya her alanda daha nice zaferlere de bu sayede, inşallah, imza atacaktır.

Sayın Bakanım, tabii, özellikle fiziki yatırımlarla ilgili yaptığımız çok büyük yatırımlar var. Özellikle konuşmanızda da ifade ettiniz, İzmir'imizin Kemalpaşa ilçesine önemli bir ihtiyaçtı adliye sarayı; bunun ihalesinin kısa bir süre önce yapılmış olması, tabii, buradaki vatandaşlarımızın en büyük temennisiydi. Bundan dolayı ben size ve ekibinize gerçekten çok teşekkür ediyorum. Buradan bir talebimizi de size iletmek istiyorum: İnşallah, oranın temel atma töreninde sizleri de aramızda görmek istiyoruz.

Diğer taraftan, tabii, ülkemizin dört bir yanında, özellikle bu kısıtlı ekonomik döneme denk gelişimizle birlikte, adli ve buna benzer yatırımların yine devam etmesi ve devam ettiriliyor olması özellikle bizim için, bizler için çok önemli. Bunun için de ben sizlere ve ekibinize en kalbî teşekkürlerimi ve şükranlarımı arz ediyorum.

Tabii, konuşulacak çok şey var, Kıymetli Başkanımıza söz verdik, konuşmalarımızı bugün çok fazla uzatmayacağız; o yüzden, Sayın Bakanım, ben bütçenizin her kuruşunun vatanımıza, milletimize, ülkemize hayırlı olmasını, bereketli olmasını temenni ediyorum, hazırını saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kırkpınar'a bu nezaketinden dolayı teşekkür ediyorum.

Görüşmelere 14.30'a kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.29

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.35****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – 23’üncü Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi Saadet Partisi Grubundan Sayın Selim Temurci’ye söz vereceğiz, sonrasında HEDEP Grubundan Sayyigit, sonrasında diğer Komisyon üyesi milletvekillerinin geliş sırasına göre onlara söz vereceğiz.

Sayın Bozdağ, girdiniz mi sisteme?

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) – Girdim, evet.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sayyigit’ten sonra mı, önce mi?

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) – Önce.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önce Bozdağ, sonra Sayyigit şeklinde listeyi yapıyorum.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Temurci, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekillerimiz, Adalet Bakanlığımızın çok kıymetli bürokratları; ben de hepinizi saygıyla muhabbetle selamlıyorum.

Tabii, adalette yaşanan sorunlardan bahsedildi, özellikle adalet ve ekonomi, adalet ve kalkınma konusunda gerek Milliyetçi Hareket Partimizin gerek AK PARTİ’mizin üzerinde basa basa durduğu konular oldu. Dolayısıyla ben tekrara girmek istemiyorum ama çok özel bir durumla karşı karşıyayız. Çok da fazla konuşmacı var, ben tekraren bir Filistin meselesi ve Adalet Bakanlığımızla ilgili olarak bir ilinti kurmak istiyorum Sayın Bakanım.

Konuşmanızda siyonist soykırımı vurgu yaptınız ve bu suçlarla ilgili olarak da Uluslararası Ceza Mahkemesinin inşallah günü geldiğinde bununla ilgili bir karar alacağı vurgusunu yaptınız. Tabii, ben Mavi Marmara olayına bizzat şahit olmuş, orada özellikle Amerikan vatandaşı bir kardeşimizin Amerika’da açmış olduğu davanın nasıl kapatıldığına da ailesiyle birlikte şahit olmuş birisi olarak iki şey sormak istiyorum: Biliyorsunuz, Sayın Cumhurbaşkanımızın özellikle Mavi Marmara sonrası üç talebi vardı. Bir, özür dileyeceklerdi. İki, tazminat ödeyeceklerdi. Üç, Gazze’ye olan abluka ortadan kaldırılacaktı. Gazze’yle ilgili şu anda konuşmamıza gerek yok, bu sabah itibarıyla sadece 5.600 çocuğun katledildiği bilgisi var hepimizde. Şimdi, tabii, buradan hareketle, ben uluslararası mahkemelerde... Elbette ülkemiz Uluslararası Ceza Mahkemesinin direkt üyesi değil ama alt kuruluşlarda gözlemci sıfatıyla bulunuyor diye biliyorum, diğer uluslararası kuruluşlar da içerisinde. Bugün dünyada, bakıyorsunuz, yani Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinden başlamak üzere birçok devlet başkanı bu konuda, bu soykırımla ilgili olarak açıklamalar yaptılar. Dolayısıyla ben Adalet Bakanlığımızın şu ana kadar insanlığa karşı bir suç işlendi, bir savaş suçu işlendi ve bir soykırım yapıldı bu suçlarla ilgili olarak bir vicdan inisiyatifi dünyaya çapında oluşturup bu mahkemelere Türkiye adına bir başvuru yapıp

yapmadığını doğrusu merak ediyorum. Dün Dışişleri Bakanımız buradaydı, elbette biz şu anda İsrail’le mücadele etmiyoruz, biz şu anda Gazze’de Amerika’yla mücadele ediyoruz aynen 15 Temmuzda olduğu gibi, bunları biliyoruz. Ama sonuç itibarıyla şunu da biliyoruz: Mavi Marmara’yla ilgili, yine Mavi Marmara’yla bağlantılı bir konuya dikkatinizi çekmek isterim. Hatırlarsanız biz bunlardan 25 milyon dolar aldık. O dönemde Amerika’da açılan davalar nasıl kapatıldı, muhtemelen bilginiz vardır ama ben burada belki bilmeyenler için tekrar edeyim. O 25 milyon doları alıp orada şehit edilen insanların hesabına onu gönderdiğimiz için dönemin İsrail Başbakanı Ehud Barak’a Amerika’da karar tebliğ edildi, savcının önüne çıkartılacaktı, Türkiye Cumhuriyeti devletinin almış olduğu tazminatlar Amerikan vatandaşı bir Türk’e ödendiği için o dava düştü. Bunu şu anda Sayın Cumhurbaşkanımız da bilir, bu dosyaların hepsini biz zamanında kendisine de verdik. Bir şey yapamıyoruz, elbette uluslararası kuruluşların hepsi çöktü ama sonuç itibarıyla şunu biliyoruz ki bugün dünyada böyle bir inisiyatifli hukuki anlamda alacak bir ülke varsa bunun adının “Türkiye” olması gerekir. Bu konuda Adalet Bakanlığımız neler yaptı, doğrusu, bilgi verirseniz çok memnun olurum.

Elbette bazı konuşmacı arkadaşlarımız, dediğim gibi, ekonomi ve kalkınma üzerinde çok durdu ama tabii, bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, bu ülkenin, bu milletin bir vekili olarak -bütün arkadaşlarımız da aynı kanaattedir diye ümit ediyorum- yani hukuk ve demokrasi, hukuk ve ekonomi arasındaki ilişkiyi, son bir ay içerisinde çalışan sayısının 25 bini bulduğu, Türkiye’de yatırımı olan -markalarını ifade etmeyeyim- birçok kuruluşun Türkiye’yi neden terk ettiğini ve o gidenlerin açıklamalarını hukukçularımızın önce bir okuması lazım. Çok detaya girmek istemem, bir İstanbul sevdalısı olarak eğer bu ülkede...

Bakın, “bir suç örgütü lideri demiyorum” ve üzülererek ifade ediyorum bunu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı bir açıklama yaptı, evet, soruşturma başlatıldı ama Sayın Bakanım, bizim geleceğimizde böyle bir durumda bu soruşturma kapsamındaki kişilerin derhâl görevden el çektilmesi gerekirdi; bilgi eksikliğimiz olabilir, lütfen bizi bu konuda aydınlatın. Yani bugün Anayasa Mahkemesinin, hatta Yargıtayın hukuk aradığı bir ülkede hukuk güvenliğinin olmadığını yabancılara sorgulaması kadar doğal bir şey olamaz. Bugün Hazine ve Maliye Bakanımızın fellik fellik uluslararası kuruluşlarla yapmış olduğu görüşmeleri, büyük şirket gruplarıyla yapmış olduğu kooperasyonları, iş birliklerini, Türkiye’ye davetlerini izliyoruz. Türkiye’de hukuk ne kadar güçlü olursa ekonomimizin de o kadar güçlü olacağını elbette hepimiz biliyoruz.

Sizleri yakalamışken size söyleyeyim: Yani ben hakikaten merak ediyorum. Şu anda İsrail’le, biliyorsunuz, bir serbest ticaret anlaşmamız var, bir bölümü sizi ilgilendiren bir alan. Yani İsrail’le bu serbest ticaret anlaşmaları, bu devletle yapmış olduğumuz anlaşmalar... Elbette siyasi farklılıklarımız olabilir ama biz bir gecede İstanbul Sözleşmesi’ni, uluslararası bir sözleşmeyi sonuçta iptal ettik. Bunu yapabilen bir irade olarak ki Cumhurbaşkanımızın özellikle Almanya’daki duruşunu takdir etmiş ve alkışlamış biri olarak söylüyorum, biz niçin kendi içimizde yapmamız, atmamız gereken adımları atmıyoruz? Gerçekten, şu anda vatandaşlarımızın da bu konuda cidden beklentileri var.

Son olarak şunu söylemek isterim: Gençlerle ilgili çok konuştuk, Sayın Bakanım, burada, gençler bu ülkeyi niye terk ediyor? Son dört buçuk ay içerisinde yaklaşık 1.800 yakın gençle Türkiye’nin çok değişik noktalarında bir araya geldik. Biliyorsunuz, bizim geleceğimizde de Batı medeniyetinde de birçok yerde hep şunu görürüz: Ahlak, adalet ve aidiyet vurgusu yapılıır. Yani bir devleti ayakta tutan ahlak ve adaletin -aslında ahlak, adaleti de içine alan çok geniş bir şey- sorgulandığı bir ülkede gençlerin bu topraklara aidiyetini sağlayabilmemiz zor oluyor, güç oluyor. Dolayısıyla bu konuda Adalet Bakanlığımızın, şu anda özellikle vermiş olduğunuz bütçeye baktığımızda, bütçenin yaklaşık

yüzde 65'i personel harcamalarına gidiyor ama aynı şekilde dosya sayılarına baktığımızda, dosya sayılarında mesela 1 milyon 400 bin olan dosya sayısı şu anda 2 milyonu geçmiş yani personel sayısı artıyor, dosya sayılarımız da artıyor; bu konuda da dikkatinizi çekmek isterim.

Tabii, biz şuna iman etmiş insanlarız: Bir gün adaletle hükmetmeyi altmış yıl ibadete denk sayan bir medeniyetin çocuklarıyız. Dolayısıyla bu salonda en az sorgulanması gereken, üzerinde en az kuşku olması gereken bakanlığın Adalet Bakanlığımız olmasını düşünürüm. Dolayısıyla sizlerden ricam, vatandaşta sıra gelmeden öncelikle şu Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi arasındaki tartışmaya... Elbette Türkiye Büyük Millet Meclisi üzerine düşeni yapacaktır ama sizin Adalet Bakanımız olarak bu konuda çok daha net ve doyurucu açıklamaları sadece Türkiye kamuoyu için değil, dünya için vermeniz bu ülkenin geleceği, bu ülkede adalet, demokrasi ve hukukun yaşatılacağına dair ipuçları için çok kıymetli olur.

Ben tekrar sizlere ve ekibinize başarılar diliyorum.

2024 yılı bütçemizin de hayırlara vesile olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bozdağ, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Adalet Bakanlığı bütçesinden bahsediyoruz. Burada sanki bütçenin cezaevlerine ayrılan kısmının yekûnunun daha fazla olması gerekiyor gibi geliyor bana çünkü sürekli cezaevleri yapıyoruz. Suça bakışımız, suça yaklaşımımız tamamen kapatma meselesi üzerinden değerlendiriliyor ve sistem, kapalı kurumlar içerisinde ceza verilmek üzere kendini kodlamış durumda. Bu durumda kapatılma sadece ceza ise cezaevleri içerisinde yaşanan hak ihlalleri o zaman cezaevi içerisinde cezaî olarak, katmerlenerek mahpuslar üzerinde uygulanıyor. Bu yüzden de cezaevlerine ayrılan bütçenin mahpusların temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere ayrılması çok daha uygun gibi duracak.

Şimdi, mahpuslar birçok sorun yaşamaktalar, temel ihtiyaçları karşılanamamakta. Cezaevleri kantinleri var mesela. Cezaevi kantinleri şirkete dönüşmüş durumda. Dışarıdan karşılayabilecekleri temel bazı ihtiyaçlarını, giysilerini cezaevleri kantinlerinden almak üzere zorlanmaktalar, oraya yönlendirilmekteler ve orada çok fahiş fiyatlarla bu ürünler satılmakta. İçme suyuna erişim birçok cezaevinde sorun, özellikle de seçim yorem olan Ağrı'da, Patnos'ta. Uzun süredir biz de dile getiriyoruz, bununla ilgili soru önergeleri de verdik Sayın Bakanım. Fakat soru önergelerimize bir türlü yanıt alamadığımız gibi onlarca yıldır bu bölgedeki su sorunu da çözülmüş değil.

Cezaevi yemekleri yenilemiyor. Cezaevine giren bir kişinin yaklaşık altı ay, dokuz ay sonra 6-7 kilo vermiş durumda çıktığını görüyoruz. Spor salonları, kütüphaneler kullanılmıyor. Cezaevleri ziyaretlerinde çıplak arama dayatılıyor. Mahpus yakınları cezaevlerine gittiklerinde girişte sorunlar yaşıyorlar. Giriş kısmında kendilerinin dâhil olabileceği herhangi bir konaklama ünitesi maalesef ki bulunmuyor. İlaş bedelleri yine büyük bir sorun olarak cezaevlerinde karşımıza çıkıyor. Yine, elektrik faturaları, su faturaları... Zaten cezaevinde aile ferdi bulunan birinin geçim kaynaklarının da sıkıntılı olduğu söz konusu olduğu hâlde bunların ödettirilmesi ciddi anlamda problem. Bir kanun çıkarılmış 1934'te daha sonra 2001'de revize edilmiş ödeme gücü olmayanların olanakları yoksa eğer bunların ilaş bedelleri alınmaz şeklinde fakat bunun pratikte uygulanmadığını görüyoruz.

Şimdi, Patnos Cezaevi, önemli bir cezaevi. Yakın zamanda da bir işkence iddiasıyla gündeme geldi ve biz, HEDEP olarak bir komisyon kurarak buradaki durumu değerlendirmek üzere Patnos Cezaevine gittik. Burada 31 Ağustos tarihinde kadınların bulunduğu koğuşa erkek infaz koruma memurlarının sayım yapmak üzere gitmesi ve yapılan itiraz üzerine bazı tartışmalar gerçekleşiyor. Kadın mahpuslar cezaevi idaresini görmek istediklerini söylüyorlar, savcıyla görüşmek istediklerini söylüyorlar fakat yanıt alamıyorlar. Bir gün sonra da bu tartışmayla ilgili kendilerine bir tebligat imzalatılmak isteniyor. Savcıyla tekrar görüşmek istediklerini dile getirdiklerinde yine yanıt alamıyorlar ve kapılara vurarak burada bir protesto eylemi gerçekleştiriyorlar. Tam o sırada, bu protesto eyleminin üzerine yaklaşık 40 kişilik bir grup; infaz koruma memurları, jandarmalar, kolluk gücü ve içlerinde takım elbiseli olduğu söylenen bazı kişiler, müdür olarak tanımlanıyor tutsak arkadaşlar tarafından ve... Hatta şöyle: “Siz misiniz buradaki sorunları dışarıya taşıran, siz misiniz buradaki sorunları dışarıya anlatan?” şeklinde bir işkenceye maruz kalıyorlar, saçlarından sürükleniyorlar, üç dört saat kapalı odalarda bekletiliyorlar. Biz bunun üzerine kendileriyle görüş yaptık. Tam da anlattıkları üzere, kendileriyle görüştüğümüz sırada, üzerinden yaklaşık on gün geçmesine rağmen darp izlerini, kollarında, göz çevrelerinde ekimozları, solmaya yüz tutmuş ekimozları tespit ettik.

Bu konuyla ilgili olarak size aslında şunu sormak isterim: Şimdi, biz cezaevi ziyareti sırasında cezaevi müdürüyle görüşmek istediğimizi belirttik fakat orada bulunan, rastlantı icabı karşılaştığımız cezaevi savcısı böyle bir görüşmenin gerçekleşemeyeceğini söyledi. Vekiller olarak, böyle sorunlar kamuoyuna yansıdığı zaman, cezaevi müdürleriyle görüşme imkânımız yok mudur ya da cezaevi savcılarını aradığımızda, kendileriyle görüşme talebinde bulunduğumuzda bu talebimiz karşılanmayacak mıdır? Bu durumla ilgili bilgi sahibi misiniz? Bunu da sormak istiyorum. Yapılan görüşmelerde cezaevi savcılığının resen bir soruşturma başlatmadığı tespiti yapıldı aynı zamanda ve kendisinin aslında soruşturma ile ilgileneyeceği de bize beyan edildi fakat daha sonrasında burada bulunan kadın mahpusların başka cezaevlerine sevk edildiğini öğrendik. Burada bulunan kamera kayıtları değerlendirilmiş midir, mahpuslardan şikâyetleri konusunda görüş alınmış mıdır ve bunlar herhangi bir işleme sokulmuş mudur, burayla ilgili bir soruşturma başlatılmış mıdır? Sevk edildikleri noktadaki durumlarıyla ilgili de bilgi sahibi olmak isteriz.

Bunların dışında, önemli bir konu da hasta tutsaklar meselesi. Bununla ilgili olarak, 2022 yılında STK’lerin açıkladığı raporlar var, bu raporlarda 651’i ağır hasta olmak üzere 1.517 hasta mahpus bulunduğu söyleniyor. Sadece 2022 yılında tespit edildiği kadarıyla da en az 81 mahpus, 36’sı hastalık nedeniyle, yaşamını yitirmiş durumda. 2023 yılının ilk altı ayında, yine tespit edilebildiği kadarıyla, yaşamını yitiren 26 kişiden 11’inin hastalığı olmasına karşın tahliye edilmemesi sonucunda hayatını kaybettiği belirtilmekte. Bunlarla ilgili birçok örnek var.

Hasta mahpusların durumları, açıkçası, bazen sağlık kuruluşlarından doğru “Cezaevinde kalamaz.” raporu verilmesine rağmen adli tıp kurumlarından dönmekte, bazen adli tıp kurumlarından “Cezaevinde kalamaz.” raporu almalarına rağmen bu sefer de topluma karıştıklarında suç işleme ihtimalleri üzerinden değerlendirilerek engellenmekte, bazen de adli tıp kurumları raporları birbiriyle uyuşmamakta. Bunlara dair bazı örnekler vereceğim.

En önemli örneklerden biri, adli tıp kurumlarının uyumsuzluğuna dair olarak, Kocaeli ve İstanbul Adli Tıp Kurumlarının uyumsuzluğu verilebilir. Bu olayı Aysel Tuğluk üzerinden tanımlayabilirim aslında. Hastalığının kronik seyirli olduğu ve ilerleyici vasıf arz ettiği, cezaevi koşullarında sağlanabilecek tıbbi destek ve bakımının yeterliliğinde sorun yaşanabileceği nedeniyle ceza infaz kurumları koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyeceğine ve dolayısıyla cezasının infazının ertelenmesi gerektiğine dair olarak Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı tarafından, 9 uzman doktor tarafından

rapor verilmişti. Fakat İstanbul Adli Tıp Kurumu tarafından ise hayatını yalnız idame ettirebileceği, tedavisi ve önerilen aralıklarla düzenli poliklinik kontrollerinin sağlanarak cezaevi şartlarında infazına devam ettirilebileceği şeklinde bir rapor verilmişti ve bu adli tıp kurumları arasındaki uyumsuzluğa dair bir örnek olabilir.

Bir örnek Serdar Yıldırım üzerinden verilebilir. Burada da adli tıp kurumu raporu, İstanbul Tabip Odası raporu, sağlık kurulu raporlarına rağmen Mardin İl Emniyet Müdürlüğü tarafından toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturacağı gerekçe gösterilerek infazı ertelenmiş. Bu kişi 2009 yılında bir kaza geçiriyor; paraplejik, kendi bakımını gerçekleştiremiyor. Sırt ağrıları, idrar dışkısını kaçırma, nörojenik mesane gibi şikâyetleri var ve adli tıp kurumu Serdar Yıldırım'ın cezaevinde kalamayacağına dair de rapor vermiş. Fakat sağlık kurulu raporlarına rağmen Mardin İl Emniyet Müdürlüğü'nün "toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturacağı" şeklindeki ibaresi nedeniyle infazı ertelenmiş.

Bir örnek, Mehmet Elçi. Kendisi Antep H tipi cezaevinde, burada da hastane "Cezaevinde kalamaz." diyor, adli tıp kararıyla ise tahliye edilmiyor. 2022 yılında Antep'te Doktor Ersin Arslan Eğitim ve Araştırma Hastanesinde "Cezaevinde kalamaz." raporu verilmiş Mehmet Elçi'ye. Rapora rağmen tahliye edilemeyen Elçi şeker ve tansiyon hastalıkları ve koroner şikâyetleri nedeniyle anjiyo oluyor. Ailenin tüm girişimlerine rağmen de Antep H tipi kapalı cezaevinde tutulmaya devam ediyor. Bir örnek de bunu verebiliriz.

Başka örnekler var tabii. Bu örnekler de daha çok hastalıkların tanı ve tedavi aşamasında cezaevlerinde yeterli sağlık hakkına erişimle ilgili sorunların yaşandığına dair. Buna örnek olarak Ehetin Kaynar'ı veririm. Onlarca örnek var, bunları kendi süreçlerine dair özgün oldukları için seçtim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bozdağ, toparlayın lütfen.

Buyurun.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) – Bu mahpus ise hepatosellüler karsinom, 2 Eylülde cezaevinden çıkıyor fakat 30 Ekimde ise hayatını kaybediyor. Metastatik hepatosellüler karsinom, bu aşamaya gelinceye kadar onlarca şikâyeti söz konusu bu kişinin fakat maalesef ki ölüm anına kadar cezaevinden tahliyesi gerçekleştirilmiyor.

Yine, çok yakın zamanda beyin kanaması geçiren 68 yaşındaki Yusuf Arslan bir örnek; şu anda da yoğun bakımda ve kelepçeli olarak yoğun bakımda tutuluyor. Bu kişinin özelliği ise tahliyesi, kapalı cezaevinde geçirmesi gereken süre tamamlanmış olmasına rağmen cezaevi idare ve gözlem kurulu tarafından hiçbir makul gerekçe sunulmadan engellenmiş ve daha sonrasında da beyin kanaması geçirerek yoğun bakıma interne edilmiş.

Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı arasında üçlü protokolle ilgili ciddi sorunlar var. Hastanelerde mahpusların o "koruma" dediğimiz düzenek oluşturularak tedavi ve tetkiklerinin yapılması, muayene olmalarının şartlarının oluşturulması çok da kolay değil aslında.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Bozdağ.

Sayın Sayyığıt, hazırsanız mikrofonunuzu açacağım.

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokrat ve üyeler, basının değerli emekçileri ve salondaki emekçi arkadaşlar; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce, Kasım 2016’da demokratik siyasete yapılan bir darbeyle tutuklanan Figen Yüksekdağ, Selahattin Demirtaş, Gülten Kışanak, Bekir Kaya, Sebahat Tuncel, Selçuk Mızraklı ve Leyla Güven şahsında tüm siyasi rehinelere buradan saygıyla selamlıyorum. Aynı zamanda, bugün Uğur Kaymaz’ın katledilişinin de yıl dönümü. Bundan on dokuz yıl önce, 21 Kasım’da, 12 yaşındaki Uğur, 13 kurşunla katledildi ve Mardin Kızıltepe’de Uğur’u ve babasını katledenler onu “terörist” diye ilan ettiler; bugün onun mezarına saldıranlar var. Biz Uğur’u “terörist” diye ilan edenleri de bugün onun mezarına saldıranları da unutmayaçağımızı buradan belirtiyoruz; Uğur ve babasını saygıyla anıyoruz.

Bugün adında adalet olup da içinde adaleti büyüteçle aradığımız bir bakanlığın bütçesini maalesef görüyoruz. Büyüteci şöyle bir dolaştırdığımızda, hukukun üstünlüğünün ortadan kaldırıldığı ve mahkemelere olan inancın kalmadığı bir düzen açığa çıkmış durumda. Tabelada âdeta adaleti büyüteç olmadan da okuyabiliriz elbette ama buna karşın temel hak ve hürriyetleri geliştirdiğinize yönelik somut bir şey maalesef bulamıyoruz Sayın Bakan.

Peki, büyüteç olmadan kolaylıkla başka neleri görebiliyoruz burada? Temel hak ve hürriyetler bir tarafa, yaşam hakkının dahi bir tehditle karşı karşıya olduğu gerçeği var karşımızda. Kürt coğrafyasında zırhlı araçların çocukları katletmesine rağmen uygulanan cezasızlık rejimi, kadınlar katledilirken kelime oyunlarıyla erkeklerin korunduğu bir düzen var karşımızda. İfade hürriyeti, örgütlenme hakkı, gösteri ve yürüyüş hakkına karşı yasakların sürdüğü bir keyfiyeti de bunun içerisinde görmek mümkün. Basın özgürlüğü güzellemeleri yapılsa da onlarca gazetecinin gazetecilik yaptıkları için cezaevinde tutulduğu, mahkeme salonlarının basın emekçileri için bir uğrak hâline geldiği bir dönem söz konusu maalesef. Her şey bir yana, anayasasını dahi tanımayan, AİHM kararlarını uygulamayan ve Anayasa Mahkemesi kararlarına riayet etmeyen bir anayasasızlaştırmayla maalesef karşı karşıyayız.

Sayın Bakan, politikalar, adaletsizliği iktidarınızın diğer bir adı hâline getirmiş durumda maalesef çünkü yargıya güvenin tarihin en düşük seviyelerine gerilediği bir yerdeyiz. Bunun yanında, yargının siyasi iktidarın elinde operasyonel bir aparata dönüştürüldüğünü de çok net bir şekilde görebiliyoruz. Bugün ülke, Hukukun Üstünlüğü Endeksi’nde 140 ülke içerisinde 116’ncı sıradaysa dönüp kendinize bakmak zorundasınız. Hukukun olmadığı, adaletin tecelli etmediği bir ülkede ekonomik istikrar da olmaz, o ülkeye yatırım da gelmez çünkü keyfiyetin olduğu yerde hiç kimse güvende değildir. Özellikle Kürtler, demokrasi güçleri söz konusu olduğunda, maalesef, paralel bir hukuk devreye giriyor. Bazen çok spesifik bir konuda öyle bir uygulama oluyor ki bunun adına “düşman hukuku” demek dışında bir seçeneğimiz kalmıyor. En kibar ifadeyle, özel bir hukuk var ortada; hukuku eğip bükemezsiniz, insanların rengine ve diline göre istisna yaratamazsınız ama bugün kayyum atamaları, demokratik Kürt siyaseti, Kobani davası söz konusu olduğunda bir istisna durumuna sığınan bir anlayış var karşımızda. Bakın, sunumunuzda bir norm devletten bahsediyorsunuz Sayın Bakan. Söylemde hukuku kitabına uydurabiliyorsunuz ama diğer yandan da tedbir devleti refleksi gösteriyorsunuz. Yani nasıl icap ediyorsa hukukun da buna uydurulması söz konusu. Hukuk herkese lazım Sayın Bakan. Toplum da maalesef artık adaletle fazlasıyla aç.

Sayın Bakan, değerli üyeler; hukukun işlenmesi, adaletin sağlanması gereken yerlerin başında da cezaevleri geliyor. Bugün cezaevleri, bir hukuksuzluk mekânı hâline gelmiş, dönüştürülmüş durumda. Her gün yeni bir hak ihlali, kötü muamele haberi yansıyor kamuoyuna da. Bakın, sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları sadece 2022 yılı içerisinde 11 bine yakın hak ihlalini kayıtlar altına almış. Hak ihlalleri katlanılmaz hâle geldiğinde, yaşam hakkına kadar uzandığında mahpuslar ölüm orucundan, açlık greviden başka maalesef bir çare bulamıyorlar ve bu eylemleri gerçekleştiriyorlar. Birçok

milletvekili tarafından bütün bu konular soru önergeleriyle ve İnsan Hakları İnceleme Komisyonu aracılığıyla sizlere de ulaştırılıyor. Hiç kimsenin siyasi bir iktidardan merhamet dilediği yok, bunun altını net bir şekilde çizelim. İnsanların tek çağrısı koyduğunuz hukuka kendinizin uymasına yönelik bir çağrıdır.

Bakın, daha geçen yıl bir mahpus adı Yakup Brukanlı, hak ihlallerine ve tecride karşı bedenini ateşe verdi. Bunun sebepleri üzerinde devlet, Hükümet düşünmeli değerli hazırun. Tabii, sadece tutuklular değil, aileler de mağdur durumda. Ailesi Şırnak'ta olan bir mahpusu Giresun'a göndermek fazlasıyla yanlış bir politika. Maddi zorlukların yanında yollarda hayatını kaybeden insanlar var. Yaşlı ve hasta anneler, babalar son defa çocuklarını maalesef göremiyorlar çünkü mahpuslar çok uzak kentlere sürgün ediliyor. Bakanlığınızın buna yönelik bir çalışma yapması elzemdir.

Sayın Bakan, bugün Bakanlığınızın önünde en önemli hukuki ve insani sınamalardan bir tanesi de hasta tutsaklardır. Sivil toplum örgütlerinin verilerine göre cezaevlerinde 651'i ağır hasta olmak üzere 1.517 hasta tutsak var. Bu ağır hasta mahpuslar tüm başvurulara rağmen bazen hastanelerin "Cezaevinde kalamaz." raporlarına rağmen tahliye edilmiyorlar. Çünkü Adli Tıp Kurumunun tıp etiğiyle bağdaşmayan raporlarıyla bunun önü kesilerek yaşam hakkı resmen ihlal edilir durumda. Birkaç örnek vermek istiyorum: Abdulalim Kaya, 80 yaşında, yüzde 93 engelli, Batman M Tipi Kapalı Cezaevinde. Buna rağmen ısrarla cezaevinde tutarak Hükümetin başı göğe mi erecek Sayın Bakan? Bakın, Şakir Turan, 70 yaşındaydı, dört ay içerisinde 23 kilo verdi, kanser hastasıydı, tedavi hakkı engellendi. Kamuoyu çağrılarını ısrarla görmediniz, sonuçta hayatını kaybetti. Bu bir ölüm değil, bir ecel meselesi hiç değil, çünkü bunlar cezaevi politikalarınızdan bağımsız sonuçlar değil Sayın Bakan. Bakın, sadece 2022 yılı içerisinde en az 81 mahpus hayatını kaybetti. 2023 yılının ilk altı ayında hayatını kaybedenlerin sayısı 26 olarak kayda geçmiş durumda. Bunun yanında cezaevlerinde intihara sürüklenme gerçeği de söz konusu. Bunun en açık örneği Garibe Gezer'di çünkü onun intiharı işkence görüntülerinde de görüldüğü üzere bağıra bağıra geldi Sayın Bakan.

Cezaevlerinin hıncahınc dolu olmasının bir nedeni ifade hürriyetinin bu topraklarda yoksunluğudur. Düşünce özgürlüğü olmayınca siyasetçi ve gazetecilerle doluyor maalesef cezaevleri. Hangi basın kuruluşuna bakarsak karşımıza çıkan hakikat, onlarca gazetecinin cezaevinde olduğu yönünde. Kürt gazeteciler sadece bugün değil, yıllardır siyasi iktidarların hedefi konumunda ama bugün sansür yasasıyla iktidar ne zaman isterse bir gözdağı unsuru olarak yargıyı kullanabiliyor. Bu anlamda basın özgürlüğü sadece tutuklamalarla ihlal edilmiyor.

Sayın Bakan, öncelikle basın emekçileri kendilerini güvende hissetmiyorlar çünkü Demokles'in kılıcı gibi üstünde sallanan bir rejim var. Haber takibi yaptığı için, işini yaptığı için haklarında birçok dava açılan gazeteciler söz konusu. Böyle olmasaydı eğer Türkiye 2023 Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'nde 180 ülke içerisinde 165'inci sıraya gerilemezdi. Bu, vahim bir tablo olarak karşımıza çıkıyor. Yine Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneğine göre 23 Ekim 2023 itibarıyla hapisanelerdeki tutuklu gazeteci sayısı en az 40. Bu sayı, Türkiye Gazeteciler Sendikasına göre 21 iken, Dicle Fırat Gazeteciler Derneğine göre 1 Ekim 2023 itibarıyla bu sayı 63'e çıkıyor. Uluslararası Basın Enstitüsü öncülüğünde bir araya gelen Uluslararası Ortak Basın Özgürlüğü Misyonu, 2-5 Ekimde yaptıkları Türkiye ziyaretinin ardından delilsiz iddianameler nedeniyle çok sayıda gazetecinin yargısal tacize maruz kaldığını değerlendirmişler. Yasaya uydurulmaya çalışılan bu tutuklamalar yargıyı ve adalet duyusunu ciddi bir şekilde yok etmektedir Sayın Bakan.

Ülkede ikili bir hukuk işliyor. Bugün, ülkede bir tecrit realitesi var; bunu hepimiz çok iyi biliyoruz. Özellikle İmralı'da özel bir hukuk rejimi inşa edilmiş durumda. Eskiden "koster bozuk" veya "hava muhalefeti" gerekçesi vardı ama şimdi Sayın Öcalan ve diğer tutukluların avukatları ve ailesiyle

görüŖmesi baŖvurulara rağmen cevapsız bırakılıyor. ‘‘Hukuk önünde herkes eŖittir.’’ diyorsunuz, ‘‘Herkes ülkenin mevcut infaz rejimine tabi.’’ diyorsunuz ama pratiğe baktığımızda kiŖiden kiŖiye deđiŖen, keyfi bir istisna yaratılan bir sonuç var maalesef karŖımızda. Birkaç gün önce birçoğ kentte insanlar buna itiraz etmek için yürüdü, seçim bölgem Van da bu kentlerin içerisinde. Halkın ve halkın vekillerinin önüne yine keyfi yasaklar çıkarıldı, sebep valiliğin aldığı yasaklama kararıydı ama her ne hikmetse aynı günün akŖamı Van’ın en iŖlek caddesi kapatılarak Filistin’e destek yürüyüŖü yapılabildi.

Yine, ertesi gün 25 Kasım Kadına Yönelik Ŗiddetle Mücadele Günü’nün startını vermek isteyen kadın arkadaŖlarımız aynı keyfiyetle engellendi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŖKANI ORHAN ERDEM – Sayın Sayyığit, süreniz bitti.

Tekrar bir dakika ek süre veriyorum.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – TeŖekkür ederim.

Hukuku eğip bükmeysin, hukuk önünde herkes eŖitse ona göre davranın.

Sözlerimi bitirmeden önce cezaevlerinde tutulan kadın arkadaŖlara da değinmek istiyorum. Öncelikle kadın cezaevlerinin -iç personelin kadın olması- kadın mahpuslara yönelik, özel olarak düzenlenmediğinin altını çizmek istiyorum çünkü kadınların tutulduğu cezaevlerinin her ayrıntısının göz önünde bulundurularak oluŖturulması gerekiyor. Bugün, kadın ve erkek arasındaki psikolojik, sosyal ve tıbbi farklılıklar gözletilmeden cezaevlerinin dizayn edilmesi de kadını yok sayma biçimi olarak karŖımıza çıkıyor.

Ben devam edeyim mi Sayın Bakan, dinliyor musunuz?

ADALET BAKANİ YILMAZ TUNÇ – Dinliyorum ben sizi.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Tamam.

Eğer kadın mahpuslar kendilerini güvende hissetmiyorlarsa bunun birincil nedeni cezaevlerinde iktidarın yaratmıŖ olduğu koŖullardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Bir dakika daha isteyebilir miyim?

OTURUM BAŖKANI ORHAN ERDEM – Lütfen, bir karar verildi.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Son bir paragraf Sayın BaŖkan.

OTURUM BAŖKANI ORHAN ERDEM – Lütfen, Sayyığit; bizi zorda bırakıyorsunuz.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Son paragraf...

OTURUM BAŖKANI ORHAN ERDEM – Hemen, çabuk bitirin.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Tamam.

Garibe Gezer’den bahsettim. Aynı Ŗekilde, Aysel Koç da bu tür hak ihlalleri nedeniyle intihara sürüklenip yaŖamını yitirmiŖ bir mahpustur.

Sayın Bakan, Ŗunu net olarak ortaya koymak zorundasınız: Psikolojik Ŗiddetin yanı sıra cezaevlerine kabul, giriŖ, çıkıŖ ve sevklerde yapılan ince arama ve çıplak arama dayatması, kadın mahremiyetini yok sayan uygulamalar, vücut dokunulmazlığına ve insan onuruna aykırı pratiklerdir.

Ayrıca cezaevleri sizin iktidarımızın aynasıdır. Bu sebeple hukukun gereğini yerine getirmek, bir çözüğ geliŖtirmek ülkeyi yöneten sizlerin birincil görevidir diyorum.

TeŖekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Şimdi, sözü Sayın Akay’a vereceğim.

Buyurun Sayın Akay.

CEVDET AKAY (Karabük) – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, çok kıymetli bürokratlar, değerli basın mensupları; ben de hepinizi sevgi saygıyla selamlıyorum.

Bakanlık bütçemizin yeni dönemde güzel sonuçlar doğurmasını temenni ediyorum. Adalet Bakanlığımız gerçekten önemli bir bakanlık, bütçesi 198 milyar 703 milyon; genel bütçe içerisinde baktığımız zaman da yıllar itibarıyla payı artmış olmasına rağmen hâlen yüzde olarak yeterli seviyeye gelmemiş maalesef, yüzde 1,79; gönül ister ki Bakanlık bütçesi daha da yüksek tutarlara çıksın. Önümüzdeki dönemde bu teklifimizin, bu değerlendirmemizin de dikkate alınması özellikle -burada tarafımızdan önemli olarak görülüyor.

Yine, kendi bütçesi içerisinde Bakanlık bütçesinin dağılımına baktığımızda, hukuk ve adalet programına çok ciddi pay ayrılmış, yaklaşık 176 milyarlık bir rakam yani yüzde 89’una tekabül ediyor.

Yine, alt detaylara baktığımız zaman da program dışı giderler, Adalet Bakanlığı bütçesi içerisinde de var, diğer bakanlıklarda da vardı. Program içi, program dışı uygulaması, Bakanlık bütçelerinde maalesef devam ediyor. Bu program dışı giderlerin azaltılması ve program dâhilinde uygulamaya geçilmesi iyi olacak. Sizin de Bakanlık bütçenizin yaklaşık yüzde 3,5’u program dışı giderler ve tamamı da hazine yardımlarına tekabül ediyor. Destek hizmetleri ve ceza infaz kurumu, tutukevleri gibi yerlere gelen hazine yardımıyla alakalı...

Yine, program dışı giderlerin dağılımına baktığımız zaman, bunun 2 milyar 477 milyonu zaten cari transferler yani bütçede zaten cari transferler kalemi var. En azından bu tutarın orada değerlendirilmesi, muhasebe ve bütçe tekniği açısından daha doğru olurdu diye düşünüyoruz.

Yine, yatırım bütçesine baktığımız zaman da yüzde 11,39’u sermaye giderleri ve sermaye transferlerinden ileri gelen yatırım bütçesi yani toplam 22 milyar 648 milyon. Yatırımın -ne kadar- çok olması bizi mutlu ediyor tabii ama dağılıma baktığımız zaman da genelde gayrimenkul sermaye üretim giderleri ve gayrimenkul büyük onarım giderlerinden ileri geldiğini görüyoruz. Buradaki gayrimenkul yatırımlarının, üretim giderlerinin hangi bölgelerde nasıl yapıldığı bizim için önemli, öncelikler önemli. Tabii ki depremde öncelik alınması gereken bölgeler mutlaka olmuştur; biz de bu önceliklere göre hareket edilmesini umuyoruz. Kendi bölgemize, seçim bölgemize -Sayın Bakanımızın da bizim bölgeden oluşu itibarıyla bölgemizdeki sorunları da bizlerden daha iyi biliyor- bu bütçe rakamları içerisinde Karabük, Batı Karadeniz havzasına, Bartın, Zonguldak, Kastamonu bölgesine de yeterli ödeneklerin ayrılmasını buradan özellikle talep ediyoruz Sayın Bakanım, bölge Bakanımız olarak da sizden bu desteği bekliyoruz.

Yine, bu kalem içerisinde bütçe detaylarında Yüksek Seçim Kurulunun taşra teşkilatını incelediğimde bir şey dikkatimi çekti: Burada “kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler” diye bir bölüm var. 2023’te 1 milyar 250 milyon ayrılmış Sayın Bakanım. 2023 Haziran sonu itibarıyla da ödeneküstü harcama yapılmış; 2 milyar 59 milyonluk bir harcama yapılmış yani ödeneküstü bir harcama olmuş. 2024’te de 2 milyar 120 milyonluk bir teklifte bulunulmuş. Bu kâr amacı gütmeyen kuruluşların neler olduğunu merak ediyoruz; bizimle paylaşırsanız, bu kuruluşların neler olduğunu aktarırsanız memnun oluruz.

Yine, taşıt alımlarıyla ilgili 145 adet taşıt alımımız var. Dağılıma baktığımız zaman, finans kaynağına baktığımız zaman hibe yolunun kullanılmış olması bizi mutlu etti. 65 adet hibe yoluyla taşıt alımı var; bu önemli bir oran. Burada da -gereksinimler- biliyorsunuz, gerekli tasarruf tedbirlerinin uygulanması bütçe açısından çok önemli, ona uyulduğunu düşünüyorum.

Genel, bu bütçeyle ilgili rakamsal değerlendirmelerden sonra da... Hukuk, yabancı devletler için bir teminat; yurttaşlarımız için ise bir bağ niteliğindedir çünkü demokrasi, hukuk ve adaletin üzerinde yükselir. Türkiye'nin şu anki durumuna bakacak olursak tüm sorunların ana kaynağı bir türlü kabullenemediğimiz hukuk yoksunluğumuzdur. Özellikle insan hakları, özel hayatın gizliliği, temel hak ve özgürlükler, demokratik haklar... Halka yeniden adalet sistemi sunmalıyız, bunu yeniden inşa etmeliyiz. Hukukun üstün olduğu, hukukun her şeyin üstünde olduğu bir sistem; bunu yapmalıyız, yapmak zorundayız. Bunu yapmazsak asla daha ileriye gitmemiz mümkün olmayacak.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarının uygulanmasını denetleyen Bakanlar Komitesi, 2022 yılına ilişkin 16'ncı Yıllık Raporu'nda en çok düşünce ve ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğüne ilişkin AİHM kararlarının uygulanmadığını belirlemiş, tespit etmiş.

Yine, Türkiye'nin hukuk ve adalet karnesiyle ilgili birkaç veriyi paylaşmak istiyorum. Hukukun üstünlüğünün; adalet, hesap verilebilirlik, eşit haklar ve herkese adaletle ilintili olduğu bilinen, malum bir durumdur. Dünya Adalet Projesi 2023 Hukukun Üstünlüğü Endeksi'ne göre, Türkiye 140 ülke arasında 117'nci. Doğu Avrupa ve Asya yani kendi bölgesinde ise maalesef, en son sırada. Yayımlanan raporda hesap verilebilirlik, yasaların adil bir şekilde uygulanması ve insan haklarının korunması için gereken kurumsal mekanizmaların zayıfladığına da özellikle dikkat çekmişler Sayın Bakanım. Uluslararası Demokrasi ve Seçim Yardımı Enstitüsünün 2023 Yılı Raporu'na göre Türkiye "Hukukun Üstünlüğü" kategorisinde 173 ülke arasında 148'inci sırada, Avrupa'da 45 ülke içerisinde ise sondan 2'nci sıradayız. Raporda Azerbaycan, Belarus, Rusya ve Türkiye demokratik olmayan ülkeler arasında sayılmış. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütünün raporuna göre de Türkiye'nin yargıdaki memnuniyet oranı yüzde 33. Burada da Kolombiya Brezilya, Slovak Cumhuriyeti, Şili ve Kore gibi ülkelerle aynı kategoride saymışlar bizi. Yine, diğer bir Avrupa Birliği ile Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği yani OECD ülkelerini kapsayan 41 ülke sıralamasında da Sosyal Adalet Endeksi'nde Türkiye 40'inci sırada bulunuyor. Bu gibi verileri çoğaltarak devam edebiliriz. Bunların düzeltilmesi hakikaten hukuk kurallarına uyulması açısından da bizim için çok çok önemli.

Bir de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin raporuna göre AİHM'e en fazla başvuran ülkeler arasındayız. Yani burada da baktığımızda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde de karara bağlanması gereken dosyalar arasında en çok Türkiye'nin dosyalarının olduğu ifade ediliyor.

Bir de cezasızlık hâlâ işkenceyle mücadelede en önemli engel. Faillere soruşturma açılmaması, açılan soruşturmanın kovuşturmaya dönüşmemesi, dava açılan vakalarda daha az cezayı gerektiren suçlardan iddianame düzenlenmemesi, sanıklara hiç ceza verilmemesi, işkence ve bireysel suçlar kapsamında kamu görevi dışında eziyet suçu kapsamına alınarak ceza verilmesi gibi nedenlerle cezasızlık olgusu işkence yapılmasını mümkün kılmaktadır. Resmî istatistiklere göre işkence ve eziyet suçundaki soruşturma ve dava sayıları ciddi artış göstermiştir. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan en son verilere göre 2021 yılında TCK'nin 94 ve 96'ncı maddelerindeki işkence ve eziyet suçlarından 2.190 kişi hakkında soruşturma açılmış, 953 kişi hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiş, 866 kişiye dava açılmış, 371 kişi hakkında ise başkaca kararlar verilmiştir.

Bunları vurguladıktan sonra, meslekte avukatların talepleri var, özellikle de belirtmemizi istediler. Avukatlarımızın talepleriyle ilgili birkaç konuyu sıralayacağım. Soruşturma aşamasının uzamaması için avukatların delil toplama hakkının verilmesi talepleri var. Yine, Avukatlık Kanunu'nun 35/a maddesinin daha da genişletilerek gerekirse tebligat çıkarabilme yetkisi istiyorlar. Noterlere devredilen yetkilerin bir kısmının avukatlara devredilmesi, örneğin Avrupa'da olduğu gibi "aslı gibidir" işlemi yapabilmemesinin önünün açılmasını bekliyorlar. Bir de duruşmaların araları çok uzun oluyor. Bunun için duruşmada kurulacak ara kararlar avukatların evrakların toplanmasında yetkileri olmalı. Mahkemeye yardımcı olmak, görevi arasına alınmalı. Örneğin bir işçi alacağı davası iki buçuk senede bitiyor. Zaten işçinin ekonomik durumu, enflasyondan durumu, hakikaten parasının da eridiği malum. Ara buluculukta çözülmeyen alacaklar için bu şart. Bir de avukatların ödediği KDV oranlarının indirilmesi talebi var Sayın Bakanım. Bunları da buradan vurgulamış olalım.

Yine, Anayasa ve Anayasa Mahkemesiyle ilgili birkaç konuya değinip konuşmama son vereceğim. 1982 Anayasası 7 kısım, 177 madde ve 16 geçici maddeden oluşuyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Akay, tamamlayalım bir dakika içerisinde.

CEVDET AKAY (Karabük) – Hemen toparlıyorum Sayın Başkan.

Yani 170'in üzerinde bir değişiklik yapılmış Anayasa Mahkemesinde; Anayasa'da, Anayasa Mahkemesi kararlarıyla ve Meclis kararlarıyla, kanunlarla yapılan değişikliklerle. İşte parlamenter sistemden cumhurbaşkanlığı sistemine geçilmiş, cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkartılmış, seçme ve seçilme yaşı 25'ten 18'e düşmüş. Tabii ki bütün bu kurallar şu anda uygulanıyor, hayatımıza bu kurallara uyarak devam ediyoruz ama hak ihlaliyle ilgili en son verilen Anayasa Mahkemesi kararını maalesef uygulamaya henüz geçemedik. Hukuk kurallarına uymak öncelikli olmalı. İnsan kurallarına değil, hukuk kurallarına uymalıyız. Tabii ki hukuk kurallarına uyarken de hukuk kuralları çok mükemmel olabilir, düzgün olabilir ama kuralların düzgün bir şekilde uygulandığına dair hem yurt içinde hem de yurt dışında güven tesis edilmesi çok çok önemli. Bu açıdan hem gri listede olduğumuz dikkate alındığında Anayasa Mahkemesi kararının bir an önce uygulanıp hayata geçirilmesini bekliyoruz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Sayın Sezai Temelli...

Süreniz on dakika.

Buyurun.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli hazırım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, gördüğünüz gibi, iktidar partileri sizi izlemiyor, yoklar çünkü adaletle bir sorunları yok, yalnızsınız yani. Çünkü eğer burada silahları konuşuyor olsaydık ana baba günü olurdu burası ama adalet konuştuğumuzda kimse yok ortada. Neden? Çünkü büyük bir adaletsizliği beslemeye devam ediyorlar. Her türlü tartışmada, her türlü meselede önümüze çıkan en kritik mesele adalet meselesidir. Bu ülkede büyük bir adaletsizlik var.

Siz de sözlerinize başlarken, diğer birçok arkadaş sözlerine başlarken yine Filistin'le başladık, Gazze'yle başladık. Evet, gerçekten binlerce ölüm var ve devam ediyor, hız kesmeden devam ediyor. Çocuk ölümleri tabii ki belki de kamuoyunun en fazla dikkat çektiği mesele, 4.500'ü geçti. Tabii, bunlar sayı değil insan ama rakamların acııcılığı da artık çok açık ortada. Peki, neden bir şey yapamıyoruz?

Hiçbir şey yapmadık, hiçbir müdahalede bulunmadık, her şey olduğu gibi devam ediyor, olduğu gibi devam ettiği için de İsrail bu durumu normalleştirdi âdeta. Alışlagelmiş diplomasinin dehlizlerine bu konuyu kilitleyerek katliamına devam ediyor.

Evet, bir şey yapamıyoruz. Bakın, bir örneğini vereyim neden yapamadığımızın. Çünkü şu anda Sincan'da Kobani kumpas davası sürüyor. Eğer sizin elinizde böyle bir dava varsa işte, İsrail gibi çeşitli meseleler karşımıza çıktığında elimiz kolumuz bağlı otururuz. Neden, biliyor musunuz? Kobani kumpas davasının iddianamesini okudunuz mu? O iddianameyi hazırlayan savcılar o iddianamenin içine DAES'i, IŞİD'i yazmamışlar. Oysa "Kobani" dediğiniz meselede, "Kobani direnişi" dediğiniz meselede, o gün tüm kamuoyunu bu konuda duyarlılığa çağıran bizler aslında DAES'e karşı, IŞİD'e karşı, bu çeteye karşı, bu insanlık düşmanı anlayışa karşı büyük bir direnişi, dayanışmayı hayata geçirmek istedik. Karşılığında ne var? Karşılığında şu anda arkadaşlarımız yargılanıyorlar ve buna yargılama demeye de bin şahit lazım, aslında tam bir kumpasla karşı karşıyalar. Neden? Kobani'yi savundular. Neden? Kobani düşmesin istediler çünkü Kobani düşseydi Orta Doğu'daki bu cinnet hâli çok daha başka bir yere gidebilirdi. "Savaş bitsin, insanlar bir arada özgürce barış içinde yaşasın." diye mücadele edenleri yargılayan bir ülke bugün İsrail'e karşı işte böyle sadece kolaları sokağa döker, kahveleri yasaklar, göz boyamaya devam eder, katliamlar da sürüp gider. Acımasızlık burada saklı, bu kumpas davalarına karşı çıkmak gerekirdi ama bununla sınırlı değil meselemiz, çok daha ciddi meselelerimiz var. Nereye el atsak bir adaletsizlikle karşı karşıya kalmaya devam ediyoruz.

Meselelerden biri yine kapatma davası, HDP'nin kapatma davası. HDP'nin kapatma davasına baktığımızda aynı Kobani kumpas davasındaki gibi neredeyse kopyalayapıştırma oluşturulmuş bir iddianame görüyorsunuz. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı bu iddianameyi hazırlarken acaba hiç mi hukuk geçmişlerinden bir nebze utanmadılar? Evet, bu ülkenin demokrasisine, hukukuna, bu ülkenin var olan mevcut adalet anlayışına saldıran bir iddianameyi getirip marifetmiş gibi önümüze koydular. Aslında hem bu Kobani kumpas davası hem kapatma davası mevcut ülke gerçekliğini ortaya koyuyor. Mevcut ülke gerçekliğini belirleyen en önemli mesele adaletsizlikse bunun nedenini araştırmamız lazım çünkü sürekli olarak adaletsizlik bir yerde üretiliyorsa bu sistemiktir. Bu sadece ve sadece belli dava özelinde belli vakalar üzerinden açıklanarak sonuca ulaştırılacak bir durum değildir; sistemiktir. "Sistemik olmasının nedeni nerede saklı?" dersiniz, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde saklıdır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi bir istisna hâlini bize dayatıyor, ikili devlet anlayışını bize dayatıyor. Peki, bu kavramları üreten tarih nerede saklıdır? Faşizmin tarihinde saklıdır. Dönüp baktığımızda, 1920'lere, 1930'lara, 1940'lara baktığımızda, faşizmin tarihine baktığımızda aslında bu istisna hâllerinin, bu ikili devlet hâllerinin neden üretildiğini, normun neden askıya alındığını ve yerine neyin ikame edildiğini çok iyi anlarız. Bugün de dünya bir otoriterleşme, faşizmin kurumsallaşmasıyla karşı karşıya. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi hukuka tahammül edemiyor, adalete tahammül edemiyor, hukuk dışılığı olağanlaştırmaya, olağanüstü hâl kanunlarıyla hayata geçirmeye çalışıyor. Karşı karşıya olduğumuz durum budur, vahim durum budur.

Bakın, bugün anayasa tartışmaları var, neden var? Evet, bir anayasaya ihtiyacımız olduğu için var. Sayın Numan Kurtulmuş buraya geldiğinde çok iyi izah etti. Evet, ülkenin demokratikleşmesi için demokratik bir anayasa vazgeçilmez bir çalışmadır, yapılması gereken bir çalışmadır ve bunun adresi de tabii ki burasıdır, Meclistir ama dönüp baktığımızda Mecliste iktidar partileri mevcut Anayasa'ya savaş açmış durumdalar, her türlü anayasa ihlali burada olağan bir şeymiş gibi hayata geçiriliyor. Evet, Anayasa'yı eleştireceğiz, değiştireceğiz, bunu biz de istiyoruz, demokratik bir cumhuriyet için, demokratik bir ülke için, demokratik bir anayasa için zaten bunun gereğini yapmakla mükellefiz biz ama karşımıza çıkan tabloda Anayasa Mahkemesine sabah akşam saldıran bir iktidar partisi var, iktidarın küçük ortağı var ve bu çok doğal bir şeymiş gibi yapıyor. Anayasa Mahkemesi

hata yapabilir mi? Tabii yapabilir. Bu hatanın düzeltileceği yer yine tabii ki Parlamento olabilir fakat şu anda Anayasa Mahkemesi hata yapmıyor ki, hatayı yapan Yargıtay; Yargıtay neredeyse bir yargı darbesi gerçekleştirmiş, buna dair yapılması gereken, atılması gereken adımlar varken siz de başta olmak üzere meseleyi geçiştirmeye çalışıyorsunuz. Peki, bunun sonucu ne olacak? Bunun sonucu şu olacak: Bir anayasa yapamayacağız, evet, bu zihniyetle bir anayasa yapamayacağız, demokratik bir anayasa yapamayacağız; yapsak yapsak yama yapmaya devam edeceğiz. Bu yamaların da bizi nereye sürüklediği çok belirgin bir şekilde ortada. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi içinde bir anayasa yapmak mümkün değil.

Bakın, cumhuriyetin yüz yılı bir yanıla da sistemini arayan bir yüz yıl olmuş. Evet, bir türlü sistemini bulamamış. Darbeler, işte, postmodern darbeler, 15 Temmuz gibi darbe kalkışmaları, OHAL dönemleri, sıkıyönetim dönemleri, kayyum dönemleri, umumi müfettişlik dönemleri; bu tarihe baktığımızda cumhuriyet sistemini bulamıyor. Eğer bir sistemi sağlıklı bir şekilde var edeceksek buna bağlı anayasasını da toplumsal mutabakatı da var edebiliriz. Bırakın sistemi var etmeyi âdeta demokratik bir sistemin hayata geçmesini nasıl engelleriz diye bir akılla bu uydurma sistemler karşımıza geldiği sürece buradan bir adalet anlayışını, bir adalet değerini üretmemiz de çok da mümkün değil; zaten sonuçlar da ortada. Bunu mümkün kılmanın yolu kuvvetler ayrılığına, denge denetlemeye, Meclisin üstünlüğüne, yerel demokrasinin belirleyiciliğine bağlı olarak bir sistemi var etmekten, bunun anayasasını hayata geçirmekten geçiyor; ancak o zaman biz gerçek anlamda adaleti konuşabiliriz.

Bir de adaletin şöyle bir şeyi var. Mutlak bir adaletten söz edilemez. Sınıflı bir toplumda yaşıyoruz ve siz sürekli olarak iki pencereden adaletle bakıyorsunuz. Bir, sermayenin penceresinden bakıyorsunuz yani yoksulların, ezilenlerin, mağdurların, ötekilerin adaletine sizde yer yok; bir de namluların çerçevesinden adaletle bakıyorsunuz, her şeyi şiddetle, silahla çözen bir anlayışla bir adaleti var etmeye çalışıyorsunuz ki bu mümkün değil.

Son olarak kendisi burada değil ama MHP Grubundan Sayın Yıldız yine adaletle ilişkin partimizle ilgili bir ithamda bulundu, buna yanıt vermek isterim, tam da bu mesele. Bildiğiniz gibi seçim dönemlerinde partilerin almış olduğu kaynaklara dair bir suçlamada bulundu, bir adaletsizliğin olduğundan söz etti ve bizim aldığımız bu paranın iade edilmesi için çaba göstereceklerini söyledi. Bildiğim kadarıyla bununla ilgili de bir dava da açılmış. Şimdi, evet, adalet deyince vergide de adalet çok önemli ve bunun ne kadar önemli olduğunu çok iyi biliyoruz. Evet, biz aldığımız her kuruluşun bu halkın vergisiyle ödendiğini, emekçilerin sırtından alınan vergilerle ödendiğini çok iyi biliyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Temelli, bir dakika ilave süre veriyorum.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Bizim harcadığımız her kuruluş Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının denetimindedir. Kayyumlardan önceki belediyelerimizin harcadığı her kuruluş İçişleri Bakanlığının denetimindedir. Bir kuruluşluk soruşturma yoktur. Biz, bu kaynağı nasıl harcayacağımızı çok iyi biliyoruz ama bu ülkede, bu halkın vergisinin peşinde koşarsanız nereden başlamanız gerektiğini ben size söyleyeyim; milletin annesine küfreden müteahhitlerin silinen vergi borçlarından başlayın, her sene bütçede -bu seneki bütçede 2,2 trilyona ulaşmış- vergi harcamalarından başlayın, Kıbrıs kumarhanelerinden başlayın, Man Adası'ndan başlayın, Londra'daki, New York'taki, Florida'daki alınmış maldan, mülkten başlayın. Bizim her harcamamız ortadadır, hepsi de annemizin ak sütü gibi helaldir.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ediyorum.

Sayın Temelli, grubumuz adına bir ithamınız oldu. Ben kürsüdeyim, vekaleten Sayın Necmettin Bey'e bunu cevaplaması için bir dakika süre veriyorum.

III. AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- Kırşehir Milletvekili Necmettin Erkan 'ın, Muş Milletvekili Sezai Temelli 'nin Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) – Sayın Başkanım, Sayın Temelli'nin “Adalet varken saha boş, arkadaşlar yok ama normal şartlarda silahlanma bütçesi olduğunda var.” şeyini kabul etmiyoruz. Kendinin de bu tavrını uygun bulmuyoruz.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – E, yoksunuz zaten.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) – Sizler de yoksunuz, sizlerin de olmadığınız zaman oluyor ama şu an bu adaletle, silahlanmayla alakalı bir şey değil. Özellikle bunu ifade etmek istedim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yani var da biz mi görmüyoruz Hocam?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleleri (Devam)

a) Adalet Bakanlığı (Devam)

b) Kişisel Verileri Koruma Kurumu (Devam)

c) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu (Devam)

ç) Türkiye Adalet Akademisi (Devam)

d) Hâkimler ve Savcılar Kurulu (Devam)

e) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (Devam)

f) Anayasa Mahkemesi (Devam)

g) Yargıtay (Devam)

ğ) Danıştay (Devam)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Şimdi Sayın Veli Ağbaba...

Buyurun.

Süreniz on dakika.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; öncelikle bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Önce Malatya'yla ilgili başlayayım. Sayın Bakan sağ olsun, biraz önce Malatya Adliye binasının temelini atılacağını söyledi. Umarım, çok kısa sürede bitirilir, biraz ödenek ayrılır çünkü bu Malatya Adliye Sarayı problemi yıllardan beri kangren olmuş bir durumda. Her dönem, seçim döneminde milletvekili değiştikçe Adliye binasının yeri de değişiyordu. İnşallah, şimdi sabitlendi; eski askeri hastanenin yerine yapılacak ama hakikaten çok mağdur durumda. Bu Adliye binasının bir an önce yapılması konusunda sizin de desteklerinizi bekliyoruz. Bizim için bir kangren olmuş, depremden önce 6-7 yerde hizmet veriyordu Adliye binası; şimdi, şu anda hiç Adliye de yok, yine eski, farklı, böyle koşulları iyi olmayan ortamlarda hizmet vermeye devam ediyor Malatya Adliyesi.

Bir de bilginiz var mı bilmiyorum ama bu savcı ve hâkimlerin lojman talepleri var. Bunlar uzunca süre konteynerde kaldılar, şu anda sanırım, 60'a yakın bir lojman talep ediyorlar. Bu konuyu da sizin dikkatinize sunmak istiyorum. Malatya'daki hâkim savcılar ya da deprem bölgesindeki hâkim, savcılar hakikaten olağanüstü gayretle görev yapıyorlar, görevlerini yerine getirmeye çalışıyorlar; büyük bir riski de barındırarak çalışıyorlar, onlar da sonuçta depremlerde, orada onlar da o depremi yaşadılar; o nedenle mutlaka bu insanların bu lojman talebinin gerçekleşmesi konusunda sizlerden destek beklediğimizi söylemek istiyorum.

Şimdi, tabii, yargının... Ayrıca hem size hem de Sayın Ramazan Can'a da başarılar diliyorum. Bu Ramazan Can'ı, Sayın Bakan Yardımcımızı arıyoruz biz, onu söyleyeyim ben size. Bunu iyi anlamda söylüyorum Sayın Ramazan Can, kötü anlamda söylemiyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Mecliste arıyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Mecliste arıyoruz yani inşallah orada başarılı olursunuz, inşallah milletvekili görev süreciniz bir 11-12 dönem sürdü, inşallah orada 11-12 dönem kalırsınız, Bakanlıkta. Onu da söyleyeyim, başarılar dileriz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – O sırada biz iktidara gelmeyecek miyiz?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yok, bizimle çalışacak Mahmut Tanal.

(Gülüşmeler)

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ramazan Can, hakikaten milletvekili olarak da bütün gruplarla ilişkisi olan, dostu olan bir arkadaşımız, ona da takılmış olalım.

Bu arada bir arkadaşı daha analım. Onu da çok seviyorduk, bu Doğan Kubat'ı yolcu ettiniz.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Çok değerli bir arkadaşımızdır.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Doğan Kubat da biliyorsunuz, sizinle beraber değerli bir arkadaşımızdı, onu da ifade... Yani hep kötü yönlerinizi söylemeyelim, biraz da bir iki de -yok, az ama- iyi yerinizi söyleyelim Sayın Bakan.

CAVİT ARI (Antalya) – Doğan Kubat niye bakan yardımcısı olmadı?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Onu bilmiyorum.

Şimdi, bir sorun daha var. Sayın Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü de burada, siz de buradasınız. Ben milletvekili olduğum günden bu yana tabii, bizim bir de özelliğimiz var, CHP, Cumhuriyet Halk Partisi Cezaevi Komisyonu üyesiydik, o komisyon üyesinin birisi şu anda Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Başkanı oldu, onu da söylemek istiyorum. Bu komisyonun üyesiyken hem mahkûmların problemlerini iletmiyorduk hem de aslında çok göz önüne gelmeyen, maalesef sahibi de olmayan bir infaz koruma memurları var, onların da özlük haklarıyla ilgili, buldukları pozisyonla ilgili sorunları hâlâ devam ediyor. Bu infaz koruma memurlarını gözümüzle gördüğümüz için hakikaten sanki mahkûmları cezaevine atmış gibi infaz koruma memurları mahkûmlardan muamele görüyor. Dışarıda yaşadıkları bir sürü problem var, içeride yaşadıkları bir sürü problemler var. Aslında ben onları şöyle adlandırıyorum: Sınavla cezaevine giren mahkûmlar. Bu konuda da infaz koruma memurları diyorlar ki: "Polisin sahibi var, İçişleri Bakanı; jandarmanın sahibi var, İçişleri Bakanı, infaz koruma memurlarının da sahibinin olması lazım. Sayın Yılmaz Tunç'a söyleyin, onlar da bize sahip çıksın." Sayın Genel Müdür de burada, onu da ifade ediyorum. Hakikaten onların da yaşamış olduğu sorunları gündeme getirmek istiyoruz. İnfaz koruma memurları büyük sıkıntıyla görev yapıyorlar, büyük zorlukla görev yapıyorlar.

Şimdi yine, biz, Cezaevi Komisyonu üyesiyiz, ben hukukçu değilim ama yargının da durumunu biliyoruz. Biz, 2011 ile 2015 arasında gittiğimiz izlediğimiz duruşmalarda gözlemlerimizi kamuoyuyla paylaşıyorduk. Tabii, böyle, bu kadar da olur mu diyen çok kararlar çıkıyordu. O zaman FETÖ AKP ortaklığı bir yargı vardı biliyorsunuz, 17-25 Aralıktan sonra aranız bozuldu, 15 Temmuz darbesiyle beraber ilişkiniz kesildi gibi gözüküyor.

Şimdi, bir dikkat çekmek istiyorum; şimdi FETÖ yok ama şimdi Menzil olduğu iddia ediliyor, Hakyol olduğu iddia ediliyor, İstanbul grubu olduğu iddia ediliyor. Ben size söyleyeyim, eğer yargıya bu tür yapılar hâkim olursa bunun cezasını Türkiye çekmeye devam eder. Geçmiş dönemde bunları hep beraber yaşadık. Bu, yargıyla ilgili, hem değişikliklerle ilgili aslında bir gün “siyah” diyorsunuz, bir gün “beyaz” diyorsunuz. 12 Eylül 2010 referandumunu büyük bir demokrasi referandumu olarak lanse ettiniz, konuştunuz ama o 2010 referandumu neticesinde bütün yargıyı bir gruba teslim ettiniz. O teslim ettiğiniz grup geldi, o yargı eliyle maalesef darbeyi yaptı. O askerlerin oraya gelmesinin sebebi de o, Balyoz’da, Ergenekon’da Askeri Casusluk’taki o yurtsever subayların tasfiye edilip onların yerine FETÖ’cü askerlerin gelmesi, Meclisin bombalanmasına, Boğaz Köprüsü’nün bombalanmasına yol açtı; bunu söyleyelim.

Yine sizler de Meclisteydiniz, beraber karşılıklı mücadele ettik birbirimize karşı. 16 Nisan referandumuna giden süreçte uyardık, şimdi 50+1’le ilgili Sayın Cumhurbaşkanının şikâyetleri olmaya başladı. Daha çok şikâyet etmeye devam edersiniz. “Koalisyon bitecek.” deniyordu, şimdi koalisyon dönemi seçimden önce başlıyor, onu da söylemek isterim.

Yine geçtiğimiz günlerde aslında yargıdan “kral çıplak” diye bir ses geldi. İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcısı HSK’ye gönderdiği şok bir yazıyla, uyuşturucu kaçakçılarının, yasa dışı bahişçilerin, milyonlarca lira gasbedenlerin nasıl tahliye edildiğini ortaya koydu. Haberlere erişim engeli getirildi ve maalesef aynen şöyle diyor: “Maalesef, üzülerken müşahade ettik ki vatan uğruna, gelecek nesillerde daha temiz bir toplum oluşturmak için mücadele ederken bu süreçte görevde olan kimi yargı mensupları devletten alacağı varmış gibi her türlü kirli işi yapmayı kendinde hak görmeye başladı. Kimi meslektaşlarımız girdikleri kirli ilişkilerle FETÖ’cü hâkim ve savcılara rahmet okutur duruma geldi.” Bir Başsavcı yazıyor bunu. Çok çeşitli iddialar var, parayla erişim engelleme var, kaçak saatlerin iade edilmesi meselesi var, 125 kiloluk uyuşturucuya iki ayda tahliye var, 1,5 milyon euroluk soyguna altı ayda tahliye var, yasa dışı bahis baronlarının iki ayda serbest kalması var; var da var yani çok ciddi problemlerin olduğunu yargı mensuplarından da duyuyorduk, kamuoyunda da gözüküyor.

Yine, tabii, geçtiğimiz dönemde yaşanan olayları da hatırlıyoruz. Bir uyuşturucu baronunun serbest bırakılması, bu işin içerisine siyasetin girmesi, ilçe başkanlarının girmesi, hatta eski bir milletvekilinin girmesini de hatırlamak gerekiyor. Tabii, bu uygulamalar sonucunda maalesef Türkiye de Hukukun Üstünlüğü Endeksi’nde 142 ülke arasında 117’nci sırada düşmüş durumda.

Türkiye’de bir olayı daha yaşadık. Geçtiğimiz dönemde FETÖ’cülerin silahla yaptıklarını... Bu dönemde yargı eliyle bir darbe girişimi oldu, Yargıtay eliyle bir darbe girişimi oldu maalesef. Yargıtayın hem Meclise ayar vermesini hem Anayasa Mahkemesine ayar vermesini gördük, maalesef siz buna da alkış tutuyorsunuz ama hepimizin kaynağı, burada bulunan herkesin kaynağı, sizin de kaynağınız, temelimiz, dayandığımız dayanak Anayasa; siz Bakan olarak bugün görev yapıyorsanız ya da Sayın Plan Bütçe Komisyonu Başkanı görev yapıyorsa dayanağı Anayasa. Anayasa’nın 153’üncü maddesi Anayasa Mahkemesi kararlarının kesin olduğunu söylüyor ama bu bile tanınmıyor; bu hem ekonomimizi etkiliyor hem demokrasimizi etkiliyor. Şimdi, Avrupa Birliğinin değerleri var; burada bir taraftan Mehmet Şimşek, Merkez Bankası Başkanı Avrupa’ya gidiyor, para dileniyor “Yargı bağımsız, hukukun üstünlüğü var.” diyor ama alınan kararlara bakınca Türkiye’nin nasıl bir demokrasiyle, nasıl

bir hukuk düzeninde yaşadığını herkes görüyor. Burada en çok sizin düzeltmeniz lazım; siz Adalet Bakanısınız. Yani bu Yargıtay kararı Türkiye açısından vahim sonuçlar doğuracak, doğurmaya da devam ediyor. Eğer bu karara bakılırsa, Anayasa Mahkemesini ve Anayasa'yı eğer ortadan kaldırırsak Cumhurbaşkanını da tartışılır, herkes tartışılır ve yargının bağımsız olmadığı, hukuk devletinin olmadığı bir yere de herhâlde bir devlet denilmez, denilse de ona kabile devleti bile denilmez, bir terör devleti denir. Bunu da dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Maalesef, yine kadrolaşma meselesi var. Maalesef, adliyeye alınan personellerin de liyakate göre değil, bazı cemaatlara, vakıflara yakınlığıyla ilgili görev verildiği çeşitli basın haberlerine düşüyor. Liyakat değil, kime yakın olduğunuz önemli gözüküyor. Bunların da düzeltilmesi lazım.

Ben tekrar bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum, başarılar diliyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Ağbaba, teşekkür ederim.

Şimdi Sayın Aksu, sonra Ocaklı, sonra Erdem ve Türelî'yle bitireceğiz inşallah.

Evet, Sayın Aksu, buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, değerli bürokratlar, basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyor, başarılar diliyorum.

Öncelikle şunu ifade etmek istiyorum: Bizim bir adımız var, o da şanla, şerefle elli dört yıllık Milliyetçi Hareket Partisidir. Yersiz nitelermelere gerek yoktur; bizim görüşlerimiz açık, net, hukuki temele dayanan ve kaynağını Anayasa'dan alan görüşlerdir. Kuşkusuz hiçbir kimse ve organ kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği esasına aykırı hiçbir fiil ve faaliyet koruma göremez, bir hakka sahip olamaz. Yüksek yargı dâhil tüm sistemin, kurum ve kuruluşların, Türk devletinin varlık ve bekasını, Türk milletinin birlik ve bütünlüğünü, cumhuriyetimizin kuruluş ilkelerini yaşatma ve koruma anlayışına uygun davranması da şarttır. Sayın Yıldız da sabah bu anlayışla partimiz görüşlerini ifade etmiştir.

Değerli milletvekilleri, hukukun sağlıklı işlemesi, adaletin doğru tecelli etmesi şüphesiz ki hepimiz için hayati önemdedir. İnsanlarımızın adaletli ve hakkaniyetli bir sosyal düzen içerisinde yaşaması, hukukun üstünlüğü prensibinin hâkim kılınmasına, hak ve özgürlüklerin uygulamada da güvence altına alınmasına bağlıdır. Kişi ve kurumların, çeşitli güç unsurlarının faaliyetlerinin çerçevesi kanunlarla çizilen hukuk devleti kurallarına göre sınırlandırılması, gücünün değil hakkının korunması toplumsal ahengin ve huzurun tesis edilmesi bakımından devletin en temel görevlerindedir. Nitekim Türkiye Yüzyılı ilkelerinden biri de bu olarak açıklanmıştır. Sağlam teminatlara bağlanmış yargı bağımsızlığı demokratik rejim için hayati önemdedir. Herkes için güvenilir, etkili, erişilebilir, adil ve makul sürede dağıtılan bir adalet hizmeti oluşturulması da hukuk devletinin vazgeçilmezidir. Türkiye, yakın dönemde hukuk ve yargı sistemiyle ilgili anayasal ve yasal düzeyde köklü düzenlemeler yapmıştır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle daha demokratik ve adil, tarafsız ve bağımsız bir yargı düzeninin tesis edilmesi sağlanmıştır. 16 Nisan 2017 halk oylamasında kabul edilen Anayasa değişikliğiyle yargının bağımsızlığı yanında tarafsızlığı da anayasal kural hâline getirilmiştir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle başlatılan idari yapıdaki değişimin sistemin özüne ve ruhuna uygun, demokratik, katılımcı ve kapsayıcı yeni anayasayla taçlandırılması gerekmektedir. Önümüzdeki dönemde bu anlayışa uygun, hak ve özgürlükleri öne çıkaracak yeni bir anayasa yapmak da öncelikli hedeflerimizdendir.

Sayın Bakanım, Bakanlığınız kapsamındaki bir başka konu olan, bugün çok da gündeme getirilmeyen kişisel verilerin korunmasıyla ilgili ben birkaç söz söylemek istiyorum. Kişisel verilerin korunması, disiplinler arası bir alandır ve açık rızanın usulüne uygun alınıp alınmadığı, kişisel verilerin elde edilmesi ve saklanması hususunda hukuka aykırılıkların bulunup bulunmadığıyla, teknik işlemlerde ve yazılıma ait bir güvenlik açığı olup olmadığıyla ilgilidir ancak bu meseleler çok hızlı işleyen, gelişen ve değişen, bu nedenle de teknolojiyle birlikte hukuki olarak da yetişmekte zorluk çekilen bir husus olarak dikkat çekmektedir. Kişisel verilerin korunması bireylerin mahremiyet haklarının temel bir parçasıdır. Bu, yalnızca etik bir zorunluluk değil, aynı zamanda hukuki bir gerekliliktir. Gelişen teknolojiyle birlikte artan veri ihlalleri ve siber saldırılar kişisel bilgilerin korunmasının önemini daha da artırmıştır. Bu bağlamda, devletin, vatandaşlarının verilerini koruma sorumluluğu bulunmaktadır. Bu sorumluluk uygun bir bütçenin ayrılması yanında, yeterli derinlikte güvenlik önlemleri ve sürekli güncellenen veri koruma politikalarının uygulanmasını da gerektirmektedir. Hızla gelişen teknoloji yeni veri toplama ve işleme yöntemleri yaratmaktadır. Bu da kişisel verilerin nasıl korunacağına dair sürekli güncellenen yöntemler ve stratejiler geliştirilmesini gerektirmektedir. Kötü niyetli siber tehdit aktörleri güvenlik açıklarını bulmak ve sömürmek için sürekli yeni yollar aramaktadır.

Çeşitli ülkelerdeki veri koruma yasalarının karmaşıklığı ve sürekli değişimi tüm organizasyonları uyum konusunda zorlamakta, farklı ülkeler arasındaki sınırışan veri transferleri de veri koruma standartlarında tutarsızlıklara ve yasal risklere yol açabilmektedir. Büyük veri analitiği kişisel verilerin toplanması ve işlenmesi çalışmalarını artırmakta, bu da gizlilik ve şeffaflık konularında yeni sorunları ortaya çıkarmaktadır. Veri ticaretini öne alan şirketlerin cazip ama veriye aç uygulamaları, kullanıcıların çoğunun, kişisel verilerinin ne şekilde toplandığını, kullanıldığını ve paylaşıldığını anlamakta zorlanmasına yol açmaktadır. Bu anlamda, kullanıcıların bilgi güvenliği konusunda daha fazla savunma ihtiyacı doğmaktadır. Bilinçsiz verilmiş izinle ya da izinsiz olarak elde edilmiş verilerin reklamcılık ve pazarlama faaliyetlerinde kullanılması bireyleri istenmeyen reklamlarla bombardıman altında tutabilmektedir. Diğer yandan, yine çoğunlukla yasa dışı şekilde sızan kişisel verilerin birleştirilmesiyle bireylere karşı birçok dolandırıcılık yöntemi de oluşturulmaktadır. Vatandaşların kişisel verilerinin korunmasını sağlamak için gerekli olan teknolojik altyapının, eğitim programlarının, mevzuat çalışmalarının ve uyum denetimlerinin sağlanması, veri koruma standartlarının gelişmelere uygun olarak güncellenmesi ve kamuoyunun kişisel verilerin önemi konusunda bilinçlendirilmesi hem vatandaşlarımızın güvenliğini sağlayacak hem de uluslararası alanda ülkemizin veri güvenliği konusundaki itibarını güçlendirecek adımlar olacaktır.

Bu konularda Bakanlık ve kurum olarak önemli bir sorumluluğa, yetki ve göreve sahipsiniz. Bu konuda yaptığımız eğitim, konferans ve bilinçlendirme çalışmalarıyla, takip ve verilen cezalarla uygulama etkinliğine sahip olmanızdan memnuniyet duyuyoruz. Bununla birlikte, önümüzdeki dönemin en önemli konularından olacağı açık olan bu hususta, varsa kapasite eksikliğinin giderilmesi, gelişmelere uyumlu dinamik bir yapı ve mevzuatın oluşturulması gerektiğini de ifade etmek istiyorum.

Bu düşüncelerle Bakanlığınız ve bağlı kuruluş bütçelerinin hayırlı olmasını diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Aksu, teşekkür ederim.

Sayın Türel, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Adalet Bakanlığımızın değerli bürokratları, basınımızın değerli mensupları; hepimizi konuşmama başlarken saygıyla selamlıyorum.

Şimdi tabii, Adalet Bakanlığı bütçesini konuşuyoruz. “Adalet” kavramı önemli bir kavram ve dünyanın üzerine kurulduğu kavramlardan biri. Özgürlük gibi, eşitlik gibi çok önemli bir kavram ve aynı zamanda da birlikte yaşamının, toplum olarak bir arada olmanın, barış ve huzur içinde birlikte olmanın en büyük de güvencesi adalet. Aynı zamanda da bir duygu; insanlar bu duyguyu hissetmediği zaman, adalete güvenmedikleri zaman, içinde yaşadıkları toplumun, koşulların, kendilerine uygulanan muamelelerin adaletsiz olduğuna inandıkları zaman çok ciddi bir memnuniyetsizlik oluşuyor. Ve bunun sonucunda da baktığımız zaman toplumda bu yaşanan adaletsizliklerin aslında ciddi sonuçlar, ciddi sorunlar ortaya çıkardığını görüyoruz. Yani bugün yaşadığımız zamanın içinde birçok olayın ortaya çıkmasının nedenlerine baktığımız zaman, neden sonuç ilişkileri içinde ele aldığımız zaman aslında yaşanan adaletsizliklerin nasıl bu sonuçlara neden olduğunu görüyoruz.

Tabii “Adaleti ne sağlar?” sorusu önemli. Burada tabii ki var olan hukuk, kurallar manzumesi içinde, normlar hiyerarşisi içinde bir kısım kurallar var, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkarılmış yasalar var ama aynı zamanda bunların da uygulanmaları, uygulanma süreçleri var. Şimdi, tabii, hukuk felsefesinde genel bir ayırım, bir tartışma var; bu önemli bir tartışma, bu “adalet” kavramını da içine alan bir tartışma; kanun devleti, hukuk devleti tartışması. Sonuçta, dünyadaki hemen hemen tüm devletlerin kanunları var; diktatörlükle yönetilen ülkelerde, faşizmle yönetilen ülkelerde bile bir kısım kanunlar var ama bunların var olmuş olması o ülkede hukuk devletinin olduğu, o ülkede adaletin olduğu anlamına gelmiyor. İşte bu anlamda da “hukuk devleti” kavramı ortaya çıkıyor, çok daha ötesinde bir kavram; hukuk yönünde eşitlik, adalet, temel hak ve hürriyetlerin güvence altına alınması, yargı bağımsızlığı, devletin yargısal denetimi gibi birçok ilke ve kuralın varlığını içeriyor. Bu anlamda aslında “hukuk devleti” kavramının, mevcut “kanun devleti” kavramının daha üstünde, daha içerici ve pozitif hukuktan ideal hukuka doğru gidiş açısından da önemli olduğunu düşünüyorum.

Şimdi, tabii, içinde yaşadığımız koşullarda Türkiye açısından baktığımız zaman, bugün, hukuk devleti ve yargı bağımsızlığının en temel kurallarından biri güçler ayrılığı. Bu hem parlamenter sistemlerde hem başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerde hem yarı başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerde olmazsa olmaz bir kural yani yasama, yürütme, yargı birbirinden net bir biçimde ayrılmalı. Bu ayırım başkanlık sistemlerinde katı güçler ayrılığı olarak ele alınıyor, parlamenter sistemlerde daha yumuşak bir güçler ayrılığı var çünkü yürütme parlamento içinden, yasama içinden çıktığı için orada bir iç içelik söz konusu olabiliyor, o da daha çok iktidar-muhalefet ayrımı üzerinden çalışıyor ama bugün baktığımız zaman bizim sistemimizde yasama, yürütme ve yargı, hepsi tek bir kişinin şahsında birleşmiştir; böyle bir sistem hiçbir şekilde kabul edilemez. Var olan sorunlar 2018’de geçilen Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte ağırlaşmıştır. Hukuk devleti, yargı bağımsızlığı, temel hak ve hürriyetler, basın özgürlüğü, düşünce, ifade ve bu doğrultuda örgütlenme özgürlüğü, bütün bunların hepsi aslında bugün baktığımız zaman Türkiye’nin ne yazık ki bu alanda demokrasiden gittikçe uzaklaştığını gösteriyor bize. Burada -tabii biraz önce de söyledim- bir hukuk devleti kavramı içinde ne olabilir? Temel hak ve hürriyetler nasıl daha çok geliştirilebilir? Bunlar üzerine belki hepimizin bir yoğunlaşması gerekiyor. On İkinci Kalkınma Planı’nın 913’üncü paragrafında da siz şöyle diyorsunuz: “Katılımcı bir hazırlık süreciyle yeni bir yargı reformu stratejisi ve insan hakları eylem planı hazırlanacaktır.” Aslında bu, bir anlamda, var olan sorunların da ifadesi. Tabii, bu, ilk defa yok; baktığımız zaman hemen hemen bütün planlarda, dokümanlarda, Bakanlığımızın stratejik planında yer alan koşullar. Ama aslında, dediğim gibi, bu alan geliştirilmesi gereken bir alan olma niteliğini de içeriyor.

Burada bir kavram önermek istiyorum: “İyi idare hakkı ve eşitlik.” Bu iyi idare hakkı, aslında bugün Avrupa hukukunun da temel normlarından; örneğin, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı’nın 41’inci maddesinde temel bir hak olarak düzenleniyor. Temel Haklar Şartı, iyi yönetim hakkı bakımından bireylerin güvencesini oluşturuyor. Bu maddeye dayanarak çıkarılan Avrupa İyi İdare Kanunu 2002 yılından beri yürürlükte. Keza Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin iyi idare konusunda üye devletlere 2007/7 sayılı Tavsiye Kararı var, bu da aynı zamanda bu alanda uluslararası bir belge. Ne demek bu? Bizde de tabii, iyi idare hakkına ilişkin -bir kısım Anayasa’ımızda- işte bir kısım yasalarımız var, onlara ilişkin farklı farklı hükümler var ama onların hepsinin bir arada olmasına ihtiyaç var. Bunu neden istiyoruz? Çünkü bugün Türkiye’de yaşanan temel hak ve hürriyetler alanındaki sıkıntılar, Türkiye’de yaşanan adaletsizlikler, insan hakkı ihlalleri çok ciddi sıkıntı oluşturuyor.

Şunu unutmamak gerekiyor Sayın Bakan: Yaşanan eşitsizlikler ve ayrımcılıklar, hak ve özgürlükleri büyük ölçüde ortadan kaldırmakta, kutuplaşma artmakta ve toplumsal barış dinamiklenmektedir. Diğer taraftan, evrensel demokratik değerlerden uzaklaşma, devlet ve vatandaş ilişkisinin meşruiyet, rıza temelini zayıflatmaktadır. Bunun sonucunda idarenin otoriter yönelimleri güçlenmekte, zor, baskı aygıtlarının saldırgan pratikleri giderek yaygınlaşmaktadır. Bu süreçte siyasi iktidar, hedeflerine büyük ölçüde idareyi yani kamu gücünü araçsallaştırarak ulaşmaya çalışmaktadır. O zaman bunun karşısında daha fazla demokrasi, insan hakları, daha fazla hukukun üstünlüğü, daha fazla sosyal refah savunucusu pozisyonlar geliştirmek, evrensel idealleri söylem ve pratikte egemen kılmak demokratik mücadele açısından vazgeçilmez öneme sahiptir. Bu elbette, tabii, Adalet Bakanlığının görevi içinde ama aynı zamanda Hükümetin de daha geniş kapsamlı bir demokratik yönetim reformunu da gerekli kılmaktadır. Bu çerçevede buna ilişkin mevzuatın bir araya getirilmesi, bu konuyla ilgili mekanizmaların, denetim mekanizmalarının oluşturulması, özellikle Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesindeki iş bölümünün ve mekanizmaların geliştirilmesi önemli. Nitekim, İnsan Hakları İnceleme Komisyonu var, Dilekçe Komisyonu, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu; bunlar daha aktif hâle gelmeli. Eşit vatandaşlık perspektifi, Kamu Denetçiliği Kurumu ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun politika belgelerine dâhil edilerek ana akımlaştırılmalı. Vatandaşların haklarını güvence altına alacakları, buna ilişkin şikâyetlerini ortaya koyabilecekleri ve bundan hızlı bir biçimde sonuç alabilecekleri bir sistemin kurulmasına ihtiyaç var. Yani Türkiye’nin gerçek bir adalet reformuna, bir yönetim reformuna -bir yönetim reformunun parçası olduğunu da söyledim- ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

Son olarak, bugün, aslında birçok konuşmacımız da bahsettiler. Bu son dönemde, bu son günlerde yaşadığımız kriz üzerinde tekrar durmak istiyorum. Burada bir kısım hatipler de konuşmalarında söylediler ama sanki kriz Anayasa Mahkemesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisi arasında bir krizmiş gibi anlaşıldı ama Anayasa Mahkemesi ile Yargıtay arasında ortaya çıkan bir sorun. Yani aslında hukuki anlamda ortada bir çekişme var, bir sıkıntı var. Burada konu sadece Anayasa Mahkemesinin bir üst temyiz mercisi olması değil, Yargıtayın ona ilişkin itirazı var yani Anayasa Mahkemesinin kararını kabul etmiyor ama sonuç itibarıyla Anayasa eğer normlar hiyerarşisinde en üstteyse, onu korumakla görevli olan kurulmuş bir Anayasa Mahkemesi varsa Anayasa Mahkemesinin kararlarının bağlayıcılığı konusunda ona ilişkin hiçbir düşünce, hiçbir itiraz olmamalıdır diye düşünüyorum. Bu, Yargıtay açısından da Danıştay açısından da hepsi açısından da geçerli olmak zorundadır. Yani Anayasa madde 153 çok açık ve net; Anayasa Mahkemesi kararlarının yasama, yürütme ve yargı organlarını bağladığı hüküm altına alınmıştır. Yine, burada baktığımız zaman, Yargıtayın kararlarında da işte Can Atalay’ın, bu Anayasa’nın 14’üncü maddesine göre kendisine bir mahkûmiyet kararı verildiğinden bahsediliyor ama çok ilginçtir, Anayasa’nın 14’üncü maddesi şöyle diyor: “Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz.”

Sonuç itibarıyla, baktığımız zaman, şunu söylemek isterim: Ortada “Gezi Parkı” dediğimiz eylemler vardı, Gezi Parkı eylemlerinin ben bir biçimde devleti ülkesi ve milletiyle ortadan kaldıracak bir faaliyet olduğunu hiçbir zaman düşünmedim, son derece çevreci bir refleksti.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bitireceğim Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen tamamlayın.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Çevreci bir refleks ortaya çıkmış, oradaki Gezi Parkı’nın park olmaktan çıkarılması, AVM yapılması üzerinden oluşan, gönüllülük üzerinden oluşan, milyonlarca insanın bir biçimde katıldığı ve protesto hakkını, demokrasilerde en temel haklardan olan eleştiri hakkını kullandığı bir protesto biçimidir. Yani oturup bunun üzerinden baktığımız zaman da aslında işin başka bir sıkıntı içermesidir. Türkiye’nin ihtiyacı olan daha çok demokrasidir, Türkiye’nin ihtiyacı olan daha çok adalettir; birlikte yaşama, huzur içinde, bir arada yaşama hepimizin en büyük isteğidir. Bundan hiç kimsenin kuşkusu yok ama bu bağlamda, dediğim gibi, bugün yaşanan krizin bir devlet krizine dönüşmesi söz konusudur. Bu anlamda da bunun bir an önce çözülmesine gerek var. Çünkü vatandaş sonuçta devletin tepesindeki, yüksek yargı organları arasındaki yaşanan bu sıkıntıyı son derece olumsuz algılıyor ve bu, adaletsizlik duygusunu da büyütüyor diye düşünüyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisi de bu konuda üzerine düşeni derhâl yapmak zorundadır diyorum.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Ocaklı, daha sonra Gürban, Erdem ve Arı olarak devam edeceğiz.

Sayın Ocaklı, buyurun.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli heyetimiz, değerli milletvekillerimiz; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii aramızda çok sayıda hukukçu var, hele yanımda Baro Başkanlığımızı da yapmış bir hukukçu var, bu nedenle adaletle ilgili konuşurken biraz seçerek, biraz da Başkanımın da onay alarak katkı vermek üzere söz aldım.

Şimdi, Bakanlığınız bütçe görüşmeleri esnasında özellikle Barolar Birliği üzerinden oluşturulan, avukatlarımızın taleplerine yönelik bilgileri sizinle paylaşmak isterim. Avukatlarımız isterler ki adli yardım ödenekleri artırılsın ama bunun için Avukatlık Kanunu’nun 180’inci maddesinde bir değişim yapmak gerekiyor elbette ve birikmiş olan adli yardım ödeneklerini yapabilmeleri için de ek bütçe talepleri var. Bakanlığımızın -aralık ayında ilan edip Ocak 2024’ten itibaren geçerli olacak şekilde- CMK tarifesindeki ücretlerin avukatlık asgari ücret tarifesiyle eşitlenmesi temel olmakla birlikte, en azından enflasyonun ve yeniden değerlendirme oranlarının üstünde bir artış yapılmasını talep etmektedirler. Avukatların asgari ücrete kadar olan gelirlerine vergi muafiyeti sağlanması hususu da başka bir talepleri. CMK ödemelerinde KDV’nin en azından yüzde 1’e veya uygun seviyelere düşürülerek maliyetlerden kurtulması isteniyor aynı zamanda. Baroların avukatlara verdiği hizmette aksama olmasını önlemek üzere sıfır ile beş yıl arasında kıdem aralığındaki meslektaşlarının aidat borçlarının hazinece karşılanması talep ediliyor. Kamuda çalışan avukatlar için zorunlu mesleki sorumluluk sigortası yapılması ve bunun da bütçeden karşılanması talep ediliyor. Yine, avukatlarımıza yönelik şiddetle mücadelede kullanılmak

üzere ayrı bir bütçe oluşturulması ve bunun engellenmesi için bir talep var. Her türlü avukatlık hizmetlerinin de KDV'sinin yüzde 8'e düşürülmesi ve deprem bölgesindeki dosyalarda adli yardım hükümlerinin uygulanması talepler arasında.

Yargıya yönelik de talepleri var yine hâkimlerimiz ve savcılar üzerinden. Tabii, yargı bağımsızlığının ve hukukun üstünlüğünün, bu anlamda Anayasa'nın üstünlüğünün sağlanması ve Anayasa Mahkemesinin saygınlığının korunması yargıda beklenen şeylerdir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanması, bu bağlamda hâkimlere meslekî tazmin yükümlülüğünün getirilmesi, hukuk fakültelerinin niteliğinin artırılması ve hukuk mesleklerine kabulde devlet sınavının süresinde hayata geçirilmesi. Yargı reform paketlerinizde ve İnsan Hakları Eylem Planı'nda altı ay içinde yapılacağı vadedilen coğrafi teminat verilmesi ve onun yerine getirilmesi ayrıca bir taleptir. Hâkimlerin, savcılarının verdiği kararlar yüzünden sürgün yeme endişelerini gidermek üzere bunun derhâl uygulanması gerekmektedir.

Yine, uzlaşmacılık da dâhil uyumsuzluk çözümlerinin tamamının hukuk mesleği olarak kabul edilmesi, hukuk mesleklerinin hukuki eğitim almamış kişilerce icrasını sağlayan düzenlemelerin kaldırılması talep edilmektedir. Hukuki koruma sigortasının tüm yurttaşlar için uygulanabilir olmasını sağlayacak teşviklerin bulunması. Yine, yargı reformu çalışmalarında Venedik Komisyonu raporlarında getirilen önerilerin öncelikli düzenleme konusu yapılması; örneğin, sulh ceza mahkemelerinin kaldırılması.

Bunları size yazılı okudum Sayın Bakan, bir de gönlümden bir şeyler okumak istiyorum, vaktim var nasıl olsa. Şimdi, Sayın Bakanım, gerçekten de -her hatip değindi aslında- adalete hepimizin çok ihtiyacı var. Günümüzde basına yansıyan, hepimizin bildiği, tanık olduğu şiddet ortamının giderilmesiyle ilgili yasal düzenlemeler, kiracı ve ev sahibiyile ilgili yaşanan aksaklıklar ve burada ortaya çıkan şiddet olaylarına karşı düzenlemeler veya iş dünyasının kendini güvencede hissedebileceği ve yatırımlarını ülkeye getirebileceği düzenlemeler; bütün bunların hepsi sizin Bakanlığımızın içinde ve sorumluluğunda olan işlerdir. Farkındaysanız Türkiye'ye uzun zamandır dışarıdan yatırımcı getirmekte güçlük çekiyoruz. Bunun nedeni ülkemizde hukuk sistemine olan... Yani "Ben yargı eliyle, Anayasa'yla hukuk yoluyla kendimi, şirketimi koruyamayacağım." endişesiyle buradan yatırımlarını çeken şirketlerin tanığıyız. Bizim ülkemiz için faydalı ve asıl ihtiyacımız olan şey bunlara bu güvenceyi verecek düzenlemeleri yapmakla başlar. İşin doğrusu, bu düzenlemeler içinde de birinci adım kendi insanımızdan önce kendimize sahip çıkmayla başlar. Seçilme haklarını verdiğiniz, "Seçilebilir, evet, ehildir." yetkisi verdiğiniz hâlde cezaevinde esir tutulan arkadaşımız için Anayasa Mahkemesinin verdiği kararlara uymamak Türkiye'nin itibarını düşürmek açısından büyük bir örnektir. Asıl yapmamız gereken şey, kendimizle ilgili, kendi yurttaşlarımızla ilgili bu düzenlemeleri sağlayabilmektir. Mademki bu kardeşimizin seçilme ehliyeti vardı yani neden ona belge verdik, milletvekili yaptıktan sonra neden onu serbest bırakmıyoruz, neden Bakanlığınız bu konuda herhangi bir girişimde bulunmuyor? Türkiye Büyük Millet Meclisi niye buna sahip çıkmıyor? Buradan başlamak gerekiyor asıl ve vatandaş daha sokakta şunu söylüyor, diyor ki: "Milletvekilini kollayamayan Meclis, Adalet Bakanı, Cumhurbaşkanı vatandaşını kollayamaz." O yüzden oradan başlamak gerekiyor. Hepimizin beklentisi Türkiye'de adil bir yargılama sisteminin gelmesidir, hepimizin beklentisi kendimizi güvence altında hissedeceğimiz bir yasal düzenlemenin gelmesidir. Vaatler olmaz Sayın Bakan. Bunun için yirmi bir yıllık, yirmi iki yıllık bir yetki iktidarınıza verildi ama şu anda maalesef bunlar sadece vaatten öteye gidemiyor. Bakın, tarım çiftçisinin uğradığı zararları kollamak sizin görevinizdir. Enflasyon altında ezilen çiftçiyle ilgili Hükümetin vermediği fiyat farkını kollamak sizin adalet sorumluluğunuzdadır ve kollamak zorundasınız. Yıkılan ve hepimizin çok üzüldüğü depremdeki sorunlara ilişkin, Adalet Bakanlığınızca, daha şimdiye kadar, zincirin hangi halkasında sorumluluk olduğuna ilişkin bir bulgunun kamuoyuyla

paylaşıp bu konuda ilgililerinin suçlandığı ya da ceza aldığı bir durumu göremedik. Benim asıl görmek istediğim şey, bu konuda sorumlu olanların, bundan sonra da yaşanacak olan doğal afetlerle ilgili sorumluluklarını yerine getiremeyen -kamu ya da özeld kim varsa- ilgililerin bu sorumluluklarından dolayı cezai şartlarını şimdiden belirlemenize ve yarın yaşayacağımız depremle ilgili önlemleri almayan yetkililer için herhangi bir şey yapıp yapmadığımıza bakıyoruz biz. Uzun zamandır süren doğal afetlerden zarar gören, sellerden yakın tarihte kaybettiğimiz -başımız sağ olsun hepimizin- depremlerden kaybettiğimiz insanlar için, görevlerini yerine getirmeyen yöneticilerle ilgili, adaleti sağlamak üzere sizin sorumluluğunuz var; o yüzden hepimiz bekliyoruz. İşin doğrusu umudumuz yok, işin doğrusu adaleti yerine getirmeyle ilgili vatandaşın bir umudu yok ama bugünden itibaren yapacağınız herhangi bir tablo bizde umut yaratabilir, iş insanlarını buraya çekebilir. Dolayısıyla Türkiye’de de demokrasiye olan özlemi biraz azaltmış oluruz. Bu yolda bir çaba gösterebilmeniz ümidi ve katkısıyla biz de elimizden geleni yapar, bütçe için verdiğiniz değerlendirmeye teşekkür ederim.

Hazırına saygılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Ocaklı, teşekkür ederim.

Sayın Gürban, buyurun.

Süreniz on dakika.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli hazırım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hukuk davalarında aleniyet ilkesi büyük önem taşır, yargılama sürecinin dijitalleşmesi ise bu ilkedden vazgeçilmesine neden olmaz. Tüm taraf ve ilgililerin duruşma salonunda hazır olduğu yargılamalarda aleniyet ilkesine ne kadar dikkat edilmesi gerekiyorsa elektronik duruşmalarda da aynı şekilde dikkat edilmesi gerekir. Elbette aleniyet sağlanırken yargılamaya katılanların kişilik haklarını ve elektronik ortamda ses ve görüntü aktarımı yapılan hâllerde özellikle kişisel verilerini korumak da gerekir. Alman hukukunda, aleniyetin sağlanması için bir hoparlörle taraflar ya da ilgililerin sesinin mahkeme salonuna verilmesinin yeterli olduğuna yönelik görüşler bulunmakla birlikte, bunun yeterli olmadığını ve ses yanında görüntünün de aktarılması gerektiğini savunan görüşler de mevcuttur. Ülkemizde ise hâlihazırda olduğu üzere, yalnızca sesin değil görüntünün de mahkeme salonuna aktarılması biçiminde yerleşen uygulama, daha fazla masraf yapmadan, aleniyet ilkesine ve ondan beklenen fonksiyona tam olarak hizmet eden bir sistemin kurulmasını sağlar ve yeterlidir. Bundan fazlası ise yani mahkemelerde ses ve görüntünün aktarılacağı ayrı bir salonun hazırlanması gibi uygulamalar ise teknik olarak gereksiz ve esasen daha da masraflıdır.

Aleniyeti daha da güçlendirmek üzere kabul edilebileceği belirtilen bazı yöntemlere ise tereddütle yaklaşmak gerekir. Kayıt karşılığı link elde edenlerin internet üzerinden yargılamayı izleyebildikleri ya da tamamen canlı yayın biçimindeki aktarımlar kişilik hakları ve kişisel veriler bakımından da pek çok mahzuru bünyelerinde barındırır. Kanaatimce, bugün ülkemizde uygulanan taraflar ve ilgililerin ses ile görüntüsünün ek bir hoparlör ve ekranla duruşma salonuna yansıtılması yöntemi aleniyet ilkesi bakımından hem gerekli hem de yeterlidir.

Günümüzde bazı hukuk fakültelerinde genel kamu hukuku kürsüsünün ve derslerinin hiç bulunmaması, daha geniş planda da disiplinin yeterince derin ve dinamik olmaması gerçeği karşısında, genel kamu hukuku alanında çalışanların öz eleştiri içinde olması gerekir. Esasında, genel kamu hukukçuları arasında disipline dair öz eleştiriler öteden beri mevcuttur lakin öz eleştiriler ekseriyetle dersin adına yönelik olmuştur, kürsünün misyonunu veya varlığını sorgulama noktasına varmamıştır. Genel kamu hukuku, kamu hukuku-özel hukuk şeklindeki yapay, sorunlu ve gittikçe demodeleşen bir

ayrım temelinde kurgulanmıştır. Üstelik kamu hukukunun geneline konu edinmemekte, geleneksel olarak sadece devleti ve devletin de reel ve somut yönlerini değil, nazari yönünü konu edinmektedir. Bu kadar dar ve soyut bir kapsama sıkışmış olan genel kamu hukuku devletlerin insan haklarını gözetmeye başlamasıyla küçük bir açılım yaşamıştır. Fakat gerek eski dar kapsam gerekse yeni kapsam açısından genel kamu hukukunun özgün bir konusu, amacı ve yöntemi yoktur. Genel kamu hukukunda incelenen her bir konu, anayasa hukuku, hukuk felsefesi, hukuk sosyolojisi, hukuk tarihi gibi alanlara aittir. Genel kamu hukukunun etkisi bu nedenle kısıtlı kalmıştır. Genel kamu hukuku devlete odaklanmış bir disiplin olarak güçlü bir statüye erişebilirdi fakat bunun için devletin tüm yönleriyle ve cesaretle ele alınması gerekirdi. En başta reel ve somut devletlerin inceleme konusu yapılması gerekirdi ki bu gereklilik kamu hukuku kürsülerinde neredeyse hiç karşılanmamış, âdeta kasten göz ardı edilmiştir.

Bir diğer gereklilik ise devletin bir siyaset olgusu olarak tanımlanmasının akabinde, günümüzde devlet normlarına indirgenmiş olan hukukun da siyasetin uzanımı olarak okunmasıdır. Genel kamu hukukunda siyasi politik perspektif benimsenir ve yöntemli hâle getirilebilirse kürsünün hukuk bilimi içinde vazgeçilmez bir konumu ve hukuk nosyonunda ciddi katkıları olabilir ki hukuk fakültelerinde siyaset ile hukuk ilişkisinin derinlemesine araştırma potansiyeli en yüksek olan kürsü, esasında genel kamu hukuku kürsüsüdür. İhtiyaç, teoristen pratiğine, daha doğrusu her açıdan ve her noktasında hukukun politika bilimi ışığında incelenmesidir, hukukta politika farkındalığının hem cari hem de bilimsel olmasıdır. Apolitik bir devlet okumasına sıkışmış olan genel kamu hukuku disiplini akademik olarak silikleşmiş, dogmatik hukukun emrinde ve gölgesinde, bilimsel açıdan etkisiz, belki de sakıncalı bir uğraşa dönüşmüştür. Genel kamu hukukunun kapsamlı bir şekilde kritik edilmesiyle tıkanıklığın açılması ve vazgeçilmez önemde bir disiplin hâle getirilmesi mümkündür. Genel kamu hukuku mevcut hâl üzere çerçeveslendiği, hukuku ve devleti doğuran siyaset olgusuna layıkıyla eğilmediği sürece anlamlı olamaz. Genel kamu hukuku tarihsel olarak bir bilim dalı değildir. Türkiye bağlamında, adı ile muhtevası uyumsuz olan, özgün bir konusu ve yöntemi olmayan fakat her nasılsa müstakil bir akademik alan addedilen genel kamu hukuku bahsettiğimiz yönde bir dönüşüme zorlanmalı mıdır? Belki de genel kamu hukuku disiplinine dönüştürmeye çalışmak yerine “hukuk politikası” adında yeni bir disiplin ihdas etmek ve hukukun siyasetle ilişkili her nüansını bu kürsünün çatısı altında bilimsel tutumla araştırmak ve işlemek en doğru çözümdür.

Son yıllarda dünya genelinde üretim alanında çok hızlı bir değişim ve dönüşüm süreci yaşanmakta ve durum doğrudan adalet yönetimini etkilemektedir. Weber bürokrasisinin sürekli yıpranması ve yaşanan hızlı değişime cevap verememesi bu alanda teknoloji odaklı yeni arayışları gündeme getirmiştir. Adalet yönetiminde, özellikle dijitalleşme, robotik bürokrasiler ve yapay zekâ yönetimi uygulamaları üzerinden yansıyan bu gelişmeler etkinlik ve verimlilik odaklı olarak kamu hizmeti sunum sürecini olumlu yönde etkilemektedir. Günümüz yönetim anlayışında kamu hizmet sunumlarında sağlayıcıların rahatlığı değil, vatandaşın ihtiyaçlarının karşılanması esas alınmalıdır. Hukuk düzeninin istenilen seviyeye kavuşturulabilmesi, vatandaşın güveninin yeniden sağlanabilmesi için yeni bir anlayışa, vatandaş odaklı kalite yönetimi anlayışının hukuk düzeninde de uygulanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. İyi yönetilen bir adalet sisteminin sunulan kamu hizmetlerinin kalitesini arttıracaktır. Doğal olarak bu durum insanların refahını yükseltecek, yaşam kalitesini arttıracak ve ülkenin sosyal ve ekonomik gelişimine katkı sağlayacaktır. Bu nedenle, adalet yönetimi tüm topluma hizmet sunan ve hizmet kalitesi beklentilerinin en yüksek olduğu alandır. Bu alanda yapılacak reform ve uygulamaların, hizmet kalitesini arttırmaya yönelik girişimlerin olumlu etkileri genel olarak tüm devlet yönetim mekanizmalarında hissedilecektir. Adalet yönetiminde yeni teknolojilerden yararlanılması ise bu duruma yeni ivmeler kazandıracak, adli süreçlerde etkinlik ve verimlilik artışına yol açacaktır. Bu durumun artarak devam etmesini ise dijitalleşmenin önemli bir bileşeni olan robotik süreç otomasyonu,

robotik bürokrasiler ve yapay zekâ yönetişimi uygulamaları sağlayacaktır. Bilindiği gibi, yapay zekânın insanlığa hizmet edebileceği alanlardan biri de adaletin sağlanması için gerçekleştirilen yargılama faaliyetidir. Çalışmada genel olarak belirtildiği gibi yapay zekânın zamandan tasarruf ederek sağladığı fayda ve bilgiye erişimi kolaylaştırması yargı sistemini yöneten avukat, hâkim ve savcılarının daha az yorulmasına ve işlerini daha kaliteli yapmalarına olanak sağlamaktadırlar. Bunun için yargının adil, tarafsız ve bağımsız yapısının zarar görmemesini sağlamaya yönelik güvenilir yapay zekâ sistemleri oluşturmak gerekmektedir. Yapay zekânın kötüye kullanımının ve zararlı sonuçlarının önlenmesi, temel insan haklarına saygının sağlanması ve ayrımcılığın önlenmesi, şeffaflık ve tarafsızlıkla veri işleme metodlarının anlaşılabilir, açıklanabilir ve denetlenebilir olması sağlanarak yargı sisteminde güvenilir yapay zekâ uygulamaları yapılabilir.

Devlet, bireylerin haklarını etkin bir adalet sistemiyle korumalıdır. Bu kapsamda, davaların düşük maliyetle çözülmesi, gecikmelerin önlenmesi, mahkemelerdeki duruşma takviminde kesinlikle öngörülebilirliğin artırılması, mahkemelere erişim, çeşitli yönlerden zayıf olan grupların adalete erişim haklarına saygı duyulması, etkin ve verimli bir yargının temel dayanağı olacak şekilde hukuk, ticaret, idare ve ceza davalarında adil yargılama yapılması, kamuoyunun gecikmelere ilişkin algısı, tutukluluk süreleri, haczedilen malların adil ve hızlı bir şekilde satılması, adil ve şeffaf yargı sistemi ve ağır suçlarla etkin bir şekilde mücadele edilmesi gibi öncelikler çerçevesinde etkin bir adalet sistemine ulaşılması büyük önem taşımaktadır; mahkemelerin performansının etkinliği ve verimliliğinin ölçülmesinde standart teşkil eden göstergelerin oluşturulması, adalete erişim, tahkikat ve yargılama takvimine uyulması, eşitlik, adalet ve bütünlüğün sağlanması, yargının tarafsızlığı, bağımsızlığı, şeffaflık ve hesap verebilirliği ile adalete duyulan kamu güvenliğinin ve inancının artırılması şeklinde özetlenebilir. Ayrıca, adalet kavramının somutlaştığı adliye binaları ve mahkeme salonlarının işlevlerini azami düzeyde yerine getirecek şekilde düzenlenmesi, bu kapsamda adli faaliyetlerin hızlandırılması ve iyileştirilmesi amacıyla da yeni teknolojilerden yararlanılması büyük önem taşımaktadır.

Saygılarımla.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Gürban.

Sayın Erdem, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, AKP iktidara geldiği günden bu yana adalet ve yargıyla ilgili tartışmalar maalesef hiç bitmedi. Bugün burada Adalet Bakanlığı bütçesini konuşmak üzere toplandık. Şimdi, ülkede olmayan şeyin hangi bütçesini konuşacağız? Anayasa Mahkemesi kararlarının iktidar tarafından tanınmadığı bir yerde hangi adaleti, hangi yargıyı, hangi bütçeyi konuşacağız; doğrusu merak ediyorum. Biz “yargı darbesi” diyoruz, kızılıyorsunuz, gerçi sadece biz de demiyoruz, “yargı darbesi” diye neredeyse bütün hukukçular dillendiriyor. Yargıtay 3. Ceza Dairesi, Anayasa Mahkemesinin Can Atalay başvurusu üzerine verdiği hak ihlali kararına uymayı reddediyor, dahası bu şekilde Anayasa’yı açıkça ihlal etmesi yetmiyormuş gibi Ceza Dairesi daha da ileri giderek bir yandan Millet Meclisine Can Atalay hakkında hemen işlem yapması yönünde talimat verme cüretini gösterirken öbür yandan da Atalay’ın hak ihlali iddiasının kabulü yönünde oy kullanmış olan AYM üyeleri hakkında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı nezdinde suç duyurusunda bulunuyor.

Sayın Bakanım, şimdi size sormak istiyorum: Yargıtay 3. Dairesinin Anayasa Mahkemesinin kararını tanımaması ve yasama organına talimat vermeye kalkışması bir yargı darbesi değil midir? Bu, Meclise yapılmış bir darbe değil midir? Bu, Anayasa'yı ihlal değil midir? Burada çok uzun bir hukuki değerlendirme yapacak durum yok, artık burada hukuki bir tartışma zemini kalmadı. Bu karar Türkiye'de maalesef anayasal düzenin askıya alındığını gösteriyor. Bu karar bu ülkede yurttaşın anayasal güvencesinin kalmadığını gösteriyor. Bu kriz sadece yargı krizi değil, değerli milletvekilleri, bu, partili Cumhurbaşkanı sistemine geçildiğinden beri süren bir kriz; yargıya tahakkümün krizi, Beştepe'den talimat alan memurların yarattığı bir kriz. Şimdi, bakıyoruz, Yargıtay âdeta Anayasa Mahkemesinin yetkilerini dağıtmasını talep ediyor; Anayasa'da düzenlenmiş bireysel başvuru yolunun ve AYM'nin temel hak ve özgürlükleri koruma görevinin ortadan kaldırılması gerektiğini savunuyor; "Bireysel başvuruyu Anayasa'dan çıkarmak lazım, Anayasa'yı da değiştirelim; bunun için de göreve hazırız." diyor.

Sayın Bakanım, ne zamandan beri anayasaları Yargıtay Ceza Daireleri yazıyor? Egemenlik Türk milletinden alındı da bizim mi haberimiz yok? Yüce Meclis lağvedildi de biz mi bilmiyoruz Allah aşkına? Ya, şunu AK PARTİ'nin muhalefette olduğu dönemde biri söylese hem vallahi hem billahi "Darbeciler! Darbeciler!" diye cuma namazı sonrası sokağa dökülürlerdi.

Sayın milletvekilleri, bu yargı darbesi sonrası gördük ki bu kriz bir fırsata çevrilmek isteniyor. Cumhurbaşkanımız hem her yerde hakemlik görevi yapıyor hem de AYM kararlarını görmezden geliyor. Bakanımız ne diyor? AYM'nin yargılama usulleriyle ilgili kanunda değişiklik yapılabileceğini ve yeni bir anayasaya ihtiyaç olduğunu, aksi takdirde başka yargı krizlerinin çıkabileceğini söylüyor. Sayın Bakanım, siz mevcut Anayasa'yı uygulamıyorsunuz ki yeni bir anayasa talep ediyorsunuz.

Bakın, değerli arkadaşlar, bugüne kadar Anayasa'da 177 madde toplam 19 kez değişmiş, bazı maddeler birden fazla değişmek suretiyle 180 ayrı madde düzenlemesi gerçekleşmiş; söz konusu 19 değişiklikten 12'si AK PARTİ döneminde yapılmış, AK PARTİ iktidarları döneminde toplamda 140 madde düzenlemesi yapılmış. Sonuç ne? Yargı talimatla iş yaparsa, yasalara uyulmazsa neyi ne kadar değiştirirseniz değiştirin tabii ki hak ihlalleri artacaktır, yargı işlemez hâle gelecektir.

Bu ülkenin daha demokratik, daha özgürlükçü bir anayasaya tabii ki ihtiyacı var ancak bu sizin yaptığımız, önerdiğiniz şekilde olmaz; "Bizim üst mahkemeler Anayasa'ya uymuyor, Anayasa'yı değiştirelim." diye de olmaz ya da üç beş kişinin AK PARTİ'de oturup yazdığı bir şekilde de olmaz; demokratik anayasa yapımı tüm toplumsal kesimleri kapsayan katılım, müzakere ve uzlaşma süreçlerini içermelidir. Seçilmiş milletvekilleri cezaevindeyken; muhaliflerin, gazetecilerin hapsedildikleri baskı ortamlarında zaten "Demokratik anayasa yapacağız." iddiası da inandırıcı gelmemektedir. Tabii, bu arada derdiniz mevcut başkanlık sisteminin önünü daha da açmaksa, Cumhurbaşkanının görev süresini uzatmaksa ona da çok heveslenmeyin derim. Ya da derdiniz yeni yeni dillendirmeye başladığımız her gün yıpranan iktidarınızı kurtarmaya yönelik "50+1"i değiştirmekse onu da açık açık söyleyin.

Değerli milletvekilleri, ülkemizde yargının durumu gerçekten içler acısı. Biz burada her gün ekonomi de konuşsak, turizm de konuşsak, Avrupa Birliği de konuşsak adalet ve hukuk olmadan hiçbir şey olmaz. Bakın, Uluslararası Demokrasi ve Seçim Yardımı Enstitüsünün 2023 Yılı Raporu'na göre Türkiye hukukun üstünlüğü kategorisinde 173 ülke arasında 148'inci sırada. Ayrıca, rapora göre Türkiye, Avrupa'da demokratik olmayan 4 ülkeden 1'i. Uluslararası kurumların değerlendirmesine göre Türkiye hukukun üstünlüğü sıralamasında dünyada oldukça alt sıralarda yer alıyor. Yine, Avrupa ülkeleri arasında Rusya'dan da geri durumda, Türkiye'nin geçtiği tek ülke maalesef Belarus.

AKP iktidarları boyunca bu ülkede yargı sorunları hiç bitmemiş, kurumların içi hızla boşaltılırken yargıdaki çöküş de tüm hızıyla devam ediyor. Son birkaç haftada yaşananları hatırlatmak isterim. İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcısı İsmail Uçar'ın Hâkimler ve Savcılar Kuruluna yazdığı ihbar dilekçesi var; bazı hâkim ve savcıların rüşvet karşılığı iş yaptığını söylüyor, uyuşturucu kaçakçılarının, katillerin parayla tahliye edildiğini söylüyor. Bu konuda ne yapıldı, bilmiyoruz. Gazeteciler bunu yazıyor, yayınladığı gün içerikten çıkarma kararı veriliyor, gazeteciler yargının durumuyla ilgili rapor yazdı diye tutuklanıyor. Ya, olacak iş mi arkadaşlar? Uyuşturucuyla yakalanan serbest kalıyor, haber yapanlar tutuklanıyor. Her fırsatta “demokrasi” diyorsunuz ama çıkardığımız sansür yasasıyla kamuoyunu bilgilendirme görevi olan gazetecileri içeri atıyorsunuz. Yargıda yaşanan bu durumların bir rant rejiminin sonucu olduğunu, mafyanın devleştirildiğini anlattık, dinlemiyorsunuz ya da işinize gelmiyor.

Her gün yeni iddialar geliyor. Yargının içinde İstanbul grubu var, Hakyolcular var, çeşitli tarikatlar var, belirli tarikatların referansıyla belirli köşelerde duranlar var. Sayın Bakanım, bu yargı nasıl ayakta kalacak? Ülkede sadece adalet sistemi çökmüyor, aynı zamanda devlet de çöküyor. “Adalet, adalet...” diyorsunuz, AKP'nin döneminde birçok davada adalet sağlanamadı. Daha dört gün önce Hrant Dink'in tetikçisi olan Ogün Samast serbest bırakıldı. Neymiş? İyi hâlliymiş. Bu, yeni yaşanmıyor; iktidarın ideolojisine yakın kim varsa ne yazık ki hep iyi hâlli. 1993 yılında 35 kişinin yakılarak öldürüldüğü Sivas katliamı davası mahkemenin zaman aşımı nedeniyle, davanın düşmesiyle kapandı, burada da gördük cezahları. Toplum adalet istiyor Sayın Bakanım ama gazetecisi, bilim adamı, yazarı, aydını iyi hâlli değil maalesef, onlar cezaevlerinde yatmaya devam ediyor. Adalet olmayınca vatandaş çare arıyor. Yurttaşlara ilk kez 2012 yılında tanınan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı 10'uncu yılında rekor seviyeye ulaştı. Türkiye'de giderek artan hak ihlalleri ve hukuk dışı uygulamalar nedeniyle yalnızca 2022 yılında AYM'de 109.779 bireysel başvuru dosyası açıldı. 2022 yılında yapılan bireysel başvuruların sayısı darbe girişiminin yaşandığı 2016 yılında yapılan 80 bin başvuruyu geride bırakırken 2022'de 35.407 halk ihlali kararı alındı.

Adalet Bakanımız dün Dünya Çocuk Hakları Günü nedeniyle düzenlenen bir etkinlikle konuşuyor, çocukların haklarından bahsediyor, “Her çocuğun beslenme ve barınma hakkı vardır.” ve açıklamasında ekliyor “Eğer beslenemiyorsa devlet gerekli tedbirleri alır.” diyor. Allah aşkına Sayın Bakanım, muhalefette misiniz, iktidarda mısınız, bilmiyorum. İktidarımız çocuklara okulda bir öğün yemek vermiyor, Millî Eğitim Bakanımız depremi bahane ediyor. Bu ülkede çocuklar sağlıklı beslenemediği gibi karınlarını maalesef doyuramıyorlar. Bitti mi? Hayır. Bakanımız diyor ki: “Her çocuk düşüncesini serbestçe ifade etme hakkına sahiptir, düşüncenizi çekinmeden ifade edin.” Peki, durum böyle mi? Hayır. AKP'li Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan'la birlikte yurttaşları mahkûm edecek bir suç daha ortaya çıktı. Neydi o? Cumhurbaşkanı hakaret. Bu kapsamda sadece 2022 yılında tam 75 çocuğa dava açılmış. Dava açılan çocukların 53'ü 12-14 yaş arasında...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erdem, mikrofonunuzu açıyorum tekrar, toparlayın lütfen.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) – Teşekkür ediyorum.

...22'si de 15-17 yaş arasında, ayrıca 2021 yılında da 305 çocuğa Cumhurbaşkanı hakaret davası açıldı. Bu arada artık veriler de saklanıyor, eksik varsa düzeltin Sayın Bakanım. Bu çocuklar serbestçe düşüncesini ifade etsin.

Ülkede yaşanan adaletsizlikler çözülmediği gibi her gün yenisi ekleniyor. Hasta tutuklu ailelerinden Gezi ailelerine kadar herkes adaleti tutukları adalet nöbetlerinde arıyor. Bakın, benim Meclisteki odamın kapısının karşısında, bir vekil odasının kapısında 28’inci Dönemin başından beri “adalet” yazılı bir kâğıt asılı: “Şenyaşar ailesi adalet istiyor.” Sayın Bakanım, korkarım bu gidişle siz de adalet istemeye başlayacaksınız bu ülkede.

Görevinizde başarılar diliyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Erdem.

Şimdi, Sayın Arı, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli milletvekilleri ve basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hukuk devleti ilkesi özgürlükçü, çoğulcu, çağdaş demokrasinin olmazsa olmaz koşuludur. Hukuk devleti hukukun üstünlüğünün yaşama geçirildiği, yönetimde keyfiliğin önlendiği, devletin hukuka bağlı olduğu, yargının bağımsız niteliğiyle siyasal baskı ve karışmalardan etkilenmeden çalıştığı, hukuk kurallarının herkese eşit uygulandığı, hak ve özgürlüklerin güvenceye alındığı, bireylere hukuk güvenliğinin sağlandığı bir sistemi ifade eder. Tabii bu saydıklarımızın gerçekleştirilmesinin temel kuralı da yine Anayasa’ımızda da sayıldığı şekliyle yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığıyla sağlanabilir. Yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı yani adil, eşit ve şaibesiz bir yargı esasen herkese lazım olan bir olgudur. Yargı herkese lazımdır, gün gelecek bugün yargı üzerinde etkisi olanların da en çok ihtiyacının olacağı konu bağımsız ve tarafsız yargı olacaktır. Herkesin o bağımsız ve tarafsız yargıya bir gün ihtiyacı olabilir. O nedenle bugünkü iktidar ilelebet kendisinin iktidarda kalacağını varsayarak uzun bir süredir kendi yargısını yaratma peşindedir. Bugün Anadolu’da nereye giderseniz gidin artık adliyelerde siyasetin etkisinden öyle ya da böyle bir şekilde etkilenen maalesef ki yargı mensuplarıyla karşı karşıyayız, özellikle iktidarın uygulamalarıyla ilgili almış olduğu kamuoyunu ilgilendiren birçok davada karar verirken o hâkim veya iddianame düzenleyecekse o savcı veya takipsizlik kararı verecekse savcı maalesef özgür iradesiyle karar veremez duruma geldi. Yani bir savcı takipsizlik kararı verirken “Acaba ne denir? Buradan ertesi gün gönderilir miyim?” kaygısını duyuyor ise, bir hâkim siyasi iktidarla da bağlantılı ya da iktidarın temsilcileriyle bağlantılı bir davada bir karar verirken “Yarın benimle ilgili ne yapılır, nereye gönderilirim?” diye eğer aklından bir soru işareti geçiyor ise işte yargının tarafsız ve bağımsızlığından söz edemeyiz.

Sayın Bakan, geçtiğimiz dönemlerde hâkim, savcı alımlarında -yazılı sınav sonuçlarına göre- mülakatlarda elenen çok sayıda başarılı gencimizin olduğunu siz de biliyorsunuz, evet, siz de biliyorsunuz. Yanınızda oturan Sayın Bakan Yardımcısı ”İstanbul Hukuk mezunuyum.” diye başladı, evet, ben de İstanbul Hukuk mezunu olarak şunu söylemek istiyorum: Yakın tarihlerde İstanbul Hukuk gibi, Ankara Hukuk gibi Türkiye’nin sayılı üniversitelerinden mezun olmuş ve yazılı sınavlarda 85 puan gibi iyi bir puan almış gençlerin torpili olmadığı için elendiği, torpil yarışında daha önde olan, 55-60 puan seviyesinde olan gençlerin hâkim, savcı yapıldığı günleri maalesef ki yaşadık.

Bakın, bugün AKP’nin yaratmaya çalıştığı bir yargısı olabilir, tekrar söylüyorum: İktidarın “Başarılıyız.” diye övünebileceği birkaç konu belki vardır, olabilir ancak “Hukukun üstünlüğünü sağladık, ülkede şaibesiz, herkesin güvendiği bir yargı oluşturduk.” diyemiyorsa bu iktidar başarısızdır.

Ben hep söylüyorum, efendim, kötü ekonomi vardır, gün gelir belki düzeltirsiniz ama yargıyı bir kere batırdınız mı geri bunun çıkartılması çok kolay olmaz. İşte, arkadaşlarımız saydı, yargıyla ilgili, değişik kesimlerin yargı üzerindeki etkisinden bahsetti.

Ben daha önceki Bakanlık görüşmelerinde de söyledim. Bakın, 2010 referandumunda biz “hayır” oyu kullanmak için kapı kapı dolaştık, “hayır” dedik ama ne oldu? “Evet” diyen arkadaşların yarattığı o tabloyla 2016 süreci gelişti. O gün söyledik, bakın, sizin bu “evet”lerinize yargı bir grubun ve bir siyasetin etkisine girecek dedik. Sizler -siyasetçileri kastediyorum, salonda bulunan bürokrat arkadaşlarımızı tenzih ederek konuşuyorum- “evet” oyu verebilmek için çırpındınız ve 2016 sürecinin müsebbibi oldunuz. 2017 ve sonraki Anayasa değişikliği; 2017’de apar topar bir Anayasa değişikliğine gittiniz ve bunun sonucunda yüksek yargıya ve HSK’ye ve yine, Yüksek Seçim Kuruluna, seçim koşullarına etki yaptınız.

Bugün gelinen noktada, Anayasa Mahkemesine üye seçiminden tutun... Yani yakın tarihte İçişleri Bakanlığında siyasi kimliğiyle görev yapmış Bakan Yardımcısı, Sayıştay üzerinden hülle yöntemiyle üye yapıldı. Yargıtayda belki de daha bir koltuğa on dakika oturmadan, bir dosyanın kapağını açmadan Yargıtay üyesi yapıldı Yargıtay kontenjanından Anayasa Mahkemesine üye yapılan kişiler var. Siz, şimdi bunlarla mı adaleti sağlayacaksınız, bunlarla mı yargının tarafsızlığını ve bağımsızlığını sağlayacaksınız?

Bakın, Sayın Bakan, bu konulardaki uygulamalarınız devam ettiği müddetçe hukuka olan güveni yok etmeye devam edeceksiniz. Tekrar tekrar söylüyorum; en temel konu, adliyelerin güzelleştirilmesi değildir. Ben yirmi sekiz sene aktif avukatlık yaptım ve sizin başlangıçta tanımlamaya çalıştığınız o eski adliyelerde, o daktilo seslerinin olduğu adliyelerde yetiştim ve o günleri görmeyle de gurur duyuyorum. Belki o daktilo sesleri vardı o adliyede ama tarafsız ve başarılı bir yargının da o dönemlerde olduğunu söyleyebilirim. Sadece adliye binası yapmak da yetmez, içinin adaletle doldurulması gerekir. Evet, bugünün gelişen koşulları içerisinde yargı mensuplarının, hâkimin, savcının, adliye çalışanının ve ayrılmaz bir parçası olan avukatların en iyi binaları, en iyi çalışma ortamlarını hak ettiğine inananlardan birisiyim. Bu konuda en küçük tereddüdümüz yok. Daha iyisi olsun isteriz ama o adliye binalarının içinde tarafsız ve bağımsız, adil, verilen kararların özellikle “Siyasi mi?” diye tartışılmadığı bir yargı sisteminin olması her şeyden daha değerli ve önemlidir. Teknolojinin kullanılmış olması, yargının iyi işlemesi anlamına gelmez, sadece sistemin hızlı işlemesini sağlar. Bugün gelişen koşullar içerisinde gerçekten teknolojik imkânların kullanılması önemlidir, bu doğrudur ama o kararı veren hâkimin savcının adil karar vermesi hepsinden daha önemlidir.

Burada yapılan konuşmaların bir kısmında yargının tarafsızlığı ve bağımsızlığı ve siyasetin üzerindeki etkisi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, toparlayın.

Bir dakika ekliyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Bitiriyorum, bitiriyorum. Sürem daraldı.

Ben hukuk eğitimiyle ilgili olan konunun çok önemli olduğundan bahsetmek istiyorum. Sayın Bakanın vermiş olduğu sayılar var; 48 devlet, 38 vakıf, 86... Bu sayılara yurt dışı, özellikle Kıbrıs’taki fakülteler dâhil mi değil mi? Hemen hızlıca onu sorayım. Çünkü verilen sayılarla şöyle bir şey söylemek mümkün: Dört yılda yaklaşık 100 bin daha mezun vereceğiz, böylelikle hukukçu mezun toplamı 280 bine ulaşacak. Mezun vermek hüner değil, bu mezunların iş alanlarının genişletilmesi için çalışma yapmak gerekir. Özellikle avukatların iş alanları giderek daraltıldı, o da iktidarınızın birçok uygulamalarıyla gerçekleşti. Bu mezunların iş alanlarının genişletilmesi temel esastır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Bitiriyorum Sayın Başkan. Ben bir avukat olarak bu Komisyondaki...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, bunların hepsi hukukçu, bütün milletvekilleri hukukçu.

CAVİT ARI (Antalya) – Cumhuriyet Halk Partisi Grubundaki...

Bir dakika daha söz talep ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, mesele söz değil, mesele bir dakika değil ama herkese aynı uygulamayı yapıyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Başkan, hemen bitiriyorum.

Bir de bakın, yargı paketleriniz var Sayın Bakanım. Bu yargı paketleri içerisinde adliye çalışanları ve infaz koruma memurlarıyla ilgili sağlıklı bir düzenleme bugüne kadar yapılmadı, bu da ihtiyaç. Son soru, daha doğrusu son sözüm, size bir soru şeklinde olacak Sayın Bakan: “Kanun hükmü” size ne ifade ediyor, hatırlıyor musunuz? Kanun hükmü. “Kanun Hükmü” bir filmin ismi. Kanun Hükmü filmini izlediniz mi? Kanun Hükmü filmini izleyip izlemediğinizi sormak istiyorum çünkü sizin tarafınızdan yapılan bir açıklama var. “Altın Portakal Film Festivali’nde terör örgütünün propagandasının yapılmasına müsaade edilemez.” şeklinde bir açıklamanızla ve yine Kültür ve Turizm Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı marifetiyle...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, teşekkür ediyorum Sayın Arı.

CAVİT ARI (Antalya) – ...Antalya’da 60’ncısı düzenlenecek olan Altın Portakal Film Festivali’nin iptaline yol açtınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı... Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Bu filmi izlediniz mi, izlemediniz mi? Size sormak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Soru-cevap kısmı da var Sayın Arı.

Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Özlale’den sonra Komisyon üyesi milletvekillerimizin söz taleplerini bitiriyorum.

Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz taleplerini karşılayacağız.

Kayıtlara geçsin ve milletvekillerimiz de burada bilsinler, bir daha geri dönmeyeceğim. “Efendim, ben Komisyon üyesiyim, geldim.” olmasın, herkese hatırlattım, aradım, bildirdim, bir daha geri dönüşümüz olmayacak.

Şöyle başlayacağız: Önce Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimizle başlayacağız. Listeyi okuyayım: Sayın Özlale, sonra; Sayın Mustafa Yeneroğlu, Sayın Haydar Altıntaş, Sayın Sera Kadıgil, Sayın Ahmet Şık, Sayın Mahmut Tanal, Sayın İnan Akgün Alp, Sayın Halil Öztürk, Sayın Sırrı Sakik, Sayın Yasin Öztürk, Sayın İsa Mesih Şahin, Sayın Abdurrahman Tutdere, Sayın Barış Bektaş, Sayın Tamer Osmanağaoğlu, Sayın Ferit Şenyasar, Sayın Hakan Şeref Olgun, Sayın Nevroz Uysal Aslan, Sayın Sevda Erdan Kılıç, Sayın Okan Konuralp, Sayın Ömer Fethi Gürer, Sayın Aşkın Genç, Sayın Onur Düşünmez, Sayın Ayyüce Türkes Taş, Sayın Türker Ateş, Sayın Rıfat Turuntay Nalbantoğlu.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – 1’inci sıradayım, nasıl 5’e gittik Başkan?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Siz Cumhuriyet Halk Partisinin 1’inci sırasındasınız.

Değerli milletvekilleri, önce grubu olmayan milletvekillerinden başlıyorum. Gruplar konuştu; dolayısıyla DEVA'dır, TİP'tir, Demokrat Partidir, onlara veriyorum, sonra diğerlerine veriyorum. Yoksa Cumhuriyet Halk Partisinden ilk sırayı size yazdık.

Teşekkür ediyorum değerli milletvekilleri.

Sayın Özlale, buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basınımızın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, bana göre, dünya siyasetindeki en büyük problem, en büyük tehlike giderek artan popülizm ve onun tetiklediği otoriterleşme, bunun bir sonu yok. En son Arjantin seçimleri bize dünya siyasetinin gittiği noktayı çok açık bir şekilde gösterdi. Dünyada artan popülizm ve onunla beraber onun tetiklediği otoriterleşme en büyük problem. Bu problemi en aza indirmenin yolu da bağımsız yargıdan geçiyor. Bağımsız yargı siyasetçilerin keyfi kararlarını, siyasetin toplumun geneliyle uyumsuz, Anayasa'ya aykırı olan isteklerini engellemek için, dizginlemek için var. O yüzden, bağımsız bir yargı hepimiz için var.

Peki, bağımsız yargıda neredeyiz? Ben hukukçu değilim. Burada normal bir vatandaş, bir milletvekili kimliğiyle konuşuyorum. İlk önce, baktığımız zaman, tabii, dünyada kıyaslamalara bakmamız gerekiyor. Nasıl biz Türkiye'yi ilk 10 ekonomi ya da ilk 20 ekonomide değerlendirdiğimiz zaman bir kıyasa bakıyoruz, burada da öyle. Bununla ilgili kıyas da tabii ki World Justice Project'in raporları. Şimdi, Türkiye, hukukun üstünlüğü anlamında 128 ülke arasında 107'nci sırada ama işin daha da üzücü olan noktası şu: 2015 yılında 80'inci sıradaydı. Dolayısıyla, uluslararası kıyaslamalarda iyi bir yere gitmiyoruz. İşte, kendi içinde bulunduğumuz Doğu Avrupa ve Asya ülkelerinde 14 ülke arasında son sıradayız. Yine, gelir grubu açısından içinde bulunduğumuz orta-üst gelir gruplarında ise 42 ülke arasında 40'inci sıradayız ki daha iyi durumda olduğumuz ülkeler İran ve Venezuela, çok da aynı klasmanda olmak istediğimiz ülkeler değil.

Bir başka önemli konu, güçler ayrılığı. Güçler ayrılığı sıralamasında ise Türkiye 128 ülke arasında 124'üncü sırada. Yani bugün demokrasinin hiçbir şekilde uğramadığını bildiğimiz Çin bile bu konuda bizden daha iyi durumda.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Söylerim.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Tamam, söylersiniz, size sıra gelince söyleyebilirsiniz.

Temel haklar konusunda dünyadaki en kötü ülkelerden bir tanesi biziz. Bizden daha kötü durumda olan 5 ülke: Çin, İran, Mısır, Myanmar ve Venezuela. Bizim sıramız 128 ülke arasında 123. Temel hakların alt göstergeleri olan ayrımcılıkla mücadele ve eşit haklar konusunda bizden kötü olan tek bir ülke var, o da Afganistan. Bu, dünyada kabul gören adalet sıralamasında bizim konumumuz. Ya, bu göstergelerde biz İran, Çin, Cezayir gibi ülkelerle aynı anda yer alıyoruz.

Şimdi, yargı sürecinde idarenin yaklaşımı konusunda ise Türkiye dünyada en kötü 3'üncü ülke; bizden daha kötü Venezuela ve Honduras var. Şimdi, bütün bunlara baktığımız zaman, demek ki ortada bir problem var yani bizler bugün her ne kadar hukukun üstünlüğüne inansak da sizler burada hukukun üstünlüğünü tesis ettiğinize dair sunumlar yapsanız da dünyadaki kıyaslamalar hiç böyle göstermiyor ve bizler nasıl iktisadi açıdan, kalkınma açısından dünyadaki sıralamalara baktığımız zaman Türkiye'nin yeri hakkında bir fikir sahibi oluyoruz, Sayın Cumhurbaşkanımız başta olmak üzere AK PARTİ, Cumhuriyet İttifakı, Türkiye için hedef belirlerken dünya sıralamasına gidiyor, biz de dünya sıralamasına baktığımız zaman Türkiye'nin hukuk açısındaki yerini iyi görmüyoruz.

Şimdi, Bakanlığımızın bir de bütçe teklifine baktık. Dolayısıyla biz İYİ Parti olarak Adalet Bakanlığının bütçesinin ciddi şekilde artırılması gerektiğini düşünüyoruz. Burada baktığımız zamansa sizin bütçe teklifiniz ile sizin sunumunuz arasında bir uyumsuzluk var; bu size özgü bir şey değil, daha önceki bakanlıklarda da aynı şey vardı. Yani Sayın Bakanın, bakanların buradaki sunumları ile bütçe teklifindeki karşılıklara baktığımız zaman bizler maalesef bir uyumsuzluk görüyoruz; ben bunlardan birkaç tanesini size anlatmak istiyorum.

Şimdi, 2024 yılı bütçe teklifi uyarınca mesleki yetkinliğe yönelik eğitim hizmetlerinde bir yılda eğitim verilen adalet personeli sayısı 2022 yılında 31.500 kişiymiş fakat 2024 yılı için sizin tahmininiz 24 bin kişi. Dolayısıyla bütçe teklifinde siz mesleki yetkinliğe yönelik eğitim programında daha az Adalet Bakanlığı personeli hedeflemiştir; bu, sizin sabah yaptığımız sunumla çok uyumlu değil.

Devam ediyorum, ceza infaz ve iyileştirme, psikososyal yardım alan hükümlü tutuklu sayısı... Bizler aynı zamanda cezaevlerindeki bu hükümlü, tutuklu vatandaşlarımızı topluma yeniden kazandırmak mecburiyetindeyiz; onlar cezaevinde cezasını çekerlerken de onlara bir mesleki yetkinlik, onlara psikososyal destek sağlamak zorundayız. Şimdi, bakın, psikososyal yardım alan hükümlü, tutuklu sayısı 2022 yılında 1 milyon 206 bin 480 kişi, 2024 yılı hedefiniz 650 bin kişi. Yani bir yandan biz tutukluları topluma kazandırmak için onlara psikososyal yardım vermek zorunda olduğumuzu söylüyoruz, daha doğrusu söylüyorsunuz, öbür taraftan hedefiniz iki sene önceye göre yarı yarıya azalmış, daha az bütçe koymuşsunuz, daha az hedef koymuşsunuz.

Devam ediyorum, yine, Bakanlığın 2024 yılı bütçe teklifinde hâkim başına düşen dosya sayısı 2022'de 785, 2023'te 743, 2023'te gerçekleşen 835, 2024 hedefi olarak da 830. Hepiniz burada hâkim başına düşen dosya sayısının çok olduğundan şikâyet ediyorsunuz fakat bütçe teklifinde hedefinizi koyarken bu seneye aynı hedefi koyuyorsunuz. Dolayısıyla burada da sizin sunumunuz ile bütçe teklifindeki sayılar arasında önemli bir uyumsuzluk var.

Yine, devam ediyorum, ceza infaz ve iyileştirme alt programı kapsamında meslek edinme kurslarına katılan kadın hükümlü ve tutuklu sayısı 2022'de 5.950, 2023'te gerçekleşme 2.500, 2024'te hedef sadece 2.700; burada da bir iyileşme öngörmüyorsunuz. Oysa biz bu vatandaşlarımızı, cezaevinde cezasını çeken vatandaşlarımızı topluma kazandırmakla yükümlüyüz.

Devam ediyorum, ceza infaz ve iyileştirme alt programı kapsamında meslek sertifikasına hak kazanan hükümlü ve tutuklu sayısı geçen sene 24 bin, 2023'te 22 bin, 2022'de de 22 bin; burada da bir artış yok. O yüzden soruyoruz, gerçekten cezaevinde cezasını çeken vatandaşlarımızı topluma kazandırmak istiyor musunuz? Eğer istiyorsanız o zaman neden hedefleri yukarı doğru revize etmeyip devamlı bu hedefler aşağıya doğru gidiyor?

Devam edelim, sınav ve eğitim imkânlarına erişen çocuk hükümlü ve tutuklu sayısı 2022'de 5.600, 2023'te gerçekleşme 5 bin, 2024 hedefi 4 bin. Bakın, tekrar söylüyorum, sınav ve eğitim imkânlarına erişen çocuk hükümlü ve tutuklu sayısında 2024'te, 2023'ten bin kişi, bin çocuk daha az bir hedef koymuşsunuz.

Devam edelim, eğitim imkânlarına erişen yetişkin hükümlü tutuklu sayısı 2023'te planlanan 110 bin, gerçekleşme 150 bin, 2024'te ise 120 bin; yeniden bir azalma var. O zaman ben sizden... Zaten bütçe teklifinizde buna çok fazla değinmediniz, benden önceki değerli konuşmacılar da değinmedi ama cezaevindeki tutukluların yeniden hayata döndürülmesi konusunda neden bu kadar az bir bütçe ayırdığımızı merak ediyorum.

Bunun dışında, Bakanlığınızın tekrardan 2024 yılı bütçe teklifine baktığımız zaman Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde yürütülen faaliyetler kapsamında ayrıntılı hiçbir bilgi ya da veriye yer verilmemiş. Bunun sebebinin de insan merak ediyor. Bizler Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bir üyesiyiz.

Bana ayrılan kısıtlı zamanda bir öğretim üyesi olarak, 3 tane vakıf üniversitesinde öğretim üyeliği yapmış birisi olarak benden önce çok değerli Hocamız Serap Hanım'ın dediklerine birkaç şey eklemek istiyorum desteklemek amaçlı. Bugün hukuk fakülteleri neredeyse açlık sınırının altında niteliksiz avukat yetiştiren fakülteler hâline gelmiş durumda. Bir an önce bence hukuk fakültelerinin müfredatını revize etmek lazım, fakültedeki öğrenci sayısını azaltıp ödeneğini çoğaltmak lazım.

Bir başka nokta da bir hukukçu olmadığımı baştan söyleyerek hem Can Atalay -yani aramızda görmek istediğimiz Milletvekilimiz Can Atalay'la ilgili- hem de kayyum atamasıyla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Benim mantığım bana şunu söylüyor: Yüksek Seçim Kurulumuz var, Yüksek Seçim Kurulu Danıştay ve Yargıtay üyelerinden yani hukukçulardan seçiliyor. Şimdi, hukukçulardan seçilen Yüksek Seçim Kurulu, bir kişinin seçilme hakkıyla ilgili hukuki bir işlem yapıyor ve ondan sonra o kişiye seçilme hakkı veriyor; ve o kişi de sizin gibi, benim gibi, buradaki milletvekilleri gibi seçime giriyor. Yüksek Seçim Kurulunun seçilme hakkı verdiği birisinin yani Danıştay ve Yargıtay üyelerinden çıkan Yüksek Seçim Kurulunun seçilme hakkı verdiği birisinin daha sonrasında, seçim olduktan sonra ve halkın hür iradesiyle milletvekili seçildikten sonra neden o seçilme hakkının yerine getirilmediğini ben bir hukukçu değil ama bir milletvekili ya da bir vatandaş olarak merak ediyorum; aynı şey kayyum uygulamaları için de geçerli.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Özlale, bir dakika ekliyorum.

Buyurun lütfen.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Şimdi, önümüzde yerel seçimler var, belediye başkanlarının, belediye meclis üyelerinin seçilme hakkı konusunda Yüksek Seçim Kurulu detaylı bir inceleme yapıyor ve bu adayların seçilmesi konusunda herhangi bir hukuki engel olmadığını söylüyor. Fakat bizler, en başta güneydoğudaki illerimiz olmak üzere, Doğu Anadolu'daki illerimiz olmak üzere Yüksek Seçim Kurulunun seçilme hakkı tanıdığı ve seçilen belediye başkanlarının hepsinin seçilme hakkını elinden alıyoruz. Yani öyle bir şey diyorsunuz ki: “Ben sana seçime girme demiyorum, seçimi kazan da demiyorum. Ben sana burayı yönettirmeyeceğim.” Ve daha sonra başka bir şey daha var: Belediye meclis üyeleri de halkın hür iradesiyle seçiliyor. Hadi diyelim ki belediye başkanını öyle ya da böyle yerinden ettiniz ama ondan sonra orada hür iradesiyle seçilmiş belediye meclis üyeleri var. Onlardan birisini de belediye başkanı olarak seçmiyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hocam, teşekkür ediyoruz.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Bitiriyorum.

Yani ben hukukçu değilim, sıradan bir vatandaş olarak soruyorum: Yüksek Seçim Kurulunun seçilme hakkı verdiği bir kişinin, sizler neden sistematik olarak o hakkını elinden alıyorsunuz, hakikaten merak ediyorum diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi Komisyon üyesi olmayan milletvekillerine geçiyoruz.

Değerli milletvekilleri, süreniz beş dakikadır, yetmemesi hâlinde ilave bir dakika vereceğim, sonrasında devam etmeyeceğiz, bir sonraki milletvekiliyle devam edeceğim. Lütfen konuşmanızı ona göre planlayın, mikrofon kapandıktan sonra uzatmayalım çünkü çok fazla talep var, çok fazla.

Evet, ilk olarak Sayın Yeneroğlu, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

MUSTAFA YENEROĞLU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Saygıdeğer Başkan, Sayın Adalet Bakanı, kıymetli hazırım; öncelikle hepimizi saygıyla selamlıyor, Adalet Bakanlığı 2024 bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Sayın Bakan, sabah sizi dinledim. Bugün Türkiye'yi hiç tanımayan birisi sizin konuşmanızı dinlemiş olsaydı ülkemizin gerçekten bir hukuk devleti ve nitelikli bir demokrasisi olduğunu varsayabilirdi. Ancak vatandaşlarımızın çok büyük bir bölümüne sorduğumuz takdirde yargıya güvenin neredeyse hiç olmadığını görüyoruz. OECD ülkeleri arasında 38'den 36'ncı sıradayız, Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde 140 ülkeden 117'nci sıradayız, yürütmenin hukuka bağlılığında 135'inci sıradayız. Peki, sokakta da herkesin teyit edeceği bu tablo sizin gerçek karneniz değil de nedir?

Bugün ülkede Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları uygulanmıyor. Anayasal devletin gereği olarak Anayasa Mahkemesi kararları bağlayıcı mıdır, değil midir? Siz bu sorunun cevabını dahi veremediniz. İşkence ve kötü muamele kararları etkin şekilde ülkemizde soruşturulmuyor, sadece son birkaç ay içerisinde Anayasa Mahkemesinin kötü muamele yasağının ihlaliyle ilgili verdiği 3 ayrı karar var.

Sayın Bakan, biz her gün, istisnasız her gün, hakkı yenmiş, adaletten beklentisini yitirmiş, Allah'a dua etmekten başka elinde hiçbir şey kalmamış onlarca mazlumu dinliyoruz. Sözlerimi lütfen, o insanların haykırışının, isyanının bir yansıması olarak değerlendirin çünkü siz Adalet Bakanısınız. İflas etmiş yargıyı sadece kâğıt üzerinde kalacak vaatlerle, yeni anayasa söylemleriyle tarafsız ve bağımsız hâle getiremezsiniz, bu yaklaşımlarla adaleti tesis edemezsiniz.

Bugün ülke mafya-siyaset-yargı üçgeninde çalkalanıyor. Mafyayı tahliye ettiren... Ankara'da milletin gözü önünde gerçekleştirilen siyasi cinayetin üzerine maalesef gidilemedi ve gidilemiyor.

Sayın Bakan, şimdi okuyacağım sözler bana ait değil, İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcısına ait: "Kimi yargı mensupları devletten alacağı varmış gibi her türlü kirli işi yapmayı kendinde hak görmeye başladı. Uyuşturucu gibi kötü bir melaneti hoş gören, örgüt elebaşlarını bile bile yargılama dahi yapmadan salıveren, kimyasal zehirlerin toplumu çürütmesine katkı sunan, çalışma arkadaşlarımız üzerinde korku imparatorluğu oluşturup mobbinge maruz bırakan, tavassutta bulunan, yargılamayı etkilemeye teşebbüs eden örgütlü ya da örgütsüz bu yapılar..." Sayın Bakan, elinizi vicdanınıza koyun, bu olaylar gerçek bir hukuk devletinde yaşanmış olsaydı gerçekten ne olurdu? Yer yerinden oynardı değil mi? Haftalar geçmiş -yanlıssam düzeltin lütfen-birkaç basit sözle olayı geçiştirmekten, müfettiş atamaktan yani işi soğutmaktan ve olayın unutulmasını dilemekten başka bir şey yapıldı mı? Başsavcısının dilekçesi olmasa bunlardan haberiniz yok muydu? Samimi olalım, burada hepimiz bundan çok çok daha fazlasını duyuyoruz.

Sayın Bakan, yukarıda Allah var, iyi niyetli olabilirsiniz, olup bitenden rahatsız olabilirsiniz, bunu sorgulamıyorum ama oturduğunuz koltuk iş yapma koltuğudur, makamınız icraat makamıdır; makamınız durumu idare etmek, günü kurtarmak, ülkede yaşanan hukuksuzlukların üstünü örtmek için değil, her bir vatandaşımızın adalet talebini yerine getirmek, memlekette adaletin gereği gibi işlenmesini temin etmek için vardır. Nasıl bir sorumluluğun altında olduğunuzun bilincinde olmalısınız. Adaletin

siyasetin emrine amade olduğu, yargının hiç olmadığı kadar iktidarın gölgesi altında kaldığı böyle bir dönemde “Adalet Bakanı” sıfatıyla görev yapmaya çalışmanın ne demek olduğunu ve içine düştüğünüz durumu gayet iyi anlıyoruz fakat lütfen, kusura bakmayın, siz Adalet Bakanısınız; kötülüğün, hukuksuzluğun artık arşa dayandığı bu ülkede bir tercih yapmak zorundasınız, makamınızın hakkını mı vereceksiniz yoksa iki cihanda da yakanızı bırakmayacak bu kötülükler karşısında “Ne yapalım, elden bir şey gelmiyor.” deyip bu kötülüklere, bu felaketlere ortak mı olacaksınız?

Diğer bir konu, millî yargı söylemi. Yürütme olarak millî yargıdan kastınız nedir Sayın Bakan? “Millî yargı” sözü yargının siyasi egemene bağlı olması ve Anayasa 90’ın reddi değilse nedir? Bu kavramsallaştırmanın hiç hatırlamak bile istemeyeceğimiz ilgili ülkeleri felakete götüren örnekleri var. Bugün beğenmedikleri kararları veren mahkemeleri gayrimillî ilan edenler, hâkimleri, savcılarını bu iddiayla fişleyenler, unutmayın ki yarın sizin de hakkınızı gözetmeyecekler ve günü geldiğinde sizleri de gayrimillî ilan edecekler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA YENEROĞLU (İstanbul) – Bugün, Anayasa Mahkemesi Başkanına “Kandil’e git.” diyenlerin daha dün Sayın Cumhurbaşkanına “Kandil beslemesi” dediğini lütfen unutmayın.

Söylenecek pek çok şey var elbette ama süre sebebiyle burada bitiriyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sen de Pensilvanya’ya git!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, Sayın Haydar Altıntaş...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sen de Pensilvanya’ya git!

MUSTAFA YENEROĞLU (İstanbul) – Anlayamadım.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sen de Pensilvanya’ya gidersen diyorum.

MUSTAFA YENEROĞLU (İstanbul) – Allah’tan korkun!

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sana tavsiyem o.

MUSTAFA YENEROĞLU (İstanbul) – Bana “Pensilvanya” sözü söyleme cüretine sahip değilsiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

HAYDAR ALTINTAŞ (İzmir) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sana tavsiyem o.

Genel Başkanımıza laf söylemeyeceksin.

MUSTAFA YENEROĞLU (İstanbul) – Bir dakika ya, terör örgütü üyesi muhabbeti yapıyor, böyle terbiyesizlik olabilir mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yeneroğlu, söz verdim, böyle atışmayın.

MUSTAFA YENEROĞLU (İstanbul) – Ama Sayın Başkan, bakın, sonuçta...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Genel Başkanımıza laf söylemeyeceksin. Genel Başkanımıza laf söylemeyeceksin, biz de seni tanıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Peki, buyurun...

MUSTAFA YENEROĞLU (İstanbul) – Genel Başkanınız Sayın Cumhurbaşkanına “Kandil beslemesi” diyorsa orada cevap vermesi gerekenler...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Onlar FETÖ iddiaları, sen kendine bak!

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Pensilvanya ağzıyla konuşma!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yeneroğlu, konuşmanız bitti.

Sayın Ersoy...

MUSTAFA YENEROĞLU (İstanbul) – Bakın, Pensilvanya'nın yerini siz şu AK PARTİ'li arkadaşlara sorun. Hayatım boyunca...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Pensilvanya ağzıyla konuşmasın, senin ne olduğunu biliyoruz.

MUSTAFA YENEROĞLU (İstanbul) – Haddini bil, terbiyesizlik yapma.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yeneroğlu...

MUSTAFA YENEROĞLU (İstanbul) – FETÖ iktidarlarının tamamını... Onlar neyse siz de osunuz. Bu ülkenin başına paralel yapı olarak çöken insanlarsınız. FETÖ nasıl bir belaysa siz de o şekilde bir belasınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yeneroğlu, Sayın Yeneroğlu...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Terbiyesizlik yapma!

MUSTAFA YENEROĞLU (İstanbul) – Terbiyesizliği sen yapma, haddini bil, burada kimseyi tehdit edemezsin!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Terbiyesizlik yapma!

MUSTAFA YENEROĞLU (İstanbul) – Burada kimseyi tehdit edemezsin.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Genel Başkanımızın adını, soyadını ağzına alamazsın.

MUSTAFA YENEROĞLU (İstanbul) – Ben Genel Başkanımızın adını soyadını hiçbir zaman ağzıma almadım.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sen haddini bileceksin.

MUSTAFA YENEROĞLU (İstanbul) – Ben haddimi biliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Görüşmelere beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati:17.05

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 17.15****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, 23’üncü Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Lütfen, sükûneti tesis edelim.

Bürokrat arkadaşlarımız yerlerine geçsinler.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, uğultu var salonumuzda. Uğultu bitince söz vermeye devam edeceğim. Bu iş bize bağlı biraz, ne kadar uzatırsak o kadar geç gideriz.

Şimdi, Sayın Haydar Altıntaş, Demokrat Parti...

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

HAYDAR ALTINTAŞ (İzmir) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, basının değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dilimize yerleşmiş bir umumi kabul vardır: “Devletin dini adalettir.” derler. Adaletin temeli de hukuktur, hukukun temeliyse ahlaktır; ahlak yoksa hukuk yoktur. Hukuk, herkesin uymak zorunda olduğu hiyerarşik bir yapıdır. Bu hiyerarşik yapıyı bozarsanız “devlet” dediğiniz kurum kendiliğinden yavaş yavaş çöker.

Anayasa’yı paspas yaptınız. İcranın, hukukun işlerine karışması adalet dengesini kökten bozmuştur; Türkiye, hukuk devleti özelliğini kaybetmiştir. Anayasa’mızı değiştirerek yeniden yapılandırdığınız Hâkimler ve Savcılar Kurulu gibi bir kurum icat ederek hukukun siyasallaşması yoluyla adalet bozulmuştur. Hukuksuzlukların artması, yargı bağımsızlığının zedelenmesi, hak ihlallerinin yaygınlaşması, toplumsal huzurun bozulması gibi sorunlar hukukun siyasallaşmasının Türkiye’de yarattığı zararlardan sadece bir kısmıdır. Hukuk güvenliğinin ve adaletin tesisi, toplumsal huzurun sağlanması için hukukun siyasallaşmasının önüne geçilmesi gerekmektedir. Oysa, bütün arkadaşların üzerinde durdukları gibi, Yargıtay 3. Ceza Dairesi kararının ardından yüksek mahkemelerin her birinde Cumhuriyet İttifakı mensubu farklı siyasi partilerin etkili olduğu, dahası da bu mahkemeler üzerinde kontrol sahibi oldukları konuşulur hâle gelmiştir. Bu tartışmalar oldukça yanlıştır. Siyasetin hukuktan elini çekmesi gerekmektedir.

Değerli arkadaşlar, yüksek yargı mahkemeleri ve yargıçlar arasındaki tutum “Şüyyu vukuundan beterdir.” sözünü bile artık geride bırakmıştır. Yargıçlar birbirleri hakkında suç duyurusunda bulunuyor, kararlara uymuyor, saygı duymuyor ve “Anayasa Mahkemesini kapatalım.” diye yüksek sesle siyaset tarafından konuşuluyor. Sonra çare olarak yeni bir anayasadan söz ediyorsunuz; bu da ayan beyan kuvvetler ayrılığı ilkesini istemediğinizin temel göstergelerinden biridir.

Bakanlığımızca yüksek mahkemelerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı için yeterli tedbir alınması, siyasi etkilere müsaade edilmemesi gerekmektedir. İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından HSK'ye gönderilen, şüpheli bazı adli işlemlerin anlatıldığı mektup, adalet sistemimizdeki çürümenin göstergelerinden sadece bir tanesidir. Mektupta, örgüt elebaşlarının -yani suç işleyeceklerini bile bile- yargılama bile yapılmadan salıverildiği söylenilmektedir. Savcı, çalışma arkadaşları üzerinde korku imparatorluğu oluşturup, mobbinge maruz bırakıldıklarından söz edilmektedir. Yargılamayı etkilemeye teşebbüs eden örgütlü ya da örgütsüz yapılardan bahsedilmektedir. İddialar hakkında HSK hangi işlemleri yapmıştır? Söz konusu iddialara adı karışan hâkim ve savcılarla alakalı bir soruşturma başlatılmış mıdır? Adliye içerisinde rüşvet, aracılık ve usulsüzlük gibi faaliyetlere bulaşan kişi ve gruplar tespit edilmiş midir? Bu mektup yazılmadan önce Bakanlığımızın söz konusu iddialardan haberi var mıdır? Yanıtımız “Evet.” ise söz konusu iddialarla ilgili herhangi bir inceleme veya soruşturma başlatılmış mıdır? Bu soruların yanıtlarını sizden bekliyoruz Sayın Bakan.

Adalet, hiyerarşik bir yapıdır; bu yapının neresinde olursa olsun başlayan bir çürüme -başta söylediğim gibi- adaletle birlikte devletimizi de çürütür ve çökertir. Adalet mülkün temeli olmaktan çıkarılıp da siyasi iktidarın temeli olmaya yön tutarsa gerçekten o zaman mülk yıkılmakla karşı karşıya kalır. Gözlerimizin önünde ayan beyan yaşanan da şu anda tam budur. Bizler vatandaş olarak korkusuzca yaşama hakkımızı su gibi, hava gibi ciğerlerimize çeke çeke yaşamak istiyoruz. Hak ve hukukumuzun adalet tarafından güvence altına alındığını bilerek de “Türkiye’de hâkimler var.” demek istiyoruz.

Sayın Bakan, ayrıca bir konuya daha dikkatinizi çekmek istiyorum. Ek bütçe esnasında Özel Tüketim Vergisi Kanunu’nun 12’nci maddesinde yapılan değişikliklerle Cumhurbaşkanımıza bazı mallar üzerindeki maktu vergi tutarlarının en yüksek maktu vergi oranının 5 katına kadar arttırılabilmesi yetkisi verilmiştir. Bu mallar arasında akaryakıt ürünleri, doğal gaz, LPG ve bazı çözücü yağlar yer alıyor. Cumhurbaşkanı Yİ-ÜFE’nin sıfır olduğu bir durumda dahi akaryakıt üzerindeki ÖTV tutarını bir yıl içerisinde en az yüzde 2.000 oranında arttırabilme imkânı elde etmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir dakika daha veriyorum, toparlayın lütfen.

HAYDAR ALTINTAŞ (İzmir) – ÖTV’si bu şekilde arttırılmış olan mal üzerinden ayrıca yüzde 20 de KDV alınmaktadır. Bu artış mülkiyet hakkını ölçsüz şekilde sınırlandıran bir artıştır; yürütmeye ve yasamaya dahi verilmeyen böyle bir hak Cumhurbaşkanımıza verilmiştir. Buna dikkatinizi çekmek istiyorum.

Ayrıca, torba kanun uygulamalarına devam edildikçe Adalet Bakanı olarak mülkiyet hakkını sınırlandıran bu tür düzenlemelere bakışımız nedir, merak ediyorum.

Hepinize çok teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi Türkiye İşçi Partisinden Sayın Sera Kadıgil.

Hazırsanız mikrofonunuzu açıyorum.

Buyurun lütfen.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar; hepiniz hoş geldiniz.

Başka bir konuşma vardı aklımda ama bugün Bakana konuşmama kararı aldım çünkü sunumunuzu gördükten sonra 80 sayfa içerisinde bu ülkenin şimdiye kadar yaşadığı en büyük yargı darbesiyle ilgili tek bir cümle etmediğinize göre bu kavgada da bir hükmünüz olmadığını düşünüyorum. Meclis Başkan

Vekili Sırrı Süreyya geçen hafta şöyle dedi: “Davacının ahmağı derdini mübâşire anlatırmış.” O yüzden benim burada size dert anlatmam sanıyorum bu kapsamda olacak ve ben bu konunun asli muhatabının MHP olduğunu düşünüyorum. Sabah yaptığı konuşmada da Sayın Feti Yıldız zaten bunun işaretini verdi. O nedenle de ben kendisine ama kendisi burada olmadığı için MHP sıralarına hitap ederek konuşacağım, lütfen bu kulakla dinlerseniz sevinirim.

Bakın, sevgili arkadaşlar, Yargıtay sözde ceza dairesinin Can Atalay’la ilgili verdiği AYM kararını tanımama kararı Anayasa’nın mevcut bir maddesini üstüne cübbe giymiş 5 insan tarafından lağvetme durumudur ve şu an Can Atalay ne tutukludur -bunun altını ısrarla çiziyorum- ne hükümlüdür. Şu an Can Atalay saray rejimi tarafından esir tutulan bir milletvekili pozisyonundadır.

Anayasa’ya baktığımızda bir 83’üncü madde tartışması yapıyoruz, hepimizin malumu “Bir milletvekili, Meclis kararı olmaksızın tutulamaz, yargılanamaz, sorguya çekilemez.” Aynısının devamında 14’üncü maddeye atıfta bulunuyor ve diyor ki “Anayasal hakkın devletin bütünlüğünü bozması istediği için kullanılması bir gerçekçe olamaz.” Yani Anayasa 14’ü, 83’ün bir istisnası olarak düzenliyor, evet, düzenliyor.

Sayın Yıldız, sabah yaptığı konuşmasında bu maddeye ilişkin -14’üncü maddede dönüyor çünkü bütün tartışma- şöyle bir şey söyledi: “AYM iki hafta önce verdiği kararıyla madde 14’ü işlevsiz hâle getirmiştir.” Yani sanki AYM, hayatında ilk defa Can Atalay’la ilgili madde 14’e dair bir karar vermiş gibi konuşuyor. Yani kendi ifadesiyle “kırk yıllık bir ceza avukatı olarak” AYM’nin diğer tutarlı içtihatlarından bilgisi mi yok yoksa daha vahimi, bilgisi olmasına rağmen bunu kamuoyundan saklamayı mı seçiyor? Çünkü buyurun, önümde bunlar; Gergerlioğlu kararı önümde, Leyla Güven kararı önümde, Mustafa Balbay kararı önümde, Engin Alan kararı önümde, önümde yani. Sayın Feti Yıldız’ın ya da çeşitli Bakanlık temsilcilerinin iddia ettiği gibi ilk defa Can Atalay kararında madde 14’e değinilmiyor, bilakis, AYM diyor ki “Ya, ben bu maddeyi uygulayamıyorum. Ey Meclis, defalarca söylüyorum, 14’üncü maddede bir açık var, gelin burada bir düzenleme yapalım.” AYM’nin dediği şey bu. Bunun üzerinden AYM şu an terörize ediliyor.

Peki, Yargıtaya dönelim, MHP’nin ısrarla, özellikle savunduğu Yargıtaya dönelim. Yargıtay ne yapıyor sevgili arkadaşlar? Yargıtay hukuk tarihimizde eşi benzeri görülmemiş bir darbe yapıyor. Bakın, bunun adı “darbe”. Yargıtay üzerinde “Türk milleti adına” yazan bir kararda “Ben Anayasa’nın 153’üncü maddesini uygulamayacağım.” diyor, açık açık bunu diyor bize Yargıtay. Aynı şekilde ne yapıyor? Bakın, burada, elimde, Anayasa’nın 175’inci maddesi var, kimse bahsetmiyor, Anayasa’nın nasıl değiştirileceğini anlatıyor bu madde. Yargıtay 3. Ceza Dairesinde oturan 5 hâkimden 1’i sanıyorum, Meclisin nitelikli çoğunluğuna tekabül ediyor ki AKP’nin yapamadığı, MHP’nin yapamadığı, iktidarın yapamadığı Anayasa değişikliğini Yargıtayın 3. Dairesi kendi kendine yapabilirim sanıyor.

Bir maddesi daha var, o yüzden buna “darbe” diyoruz arkadaşlar biz. Bu, böyle siyaseten söylenmiş bir şey değildir, bir ülkenin Anayasası’na uymamayı, bir maddesini fiilen ilga etmeyi “bir cenah” diyeceğim kendinde hak görüyorsa, bu cenaha “darbeci” denir, “yüksek yargı” falan denilemez bu saatten sonra. Ve devam edeceğim, Sayın Yıldız yine şöyle söylüyor: “Mahkeme yasama organının yerine geçemez, norm ihdas edemez. Hukuk kuralları uygulayıcı elinde değişmemelidir. ‘Hâkim ne diyorsa kanun o.’ mu diyeceğiz?” Ne kadar isabetli tespitler bunlar. Madde 153’e gelin bakalım, “AYM kararları yasama, yürütme, yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar.” diyor. Tek doğru yanı buydu Sayın Yıldız’ın yaptığı konuşmada. Bir hâkimin eliyle bir Anayasa maddesinden nasıl feragat edilebiliyor? Gerçekten bunu artık aklın alması mümkün değil. Sevgili arkadaşlar, Meclisin nitelikli çoğunluğu olmadan, demokratik bir tartışma zemini, toplumsal bir mutabakat olmadan “Ben Anayasa’nın şu maddesini beğenmiyorum, bu yüzden de tanımıyorum.” demek, geçiniz öyle yargısal

aktivizmi falan, alenen darbedir, darbeciliktir. Ve burada açık açık soruyorum, hem MHP temsilcilerine hem AKP temsilcilerine soruyorum: Ya, AYM on yıldır 10 farklı kararında diyor ki “Bu madde 14’te boşluk var, düzeltme yap.” İşinize gelen bütün kanunları “el kaldır, eli indir”le geçiriyorsunuz. Neden burada bir düzeltme yapmıyorsunuz? Sadece ben bile demiyorum ha, Hakan Fidan kendi şerhinde “Tabii, burada bir düzenleme yapılması gerekebilir.” diyor. Sizsiniz bu düzenlemeyi yapmayan, ben değilim. Şimdi, burada bir açık varmış ve Can Atalay’ın tutsaklığı meşruymuş gibi hiç kimse konuşamaz konuşursa hukuka uygun hareket etmiş olmaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kadıgil, bir dakika ilave süre veriyorum.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Devam edeceğim Sayın Başkan.

Devam edelim, “AYM’nin bu kararı doğrudur dersek tüm terör şüphelilerine Meclisin yolu açılır.” demişsiniz, Ya, bu kadar büyük bir tehlike tespit ediyorsunuz ama on yıldır bir adım atıp herhangi bir düzenleme yapmıyorsunuz.

Arkadaşlar, “TBMM, millet egemenliğinin somutlaştığı yerin adıdır. Hâlen tutuklu bulunan milletvekilleri sadece kendi partilerinin değil, üyesi buldukları TBMM’nin de haysiyetinin konusudur. Yürürlükteki hükümler tutuklu milletvekillerinin salıverilmesine engel değildir. Anayasa’nın 14 ve 83’üncü maddelerini mâni bir hâl olarak çıkartmak zorlama ve yanlı bir yorum olacaktır.” Bu cümleler bana ait değil, bu cümleler Sayın Devlet Bahçeli’ye ait. Yani tutuklu milletvekili MHP’den olunca Anayasa 83 ve 14’ü tanıyıp, olmayınca tanımama hâli o az önce bahsettiğiniz namusumuz ve şerefimiz üzerine ettiğimiz hukuka bağlılık yemininin yanına bile yaklaşamaz. Bu sebeple buradan bir kere daha kapatırken...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kadıgil.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Otuz saniye daha rica ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kadıgil, aynı kuralı uygulayacağım herkese.

Hakan Fidan değil, İrfan Fidan.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Ay, hep karıştırıyorum onları ya!

(Gülüşmeler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İrfan Fidan.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Otuz saniye daha rica ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Ekrana konuş sen.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kadıgil, bakın, şimdi, arkadaşlarımızın hepsi nihayetinde tepki gösteriyor; Sayın Yeneroğlu’na da yapmadım, diğer arkadaşlarımıza da yapmadım. Mesele süre değil, mesele kurallar.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Anlıyorum, tamam.

3 soru daha soracağım, sizi de zor durumda bırakmayacağım, çok kısa ...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kusura bakmayın, ya, hayır, herkese aynısını yaptığım için aynı uygulamayı yapıyorum değerli arkadaşlar.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Sevgili arkadaşlar, bir dakika daha rica ediyorum, vallahi susacağım, söz veriyorum, bir dakika daha...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Canım, kesilince susuluyor zaten.

CAVİT ARI (Antalya) – Sen konuş, ekrana konuş.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Şunu soracağım size, gerçekten sormak zorundayım: Yatıp kalkıp Anayasa Mahkemesine kızılıyorsunuz, madem beğenmiyorsunuz, bu Anayasa Mahkemesinin üyelerinin tamamını AKP atadı. Yatıp kalkıp Anayasa'nın yetersizliğinden bahsediyorsunuz...

RESUL KURT (Adıyaman) – Korsan bildiri oldu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sakin...

Sayın Kadıgil, teşekkür ediyorum.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – ...bu Anayasa'nın 133 maddesini AKP değiştirdi. O hâlde "Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu, bu ne ortaklık? diye sormak zorundayım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kadıgil, teşekkür ediyorum.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ahmet Şık...

Sayın Ahmet Şık? Yok.

CAVİT ARI (Antalya) – Burada, burada.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Mahmut Tanal...

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Araya bir konuşmacı alın Sayın Muş, yerleşelim, sonra...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hemen yerleşin.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Yeri ayarlayacağım, Mahmut Tanal'a söz verin, yeri ayarlayacağım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tanal, buyurun lütfen.

Beş dakika süreniz var, buyurun.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli Bakanım, Değerli Yüksek Mahkeme Başkanları, üyeleri, temsilcileri ve değerli bürokratlar, değerli milletvekili arkadaşlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyorum.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyesiyim Değerli Bakanım. Sincan, Diyarbakır, Mardin Cezaevlerine gittik, yapılan gözlemlerimizde İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu olarak şu gerçeği gördük: Toplumda infial yaratacak olan suçlar hariç olmak üzere, af, bu toplumda artık bir ihtiyaç hâline gelmiştir, bir zarurettir. Bunu derken toplumda infial yaratacak olan suçlar hariç olmak üzere... Siyasi iktidarın cumhuriyetin 100'üncü yılında af konusunda bir adım atmasını bekliyor içerideki tutuklu ve mahkûmlar. Devletlerde bir teamül sürekli oluşmuştur; devletlerin kuruluşlarının 25, 50, 75 ve 100'üncü yıllarında toplumsal barışı sağlamak adına genellikle af çıkarırlar. Böyle bir çalışma üzerinde siyasi iktidar çalışmalı, topluma olumlu veya olumsuz yönde açıklamalar yapmalı.

Değerli Bakanım, elimde Türk hukukunda afa ilgili yeni çıkan bir kitap var. Özür diliyorum, bilmiyorum, dinleyebiliyor musunuz değerli Bakanım?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Dinliyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Afa ilgili yeni çıkan bir kitap var yani Türkiye'de, bugüne kadar, cumhuriyetin kuruluşundan bugüne kadar... 1921 yılında, cumhuriyet kurulmadan, o dönemde dahi aflar getirilmiş durumda. Bakıyoruz Fransa'ya; Fransa'da yedi yılda bir devlet başkanlığı seçimi yapılır, her devlet başkanı seçiminde bir af getirilir. Şimdi, Türkiye'de bakılıyorsunuz mali aflarla ilgili... Hep

af şeyde yapılır yani genellikle cezaeviyle ilgili ama mali aflar Türkiye’de o kadar çok çıkarıldı ki. Mesela, biraz önce MHP’yle ilgili hep Anayasa 14, 14, 14 konuşuldu. Anayasa’nın 14’üncü maddesine, aflarla ilgili Anayasa’nın 87’nci maddesindeki atıfla, 14’üncü maddeye atıf yapılıyor, afla ilgili. MHP’nin, DSP’nin ve ANAP’ın o dönemdeki, 2001 yılındaki koalisyonuyla birlikte affın kapsamına alınmış durumda. Yani “terör” diye sabahtan akşama kadar kalkıp otururlar ya, “terör, terör” derler ya, Anayasa’mızda af kapsamına alınmayan tek bir husus var, Anayasa’nın 169’uncu maddesi uyarınca orman suçlarıyla ilgili alınmaz. Anayasa Mahkemesine yükleniyorlar, gerçeklerle bir yüzleşelim biz. Eğer 1950 yılında, altmış yıl öncesinde Anayasa Mahkemesi Türkiye’de olmuş olsaydı, o dönem başbakanlar asılmazdı. İçimizde anayasa hukuku profesörleri var, eğer Anayasa Mahkemesi 1924 Anayasası’nda olmuş olsaydı, o dönem Demokrat Partinin Genel Başkanları, Başbakanları, Bakanları, o dönemdeki 2 Bakan asılmazdı. Olmamasının nedeni işte bize o tahribatı yarattı. Anayasa Mahkemesi yürütme organı önündeki aslında bir denge fren balatasıdır ve hukuka aykırılıkları, freni patlamış giden bir kamyonu durdurma vazifesini görüyor yani sabahtan akşama kadar temel hak ve özgürlüklerin güvencesidir Anayasa Mahkemesi.

Peki, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine söz söylemeyeceksiniz, “yerli ve millî” diyeceksiniz... Yani bu Anayasa Mahkemesinin sizden yerli ve millî olmayan ne farkı var? Yani bu kadarına artık pes diyelim arkadaşlar, siyaset yapacaksınız diye Türkiye’nin bu kadar güzide kurumunu altüst etmeye hakkınız yok.

Bakın, af diyoruz. Evet, af bir arınmanın da gereğidir. Yani bakıyorsunuz, bu af da kitap da şunu yazıyor, affın gerekçeleri yazıyor. 21’de yazılmış, 22’de, 24’te, 36’da, 37’de, geliyoruz 80’e, tüm gerekçelerine bakıyoruz, hepsinin gerekçesi aslında diyor ki: Adli hata. Hiçbir kurum sıfır hatayla çalışmıyor değerli Bakanım, kurumların hataları gerçekten var, arkadaşlarımız anlattılar. Yani hukuk devletinden, insan haklarından, yapılan adli hatalardan... Netice itibarıyla çalışan insanlar hata da yapabilir, önemli olan, bilinçli yapmaması, önemli olan, kasıtlı yapmaması. Biz, buna baktığımız zaman toplumda infial yaratmayacak olan suçlarla ilgili... Artık cezaevlerine sığılmıyor. Sincan işte, burada, yanı başımızda. Sincan’a gittik, Sayın Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdür Yardımcısı da aramızdaydı. Orada insanlar yerde yatıyor, yerde yatıyor gerçekten. Netice itibarıyla bunu hepimiz, sizler de biliyorsunuz yani bu bilinmeyen bir gerçek değil. Eğer bir suç bu kadar... Evet, 2016’da bir İnfaz Yasası getirdiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tanal, mikrofon kesildi.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir dakika veriyorum.

Buyurun.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – 2016’da İnfaz Yasası’nda bir düzenleme getirdiniz, o dönem 40 bine yakın insan tahliye edildi; aslında bu da bir kısmı aftır. Kısmı af değil diyemeyiz biz buna da ama gerçekten burada infial yaratmayacak olan suçlarla ilgili... Cezaevleri tıklım tıklım doldu, bunu bir boşaltmak lazım. Cumhuriyetin 100’üncü yılındayız. Bakın, yirmi iki yıldır iktidardasınız yani bugüne kadar bu afları hep sol iktidarlar çıkardı. “Sosyal demokratız.” diyorsunuz, bu size de nasip olsun, yazık günah değil mi? Zaten affın anlamı unutmadır, insanlar artık unutmuş yani kamu yararı açısından, toplumsal yarar açısından ve kurumların sıfır tolerans açısından hareket etmediklerini biz biliyoruz. Yani o dönemde 4.500’e yakın yargıç ve savcının terör örgütünden dolayı mahkûm edildiği bir ülkede yaşıyoruz biz. Bunları telafi etmenin yolu aftır.

Ben teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Şık, buyurun.

AHMET ŞIK (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkan.

Normalde bu toplantıda Bakan Bey’e atıfla konuşmamız gerekiyor ama çoğulculuğa değil de çoğunlukçuluğa dayalı bir Mecliste sizlere ne anlatsak bir faydası yok. Çıkardığınız her yasa, her düzenleme, yaptığımız her bütçe sadece ve sadece belli bir azınlığın menfaatleri için. Ne desek sadece bildiğinizi okuyorsunuz, hâliyle memleketin ve yurttaşların da canına okuyorsunuz.

Yargıdaki yozlaşma, rüşvetle yolsuzluk ağını yöneten cübbeli çeteler, bizzat başsavcıların, hâkim ve savcıların kaleme aldığı şikâyet mektuplarıyla ortaya dökülüyor. Yargının en üst organının kararını tanımayan militan yargı mensupları, meslektaşlarını yargı aktivizmiyle suçlayarak had bildirmeye çalışıyor. Aslında olan şu: Yargı içiymiş gibi görünen ama Adalet Bakanını fazlasıyla aşan ve tüm yurttaşların hukuk güvencesini ortadan kaldıran bir sorun var. “Yargı krizi” denilen bu sorun Bakan Bey’i çok aştığı için bugün sizlere değil, Recep Tayyip Erdoğan’a başkanlık veya genel seçimlerde oy veren yurttaşlara seslenmek istiyorum: Ekonomik kriz, enflasyon, pahalılık, devlet içi çeteleşme, yolsuzluk, hırsızlık, yoksullaşma ve yoksunlaşma derken bu halk için yaşamak soluk alıp vermektense ibaret bir hâle geldi. Memleketin kahir ekseriyetinin derdi geçim, çocuklarına bir iş ya da hayal kuracakları bir gelecek ümidi. Halk bunlarla boğuşurken saray rejimi de kendi içinde bir güç savaşı yürütüyor. Mesela, Recep Tayyip Erdoğan “En çok oyu alan Cumhurbaşkanı olsun.” diyor, böyle bir sistemin dünyada örnekleri yok değil; Honduras, Panama, Paraguay, Malavi ve Zambiya’da en çok oyu alan başkan olabiliyor. Memleketin götürüldüğü yere dair bu işaret ortadayken, kendisine gerek kalmayacak diye korkan küçük ortak da iktidar içi çatlak fark edilmesin diye en iyi bildiği işi yapıyor, gazetecileri tehdit ediyor. Çünkü güya iktidar içerisinde bir güç savaşı ya da iktidar krizi yokmuş. O zaman sormak gerekiyor: Yargıtay kimlerin talimatıyla haddini de aşarak Anayasa Mahkemesine savaş açıyor, Hatay halkının oylarıyla milletvekili seçilen “Can Atalay”ı serbest bırakmam.” diyebiliyor? Böylece siyasetin tetikçisine dönüşmüş yargının ya da genel itibarıyla devlet organlarının -tırnak içinde- doğru kararlar verebilme cesareti olduğu ve olacağı durumlarda dahi artık bu kararların yok hükmünde olacağı cümle âleme duyuruluyor. Yargı mercileri arasındaki bu kriz Türkiye’nin geldiği eşik açısından önemli gerçekten. Allah’ın lütfü hâline dönüştürülen 15 Temmuz kalkışmasının ardından hukukun rafa kaldırıldığı yetmemiş olacak ki anayasal düzenin de hatta bir faşist cuntanın kurduğu bu anayasal düzenin de ortadan kaldırılmış olduğu böylece ilan ediliyor. Geldiğimiz ya da varılmak istenen yeni aşama artık budur. Karşılaştığımız şey cezalandırılma ya da cezanın bozulma yetkisinin yargının elinden alınmış olduğu gerçeğidir, artık klikler arası bir çatışmanın tezahürüdür. Bu yüzden mesele Bakan Bey’i çoktan açıyor.

İktidar bileşenlerinin seçmeni olan tüm yurttaşlara sesleniyorum: Oy verdiğiniz Hükümetin bileşeni olan partiler yaşanan ekonomik sıkıntıları, memleketteki binbir çeşit sorunu bir kenara bıraktı, yeniden paralel bir devlet kurma derdinde. Yurttaşların değil, kendilerinin menfaatlerini gözetenler eliyle kimseye söz hakkı ya da karar yetkisi tanımayan, memleketin bekası yalanıyla güvenlikçi politikaları merkeze alan yeni bir paralel devlet kuruluyor. Erdoğan, yıllardır kurtulmak istediğini iddia ettiği derin devlete kendisine ait kılacak biçimde dönüştürerek can vermiş oluyor. Yargıyı teslim alan yeni bir paralel yapı var ve biz bu senaryoyu biliyoruz. Bu çatışma da tıpkı başkanlık sistemi gibi hepimizin başına iş açacak, yeni bir anayasa yapma planının bir aracı, o kadar. Sorun yeni bir anayasa değil, sorun bu yeni anayasanın neden yapılmak istendiği. Bugün, bu ülkede birileri rahatsız olmasın diye kurumlar yok ediliyor, sonra bu suç olmasın diye yeni anayasa yapılmak isteniyor. Yargıtayı etkileyen

siyasi odaklar Anayasa Mahkemesini dinlemek istemiyor diye yapılmak istenen yeni bir anayasa sorunları çözmeyecek. Demokrasi ve hukuk devleti adına hiçbir şey kalmasın, barbarlık hüküm sürsün isteyenlerin gönlünü hoş etmek için yapılacak. Geleceğimizi ikinci kez güç çatışmalarına ve derin odaklara kaybetme lüksümüz yok. Birileri önce darbe yapıp sonra kılıfına uydurmaya hazırlanıyor; bugün buna ses çıkarmazsanız, yarın söz hakkına sahip olamayacaksınız. Devlet derin odaklara, yurttaşlar çaresizliğe teslim edilmiş olacak. O yüzden şimdi ses çıkarın.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın İnan Akgün Alp...

Sayın Alp, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, sayın milletvekilleri; önce, seçim bölgesi Kars'ta iki hukuksuzluğu dile getireceğim. Sayın Bakanım, şehrimiz için önemine binaen bunu da not alırsanız çok memnun olurum.

Sayın Bakanım, Kars Belediyesi biliyorsunuz kayyumla yönetiliyor. Kayyum da göreve gelmez çok sayıda işçinin görevine son verdi. Bu işten çıkarmalar da herhangi bir siyasi saikle değil, iş hukuku mevzuatına göre gerçekleşti. Bu işçilerin tamamı, Sayın Bakan, işe iade kararı aldılar fakat hiçbirisi işe iade edilmedi. Mahkeme kararlarının uygulanmadığı bir dönemin Adalet Bakanı olarak anılmak istemiyorsanız, Kars'ın bu çocuklarına yapılan haksızlığın, Sayın Bakanım, giderilmesini Kars halkı adına talep ediyorum.

İkinci olarak, Kars Belediyesinin mülkiyetinde olan ve değeri 100 milyon liranın üzerinde olan ve halk arasında “Aynalı Köşk” olarak anılan bir bina var.

Sayın Bakanım, Sayın Bakan...

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Ben dinliyorum sizi, yazıyorum ya.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Resmi gösteriyor da ona bakın.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Evet, evet, dikkatinizi...

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Bak, “Belediye”, “tarafklar”, “işçiler”, “iş hukuku” hepsini not aldım.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Evet, çok iyi.

Sayın Bakan, şimdi, bu Aynalı Köşk binasının değeri 100 milyon liranın üzerindedir.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Aynalı Köşk, değil mi?

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Evet.

MHP'li bir Belediye Başkanı -gerçi Devlet Bey onu attı partiden, ihraç etti- partiden ihraç edildikten sonraki bir dönemde, bir hukuki sebebe, bir gerekçeye dayanmayan bir icra takibine zamanında itiraz etmediği ve bu gayrimenkul hakkında hacedilmezlik şikâyetinde bulunmadığı için, değeri 100 milyon liranın üzerinde olan bu mülk, değerinin yüzde 1'i oranında icra yoluyla satıldı. Sayın Bakanım, bu, Kars halkına ait bir binadır; bu bir talandır ve ben bunun hakkında suç duyurusunda bulundum, soruşturma da çok yavaş ilerliyor, bu konuda hassasiyetinizi rica ediyorum ve bu mülkün Kars halkına iadesinin sağlanmasını talep ediyorum.

Sayın Bakanım, üçüncü olarak, Hrant Dink cinayetinin faili Ogün Samast 15 Kasım günü tahliye edildi. Bu tahliyeden dört gün sonra yeni bir iddianameyle hakkında tekrar bir dava açıldı. Bu iddianamede Ogün Samast'ın FETÖ'nün çıkar ve amaçları doğrultusunda hareket ettiği; Dink cinayeti sonrası örgütün önce, İstanbul Emniyeti İstihbarat Şubesini ele geçirdiği, daha sonra bu şubenin imkânlarıyla Ergenekon, Balyoz, Ayışığı, Askerî Casusluk, Cizre, Devrimci Karargâh, Tahşiye, Selam Tevhit, 17-25 Aralık gibi operasyon ve davaları ve devamında 15 Temmuz hain darbe girişimine giden süreci başlattığı; Samast hakkında ele geçirilen bir kısım delillere göre şahsın örgütün yönetici ve üyeleriyle belli bir irtibatının olduğu, bu irtibatla Ogün Samast'ın Dink cinayetini işlerken ve sonrasında örgütün çıkar ve amaçları doğrultusunda hareket ettiğinin anlaşıldığı belirtilerek Ogün Samast'ın silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek suçundan hapsi talep edildi.

Sayın Bakan, bu davanın açılması için zaman aşımı süresinin geçmesinin beklenmiş olması, 2016 yılında gerçekleşen hain darbe girişimi sonrası Dink cinayetiyle ilgili kamu mensupları çok önceden yargılanıp mahkûm olurken kamu mensuplarıyla irtibatlı bir şekilde bu cinayeti işleyen Ogün Samast hakkında örgüt suçundan zamanında dava açılmaması suretiyle FETÖ'yle mücadelede zafiyet gösterilmesi -az önce MHP sıralarından Pensilvanya göndermesi yapan arkadaşlara da duyuruyorum, FETÖ'yle mücadelede hangi noktalarda zafiyet gösterildiğini de yeniden takip edelim bu olay vesilesiyle- ve Bakanlığınız döneminde buna sebep olan hâkim ve savcılar hakkında bugüne kadar gereğinin yapılamaması nedenleriyle Adalet Bakanı olarak görevin gereklerini yerine getirmemiş bulunuyorsunuz. Bu nedenle Sayın Bakan, bu süre zarfında görevini yapmayan sizden önceki Adalet Bakanlarıyla beraber, Ogün Samast gibi bir katilin elini kolunu sallayarak dolaşmasındaki sorumluluğunuz nedeniyle istifa etmenizi Cumhuriyet Halk Partisi adına talep ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Halil Öztürk, Milliyetçi Hareket Partisinden.

Buyurun lütfen.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, bunca eleştiriden sonra bizim söz almamız bir bakıma bir ferahlık yaratacaktır umarım.

Sayın Bakan, kıymetli milletvekillerimiz, değerli bürokratlarımız, basınımızın kıymetli temsilcileri; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, sükûneti lütfen tesis edelim, çok fazla arkadaşımız var konuşan.

Sayın Öztürk, devam ediniz.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) – Başkanım, bir dakika değil iki dakika ilave etmek lazım oldu, böldünüz çünkü.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yok, otuz saniye vardı, verdim tekrardan.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) – Bu arada yaşama arzusunun başaktörü olan hukuk, ulusal ve uluslararası bağlamda artık vazgeçilmez kaideler ve metinler olarak hayatın hemen her alanında düzen sağlayıcı esaslar bütününe teşkil eder. Gerek kişilerin gerekse devletlerin hukuka uyması, hukukun belirlediği sınırlar çerçevesinde hareket etmesi, ideal toplum ve ideal dünya düzeninin oluşması açısından bir zarurettir. Son tahlilde, bu zaruretin tüm beşeriyeti kapsaması hukukun üstünlüğü anlayışını da beraberinde getirmiştir. Toplumsal hayat içerisinde eşitliği sağlayacak olan düzen hukukla mümkün

kılınmıştır. Dolayısıyla kişilerin ve devletlerin hak bağlamında birbirine üstünlük sağlamasının önünü kesecek ve bu anlamda eşitliği sağlayacak, ideal düzeni oluşturacak irade hukukun üstünlüğü ilkesiyle mümkündür.

Aziz milletimiz, tarihî süreç içerisinde “töre” kavramı çerçevesinde yazılı olmayan hukuk kurallarına riayet ederek düzenlerini kurmuş ve bu doğrultuda toplumsal mutabakatı sağlamıştır. “Töre konuşunca han susar.” düsturunun bugünkü anlam karşılığı tam da hukuk üstünlüğü anlayışıdır. Dolayısıyla, bugün teknik olarak ideali bulmak adına yapılan hukuki tartışmalar zaman zaman gündem olsa da hukuka bağlı kalma teamülü kültürel kodlarımızda mevcuttur.

Türkiye Cumhuriyeti'nin temel taşlarından biri hiç şüphesiz bir hukuk devletinin teşekkülü düşüncesi olmuştur. Bu düşünce ikliminde hukuk kurallarımız daha belirginleşmiş, kurumsallaşma adına sağlam adımlar atılmış ve önemli reformlar yapılmıştır. Bugün de aynı kararlılık ve anlayışla, hukuk kurallarına bağlı kalarak hareket etmek her şeyden önce Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğünü ve huzurunu korumak adına elzemdir. Geldiğimiz noktada, 100'üncü yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni bir anayasaya kavuşmasını sağlamak, bu anlamda toplumsal mutabakatı metin düzeyinde tekâmüle erdirmek öncelikli vazifemizdir. Milliyetçi Hareket Partisinin bu konudaki azmi ortadadır ve yaptığı tüm çalışmalar Türk milletinin menfaatinde.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; Adalet Bakanının daha sağlıklı bir hukuk sisteminin yaygınlaşması için göstermiş olduğu çabayı takdirle takip ediyoruz. Daha kaliteli bir yargının oluşması için ilk kez 2013 yılında başlatılan ara buluculuk sisteminin gelişmesini önceleyen çalışmalarını destekliyoruz. Sayın Bakanın gelişen teknoloji doğrultusunda yapay zekâyı yargının hizmetine sunma düşüncesini ise olumlu bulmaktayız.

Yapılan ve yapılması düşünülen yeni atılımların da beraberinde, yine, 2022 yılında anlaşma yapıldığında en düşük devlet memuru maaşının 9.500 TL olduğu, 2024 Ocak ayı memur maaşlarının da en düşük olarak 33 bin lira civarında olacağı düşünüldüğünde Sayın Bakanım, iki yıllık süre içerisinde memurun maaşının 3 kat oranında artması nedeniyle, geriye kalan iki yıllık süre için maaş promosyonunda yeniden bir güncelleme yapılması gerekmektedir diye düşünmekteyiz. Dolayısıyla Adalet Bakanlığı personelinin maaş promosyonu anlaşmasının da ivedi şekilde güncellenmesi kamu çalışanlarının beklentisi arasındadır.

Yine, taşra ve merkez teşkilatında görevli adliye personelinin işledikleri suçlar nedeniyle haklarında açılacak soruşturma ve kovuşturmaların, diğer memurlarda olduğu gibi 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun kapsamında düzenlenecek bir mevzuatla Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü, Ceza İşleri Genel Müdürlüğü veya Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünden birinden izin almak koşuluyla -bu yargılamanın- yapılması sağlanmalıdır.

Yine, bu talep, tavsiyelerimize ek olarak adalet hizmetlerinin oluşturulması, adli yılın başladığı haftanın yargı çalışanları haftası olarak kabul edilmesi, Bakanlığın taşra teşkilatında çalışan personel için buldukları illerde TOKİ'yle anlaşma yapılarak personelin konut sahibi olmalarının sağlanması, Ceza ve Tevkifeleri Genel Müdürlüğüne bağlı işyurtları mağazalarında satışa sunulan ürünlerden tüm personelin indirimli olarak yararlanması gibi hususları da Komisyonumuzun ve Bakanlığımızın dikkatlerine sunmak isterim.

Yine, az evvelki sataşmadan dolayı -hanımefendi gitti galiba, Sera Hanım- Anayasa'nın 83'üncü maddesinin ikinci fıkrası gayet açıktır, yasama dokunulmazlığını düzenler. Orada da yine bir milletvekilinin bir soruşturma sonucu tutulamayacağı, tutuklanamayacağı söylenmekle birlikte, yine Anayasa'nın 14'üncü maddesindeki suçlar saklı olmak üzere ve soruşturmaya yargılamadan önce başlanmış olması kaydıyla soruşturmasının devam edeceği söyleniyor.

Şimdi, nihayetinde Anayasa Mahkemesi kararları ilahi bir emir değildir. Anayasa Mahkemesi de toplumsal kabule aykırı kararlar verebilir. Bizim görüşümüzü Feti Yıldız ifade etmiştir, sizler farklı düşünebilirsiniz, bu da gayet tabii ki sizin en tabii hakkınızdır ama yani...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Öztürk, bir dakika uzatıyorum.

Buyurun lütfen.

HALİL ÖZTÜRK (Kırkkale) – Bizim bu noktadaki görüş ve kanaatlerimizi başta Sayın Genel Başkan olmak üzere bugün de Feti Bey, yine Komisyonumuzun diğer mensupları dile getirmiştir. Bu noktada Yargıtayın vermiş olduğu kararı oldukça hukuki olmakla birlikte yerinde buluyoruz ve Yargıtayın kararının derhâl uygulanması noktasında da hiçbir tereddüt yaşanmaması gerektiğini ifade ediyoruz. Anayasa Mahkemesinin de bu yapısıyla birlikte yeniden yapılanması gerektiği kanaatini taşıyoruz. Yine, bu şekilde bir olgunluk içerisinde Komisyonumuzun görüşmelere devam etmesini istiyoruz.

2024 yılı Adalet Bakanlığı bütçesinin ülkemize, milletimize ve Adalet Bakanlığına hayırlı olmasını temenni ediyor, Komisyonunuzu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Sakik, buyurun.

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, sevgili arkadaşlar; hepinize iyi bir akşam diliyorum.

Sabahleyin burada bir tartışmada vekil arkadaşımız “Kürt, kürdistan” deyince kıyametler koptu. Daha birkaç gün önce aynı konuşmayı ben Genel Kurulda yaptım ve dünya kadar küfür ve hakaretlere maruz kaldım. Siz alışmalısınız. Bakın, Kürt ve kürdistan sözcüğü sadece bize ait değil, Sayın Erdoğan, bu ülkenin Cumhurbaşkanı, bir grup toplantısında dönüyor, diyor ki: “Ey milletvekilleri, dönün gidin, arşivlere bakın; orada Kürt, Kürdistan’ı göreceksiniz, kuruluş felsefemiz böyle.” Hatta dönüyor MHP Grubuna, CHP Grubuna “Dönün bakın, gizli celselerde Kürt var, Kürdistan var? Buna alışmalıyız ve ortak paydalarımız... Onun için bunlardan korkmadan, bunları söylerken birden böyle refleksleriniz, parmaklarınız... Şunu bilin: Biz reflekslerinizden, parmaklarınızdan korkmayız. Biz vallahi otuz iki yıldır bu topraklarda Kürt’ün, kürdistanın özgür olması için, bu yasakların kalkması için çaba sarf ediyoruz. Hatta o tarihte ilk Mecliste mesela dönemin Lazistan Milletvekili Zeynel Abidin Atak’ın kızı işte, maaşa bağlanıyor. Onun için bu, tarihi bir gerçeğimiz, bunları böyle kabul edeceğiz ama hepimiz bu ülkede, bu ülkenin... Evet, ortak paydamız Ankara’dır ama Ankara’da sorunlarımızın çözülmesi gerekir. Bu ülkenin temel sorunları var, başta da Kürt sorunu; barışçıl bir şekilde çözülmesi gerekir.

Bakın, daha önce Hazreti Ali’den Hazreti Ömer’e kadar, Nizâmülmülk’e kadar bir söz söylenir hatta Mustafa Kemal’i de buna dâhil ederler: “Devletin dini adalettir.” Hepimiz o günden bugüne kadar hep adalet arayışı içerisinde olmuşuz. Bu önemli şahsiyetler o gün bunu belirliyorsa ve bugün bu topraklarda bir adalet arayışı varsa bir yerden başlamamız gerekir. “Adalet” derken sadece belli bir kesime, iktidara yakın olanlara özel aflar çıkarmak, infaz yasaları çıkarmak, o zaman işte bu ülkeyi böler ve parçalarsınız. Daha çok yakın bir tarihte bir infaz yasası çıktı, öncesinde de çıktı. Kime çıkarttınız? Vallahi, bu ülkede çete, mafya kim varsa, kim ki bu topraklarda illegal işler yapıyorsa onlara çıkardınız. Buna hakkınız yok, bu ülkeyi bu şekilde yönetemezsiniz. Bu toprakların gerçekten bir yüzleşmeye ihtiyacı var ve gerçekten bu toprakların bir genel affa ihtiyacı var.

Şimdi, onlarca cezaevi dolaştım Sayın Bakan, Selahattin Demirtaş üç dönem bu Parlamentoda görev almış, bir partinin Genel Başkanı, bizim iki gözümüz ve milyonlarca halkın saygı duyduğu; Figen Yüksekdağ da öyle, Gültan Kışanak da öyle, Sebahat de öyle, Ayla da öyle, bütün arkadaşlarımız... Ama öyle haksız bir uygulama içerisindeyiz ki Selahattin'in evi Diyarbakır'da ama Selahattin Edirne Cezaevinde. Bugün hesapladım, eşi her hafta iki gün Edirne'ye gidiyor; hesapladım, bayram ve diğer günler dâhil olmak üzere tam yedi yıl içerisinde sekiz yüz gün yollarda. Buna hakkınız yok. Eğer Selahattin bir suç işlemişse vallahi Diyarbakır'da, ailesinin bulunduğu yerde olmalı. Selahattin'i söylüyorum ama on binlerce, yüz binlerce siyasi tutuklunun aileleri gidemiyorlar ve bunların büyük bir çoğunluğu o kadar çok mağdurlar ki otuz yıldır içerideler ve aileler Edirne'ye de gidemiyor, Tekirdağ'a da gidemiyor, Rize'ye de gidemiyor hatta gittikleri yerde ırkçı, milliyetçi kesimler tarafından saldırıya da maruz kalıyor ve biz de dönüp diyoruz ki: Ya, biz bir hukuk devletiyiz. Vallahi bir an önce, bakın bir an önce -cumhuriyet yüz yılını tamamladı, yeni bir yüzyıla adım atıyoruz- bütün günahlarımızla yüzleşeceğiz; nerede ne eksik yaptıysak bunu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sakik, toparlayın.

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Biz gerçekten hepimiz bu topraklarda hukukun ve huzurun ülkesini istiyoruz, tek arzumuz budur. Kimilerinin farklı hesapları olabilir ama biz bu ülkede gerçekten bir hukuk ve adaletin inşa edilmesi gerektiğini söylüyoruz. Bu cezaevindeki haksızlıkların bir an önce giderilmesi gerekir, cezaevlerinde o kadar keyfi bir uygulama var ki uyduruk komisyonlar oluşturmuşsunuz, insanların özgürlüklerini ellerinden alıyorlar, kurul oturuyor “Efendim, sen kitap okumadın.” “Sen fazla kitap okudun.” “Sen dışarı çıkmadın.” “Sen Kürtçe konuştun.” “Yok, sen pişman mısın?” Allah rızası için ya bir otuz yıl insan ömrünü inandığı bir mücadeleye feda edecek, 3 memur gelecek “Sen pişman mısın, değil misin?” Bu uygulamalara da son verin, kimseye bir yararı yok diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Ağrı Milletvekili Sırrı Sakik'in Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, Anayasa'nın 3'üncü maddesinde devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğu belirtilmektedir.

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Cumhurbaşkanı kullandığı için kullanıyorum ben de.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın milletvekillerinin yapacakları değerlendirmelerde Anayasa'nın bu hükmü doğrultusunda gerekli hassasiyetleri göstermelerini özellikle milletvekillerinden rica ediyorum. İdari bir tanımlamadan, siyasal bir tanımlamadan lütfen uzak duralım. İdari yapılanmamız kanunlarımızda belirtilmiştir. Sayın Cumhurbaşkanının keşke diğer sözlerini de referans verseniz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – “Tek millet, tek devlet, tek bayrak” sözünü de referans al.

SIRRI SAKİK (Ağrı) – İyi olan her şeyi referans veriniz.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan, tabii ki Cumhurbaşkanının doğru sözlerini referans verimiz, yanlış sözlerini de eleştiririz. Böyle bir mukayese zaten siyasette söz konusu olamaz. Israrla belirtiyoruz ki bu bir coğrafi tanımlamadır. Anayasa 3'ü her seferinde okuyorsunuz. O zaman Sayın Cumhurbaşkanına da yazılı bir not olarak bunu göndermenizi öneriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, ben görevimi yapıyorum, Anayasa'nın ilgili maddesi budur. Anayasa değiştirildiği zaman, o zaman ona göre davranırım, şu an bunu uygulamak zorundayım. Sayın Cumhurbaşkanının ifadeleri, yaklaşımı, tarzı ortadadır; bu da kamuoyunda bilinmektedir.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Bakalım ne diyeceksiniz...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Sayın Başkan, Baydemir kararı da var ama...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, siz konuştunuz, Sayın Öztürk'e söz vereceğim.

Buyurun lütfen.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Yalnız öncelikle bir düzeltme yapmanızı rica ediyorum. “Anayasa değiştirildiği zaman” dediniz, Anayasa'nın ilk 4 maddesi asla değiştirilemez dolayısıyla 3'üncü madde de değiştirilemeyecek maddelerdendir.

Tekrar teşekkürler Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Öztürk, müsaade eder misiniz?

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Buyurun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben neyi söylediğimi gayet iyi biliyorum, mevcut Anayasa budur, bunu uyguladım.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – “Anayasa değiştirildiği zaman” denilmesi...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamam, bir saniye değerli arkadaşlar, yanlış anlaşılmaya mahal vermeyelim.

Anayasa'nın 3'üncü maddesi neyse ben bunu her zaman hatırlatmak durumundayım.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Hatırlatmanızda sakınca yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, mevcut Anayasa'mız bu.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – “Anayasa değiştirildiği zaman” dediniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Orada diliniz sürçmüş de olabilir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yok.

Değerli arkadaşlar, kastım şu: Mevcut Anayasa ne ise ben onu uyguladım, başka bir anayasa olursa onu uyguladım ama Anayasa'mız bu. Dolayısıyla hükümleri ortadadır, bunları uygulamak zorundayız. Bu hepimizi bağlayıcıdır, bunu her zaman hatırlatmak durumundayım.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkanım, hatırlatmanızda hiçbir sakınca yok, sadece diliniz sürçmüş olabilir; Anayasa'nın 3'üncü maddesi değiştirilemez maddelerden biridir.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleleri (Devam)

a) Adalet Bakanlığı (Devam)

b) Kişisel Verileri Koruma Kurumu (Devam)

c) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu (Devam)

- ç) Türkiye Adalet Akademisi (Devam)
 d) Hâkimler ve Savcılar Kurulu (Devam)
 e) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (Devam)
 f) Anayasa Mahkemesi (Devam)
 g) Yargıtay (Devam)
 ğ) Danıştay (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Mikrofonunuzu da baştan açıyorum.

Buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkan, değerli üyelerimiz; Adalet Bakanlığının asli görevi kanunlarda kurulması öngörülen mahkemeleri açmak ve teşkilatlandırmak, ceza infaz kurumları, icra ve iflas daireleri gibi her derece ve türdeki adalet kurumlarını planlamak, kurmak ve idari görevleri yönünden gözetim ve denetimini yapmak ve geliştirmektir. Nisa suresi 58’inci ayetikerimede buyurduğu gibi, Allah insanlar arasında hüküm verdiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Türk’ün bilge atası Bilge Kağan da “Herkes adaletle iş görecektir.” der. Peki, Başbuğumuz Mustafa Kemal Atatürk adalet konusunda ne diyor? “Adalet gücü bağımsız olmayan bir milletin devlet hâlinde varlığı kabul olunmaz.” Yani adalet çok önemli bir kavram, bir gün herkese lazım olacak kadar da vazgeçilmez. Güçlülerin adaletinden değil, hakkın adaletinden bahsediyorum. İktidar sahiplerinin değil, doğruların ve gerçeklerin adaletinden bahsediyorum. İşlerine gelmediği zaman Anayasa’yı ve Anayasa Mahkemesi kararını tanımayanların, kendilerine dokunulduğu zaman hâkim ve savcı tanımayanların adaletinden bahsetmiyorum. Devletimizin kurumlarını kendi çıkarları doğrultusunda yapılandırılan bir anlayış mutlaka ama mutlaka kendi kazdığı kuyuya düşer, bu kesindir; Allah’ın adaleti asla yanılmaz.

AK PARTİ iktidarı yirmi bir yıldır adalet kurumunu kendi çıkarları doğrultusunda dönüştürmek için her şeyi yaptı. Fiziksel olarak kurumlar büyüdü, personel sayıları arttı, devasa adalet sarayları yapıldı. Peki, işleyiş olarak sonuç... Savcı, icra müdürü ve müdür yardımcısı sayısı son yedi yılda yüzde 50’den fazla artırıldı, avukat sayısı ise yaklaşık yüzde 100 arttı. Bu oranların birbiriyle dengeli olması gerekirken avukat sayısının bu denli artması izah edilmeye muhtaçtır. Personel sayısının bu kadar artmasına rağmen hâkim ve savcı başına düşen dosya sayısında ciddi bir azalma olmadı. Yine hâkim ve savcı başına dosya temizleme oranında da ciddi bir iyileşme görülmedi. İcra dairelerinde de ciddi bir dosya yığılması mevcut. Bazı adliyelerde personel fiziken zor koşullarda çalışmakta. Yine bazı adliyelerde avukatlara ait bekleme odalarında dahi yetersizlikler mevcut.

Devletin vatandaşlarına karşı üstlendiği en önemli görevlerden biri de sağladığı kamu birimi hizmetlerinin yeterince tatmin edici olmasıdır. Yargı organlarıncı verilen hizmetler kamu hizmetlerinin en önemlilerindedir. Hızla değişen dünyamızda her alanda olduğu gibi yargı düzeninde de belli bir kalitenin sağlanmasında adliyelerin fiziki ve mimari özellikleri ve koşulları çok büyük önem taşımaktadır. Dünyada ciddi bir araştırmaya ve incelemeye konu olan adli mimari ve adliyelerin daha iyi hizmet verebilmesi için gereken fiziksel koşullarla ilgili maalesef ülkemizde yapılan araştırmalar ve incelemeler yok denecek kadar azdır. Son yıllarda yapımı tamamlanan devasa ölçüdeki adliye binalarının da kısa sürede yetersiz hâle gelmesinin nedenleri araştırılmalıdır.

Adliyelere gelen iş yükünün azaltılmamasının ara buluculuk, uzlaştırma gibi alternatif dava çözüm yollarının devreye sokulamamasının nedenleri araştırılması gereken bir husustur. Ama AK PARTİ, adalet sistemimizin mevcut sorunlarını çözmek, daha adil ve işlevsel hâle getirmek yerine, tabiri caizse kafayı Anayasa değişikliğine takmış durumda. Uzun zamandır hakkın ve hukukun üstünlüğünü yerine getirmek yerine güçlünün üstünlüğüne dayanan bir anlayışla çok tehlikeli bir yola doğru gidiyoruz.

Önce “Bu sistem elimi kolumu bağlıyor.” dendi, sistem değiştirildi, kuvvetler ayrılığı yerle bir edildi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin vasıfları teker teker çökertildi, devlet geleneklerimiz harap edildi. Bugün geldiğimiz noktada ise iktidarın gözü yine hukuka dikildi. Sayın Genel Başkanımızın belirttiği gibi, Anayasa’yı tanımayanlar Anayasa’yı değiştiremezler. Unutmayın, ayarını bozduğunuz adalet kantarına gün gelir siz de çıkabilirsiniz. Kantara herkes gibi çıktığımızda siz de adalete güvenmek istersiniz. Bu kantarın bozulmaması lazım. Mülkün temeli, hukukun temeli, adil olan, gecikmeden uygulanan adalettir. Hakkın, hakikatin adaletine sığının. Hüküm makamındasınız, adaletle hükmedin ki herkesin içine sinebilsin, adaletle iş görün ki işler yürüyebilsin, adaleti, hukuku handan bile üstün tutun ki adalet bağımsız kalsın, devlet varlığını güvenle devam ettirebilsin.

Bakanlığın bütçesi milletimize, memleketimize hayırlı uğurlu olsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Öztürk.

Şimdi de Saadet Partisi Grubundan Sayın İsa Mesih Şahin.

Sayın Şahin, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; bütçe görüşmelerinin Adalet Bakanlığımız için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Tabii, konuşmamda yargı bağımsızlığı sorununa, yargı organlarının işleyişiyle ilgili bazı sorunlara ve yargı üzerindeki şaibelere dikkat çekeceğim.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan; yargı organı, mahkemeler şu anda kilitlenmiş durumda. Maalesef davalar bitmiyor. “İstinaf” diye bir kurum getirildi, istinafa giden dosyaların Sayın Bakanımız, Bakan Yardımcılarımız kaç yılda geldiğini biliyorlar mı, bilmiyorum ama dört senede, beş senede gelmeyen dosyalar var. Dolayısıyla şu anda sistem kilitlenmiş durumda; bu birincisi.

İkinci konumuz şu: Burada bir karar göstereceğim yani yargı organındaki liyakat sorununa dikkat çekeceğim. Aynı kurum yani aynı firmaya damga vergisiyle ilgili bir ceza geliyor. Damga vergisinin iptaliyle ilgili firma dava açıyor. Bakın, aynı konu, arka arkaya 2 tane dava açıyor, sadece miktarları farklı. Bu davaların biri farklı bir vergi mahkemesine, biri farklı bir vergi mahkemesine düşüyor. Vergi mahkemelerinden biri davayı kabul ediyor, biri reddediyor. Şimdi, yerel mahkemelerin verdiği kararlardan biri yanlış. İki de istinafa gönderiliyor; birini idare, birini davacı istinafa gönderiyor. İstinaf bu kararların birine ret, birine kabul vermeli yani birini düzeltmeli ama aynı gün incelediği iki sıralı dosyanın ikisine de ret verip geçiyor.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Aynı daire mi?

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) – Evet, aynı daire, aynı hâkimler. Bu kararı da iletebilirim Sayın Bakanım.

Yani buradaki sorun şu: Maalesef yargı organında, mahkemelerdeki liyakat sorununa dikkat çekmek istiyorum. Şimdi, burada sistemi ele almamızda bir fayda var. Şimdi, mevcut sistem... 70 puan usulü vardı hâkim, savcılık sınavında. Siz bu 70 puan sınırını kaldırıp 55 puanla hâkim alırsanız, 5 paragraf sorusunu çözemeyen insanların önüne 5 klasörlük dosyayı “Al çöz.” dersiniz sistem bunu kaldırmaz. Şu anda yaşadığımız sorunlardan biri bu. Bu liyakat sorununu çözmek zorundayız. Yargıda da kamuda da mülakat sorununu çok sık dile getiriyoruz. Mülakat konusunu burada da kaldırmak zorundayız. Allah aşkına yani biz bir hâkimden, savcıdan ne isteriz doğru, adil karar vermesinden başka? Bize ne

siyasi görüşünden? AK PARTİ’li midir, Gelecek Partili midir, bu bizi ilgilendirmez. Biz tek bir şeye bakarız; doğru, adil karar verecek mi? Sistemi bu anlamda da düzeltmemiz gerekir, mülakatların burada da kaldırılması gerekir; sağlık kurulu raporu yeterlidir, bir de sicil olmaması yeterlidir.

Şimdi, yargı organı üzerinde son dönemde maalesef bazı şaibeler konuşuluyor. Geçen gün ben de Küçükçekmece Adliyesindeki bir sorunu dile getirdim. Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığının HSK’ye gönderdiği ihbar mektubundan sonra meslektaşımız Avukat Eyyüp Akıncı Küçükçekmece Adliyesinde de rüşvet olayları olduğuna dair çok uzun, sıralı bir “tweet” atıyor. Arkadaşımız önce açılan soruşturma dosyasına tanık olarak davet ediliyor, usulüne uygun olmadığı için gitmiyor, daha sonra “tanık” sıfatı “şüpheli” olarak değiştiriliyor ve arkadaşımız hakkında -bakın, bir avukat arkadaşımızdan bahsediyorum- adli kontrol kararı uygulanıyor; yurt dışına çıkış yasağı ve ev hapsi. Çok ölçüsüz bir karar, bunu da dikkatlerinize sunuyorum eğer gözünüzden kaçırdıysanız. Şimdi, Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığının da ortaya koyduğu, yine Küçükçekmece Adliyesinde de konuşulan yargı üzerindeki bu rüşvet konusu. Türkiye’yi biz adalet üzerindeki bu şaibelerden, bu olumsuz iklimden kurtarmak zorundayız. Aksi takdirde biz “Devletin temeli adalettir.” sözünü inşa edememiş oluruz, biz “Devletin direği adalettir.” sözünü inşa edememiş oluruz.

Şimdi buradan Anayasa Mahkemesi konusuna da değinmek istiyorum. Sanırım başka arkadaşlar da konuşmuştur Anayasa Mahkemesi konusunda. Burada biz iki mahkeme arasında bir görüş ayrılığı falan da görmüyoruz. Anayasa Mahkemesi kararı, 153’üncü madde çok açık. Ben Sayın Bakanımızdan 153’üncü maddeden ne anladığını, gerçekten kamuoyunu bu toplantı vesilesiyle aydınlatmasını da özellikle rica ediyorum, istirahat ediyorum. 153’üncü maddeden Sayın Bakanımız, Bakan Yardımcılarımız ne anlıyor? Bakın, bizim anladığımız şu: Anayasa Mahkemesi kararları kesindir ve bütün kurumları da bağlar; bağlayıcı. 158’inci maddeye göre görev uyuşmazlığında Anayasa Mahkemesi kararları esas alınır. Bunlar Anayasa’nın çok açık hükümleri. Bizim için buradaki mesele Can Atalay meselesi değildir, Türkiye’nin bir hukuk devleti olması meselesidir. Şahıslar değil meselemiz, Türkiye’nin bir hukuk devleti olması meselesidir. Bu anlamda Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanmıyor olması -darbe iması filan yapılıyor, tabii ki burada ironik bir bakış açısı var- bizim için de bir devlet krizidir ve bu devlet krizi çözülmek zorundadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Şahin, toparlayın, bir dakika veriyorum.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) – Toparlıyorum.

Yeni anayasa tartışmaları var; önce kör topal da olsa mevcut Anayasa’nın mevcut hükümlerini bir uygulayalım, sonra yeni anayasa konusunu da konuşuruz. Evet, Türkiye’nin yeni bir anayasaya da ihtiyacı vardır.

Ogün Samast’ın tahliye edilmesi konusunda... Ogün Samast koşullu salıverme hükümlerinden yararlandırıldı ancak özellikle son dönemde Sincan Cezaevinden çok sayıda şikâyet geliyor. Eline silah almamış insanların koşullu salıverme hükümlerinden yararlandırılmaması ama toplumsal barışa kasteden insanların yararlandırılması çelişkinisi de ben kamuoyunun takdirine sunmak istiyorum.

Değerli milletvekilleri, bu bir iklimdir, yaşadığımız sorun bir iklim sorunu. Biz Türkiye’deki bu adalet krizini, bu iklim sorununu çözmeden Türkiye’de hiçbir sorunu çözemeyiz diyor, bu anlamda da bu krizi, bu iklim sorununu çözmemiz gerektiğinin altını çiziyor, herkesi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Abdurrahman Tutdere, buyurun.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Teşekkürler Başkanım.

Sayın Bakan, Sayın Başkan; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, sabahki sunumunuzu gerçekten dikkatlice dinledim; özellikle demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel haklar ve özgürlükler konusunda çok ciddi şeyler söylediniz, iddialar ortaya koydunuz ancak uygulamaya baktığımızda sizin bu söylediklerinizin hayat bulmasının gerçekten imkânsız olduğu bir Türkiye’de yaşadığımızı gördük. Geçen dönem Parlamentoda gerek “yargı reformları” adı altında gerek “İnsan Hakları Eylem Planı” adı altında 7 paketten bahsettiniz ve bu 7 paket de kanunlaştı ancak uygulamada görüyoruz ki Türkiye’deki adalet özlemi, milyonların adalet özlemi bir türlü giderilemiyor.

Bütün hukukçular şunu çok iyi bilir ki en iyi kanun en iyi uygulamada hayat bulur. Şimdi, özellikle bu son on gündür içinde bulunduğumuz, Türkiye’imizin içinde bulunduğu bir yargı krizi var ve bu yargı krizi de Türkiye’de aslında yargıda yaşadığımız sorunların mevzuattan kaynaklı değil, uygulayıcılardan kaynaklı olduğunu bir kez daha ortaya çıkarmıştır. Belki benden önceki konuşmacılar da söylemiştir, bugün ülkemizde yürürlükte olan Anayasa’yı açıkça çiğneyen, yok sayan bir yüksek yargı kararıyla bütün Türkiye çalkalanıyor. Özellikle 3. Ceza Dairesinin gerçekten Türkiye’deki bütün hukuk sistemini yok sayan kararı hukuk sistemimizi, adalete olan güveni tekrar tartışılır hâle getirdi. Bu tartışmayla birlikte aslında gözler sizdeydi. Biz, hatta AK PARTİ’ye yakın hukukçular, kamuoyu, bütün sağduyulu kesimler, sizden Adalet Bakanı olarak çok sağduyulu bir açıklama bekliyorduk. Mesela siz Anayasa’ya ve anayasal kurumlara saygı çerçevesinde bir açıklama yapabilirdiniz. Bu konuda bizleri hayrete düşürdünüz. Söz konusu kararın iki yüksek mahkeme arasındaki bir uyumsuzluktan kaynaklandığını, görüş ayrılığından kaynaklandığını ifade etmeniz gerçekten başta ben olmak üzere Türkiye’deki birçok hukukçuyu hayrete düşürmüştür. Siz Adalet Bakanısınız, işiniz zor; Türkiye’de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmadığı, Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanmadığı, nüfusunun büyük bir kısmının adalet özlemiyle tutuştuğı bir ülkede Adalet Bakanı olmak zor. Bu tür açıklamalar da işinizi daha da zorlaştırıyor. Ben size ve ekibinize çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Türkiye’nin en temel ihtiyacı hukuktur, adalettir, demokrasidir; hepimiz bunun farkındayız, bunun bilincindeyiz.

Sayın Bakan, tabii, Adalet Bakanlığı olarak... Ben kendi seçim bölgeyle ilgili de birkaç şey söylemek istiyorum. Seçim sürecinde özellikle deprem illerinde çok sayıda dosya var, şu anda savcılıklarda işler kilitlenmiş durumda. Adıyaman’dan bir örnek vereyim: Binlerce dosya savcılıklarda bekliyor. Savcılıklar bilirkişi incelemesi için Karadeniz Teknik Üniversitesine dosyaları gönderiyorlar, Karadeniz Teknik Üniversitesinde dosyalar bekliyor, şu ana kadar raporu dönen dosya sayısı çok az ve binlerce dosya burada bekliyor. Bu konuda bir tıkanma var. Bu tıkanmanın giderilmesi gerekiyor; savcılıkların işi hızlandırması lazım. Etkin soruşturma konusunda çalışma yapılması gerekiyor. Bu konuda sizlere de iş düşüyor.

Yine Adıyaman’da Çelikhan Adliyemiz AK PARTİ hükümetleri tarafından kapatıldı. Biz, yıllardır, yolunu yaparsınız, belki adalete erişim bu şekilde hızlanır diye düşünüyorduk ama yolu da yapmadı AK PARTİ Hükümeti. Kapanan bu adliyelerin açılması konusunda nasıl bir yöntem izleyeceksiniz? Vatandaşlar gerçekten adalete erişim konusunda ciddi sorun yaşıyorlar. Biz Çelikhan Adliyesinin yeniden açılmasını bekliyoruz; eğer bu konuda bir çalışma yaparsanız memnun oluruz. Tabii, Besni Adliyemiz yıkılmıştı, sabahki sunumunuzda ihale çalışmalarının yapıldığını söylediniz; ben bu konuda da size teşekkür ediyorum, inşallah kısa sürede Besni’deki adliyemizi yapar ve oradaki avukatlarımızın, halkımızın ihtiyaçlarını karşılamış oluruz.

Sayın Bakan, aslında bu yargı krizine tekrar dönmek istiyorum. Şimdi ne olacak, bu işin sonucu ne olacak? Bakınız, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Kurulda eylem yapıyor, Genel Kurulu milletvekillerimiz terk etmiyor; bu işin sonucu ne olacak? Sizin bu konuda bir Adalet Bakanı olarak gerçekten Türkiye’nin önünü açıcı bir çalışma yapmanız veya bu konuda bir açıklama yapmanız gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tutdere, toparlayın lütfen.

Buyurun.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Toparlayacağım.

Sayın Bakan, hepimiz çok iyi biliyoruz, aslında bu işin başında yanlışa sevk eden 13. Ağır Ceza Mahkemesinin kararı oldu; normalde CMK'ye göre yeniden yargılamayı yapmakla görevli olan 13. Ağır Ceza Mahkemesidir. 13. Ağır Ceza Mahkemesi hâkimleri gerçekten kanuna aykırı şekilde bir karar vererek topu Yargıtayın kucağına attılar ve ondan sonra da böyle bir çalışma oldu. Yok hükmündedir 13. Ağır Ceza Mahkemesinin kararı. 13. Ağır Ceza Mahkemesinin bu konuda yok hükmünde olan kararından dönerek bir karar vermesi Türkiye'deki bu krizin aşılmasına katkı sağlayacaktır. Tabii ki siz Bakan olarak "Biz yargıya talimat veremeyiz." diyebilirsiniz ama biz şunu çok iyi biliyoruz ki sizin beyanlarınız ve açıklamalarınız bu konuda yol gösterici olacaktır. Bu konuda milletimiz ve halkımız sizden de etkin rol almanızı ve inisiyatif almanızı bekliyor.

Ben bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, konuşmalara devam edeceğiz. Burada Sayın Şahin'in dile getirdiği Küçükçekmece Adliyesiyle alakalı bir konu vardı, mutlaka arkadaşlar inceliyordur, benim de dikkatimi çekti. Mutlaka Bakanlık, HSK, ilgili yerler bakıyordu konuya. Yani bir avukat... Yani sadece o konudan mı, başka bir boyutu var mı? Eğer bilgi alma imkânınız varsa belki Meclis de bilgilendirilebilir. Çok şey bir durum yani Sayın Şahin'in dile getirdiği gibi bir durumsa... Arka planda ne var bilemiyorum, belki bir bilgi verilebilir Komisyona.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) – Küçükçekmece Adliyesinde avukat arkadaşımızla ilgili bir adli kontrol kararı...

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Bir bakalım, inceleyelim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tabii ki yani belki farklı bir konuyla... Sanki şey gibi, dile getirdiği için şey yapılmış, bir şüpheli duruma düşürülmüş gibi anladım ben Sayın Şahin'den.

Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi de Sayın Barış Bektaş konuşacak.

Sayın Bektaş, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

BARIŞ BEKTAŞ (Konya) – Sayın Başkan, değerli üyeler, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar; tabii, yüz elli yıllık Osmanlı-Türk anayasal gelişimleri neticesinde bir müktesebata sahibiz. Önemli ölçüde iktidarınız döneminde bu müktesebatın, dünyadaki bilimsel gelişmelere, iktidarlara sınırlama doğrultusundaki insan aklının bulduğu "solition"lara aykırı bir şekilde bu inkişafı akamete uğrattığımızı üzülerek görüyoruz. Bundan esasen -kişisel algılamayın- siz de konum itibarıyla zarar görmüş durumdasınız çünkü parlamenter rejimde, eşitler arasında önde gelen bir başbakanla eşit konumdaki bir bakan durumunda olacakken hâlihazırda maalesef atanan birisi konumdasınız. Aynı akamete uğrayan bu anayasal gelişmelerden parlamenter olarak bizler de nasibimizi alıyoruz. Bütçeyi burada konuşuyoruz ama bütçeyi onaylamak durumunda olmadan, yeniden değerlendirme oranlarıyla bütçenin tekrar güncellendiği ender batılı demokrasilerden biriyiz herhâlde. Bu noktada Meclis işlevsizleştirildiği gibi yürütmenin de tek bir kişinin tekeline girmesi gibi bir durum söz konusu oldu

yani yasama, yürütme, yargı arasındaki denge tam manasıyla yürütme lehine inanılmaz, fahiş ölçüde bozulmuşken şimdi maalesef, üzülerək görüyoruz ki sistemin sibobu diyeceğimize -rahmetli Hocam Erdoğan Teziç'i ve Ergun Özbudun Hocamızı da buradan rahmetle analım- Anayasa Mahkemesinin tüzel kişiliği saldırı altında. Bu noktada, Anayasa Mahkemesinin de bu yüz elli yıllık Osmanlı-Türk anayasal gelişimleri içerisinde altmış yıllık bir deneyimi var. Bu deneyim, tabii, daha çok Anayasa Mahkemesinin siyasi partileri Sayıştay eliyle denetlemesi ve normal hiyerarşisinde diğere mevzuata dair hükümlerin Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesi noktasında aslında içselleştirilmiş, parlamenter demokrasimizde tamamen kabul edilmiş ve tartışılmaz hâle gelmiş bir noktadayken şimdi Can Atalay kararı üzerinden tartışmaya açıldığını görüyoruz. Aslında bu müktesebata, bu kazanıma sizin iktidarınız sahip çıkmak durumundaydı çünkü Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu 2010 yılında... Bu, sizin iktidarınız döneminde gelen bir Anayasa değişikliği; bu, gurur duymak noktasında olduğunuz, demokrasiyi ilerletmek noktasında olduğunuz kazanımın bugün tehlike altında olduğunu görüyoruz. Bugün siz iktidarda olabilirsiniz ama demokrasiye inanmak, denetlenmeyi içselleştirmeyi gerektiriyor, yarın muhalefet olup bu haklara siz de muhtaç hâle gelebilirsiniz. Bu noktada eğer samimiyseniz, Avrupa Birliği mevzuatına uyum noktasında hileli bir mevzuat değişikliği değilse bu, samimiyse bu kazanımlara sahip çıkılması gerektiğini düşünüyorum.

Ben, bu noktada Anayasa Mahkemesinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi gibi tazminat mahkemesi niteliğinde olması gerektiğine dönük teklif dahi edilmemesi gereken mevzuların konuşulduğunu ve bunun hukukçular tarafından dile getirildiğini üzülerək görüyorum. Partinizde ciddi manada yetişmiş, hukukçu kimliği sağlam insanlar var ama maalesef Sayın Cumhurbaşkanı sizi de tekleştiriyor, tekil bir siyaset içine alıp hapsettiğini Anayasa Mahkemesi tartışmalarında görmüş bulunduk. Bu noktada "Yerindelik denetimi yapmasın Anayasa Mahkemesi, şekil denetimi yapsın." tarzındaki yaklaşımları da aynı şekilde reddediyoruz. Anayasa Mahkemesi Türk demokrasisi bakımından ciddi bir hukuki güvencedir ve geldiğimiz noktada, bilhassa kurumların dejenere olduğu noktada ve denge denetim mekanizmalarının savrulduğu bir noktada ihtiyacımız var diye düşünüyorum.

Yine, meslektaşlarımla ilgili, aynı zamanda sizin meslektaşınız avukatlarla ilgili de birkaç söz etmek isterim. Avukatlık mesleği de ülke tarihinde hiç olmadığı kadar tehdit altında Sayın Bakanım. Eğitim niteliksiz hâle geldi, fakülte ve mezun sayısında olağanüstü bir artış var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen, bir dakika ekliyorum.

Buyurun.

BARIŞ BEKTAŞ (Konya) – Avukatların sosyoekonomik durumundaki fahiş gerileme, avukatlara şiddet vakaları, avukat sayısındaki plansız artışa rağmen iş alanlarını artırıcı düzenlemelerin yapılmaması ve bilhassa mesleğe yeni başlayan, bağlı çalışan avukatların sorunları çığ gibi büyümüş durumda. Bunları dikkatinize sunuyorum.

Yine, son olarak da cezaevinde bulunan 0-6 yaş grubundaki 396 çocuğumuz için seslenmek istiyorum: Pandemide çeşitli suçlardan içeride bulunan insanlara tahliye kararı çıkmışken bu çocuklarımız psikolojik destek, kreş ve anaokulu gibi olanaklardan tam anlamıyla yararlanamadan suçta şahsılık prensibine aykırı bir şekilde anneleriyle cezaevinde tutulmaktadır. Buna da Bakanlığımızca acilen bir çözüm getirilmeli diyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi Milliyetçi Hareket Partisi İzmir Milletvekili Sayın Tamer Osmanağaoğlu.

Buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Adalet Bakanlığımızın saygıdeğer bürokratları; hepinizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum.

Adalet, yeri geldiğinde keskin bir kılıç, yeri geldiğinde hassas bir neşter olmak mecburiyetindedir. Bu yüzden de adaletin tesisi için katı ve sert kararlara ihtiyaç duyulur. Ne var ki adaletin “hukuk” kavramıyla karıştırılması insanlığın uzun macerası boyunca sıklıkla yaşanmıştır. Adalet ve hukuk birbirini tamamlayan iki unsur, eskilerin deyimiyle birbirlerinin mütemmim cüzdür. Adaleti bireylerin iradesinin üzerine çıkaran ve bunun için kanuni bir temel oluşturan sistem devlettir. Devletin vatandaşına karşı aslı borcu da adalet vaadini yerine getirmektir. Devlet mülkünün temeli adalettir, milletin hakkını savunan yargı görevlileri de bu sebeple cumhuriyet savcılarıdır. Bugün de Adalet Bakanlığı teşkilatımız devletin bu vazifesini ifa etmesi için çabalayan fedakâr ruhlarla doludur. Bu vesileyle, canını bu uğurda teslim eden şehit Mehmet Selim Kiraz’ı da rahmetle anıyorum.

Son günlerde adalet sistemi bazı hususlarda milletin gündeminde büyük yer teşkil etmektedir. Anayasa Mahkemesinin bazı kararları tartışmalı durumları yaratmaktadır. Atılan adımlara bakılınca ortaya çıkan manzara sorunludur. Gerçeğin böyle olduğuna inanmak zor olsa da Anayasa Mahkemesi terörle itisaklı partilerin kapatılması hususunda ayak sürümekte, devlet güvenliğine karşı suç işleyenlerin âdeta imdadına koşmaktadır. İlginçtir, Anayasa Mahkemesinin yaklaşımı, devlete karşı kalkışma organize edenlerin serbest bırakılması yönündedir. Üstelik bu gerilimi diline dolayanlar, kaos ve fitne devşirmeye çalışan bozguncular da işbaşındadır.

Elbette Anayasa Mahkemesinin bu yaklaşımı ilk değildir. Terörle irtibatlı partinin kapatılması ve hazine yardımından mahrum bırakılması gibi konularda anayasal düzenin korunmasından uzak durulmuştur. Ortada terörist cenazesine gitmeyen vekili ihraç edeceğini beyan etmiş bir parti varken, bu partinin milletvekilleri terör örgütünün müdafaasını basın önünde milletin gözünün içine baka baka yaparken Anayasa Mahkemesi vicdanın sesi olmak yerine suskun bir mahkeme duvarı olmayı tercih etmiştir. Anayasa Mahkemesi Başkanı “Öteki olarak gördüklerimizin ontolojik varlığını kabul etmedikçe bu sağlıklı ilişkiyi kurma imkânı da yoktur.” gibi cümleler kurmuştur. “Ötekinin ontolojik varlığı” ibaresi son derece sıkıntılı bir ifadedir; bu üslup, Türk milletinin ulusal yapısını etnik bir bulamaç hâline getirmeye çalışanların üslubudur, bu söylem bölücü entelijansiyanın söylemidir. Türk milletinin içinde öteki olarak görülen bir yapı bulunmamaktadır. Hâlbuki Anayasa Mahkemesinin esas meselesi ötekinin ontolojik varlığı değil, Türkiye Cumhuriyeti’nin varlığı olmalıdır. Mahkemenin esas meşgalesi, politik sahada devletin can damarına saldırmak, anayasal düzenin temeline dinamit koymak isteyenlerin taarruzuna geçit vermemek olmalıdır. Anayasa Mahkemesi Başkanının bu yaklaşımının devletin haremiismetine saldıranlara sadece cesaret verdiği de su götürmez bir gerçektir. Anayasa Mahkemesi tarafından verilen kararlar ve kullanılan küstah cümlelerle sadece Yargıtaya talimat verilmekle kalınmamış, Gazi Meclisin görev sınırlarını da çizme hadsizliğine düşülmüştür.

Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli’nin dedikleri gibi, Anayasa Mahkemesi Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı yetki alanını genişleterek yasama ihmali olarak değerlendirdiği konularda kanun yapıncaya kadar ihlal kararı vereceğini ilan etmektedir. Hâlbuki bu mahkemenin yetkileri arasında “yasal düzenleme eksikliğini denetlemek” diye bir şey söz konusu değildir, Gazi Meclis Anayasa Mahkemesinin vesayeti altında elbette hiç değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir dakika ekliyorum Sayın Osmanağaoğlu.

Buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

İşgallere, düşman ordularına, darbecilere, cuntacılar boyun eğmeyen Meclisimiz, yargı vesayeti girişimlerine karşı da gereken cevabı elbette verecektir. Tam da burada Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun şu mısralarını hatırlatmak isterim: “Ekmek, su, aş bulmak gecikebilir/Temele taş bulmak gecikebilir/Devlete baş bulmak gecikebilir/Adalet gecikmez tez verilmelidir.”

Sayın Bakanım, bu vesileyle seçim bölgem İzmir’le ilgili birkaç hususu da sizlere aktarmak istiyorum: Adliye binalarımızın yenilenmesi konusunda gerekli iyileştirme çalışmalarının yapılması daha önce tarafınıza da arz olunmuştu, bu konuda gerekli hassasiyeti göstereceğinizden de şüphem yoktur. Tire’deki adliye binamıza gösterdiğiniz çaba için ayrıyeten teşekkür ediyorum.

Ben bu duygu ve düşüncelerle Türkiye Cumhuriyeti devletinin Adalet Bakanlığının bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Şenyaşar, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) – Teşekkürler Başkan.

Komisyonunda bulunan herkesi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, zor bir görev üstlenmişsiniz ve aldığımız görevin gereğini maalesef yerine getiremiyorsunuz. Şunu da çok merak ediyorum: Acaba ülkede bu kadar adaletsizlik yaşanırken evinize gidip rahat bir şekilde uyuyabiliyor musunuz?

Evet, birçok adaletsizlik var. Ben beş yıldır yaşadığım bir adaletsizliği anlatacağım ve bunun karşısında öfkeliyim. Bugün Mecliste bulunmamın birinci amacı siyaset yapmak değil, adaletsizliğe karşı annemle birlikte verdiğimiz mücadele beni buraya getirdi. 2018 tarihinde iş yerimize bir saldırı oldu, bu saldırı devlet hastanesinde katliama dönüştü. Hastanede bu insanlık suçunu işleyenleri herkes çok iyi tanıyor, devlet tarafından cezalandırılmasa da bu aile toplum vicdanında mahkûm edilmiştir ve toplum içine çıkamıyorlar. Hastane içinde 2 kardeşimi ve babamı katlediyorlar, ben olaydan mucize eseri ağır yaralı olarak kurtuluyorum. Bu, beni sevk eden ambulans. İsrail’i kınıyoruz, hastanede böyle bir katliam yapanları; bu 2 ambulansı kullanılamaz hâle getiren bu kişileri, bu zatlara kınayacak cesaretiniz var mı? Kınayamazsınız çünkü bu katliamı yapan AKP’nin eski bir milletvekili ve ailesidir. Yapılan bu katliam üzerinden beş yıl geçti, 3 insanımızı kaybettik, hâlâ taziyemizi kuramadık. Adalet sağlanmadığı için acımız ilk günkü gibi taptaze duruyor.

Katliamda babasını ve 2 kardeşini kaybeden, Suruç Devlet Hastanesine götürülmediği için ağır yaralı olarak kurtulan kardeşim Fadil Şenyaşar ikinci gün yoğun bakımdan çıkartılarak tekerlekli sandalyeyle savcı karşısına çıkartılıyor ve tutuklanıp cezaevine gönderiliyor. Beş buçuk yıldır Elâzığ Cezaevinde hâlâ -tutukludur demiyorum Sayın Bakan- bir rehindir. Suçu iş yerinde kardeşlerine yapılan saldırıya karşı kardeşlerini savunmasıdır; hukuktaki dili de meşru müdafaadır ve meşru müdafaanın cezası da yoktur.

Hastanede 3 insanı katledenlerle ilgili dört yıl boyunca hiçbir işlem yapılmıyor, bir insanlık suçu işleniyor ve dava dört yıl gizli kalıyor. Gizlilik kararı tek tarafıdır, karşı taraf istediği bilgiye ulaşıyor, hatta hastane güvenlik kameralarını bile karartıyor. Annenin Urfa Adliyesi önündeki mücadelesi sonucunda, dört yıl sonra hastanede katliam yapan 2 kişi tutuklanıyor, tutuklanarlardan biri de eski milletvekilinin abisidir.

Gerçekleri Genel Kurulda gündeme getirdiğimde vicdandan yoksun bir kadın vekil çıkıyor: “Burası mahkeme salonu değil ve devam eden bir yargılama var.” diyor. Bir devlet hastanesinde 3 insan katlediliyor ve dört yıl dört ay boyunca bu dava gizli kalıyor, kimse tutuklanmıyor. Bu nasıl bir yargılama oluyor? Bu nasıl makul bir yargılama oluyor?

Ben şimdi başta Adalet Bakanı olmak üzere, herkese soruyorum ve Bakandan da burada cevabını almak istiyorum: Bu katliam Urfa’da bir hastanede değil de Ankara’da veya İzmir’de bir hastanede meydana gelseydi yargılama bu şekilde mi devam ederdi? İkinci sorumu Adalet Bakanı ve herkese soruyorum, herkesin bir makamı var ve sonuçta hepimiz bir insanız: Bir hastanede babanız ve 2 kardeşiniz katledilirse ve dört yıl boyunca tek bir kişi tutuklanmazsa, siz bunu kabul edip normal yaşantınıza devam edebilir misiniz? Hakkında yakalama kararı bulunan bir kişi beş yıl boyunca Emniyet tarafından bulunamıyor. Farklı bir şehre gidip mide küçültme ameliyatı oluyor ve orada hayatını kaybediyor. Hakkında yakalama kararı bulunan bir kişi nasıl farklı bir şehre gidip bir hastanede ameliyat olabiliyor?

Yaşadığımız bu katliamın, adaletsizliğin tanığı Urfa eski Valisi Abdullah Erin’dir, şu an Ankara’dadır ve benim kurtuluşum da onun sayesinde Allah’ın takdirdir. Siyasi parti ayrımı yapmadan Urfa’nın bütün milletvekilleri başta olmak üzere, bütün milletvekilleri bu adaletsizliği çok iyi biliyor. Bu katliam yaşandığında Adalet Bakanı Abdulhamit Gül’dü, gene, bir Adalet Komisyonunda bir milletvekilimiz bu konuyu Gül’e sorduğunda annenin durumu için üzgün olduğunu dile getirdi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Şenyaşar, bir dakika ekliyorum, toparlayın sözlerinizi.

Buyurun lütfen.

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) – Sonrasında Adalet Bakanlığı koltuğuna Bekir Bozdağ geçiyor, o süreçte Urfa Adliyesi önünde annemle birlikte nöbetimiz devam ediyordu. Urfa Valisi aracılığıyla “Talepleriniz kabul edilecek.” vaadiyle bizi Ankara’ya Adalet Bakanlığına çağırıyor ama maalesef sözünü yerine getirmiyor. Annemle birlikte bu adalet eylemimiz başladığında 2 talebimiz vardı, bu taleplerimiz tamamıyla hukukidir: Birincisi, suçsuz olan tutuklu kardeşimin serbest bırakılması; ikincisi de devlet hastanesinde bir katliam yapılmıştır -cinayet demiyorum, bir katliam yapılmıştır- bu katliamın aydınlatılmasını istiyoruz. Bundan daha doğal bir talep ne olabilir? Maalesef, Bekir Bey sözünü yerine getirmeden Bakanlık koltuğunu size emanet etti Sayın Bakan. Makamınızda anneyi dinlediniz, anne Türkçe bilmediği için derdini size Kürtçe anlattı. O yüreği yanmış, 2 evladını, eşini kaybetmiş gözü yaşlı anneyi anlamak için Kürtçe bilmeye gerek yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Şenyaşar...

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) – Bir daha Bakanlığınızın önüne gelip eylem yapmak istemiyor, şu an ameliyat olmuş, evindedir. Adalet sağlanmadığı takdirde gene bu şekilde Ankara’da hem Bakanlık önündeki eylemini sürdürecektir. Adalet istiyoruz, başka bir şey istemiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Şenyaşar, meramınız anlaşılıştır.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Hakan Şeref Olgun.

Sayın Olgun, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, Sayın Adalet Bakanı ve Bakanlık bürokratları; ülkemizde yıllardır yargı birçok davada iktidarın taleplerine göre karar veren, hukuku uyguladığı vakit iktidarın rahatsız olacağı endişesiyle tüm hukuksuzluklara ve yolsuzluklara göz yuman bir hâldedir. İktidar Demokles’in kılıcını hâkim ve savcıların tepesinde tutmaktadır. Bunun en son örneğine 8 Kasım 2023'te Yargıtayın Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nı yok saymasıyla bir kez daha şahitlik ettik. Anayasa'nın emredici 153'üncü maddesi hükmünü yerine getirmeyen İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi ve Yargıtay 3. Ceza Dairesinin Başkan ve üyeleri açıkça görevi kötüye kullanma suçu ve anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs suçu işlemektedirler. Yargıtay 3. Ceza Dairesi, bırakın kararı yerine getirmeyi, Anayasa Mahkemesinin Can Atalay hakkındaki hak ihlali kararını yargısal aktivizm olarak değerlendirdi ve kararda imzası olan üyeler hakkında emsali görülmemiş, kabile devletlerinde görülebilecek bir şekilde suç duyurusunda bulundu. Bu durum iktidarın yargıya müdahalesi değil de nedir? Yargıtayın ve yerel mahkemenin açıkça Anayasa'yı uygulamamaya cesaret edebilmesi, üyeler hakkında suç duyurusunda bulunabilmesinin başka bir açıklaması olabilir mi? AKP iktidarı, Anayasa Mahkemesi ve üyelerini itibarsızlaştırma gayretiyle hukuk devleti namına en ufak bir şey bırakmamak için ne varsa yapmaktadır.

Dış politikada sürekli “Burası muz cumhuriyeti değil.” diyerek meydan okuyan Sayın Cumhurbaşkanına seslenmek istiyorum: Anayasa'yı açıkça ihlal edenlere de “Burası muz cumhuriyeti değil, hukuk devleti.” şeklinde bir açıklamanız olacak mı? Yoksa adım adım, bırakın muz cumhuriyetini, kabile devleti olma yolunda, gerilememizde tarihi bir rol mü oynayacaksınız? Bu durumun Türkiye Cumhuriyeti'ne kara bir leke olarak sürülmesine ne diyeceksiniz?

Değerli arkadaşlar, Türk yargı sistemi iflas etmiştir, yargının bağımsızlığı artık komik bir fıkradan ibarettir. Her ne kadar ülkemiz hukuk skandallarıyla dolu olsa da bugün seviye bambaşka bir yere düşmüştür. Bir ülkede tarafsız ve bağımsız yargıyı yok ederseniz o ülkede birliği ve dirliği tesis edemezseniz, böyle bir ortamda yargıya güvenin tesisi mümkün değildir. Hukuksuz kararlarıyla meşhur ülkemizde, dış yatırımcı elini ayağını tamamen çektiğinde ekonomik darboğazın faturası gene vatandaşa çıkarılacaktır.

Yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığının bu denli yok sayılmasının asıl nedeni Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemidir. Bu sistemle, kuvvetler... 2022 Hukukun Üstünlüğü Endeksi'ne göre Türkiye 116'ncı sıraya gerilemiştir. Yargı sistemimiz ne yazık ki iktidarın istediği kararları veren hâkimlerin ödüllendirildiği, iktidarın talepleri doğrultusunda karar vermeyen hâkimlerin cezalandırıldığı bir sisteme dönüştürülmüştür. İktidara yakın isimlerin dâhil olduğu davalarda silahların eşitliği ilkesine aykırı davranıldığı ve iktidarın istediği yönde karar alabilmek için adil yargılama hakkının ihlal edildiği görülmektedir. İktidarın yargıya müdahaleleri nedeniyle adalete güven bitmek üzeredir.

Aynı zamanda Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonunun üyesi bir arkadaşınız olarak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının iç hukukta uygulanmaması, yargılamaların haddinden fazla uzun sürmesi, tutuklamaların yasaya aykırı şekilde ve tedbir değil ceza olarak uygulanması, ifade özgürlüğünün rafa kaldırılması, örnek olarak verirse Ankara adliyelerinin hâlen tek çatı altında toplanmayıp kiralamalar yapılması nedeniyle kamu zararının oluşması, mevcut adliyelerin fiziki şartlarının avukat ve vatandaşlar için oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmemesi, yargıya ilişkin kararların sacayağın en önemli unsuru olan avukatların ve baroların yeterli katılımı olmadan torba yasalarla yapılması, muhalefetin adalet ve yargıya ilişkin tüm araştırma önergelerinin reddedilmesi, soru önergelerinin cevapsız bırakılması ve daha sayamayacağım onlarca sorunun giderilmesi için içi boş reformların değil, köklü değişiklikler ve düzenlemelerin yapılması için adaletli bir bütçenin ayrılması gerektiğini belirtir, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Nevroz Uysal Aslan, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Sayın Bakan, sevgili bürokratlar; bugün, hepimizi, birçok alanda uzman ve sorumlu kişileri bir arada görünce soracak, konuşacak veya iletcek birçok konu çıkıyor başlı başına içerisinden.

Ben aynı zamanda İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyesiyim, göreve ilk başladığımızda Sayın Bakandan bir randevu talebimiz olmuştu -kendisi umarım dinliyordur beni- ancak şu ana kadar bu randevularımıza herhangi bir dönüş alabilmiş değiliz.

Bugün bu kadar kısa bir sürede sizlere birçok konuda soru iletmem ya da açıklama yapmam mümkün değil; tam da bu nedenle, Anayasa'nın bizlere vermiş olduğu Meclis denetim yöntemini, soru önermelerini kullanıyoruz ancak şu ana kadar İmralı'da Sayın Öcalan ve 3 mahpusun mutlak tutukluluk hâlleri, hasta mahpuslar, cezaevlerinde Kürtçenin yasaklanması, keyfi şekilde sevklerin reddi, cezaevinde tutulan anne ve çocukların koşulları, cezaevlerindeki kötü muameleler ve idare ve gözlem kurulunun hukuka aykırı ve keyfi kararlarıyla ilgili sadece şahsımın verdiği 23 ayrı önergeye, yine, grubumuza ait 200'den fazla soru önergesine Adalet Bakanlığından hâlâ tek bir cevap alabilmiş değiliz. Bu soru önermelerini vermemizin tam da bugün burada tartıştığımız noktalardaki etkisi hem Anayasa'nın bizlere vermiş olduğu denetimi gerçekleştirmek hem de kamuoyuna ve seçtiğimiz insanlara karşı bir sorumluluğumuz.

Söyleyecek birçok konu var ancak biz burada -benden önceki milletvekillerinin de ifade etmiş olduğu- Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine karşı sorumluluğu ve bağlayıcılığıyla alakalı... Maalesef bugün Türkiye'de Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi arasında bir yargı krizinin, "darbe teşebbüsü" olarak ifade edilen bir sürecin öncesinde örülen süreçler, iç hukuktaki hukuksuzluklar, yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı sorunları ama aynı zamanda Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına karşı olan sorumluluğu... Bugün burada ifade ettiğimiz basın özgürlüğü, yaşam hakkı ihlalleri, cezaevlerindeki süreçler, mevzuatımızın sözleşme standartlarına aykırılığı, kadına karşı şiddet ve Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'yla ilgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarını denetleyen Bakanlar Komitesinin önündeki 11 ayrı başlıkta Türkiye'nin denetim süreci hâlâ devam etmekte. Bu denetim süreçlerinden 2 tanesini örnek vereceğim sizlere. Bir tanesi Işıkkırık davası, 2017'de verilen bir karar; bugün hâlâ yürürlükte olan TCK 220/6'ya atıfla TCK 314/3 ve 2'nin yani örgüt üyesi olmamakla beraber örgüt adına suç işleme suçunun yasal olarak yapısal kanuni düzenlemenin engel olduğuna ve ihlaline dair karar. Bu karar hâlâ uygulanmıyor ve bu kararla ilgili Anayasa Mahkemesine yapılan başvurularda 2021 Hazirandaki Hamit Yakut kararı pilot karar olarak seçildi ve var olan ihlalin yasamadan kaynaklandığını... Bir kanuni değişiklik için bizlere, Meclise gönderildi bu karar ve sorumluluğu sizlerde ancak aradan iki yıldan fazla süre geçmesine rağmen, öngörülebilir ve belirli olmadığına karar verilen bu mevzuat hükmüyle ilgili Adalet Komisyonunda tek bir hazırlık olmadığı hâlde Bakanlığınızın, Adalet Bakanlığının Komiteye vermiş olduğu cevaplarda ilgili cezaya dair kaç kişi...

Bakan Bey, lütfen dikkatle dinler misiniz, gerçekten size sesleniyorum.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Dinliyorum, dinliyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Buna ilişkin tek bir karar değişikliği yok ve Bakanlar Komitesine verdiğiniz cevaplarda ilgili kararın gereğinin yerine getirildiğine dair bir atf var ancak aynı tutum, aynı karar; yine, biraz önce ifade edilen, 2014 yılında Sayın Öcalan hakkında verilen

ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının yine yasamadan yani yasal bir engellemeden kaynaklı olarak işkence yasağına aykırı olduğu cevabı... Aradan sekiz yıl geçti, Bakanlar Komitesinin önünde 2015 Temmuzda verilmiş olan bir eylem planı var “Türkiye ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının işkence olmasına dönük nasıl bir değişiklik yapacak?” diye. Bugün burada siyasetler “AİHM kararlarını tanımıyoruz, siyasi kararlardır ve siyasi kararlara siyasi cevaplar verilir...” Ya da esip gürlenmenin gerçek anlamda politik ve diplomatik bir karşılığının olmadığını biz görüyoruz. Bu kararlar ilgili içe dönük, siyasi, hamasi söylemler söylenirken Bakanlar Komitesine verilen cevapta ilgili kararın tercüme edildiğine, bu kararın Anayasa, Yargıtay, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderildiğine, bu kararın yerine getirildiğine ve buna dönük denetimlerin devam ettiğine dair bir cevabımız var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave bir dakika süre veriyorum, toparlayın lütfen.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Yine, Komite, bu kararlar ilgili, Aralık 2021 oturumunda sizlere, Türkiye’ye sorular sordu “Türkiye’de kaç tane ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası var ve kaç yıldır cezaevindeler? Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının değişimiyle ilgili nasıl bir değişiklik yerine getirilecektir?” diye. Bunlara cevap vermediniz, verdiğiniz cevapta ise “ilgili hükmün gereğinin yerine getirildiğine” şeklinde cevap verildi ancak bugün yüzlerce kişi Türkiye cezaevlerinde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla yargılanmakta, yine, bu cezanın vermiş olduğu ağır infaz koşulları altında kalmaktadır.

Yine, bir sayın hatip söyledi, cenazeye katılmayla ilgili... Yine, Güler ve Uğur Türkiye kararı var, 2014 tarihli; cenaze törenine katılmanın dinî ve manevi bir durum olduğuna, din ve vicdan özgürlüğünü ihlal ettiğine ve bu konuda keyfi ve gerekçeli bir biçimde TMK 7/2’nin öngörülebilir olmadığına dönük karar varken bugün sizlerin sorumluluğunuzda ama AİHM kararlarının gereğini yerine getirip getirmemek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Uysal Aslan.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, salonumuzda bir uğultu var, bazen ikaz etmeye çalışıyorum ancak uğultuyu kesemiyoruz. Sona doğru epey yaklaştık, yaklaşık 26-27 konuşmacımız daha kaldı, onlar da konuşmalarını bitirdikten sonra...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bayağı yaklaştı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî sağ olsun, yazıp gönderiyor önüme tabii, işleme koyuyoruz burada.

Dolayısıyla, bunlar bittikten sonra on beş dakika süreyle Sayın Bakana soru sorulacak, sonra Sayın Bakan bunları cevaplandırarak, sonra da çok fazla oylama var, oylamaları yapacağız. Sizden istirhamım, önergeler konusunda böyle çok fazla önerge olmazsa daha hızlı bitirebiliriz, yoksa bayağı uzayacak görüşmelerimiz.

MURAT EMİR (Ankara) – Uzasin Sayın Başkan, biz yararlanıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Siz yararlanıyorsunuz, biz yarın sabah gene buradayız.

MURAT EMİR (Ankara) – Başkan olmak kolay değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî de burada.

Sayın Sevda Erdan Kılıç...

Buyurun Sayın Kılıç.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; 2024 yılı Adalet Bakanlığı bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum, konuşmama öyle başlıyorum.

Üzülerek görüyorum ki bütçede yine bizim payımıza bol bol cezaevi çıkmış. Her yıl çok cezaevi yapmak, her bütçe görüşmesinde bir öncekinden daha fazla cezaevi yapmayı hedeflemek bir rutin hâline gelmiş durumda. “Adalet reformu” demeye başladığınız 2006 yılından bu yana her yıl yeni yeni cezaevleri açtınız; 2019’da 26, 2020’de 23, 2021’de 32 adet. 2022 yılında 2023 için hedefiniz 22’ydi, 19’da kalmış. Şimdi de 2024 yılı için hedef koyuyorsunuz, hâlihazırda 285 olan ceza infaz kurumlarına 12 tane daha eklemeyi hedef koymuşsunuz, yetmemiş 2025 yılı için de 8 ceza infaz kurumu için tahmini bir rakam koymuşsunuz.

Ceza infaz kurumlarından bize de çok sayıda şikâyet geliyor. Evet, kapasite fazlalığından tutun hizmetlere kadar çok sayıda sorunu var fakat iktidarın görevi sürekli cezaevi açmak değil, suçun işlenmesinin önüne geçmek; bu açıdan da bakmak gerekiyor, Bakanlık açısından.

Ama gelin, bir de her yıl vatandaşın cebinden aldığımız vergilerle açtığımız bu cezaevlerinde kimler kalıyor, onlara bakalım: Halkın oylarıyla seçilip Meclise gönderdiği milletvekili kalıyor bu cezaevlerinde; Milletvekili Can Atalay. “Halkın avukatıyız.” diye yola çıkıp Soma’da madenci tekmeleyen bürokratlarınıza karşı madende çocukları ölen halkı savunan avukatlar kalıyor burada; Selçuk Kozağaçlı ve diğer avukatlar. Bu memleketin parkına, ağacına, taşına, suyuna, toprağına sahip çıkanlar kalıyor. Cezaevlerinde, sosyal medyada eleştiri özgürlüğünü, ifade özgürlüğünü kullanan gençler kalıyor ve maalesef mesleğini yapan gazeteciler kalıyor. Onlar cezaevindeyken kadın cinayeti işleyen erkekler televizyonlarda, evlilik programlarında boy gösteriyorlar. Vergi kaçırıcılar, hırsızlık yapanlar, dolandırıcılık yapanlar yani suçlular için, âdeta bu tip insanlar için sırtlar sıvazlanıyor, serbest kalıyorlar; katiller dışarı bırakılıyor.

Sayın Bakan, Hrant Dink’in öldürüldüğü o karanlık dönemde Rahip Santoro öldürüldü, katili serbest bırakıldı. Malatya’da Zirve Yayınevinde 3 Hristiyan öldürüldü, katiller önce serbest bırakıldı, sonra itiraz üzerine tutuklandı. Bu azınlık cinayetinin de arkasındaki karanlık hâlâ aydınlatılabilmemiş değil. Bu sistematik karanlığı aydınlığa kavuşturmak yerine maalesef bu ülkeyi aynı karanlığa hapsedmiş durumdasınız.

Biz zaten her aydının katilinin ardında aslında aynı silüeti görüyoruz. İşte, Uğur Mumcu dosyası otuz yıldır devam ediyor, birkaç hafta önce yine duruşması oldu, bombacısı otuz yıldır hâlâ aranıyor ve bu Oğuz Demir hâlâ bulunabilmiş değil. Peki, bu Uğur Mumcu davasının dosyasında kimin adı var? Cumhurbaşkanıamızın avukatı Mustafa Doğan İnal’ın adı var; Mumcu katillerinin avukatı olarak yer almış. Bunları söylediğim için bu avukat arkadaş bana bir de manevi tazminat davası açmış, dosya anında işleme alınmış, anında tebligat yapılmış, jet hızıyla. Yani yirmi yıllık avukatım, böyle bir hız görmedim; kişiye göre yargı beni de bulmuş oldu böylelikle.

Başka ne var bu süreçte? Tabii, adalet için aldığımız verginin yarısını aktardığımız mahkemelerde de ilginç olaylar oluyor: 2023 yılında bir savcı başına 1.580 dosya düşmüş, bu ne demek? Bir savcı bir dosyaya sadece bir saat on iki dakikasını ayırabilmiş bir yıl boyunca. Hâkim başına düşen dosya sayısı 835 yani bir hâkim bir yıl boyunca bir dosyaya sadece iki saat on iki dakika ayırabilirmiş. Tabii ki hukukta bir süre tanımı var, o da makul süre ve adil yargılanma hakkının temeli. Bu hakkın ihlal edildiğini biz değil, bizzat Anayasa Mahkemesi de söylemiş; 55 bin davada makul süre hakkının ihlal edildiğini açıkladı 10 Ekim günü. Hatta Anayasa Mahkemesi artık makul süre başvurularına

bakmayacağını da açıklamış oldu. Yani “hedef tutturma” gibi uydurma bir tanımınız var, maalesef bunlar yüzünden hâkimler de havlu attı, savcılar da havlu attı ve bu ülkenin en yüksek mahkemesi olan Anayasa Mahkemesi de havlu atmış durumda bu süreler konusunda.

Tabii, dava dosyaları hâkimlerin, savcılarının ve adliyelerin de boyunu aşmış durumda. Gerçekler ortada, icra dosyaları ortada; tarihin en yüksek seviyesinde rakamlar. Kiracı davaları, tahliye davaları, alacak davaları, iflas davaları derken aslında adalet dağıtılması gereken adliyeler maalesef kriz dağıtılan mekânlar hâline dönüşmüş oldu. Bugün yaşanan dosya yoğunluğunun en büyük nedeni de ülkenin içinde bulunmuş olduğu ekonomik krizdir. Ve biz, bu krizi, hâkim ve savcılarını yarıştırmakla aşamayız. Bu dosya yoğunluğunu aşma hedefi olarak koyduğunuz hâkim ve savcı atamaları da maalesef bu yaraya pansuman bile olamazlar.

Sorunlar saymakla bitmez ve süreler de yetmez belki bu konularda sorunları anlatmaya.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir dakika veriyorum, buyurun lütfen.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ederim Başkanım.

Tüm bu sorunların çözümü için tabii ki sistem değişikliği gerekiyor. Bu da güçlü Meclis, bağımsız yargı ve istikrarlı bir yürütmeye olabilir diyor; bütçenin -zor ama- yine de hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Okan Konuralp...

Sayın Konuralp, süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

OKAN KONURALP (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan ve Sayın Bakanın değerli bürokratları; benden önce konuşan sayın milletvekili arkadaşlarımla Türkiye’deki yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı tartışmalarına ilişkin -ne yazık ki- olumsuz değerlendirmelerine bütünüyle katıldığımı ifade etmek istiyorum. Dolayısıyla tekrara çok da düşmeden, Türkiye yargısının içinde bulunmuş olduğu duruma ilişkin birkaç kısa değerlendirmenin ardından özellikle cezaevi ziyaretlerim sırasında kimi tutuklu ve hükümlülerin birtakım talepleri ve isteklerine ilişkin bazı değerlendirmeleri ve beklentileri de sizlerle paylaşmak istiyorum.

Malumunuz, Türkiye, 2022 Hukukun Üstünlüğü Endeksi verilerine göre 140 ülke arasında 116’ncı sırada. Bu gerçek, bu veriler sizin tarafınızdan ciddiye alınmıyor olabilir, önemsenmiyor olabilir. Uluslararası Hukukun Üstünlüğü Endeksi’ni de bir dış güçler metaforuyla değerlendiriyor olabilirsiniz. Türkiye yargısının kimi uluslararası bağımsız kuruluşlar tarafından kısıkanıldığını da ifade edebilirsiniz ama bu gerçek. Bu gerçeği sadece bizler, siyasetçiler ya da Türkiye yargısının kimi mağdurları ifade etmiyor; işte, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılarında birisi de yargıdaki durumu bir “çürük elma” metaforuyla nitelendirmekten geri adım atmıyor.

Ama öte yandan geçtiğimiz haftalarda bir başka dramatik bir durum da yaşandı. Bir gazeteci arkadaşımız, Tolga Şardan, tarih itibarıyla 31 Ekimde MİT’in yargıdaki durumuyla ilgili Cumhurbaşkanı Erdoğan’a sunulmak üzere bir rapor yazdığına ilişkin bir haber yayınıyor. Bu haberin yayınlanmasından yaklaşık otuz altı saat sonra ya da kırk sekiz saate yakın bir sürenin ardından Tolga Şardan tutuklandı. 31 Ekimde yayımlanan ve Türkiye’de tartışma yaratan bir haberin doğru olup olmadığına dair ilgili kişiden bilgiyi biz, Tolga’nın tutuklanması sonrasında aldık; hayatın olağan akışına aykırı bir durum. Eğer Tolga’nın yazdığı haber -sizin bir gazeteye yapmış olduğunuz değerlendirmeye atfen söylüyorum-

bir dezenformasyonsa, yalan bir haberse eğer, 31 Ekimde yayınlanan bir haberin İletişim Başkanlığına bağlı, ne idiği belli olmayan “Dezenformasyon Merkezi” adını taşıyan bir birim tarafından 31 Ekimde yayınlanan bir haberin yaklaşık kırk sekiz saat sonra, Tolga’nın tutuklanması sonrasında yalanlanması tam bir garabetir. Eğer gerçekten yalanlanmayı gerektiren bir haber varsa bunu sıcağı sıcağına, 31 Ekim tarihi itibarıyla yayınlarsınız ve yalanlarsınız dolayısıyla beklemezsiniz Tolga’nın tutuklanmasını.

Sizin de, dediğim gibi, bir gazeteye yapmış olduğunuz talihsiz bir açıklama var: İşte “MİT’in böyle bir raporu yok dolayısıyla dezenformasyon...” Peki, MİT’in böyle bir raporu yok; Emniyetin böyle bir raporu var mı? Emniyet İstihbaratın böyle bir raporu olduğuna dair birtakım iddialar da Ankara kulislerinde konuşuluyor. Vardır, yoktur, belki siz de bunu birazdan yalanlarsınız ama nihayetinde ortada hukukun popüler tanımıyla “yatırı olmayan bir suç” iddiasıyla bir gazetecinin beş gün de olsa cezaevinde tutuklanması, cezaevinde alıkonulmasıyla ilgili, bir fikir ve ifade özgürlüğüne doğrudan bir müdahalenin sonucu olarak bir mağduriyeti gazeteci bir arkadaşımıza bu Türkiye hukuk sistemi yaşatmış oldu. Dediğim gibi, hukukun popüler tanımıyla “yatırı olmayan bir suç”lamayla Tolga’nın önce Ankara’da tutuklanması ve ardından İstanbul’a, Silivri’ye sevkini hep beraber izledik. Bu bile tek başına Türkiye yargısının içinde bulunmuş olduğu durumu göz önüne sermesi açısından vahim bir durum.

Bir başka konu da, şimdi, Yargıtay 3. Dairesinin Anayasa Mahkemesine yönelik birtakım suçlamaları, ithamları var. Ya, bu Yargıtay, Yargıtayda tek bir gün dahi görev yapmamış, tek bir Yargıtay kararına dahi imza atmamış bir kişiyi zorla ya da istikle Anayasa Mahkemesi üyesi yapmış bir Yargıtay. Şimdi bu Yargıtayın 3. Dairesi çıkmış, Anayasa Mahkemesinin Can Atalay’la ilgili almış olduğu karara dair...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Konuralp, ilave bir dakika veriyorum, toparlayın sözlerinizi.

Buyurun lütfen.

OKAN KONURALP (Ankara) – ...birtakım hukuki pozisyonlar almaya çalışıyor, bunun da kabul edilebilir bir yanı olduğunu düşünüyorum.

Kalan son bir dakikamda, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu denetiminde olan bütün kanalların, bütün televizyon kanallarının cezaevlerinde yayınlarının sağlanması gerektiğine yönelik bir altyapı çalışmasına başlamanızı rica ediyorum; mahkûmlardan gelen talep budur. Özellikle TELE1, Sözcü TV, Halk TV gibi kanalların cezaevlerinden izlenilemediğini... Oysa bunların her biri bütün tartışmalardan ari olarak RTÜK denetiminde olan kanallar, bu kanalların cezaevinde izlenebilir bir hâle getirilmesini öngörüyorum.

Bazı tutuklu ve hükümlülerin akademik kimliklerine de bağlı olarak özellikle yabancı dilde kitap sorunu var; İngilizce, Fransızca, Almanca hatta Kürtçe birtakım kitaplara ulaşım problemleri. Özellikle bu taleplerin ivedilikle yerine getirilmesinin son derece yerinde ve doğru olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ömer Fethi Gürer, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Başkan.

Sayın Bakan “Demokrasi ve hukukun üstünlüğü; kamu güvenliğinin, sosyal barışın, toplumsal ilerlemenin ve ekonomik büyümenin temel şartıdır. Aynı şekilde, hak ve özgürlüklerin yegâne güvencesinin de demokratik hukuk devleti olduğu kuşkusuzdur.” dediniz. Bu söze katılmayan olmaz ama bu sözlere uygun bir adalet kavramından ülkemizde bugün söz edilebilir mi? Vatandaş için adaleti iktidarın isteğine göre şekillendirdiği düşüncesi genel kanıya dönüşmüştür. Gücü olanın, arkası olanın ya da siyasi iktidarın istediği biçimde adaletin şekillendiği inancı derinleşmektedir. Hukukun tartışıldığı yerde ekonominin düzelmesi, yabancı sermayenin bu ülkeye gelmesi için yapılan çalışmaların da sonuç vermesi olası değildir. Hak, hukuk, adaletin olmadığı yerde sorunlar azalmaz, artar. Siyasi iktidarın bu bağlamda gittiği yol, yol değildir.

Sayın Bakan, adalette sürecin gereken hızla yürümemesi ve kararların geciktiği de sürekli gündeme getirilmektedir. Yargıda hedef sürelerin çoğunlukla tutmadığı ve vatandaşın adalete ulaşımında sorun olduğu da bizlere yansıtılmıştır.

Sayın Bakan, Adalet Bakanlığı çalışanları ve infaz koruma memurlarının özlük haklarının iyileştirilmesi ve tüm adliye çalışanlarının ek katsayıyla düzenlemelerinin sağlanması da talep edilmektedir. İnfaz koruma memurları ve adliye çalışanlarının durumları mutlaka iyileştirilmelidir. Zor şartlarda, mahkûmlarla benzer koşullarda yaşayan infaz koruma memurlarına verilen sözler tutulmalıdır.

Sayın Bakan, adliye sarayları yapıyor, Niğde’ye de yapıldı. Daha beş yıllık bina fiziki anlamda yetersiz kaldı, adliye koridoru bölünüp odalar yapılıyor; bu da öngörüsüzlüğün bir yansımasıdır. Bu anlamda, adliye sarayının olduğu yerin yan tarafında arsalar var, bari bunları alıp bir an önce yapın da ek bina ihtiyacı doğmasın. Plansızlığın somut bir göstergesi bu durumdur.

Bor ilçesinde 2 ayrı adliye binası bulunmaktadır ancak fiziki şartlar da yapılar da yetersiz; Bor ilçesine bir adliye binası şiddetle ihtiyaçtır. Bir an önce Bor ilçesinde adliye sarayı planlanıp yapılmalıdır.

Niğde Kapalı Cezaevi, kötü koşullarıyla ünlü en eski cezaevlerindedir. Cezaevlerinde kapasite üzerinde mahkûm kalmaktadır. M tipi cezaevi ülkede çok kalmadı, yeni kapalı cezaevi yapılması ve ünlü isimlerin tutulduğu, ağır koşullarıyla akıllarda kalan Niğde Cezaevinin de yaşanılan kesitlerin yer aldığı bir müzeye dönüştürülmesi sağlanmalıdır.

Niğde’de idare mahkemesi olmadığı için farklı illere dava görülmeye gidilmektedir. Niğde’ye 5 tane hâkim gönderip bir idari mahkemeyi de açın.

Sayın Bakan, çocuklarda suç oranı artıyor. 2022 yılında suç dosya sayısı 91.619’a yükselmiş, 2017-2022 yılları arasında çocuk ağır cezada açılan dosya sayısında yüzde 62 oranında artış var. 2022 yılı çocuk mahkemelerinin ve çocuk ağır ceza mahkemelerinin dosyası beş yılın en yüksek seviyesine erişmiş durumda. Suça sürüklenen çocukların yüzde 85’i erkek; eğitim kaybı, istihdam sorunu, psikolojik olumsuzluklar, aile ilişkilerinde bozulma gibi nedenlerle erken yaşta çocukların suça yöneldiği görülüyor. Bu bağlamda Adalet Bakanlığı cezaevlerinde psikolog, sosyolog gibi onlara eğitim verecek kişi sayılarını artırmalı çünkü bu çocukların yeniden topluma kazandırılabilmesi için oradaki farklı ve olumsuz koşullardan etkilenmemeleri gerekli cezaevlerinde, bildiğiniz gibi, farklı yapılanmaların da varlığı bir gerçek, bu ne kadar uğraşılsa da ortadan kaldırılamıyor ama çocuklar cezaevindeyse o çocukların hem eğitimi sağlanmalı hem de psikologlar, sosyologlar orada görevlendirilerek bu bağlamda çalışmalar yaratılmalı.

Adaletin olmadığı yerde hiçbir sorunun da çözüm bulmasının olası olmayacağını belirtiyor, bütçeniz hayırlı olsun diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın İlhami Özcan Aygun, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, sayın milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, öncelikle hayırlı olsun diyorum. Geçen dönem beraberdik, sizlerle aynı havayı soluduk, şimdi ayrı bir yola çıktınız ama sizden bizim tabii ki taleplerimiz var. Öncelikle size şunu hatırlatmak istiyorum: Sizler de bizim gibi yemin ettiniz, Anayasa belli, Anayasa sayfa 108 ve 153'üncü madde belli. Anayasa Mahkemesinin kararlarının sorgulanmayacağı Anayasa'da net olarak belirlenmiş. Sizden istirham ediyoruz, yemin etmiş olduğunuz şu Anayasa'ya uymanızı bekliyoruz. Bir an evvel erkler arasındaki o farklılığın giderilmesi gerekiyor, herkes işini yapacak. Bütün mahkemelerin yetkileri bellidir diyorum.

Sayın Bakanım, asıl konu... Bir de malum Silivri Cezaevi vardı, baskılarla beraber ve oradaki Belediye Başkanının, yerelin baskısıyla beraber "Marmara Cezaevi" olarak çevrildi. Şimdi kendi ilimden örnek vereyim. Bizler aslında sizlerden, Adalet Bakanlığında cezaevi istemiyoruz, bizim devletimizden istediğimiz konu şu: İnsanlarımıza iş imkânı sağlayacak sanayi alanları açılmasını beklerken Tekirdağ'ın o tarım topraklarına... Hem Çorlu'da hem Tekirdağ'da, yine Edirne'de olmak üzere, birçok ilde vatandaşlar aynı sorunla baş başa, cezaevlerinin isimlerinin o ilin isimleriyle veya ilçenin isimleriyle lanse edilmesinden rahatsızlar. Son günlerde Tekirdağ ve Çorlu ilçemiz basında yer alıyor, ulusal basında ve benim vatandaşlarım derli. Nasıl Silivri Cezaevinin ismi değişip Marmara Cezaevi olduysa... O da bana göre yanlış çünkü "Marmara" bizim bölgemizin bütününe kapsayan bir ismi haiz. Bu bağlamda sizlerden istirham ediyoruz, bürokrat arkadaşlardan beklentimiz, ülkemizdeki bu cezaevlerini -başka bir kodlamaya mı geçersiniz, başka bir isme mi geçersiniz- o yerleşim alanlarından çıkarmamız gerekiyor.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – Bakanların ismini versinler.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Burada, bunu nasıl çözeceksek çözelim, hep beraber kanun teklifiyse kanun teklifiyle bunları ortadan kaldıralım.

Şimdi Çorlu Cezaevi, Tekirdağ F Tipi Cezaevi... Ya, ben rahatsızım, benim oradaki vatandaşım rahatsız. Her gün televizyonlarda, basında bunların anlatılmasından, dillendirilmesinden Edirne de rahatsız, tahmin ediyorum, İstanbul'da yani birçok yerde yaşayanlar, herkes rahatsız. Gelin, buna hep beraber bir çözüm bulalım. Bu konu hepimizin başını ağrıtan bir konu diyorum, hepinize teşekkür ediyorum, бүтүнüz hayırlı olsun.

Kısacası, bir de Sayın Bakan, Tekirdağ'da bölge idare mahkemesi açılacak ama maalesef daha doğru dürüst atamalar yapılmadı; bina yapıldı, kiralandı, döşendi ama içerisine bizim personel ihtiyacımız var -bürokrasiye, hâkimidir, savcısıdır- buraya, bölge idare mahkemesine bir an evvel personel ataması yapılması lazım. Bina güzel, bina kiralandı, içi yapıldı ama bizim orada, içinde oturacak, o masalarda oturacak, iş insanlarına çözüm bulacak hâkime, savcıya ve bürokrata ihtiyacımız var diyorum. Bir an evvel, Tekirdağ'mızın sorununun giderilmesi konusunda talebimi arz ettim. Ama en önemli konu, bu isim konusu, bütün her yerde bana göre rahatsız edici bir konu. Buna Bakanlık olarak çözüm getirmenizi diliyorum, saygılar sunuyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Onur Düşünmez...

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Sizin isim öneriniz var mı cezaevlerine?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Kodlama olabilir, ben atıyorum... Şimdi örnekleri çalışabiliriz Sayın Bakanım, kodlama yapabiliriz.

MURAT EMİR (Ankara) – “Yılmaz Tunç cezaevi” olabilir mesela.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Bakanım, burada oturulup doğru dürüst bir şey bulunabilir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Düşünmez, buyurun.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar ve saygıdeğer emekçi arkadaşlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün, 12 yaşında 13 kurşunla katledilen Uğur Kaymaz’ın ölüm yıl dönümü. Bundan on dokuz yıl önce katledildi ve failleri hâlâ yargılanmadı. Biz faillerinin bir an önce ortaya çıkarılmasını ve yargılanmasını talep ediyoruz.

Dinlediğimiz sunumda, Türkiye’deki yargı sisteminin ne kadar iyi işlediğini, Bakanlığın güllük güllüştürme göstermeye çalıştığı bir Türkiye’nin varlığını hissettik. Eğer Bakanlığınız isminde yazıldığı gibi adil bir yaklaşım sergilerse bir umut demokratik, özgürlükçü bir ülke olabilir. Eğer yargı tamamen bağımsız olursa, kararlar hukuka uygun alınırsa ve hukuksuzlukların önüne set çekilebilirse ekonomide de iyi gideceğimizi düşünüyorum ama sizde adaleti tesis etme yönünde bir irade yok, gidişattan çok memnunsunuz. Bugün, burada, eğer bütçeyi onaylarsanız ülkenin iyi giden Bakanlık politikalarını onaylamış olursunuz ve aynı minvalde Bakanlık çalışmalarının da devamını sağlarsınız diyorsunuz. Biz, sizleri önce adaleti tesis etmeye davet ediyoruz.

Bizler, sizin politikalarınızı neden onaylamıyoruz, bunu birkaç örnekle açıklamaya çalışacağım. Mesela, Türkiye’de avukatlar hâlâ sigortasız ve güvencesiz çalıştırılıyor, stajyer avukatların bir statüsü bile yok, hâkim ve savcılarının atamaları liyakate değil torpile göre oluyor, binlerce insan haklarında uyduruk gerekçelerle cezaevine atılıyor ancak onları hukuksuz şekilde cezaevine atan hâkimler terfi alıyor, savcının talebini geri çeviren hâkimler de terörist damgası yiyor fakat Bakanlığınız bu konuda herhangi bir adım atmıyor; en son AYM üyelerinin yediği damga da hepimizin malumu.

İntihar eden avukat arkadaşlarımızın ve adliye çalışanı emekçi arkadaşlarımızın hiçbirinin talepleri bu bütçelerde yer almadığı gibi hukuk eliyle katledilenlerin isimleri dahi anılmıyor. Kimler hukuk eliyle katlediliyor, onu da güncel iki örnekle açıklamak istiyorum. Yüksekova’da “Ferhat Atılğan” isimli genç gittiği adliyede savcının odasında intihar etti, soruşturmaya ilişkin “kovuşturmaya yer yok” kararı verildi ve akıbeti, yapılan itirazlara rağmen ortaya çıkarılmadı. Bu durum Bakanlığınızı ilgilendirmiyor mu? 16 Kasım da aramızdan ayrılan avukat arkadaşımız trafik kazasında hayatını kaybetti. Alelade olmayan bu trafik kazasının detaylarına değinmek istiyorum. Hani faydalarını öve öve bitiremediğiniz SEGBİS var ya, işte o SEGBİS, o gün avukat arkadaşımızın müvekkili olan annelerimiz için faaliyette olsaydı ne 2 barış annemiz ne Cihan kardeşimiz ne de avukatları Erdal ağabeyimiz böyle bir şekilde hayatlarını kaybetmeyeceklerdi.

Şiddet içermediği AİHM tarafından tescillenen bir “tweet” yüzünden asrın en büyük siyasi operasyonu Sincan Cezaevinde devam ediyor ve arkadaşlarımız bu hukuk garabetiyle her gün karşı karşıya mücadele yürütüyor. “Özel yetkili mahkemeleri kaldırdık.” diye övünen iktidarınız sadece bu dosyaya bakan bir heyet oluşturdu. Bu heyette çete liderliği yapan biri dışında başka bir mahkeme

başkanı bulamadınız. Deniz Poyraz yoldaşımızın katledildiği gün “Madem doğru söylüyorsunuz neden HDP binalarına saldırılmadı?” diyen yedek çeteciniz şu an o mahkemenin başkanlığını yürütüyor ve bizler de oradan adil bir karar çıkmasını bekliyoruz. Siyasi tutsaklar ve milletvekili arkadaşlarımıza uyguladığımız ceza sistematığı ve cezaevi pratikleriniz, adaletsiz yönetiminizin yansıması olarak karşımıza çıkıyor.

İmralı Cezaevinde tutulan Sayın Abdullah Öcalan ve diğer 3 mahpustan otuz iki aydır haber alınmıyor. Ülkenin bir hapishanesinde tutulan kişilerin hukuki haklarını tesis edemiyoruz ancak burada adil bir ülke tesisi için bütçe tartışıyoruz. Siyasi mahpuslar kitap hakkı, spor hakkı, hastane sevkleri için eylemler yapıyorlar; bu haklı talepleri ne zaman görmeyi düşünüyorsunuz? Cezaevlerinden mahpusların cenazeleri çıkıyor, vicdanınız ne zaman sızlamaya başlayacak? İdare gözlem kurulları keyfiyetle bir mahkeme yerine geçip infazları tamamlananların tahliyelerinin önüne geçiyor. Bu kurulların öncelikle Kürt düşmanı tutumlarına bir an önce son vermeniz gerekmektedir.

Kayyumlar eliyle yapılan yolsuzluklar ayyuka çıktı, biri hakkında işlem yapılmıyor. Geçmiş dönem İçişleri Bakanı çıkıp “Kör istedi bir göz, Allah verdi iki göz.” diyerek nasıl hukuksuzluklarla kayyum atadığını anlatıyor ama herkes suspus. Bu bağımlı yargıda bile beraat kararı alan arkadaşlarımız görevlerine iade edilmiyor, halkın temiz oylarıyla seçilmiş belediye eş başkanlarımız görevine iade edilmiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Düşünmez, bir dakika veriyorum, toparlayın sözlerinizi.

Buyurun.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – Bu konuda da Bakanlığınız suspus ama bütçe için gelip burada ülkenin güllük gülistanlık hâlini anlatıyorsunuz. Tabii, siz de haklısınız, sizin tuzunuz kuru; yirmi iki yıldır hiçbir etkinliğiniz yasaklanmamış, hiçbir milletvekiliniz kumpaslarla tutuklanmamış, hiçbir yoldaşınız sırf ırksal mensubiyeti nedeniyle katledilmemiş, hiçbir parti çalışanınız işkenceden geçirilmemiş, ana dilinizi konuştunuz diye kimse tarafından bıçaklanmamışsınız, özgürlük talep etti diye hiçbir seçmeniniz müebbet hapis cezası almamış; sadece hırsızlık yaptı diye birkaç arkadaşınızın kapısı çalınmış ya da cinayet davalarında bazen ortağınız olan milletvekilleri rahatsız edilmiş, trafikte biraz bekletildiğiniz için polisleri görevden almışsınız, hepsi bu; bu kadar özgürlük ülkeye yeter de artar bile. Bütün bu haksız, hukuksuz uygulamalara ve sizlere rağmen bizler özgürlükleri savunmaya, herkesin adil yargılanması ve hukukun üstün kılınması mücadelemize devam edeceğiz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez'in Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Hatip, konuşmanızda Kürt düşmanlığından dolayı farklı bir hukuki muamele gördüğünüzü ifade ettiniz.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – İdare ve gözlem kurullarıyla alakalı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Hatip, ben sizi dinledim.

Anayasa'nın “Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10'uncu maddesi “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.” diyor.

Teşekkür ediyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Anayasa’yı dikkate almanız iyi oldu Sayın Başkan, bir de Anayasa 153’ü okur musunuz eliniz değmişken?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Emir, sıra size gelince onu siz okuyun.

MURAT EMİR (Ankara) – Bir de 153’ü okuyun Sayın Başkan, yararlanıyoruz sizden.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Adalet Bakanlığı (Devam)

b) Kişisel Verileri Koruma Kurumu (Devam)

c) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu (Devam)

ç) Türkiye Adalet Akademisi (Devam)

d) Hâkimler ve Savcılar Kurulu (Devam)

e) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (Devam)

f) Anayasa Mahkemesi (Devam)

g) Yargıtay (Devam)

ğ) Danıştay (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ayyüce Taş, buyurun.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım ve kıymetli hazırım; öncelikle hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Hepinizin bildiği gibi, Türkiye Cumhuriyeti devleti bir hukuk devletidir; “hukuk devleti” kavramı da devletin yetkilerini tanımlanan hukuk kurallarıyla sınırlayan, hukuki düzenlemelerin üstünlüğünü vurgulayan bir anlayışı ifade etmektedir. Hukuk devleti olmanın temel prensipleri öncelikle “hukukun üstünlüğü” kavramının olmasıdır. Bu, devletin ve kamu otoritelerinin hukuk kurallarına uymak zorunda olduğu anlamına gelir; hiçbir kurum veya kişi hukukun üzerinde değildir. İki: Temel hak ve özgürlüklerin korunması. Bireylerin temel hak ve özgürlükleri Anayasa ve kanunlarla güvence altına alınmaktadır. Üç, Adil ve tarafsız yargı. Yargı organları bağımsız ve tarafsızdır. Herkesin yargı önünde eşit olduğu, delillerin adil bir şekilde değerlendirildiği bir sistemi ifade etmektedir. Dört: Hukukun evrenselliği, hukukun kesinliği ve belirginliği. Hukuki normlar açık, belirgin ve anlaşılabilir olmalıdır yani herkes neyin yasak veya neyin yasal olduğunu net bir şekilde anlamalıdır. Beş: Hukuk güvencesi ve hukukun infazı. Bireylere hukuki güvence sağlar, yargı kararlarının etkili bir şekilde uygulanmasını sağlar ve hukukun ihlal edilmesi durumunda etkili bir yargı yoluna başvurulmasını mümkün kılar. Demokratik ilkelere uyum, temsil edilen halkın iradesini yansıtan demokratik bir hükümeti benimsemelidir. Tabii ki Türkiye Cumhuriyeti Anayasası da ülkenin temel hukuki belgesidir. Türkiye Cumhuriyeti devletinin bu özelliğini korumak, kollamak ve devam ettirmek başta biz milletvekillerinin önceliği olmalıdır.

Son haftalarda gündeme oturan Anayasa Mahkemesi-Yargıtay çatışmasını da bu bilgiler ışığında değerlendirmek gerektiğini düşünüyorum. Anayasa Mahkemesinin verdiği karara katılma, katılmama, eleştirme ya da bu kurumla ilgili yapılması gerektiği düşünülen düzenlemeleri dile getirme gibi durumlar tabii ki olur, olmalıdır da. Bu, sırf Anayasa Mahkemesi için değil her kurum ya da karar için geçerlidir ama Anayasa Mahkemesinin verdiği kararı uygulamamanın anlamı başkadır ve doğuracağı sonuçların bedeli de çok ağır olur. Anayasa’mızın 153’üncü maddesi çok açık ve nettir, der ki: “Anayasa

Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar.” Bu konunun çözümü, Anayasa Mahkemesi kararına uymamak değil, bir daha bu şekilde yaşanabilecek çelişkilerin önünü kesecek önlemler almak ve çözümler bulmaktır. Örneğin, ben bu konuda Profesör Doktor İzzet Özgenç’in sunduğu teknik çözümü burada dile getirmek istiyorum. Sayın Özgenç bu yargı krizinin çözümüyle ilgili şöyle bir yol öneriyor ve “Öncelikle Yargıtay 3. Ceza Mahkemesi kararını geri alarak Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu karar doğrultusunda yeniden yargılama yapması için dosyayı İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesine göndermeli. İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi vereceği yeniden yargılanma kararına bağlı olarak söz konusu şahsın tahliyesine karar vermeli; daha sonra İstanbul Ağır Ceza Mahkemesinin söz konusu davada durma kararı vererek söz konusu şahsın dokunulmazlığının kaldırılması hususunun değerlendirilmesi amacıyla durumu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bildirmeli. Bu arada da Türkiye Büyük Millet Meclisinde 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’na bir madde eklenmesi yoluna gidilebilir.” diyor. Bu maddeyi de şöyle yazıyor: “Anayasa’nın nispi dokunulmazlıkla ilgili hükümleri, soruşturma veya kovuşturma konusu suçun bu kanunun 3’üncü ve 4’üncü maddelerinde sayılan terör suçları ve terör amacıyla işlenen suçlardan biri olması hâlinde ve soruşturmanın milletvekili seçiminden önce başlamış olması koşuluyla hatta aday olmadan önce başlaması koşuluyla uygulanmaz. Bu durum, soruşturmayı yöneten cumhuriyet başsavcılığı veya kovuşturma evresinde dosyanın bulunduğu yargı mercisi tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bildirilir.” Bu şekilde bir düzenlemenin yapılması hâlinde İstanbul 13. Ceza Mahkemesi söz konusu şahsın dokunulmazlığının Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kaldırılmasına gerek olmadan açılan davada tutuklanmasına karar verebilir ve hakkında yeniden mahkûmiyet hükmü kurabilir. Böylece hem terörle irtibatlanmış kişilerin dokunulmazlık zırhına bürünme şansı ortadan kalkar hem de şu anda yaşadığımız gibi bir yargı krizinin bir daha yaşanmasının önüne geçilmiş olur diye düşünmekteyim.

Hepinizi saygıyla selamlıyor ve bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Temelli...

III. AÇIKLAMALAR (Devam)

4.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez'in Adalet Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan, biraz önce Anayasa 10’u okudunuz vekilimizin açıklamaları üzerine. Biz de tam Anayasa 10 ihlal edilmesin diye çok net bir şekilde Anayasa 10’u savunuyoruz ve savunmaya devam edeceğiz. Bir Anayasa 10 ihlali var ve Bakanın bu konuda harekete geçmesi için bunu dile getirdik; tersten, bize Anayasa 10’un okunması çok anlamlı değil. Kaldı ki Anayasa 10’u da burada, bu hazırun içinde de uygulamanızı rica ediyoruz çünkü Anayasa ihlalleri söz konusu olduğunda belki de ilk bakılacak maddelerden biri.

Son olarak, Anayasa konusundaki bu hassasiyetinizi tabii ki saygıyla karşılıyoruz ama biraz önce MHP’li vekil Anayasa 153 ve 154’ü ısrarla ihlal etmesine rağmen bu maddeleri kendisine okumadınız; bunu da belirtmek isterim.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Adalet Bakanlığı (Devam)

b) Kişisel Verileri Koruma Kurumu (Devam)

c) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu (Devam)

ç) Türkiye Adalet Akademisi (Devam)

d) Hâkimler ve Savcılar Kurulu (Devam)

e) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (Devam)

f) Anayasa Mahkemesi (Devam)

g) Yargıtay (Devam)

ğ) Danıştay (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türker Ateş? Yok.

Sayın İsmail Akgül, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

İSMAİL AKGÜL (Bolu) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, kıymetli milletvekilleri, değerli bürokratlar; Adalet Bakanlığımıza bağlı Ceza İnfaz Kurumu personelimizin talep ve beklentilerini fırsat bulduğumuz her platformda dile getirmeye ve onların seslerini duyurmaya çalışıyoruz. Bugün de burada, Sayın Adalet Bakanımızın, kıymetli Adalet Bakanlığı bürokratlarımızın ve siz değerli milletvekillerimizin de bulunduğu bu Komisyonunda dile getirmeye çalışacağız.

Yaklaşık on yıl boyunca infaz koruma memuru olarak görev yapmış birisi olarak Ceza İnfaz Kurumu personelinin yaşadığı sıkıntılara, görevini ifa ederken karşılaştıkları zorluklara bizzat şahidim. Bugüne kadar Adalet Bakanlığımızın, infaz rejiminin düzenlenmesi, hükümlü ve tutukluların cezalarının daha modern şartlarda infaz edebilmesi adına yapılan birçok düzenleme ve çalışmaları oldu fakat bu düzenlemeleri hayata geçirecek olan infaz koruma memurlarının özlük hakları, iş güvenliği, adil ücret düzenlemesi gibi hususlarda tatmin edici bir çalışma maalesef ki yapılmadı.

Ceza İnfaz Kurumu personeli mesai saatleri içinde hükümlü ve tutuklularla aynı şartlarda görevlerini ifa etmekte hatta sosyal haklarından feragat ederek telefon, internet, televizyon gibi haberleşme veya haber alma imkânlarından da yoksun şekilde fedakârca görevlerini ifa etmektedirler. Toplumun her kesiminden, özgürlükleri kısıtlanmış insanlarla dört duvar arasında, zorlu şartlar altında görevlerini yerine getiren infaz koruma memurları genel idari hizmetler sınıfında yer almalarına rağmen güvenlik hizmetleri görevi vermektedirler. Birçok tehdit, saldırı ve iftiraya maruz kalabilmektedirler. İnfaz koruma memurları üstlendikleri görevlerin yanında kimi zaman kâtip, kimi zaman sağlık memuru, kimi zaman da büro personeli olarak, kimi zaman da şoför olarak görev alabilmektedirler.

Ceza İnfaz Kurumundaki PKK'lıların haklarına her gün vurgu yapılırken biz de burada vatan ve bayrak sevdalısı genç kardeşlerimizin yanında olmaya, onların sesini de duyurmaya devam edeceğiz.

Sayın Bakanım, geline nokta infaz koruma memurlarının başlıca talep ve istekleri, beklentileri şunlardır: Özlük haklarının iyileştirilerek ek göstergelerinin artırılması, ücret dengesinin sağlanması, iş güvenliğinde daha somut ve caydırıcı düzenleme yapılması, güvenlik hizmeti veren infaz koruma

memurlarının genel idari hizmetler sınıfından çıkarılarak infaz hizmetleri sınıfının ihdas edilmesi ve ceza tevkifevleri teşkilat kanununun çıkarılması ve teşkilat yapısının düzenlenmesi, ceza infaz kurumlarında her idarenin keyfi düzenlemelerinin önüne geçilerek standart bir yönetim şeklinin sağlanması. Ceza infaz kurumları personelinin sizlerden beklentileri büyüktür. Sizlerin de bu konudaki hassasiyetlerini biliyorum. Özellikle maaş ve ücretler noktasında geride kalan infaz koruma memurlarının en kısa sürede maaşlarında tatmin edici bir noktada düzenleme yapılması öncelikli beklentiler arasındadır; bu hususta gerekli hassasiyeti göstereceğinize inanıyoruz.

Başta Sayın Bakanımıza, CTE Genel Müdürlüğümüze ve değerli bürokratlarımıza hassasiyetlerinden dolayı tekrar teşekkür ediyor, bütçemizin hayırlara vesile olmasını niyaz ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Akgül.

Sayın İsmail Atakan Ünver...

Sayın Ünver, süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar; öncelikle herkesi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanın yaptığı sunuma göre Türkiye’de güzel adalet sarayları var, hâkim ve savcı sayısı artmış, çok sayıda cezaevi yapılmış, UYAP’ı var, osu var busu var ama adalet yok çünkü Türkiye’de tek adamın hukuku işliyor. AKP göreve geldiğinden beri yargı faaliyetini devletin temelini oluşturan erklerden biri olarak görmüyor, adalet hizmeti olarak görüyor ve Adalet Bakanlığını diğer bakanlıklarla eş tutuyor. Bu sebeple de ülkedeki adalet anlayışı ve hukuk devleti olgusu günden güne irtifa kaybediyor. Montesquieu 1748 yılında, iki yüz yetmiş beş yıl önce “Yasama, yürütme, yargı erkleri tek elde toplanırsa o ülkede her şey mahvolur.” demişti; Türkiye bugün bu mahvuluşu yaşıyor. Bugün Türkiye’de hukuk devleti yok, adalet yok; bununla birlikte, ekonomik refah da yok. Dünyanın ve dünya milletlerinin tarihsel tecrübelerinden faydalanmak, muasır medeniyetin mirasına ortak olmak, büyük, güçlü ve müreffeh bir ülke olmanın da ön koşuludur; hem siyasal alanda hem bilimsel alanda hem de ekonomik alanda böyledir. Eğer medeniyetin ve gelişmiş ülkelerin tarihsel tecrübelerini yok sayarsak yani Atatürk’ün ulaşmayı öğütlediği muasır medeniyeti yok sayarsak her alanda üçüncü dünya ülkeleri düzeyinden yukarı çıkamayız. Mesela tüm dünyanın kabul ettiği “enflasyon sebep, faiz sonuç” tezini ters çevirip “faiz sebep, enflasyon sonuç” dersiniz ülkeye ekonomik kriz yaşatırınız. Sonra da yalvar yakar getirdiğiniz bakanlarla o ülke senin bu ülke benim, kapı kapı para ararsınız. Herkes faiz artırırken siz faiz indirirseniz herkesin faizleri indirmeye başlamayı konuştuğu bir dönemde siz faiz artırmak zorunda kalırsınız. Halka çektirdiğiniz yoksulluk ve açlığın ise hesabını veremezsiniz.

Bu bağlamda, tek adam yönetimine akıl hocalığı yapanlar çıkıyorlar bir de millî hukuk-gayrimillî hukuk tartışması açıyorlar. Görüyoruz ki dünya ülkelerini kapı kapı dolaşıp dolar ararken akla gelmeyen millîlik, hukuk söz konusu olunca akla geliyor. Ta Babil’den, Roma’dan, Hammurabi’den, Sokrates’ten gelen hukuk tüm dünya medeniyetlerinin ortak mirasıdır. Dolayısıyla, hukuk evrenselidir. “Biz evrensel hukuku terk ederiz, millî hukukumuzu uygularız.” dersiniz bugün olduğu gibi ülkeyi hukuksuz, insanımızı da adalete muhtaç bırakırsınız.

Hafızıyabeşer nisyan ile maluldür, hatırlatalım: “Millî ekonomi modeli uyguluyoruz.” dediniz, ekonomiyi çamura sapladınız. Şimdi de “millî hukuk” diyerek hukuku saplandığı çamurda debelendiriyorsunuz, debelendirdiğe de daha çok batırıyorsunuz. Yapmayın, yol yakinken dönün, ülkeyi hukuksuz bıraktınız, bari anayasasız bırakmayın.

Sayın Bakan, Anayasa Mahkemesinin Hatay Milletvekili Can Atalay'ın cezalandırıldığı dosyayla ilgili hak ihlali olduğunu tespit eden kararından sonra yerel mahkemece dosyanın Yargıtaya gönderilmesine ilişkin kararıyla ilgili olarak 1 Kasımda "Hiçbir kimse ya da hiçbir organ bağlı olduğumuz Anayasa'dan almadığı bir yetkiyi kullanamaz. Yorum farkıyla Anayasa'nın bazı maddelerinin yok sayılması da Anayasa'ya aykırıdır. Hep beraber yargı sürecini bekleyeceğiz, yargı süreci sonucunda verilecek karara da saygı duyacağız." diyor. Sayın Bakanın açıklaması hukuk devleti açısından ibretliktir çünkü Anayasa'nın 153'üncü maddesi açıktır, maddenin son fıkrası "Anayasa Mahkemesi kararları yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar." hükmünü içermektedir. Bu madde hükmü karşısında hukukçu olanlar için tek bir seçenek vardır: Anayasa Mahkemesinin kararına uymak. Az önce okuduğum Anayasa madde 153'ün son fıkrasının hükmünde bırakın bir hukukçunun, sade bir vatandaşın bile "Hele yargı sürecini bekleyelim, görelim, yargı ne karar verecek?" diyebilmesine imkân verecek bir muğlaklık, bir yoruma açıklık var mı? Ama Adalet Bakanı öyle söylüyor. Görüyoruz ki Yargıtay 3. Ceza Dairesi de olmayan bir seçeneği var ediyor. Peki, Adalet Bakanı bunun böyle olabileceğini nasıl öngörebildi? Bu müneccimlik mi yoksa bu davaya ilişkin kararın ne olabileceği bir yerlerde konuşuldu mu, konuşulmaktan öte yoksa dikte mi edildi? Anayasa Mahkemesi kararı, Anayasa'dan meşruiyet alan yürütmeyi ve onun bir temsilcisi olan Adalet Bakanını da bağlar. Anayasa Mahkemesi kararı, yargı organlarını dolayısıyla Yargıtay 3. Ceza Dairesini de bağlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın sözlerinizi lütfen.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – "Yok, beni bağlamaz, onu da bağlamaz." deniyorsa istenen kaos ortamıdır; kaosun hüküm sürdüğü yerde olmayan adaletin, bakana da ihtiyacı yoktur.

Anayasa'ya göre, Anayasa'yı yorumlama görevi verilen Anayasa Mahkemesi kararlarına uyulması söz konusu olduğunda sana göre, bana göre olmaz; en azından hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti söz konusu olduğunda olmaz. Bunun tartışılıyor olması bugün hukuk devletinin olmadığına da en somut ve güncel ispat vasıtasıdır. Ne gariptir ki ülke topyekûn ayağa kalkmış; kamuoyu, muhalefet partileri, hukukçular, barolar, gazeteciler, yazarlar, bilim insanları olarak Anayasa'dan aldıkları meşruiyetle bulunduğu makamlarda oturan yürütme üyelerine ve Adalet Bakanına Anayasa Mahkemesi kararlarının herkesi bağlayacağını anlatmak zorunda kalıyoruz. Kendi atadığı yargıçların kararlarına dahi tahammül edemeyen bir Cumhurbaşkanı ve Cumhuriyet İttifakı ortağı partiler karşısında bu da bizim milli imtihanımızdır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi konuşacak olan milletvekillerimizin isimlerini okuyayım: Sayın Turan Taşkın Özer, Sayın Aşkın Genç, Sayın Ali Gökçek, Sayın Ömer Faruk Hülakü, Sayın Zülküf Uçar, Sayın Yüksel Selçuk Türkoğlu, Sayın Sibel Suiçmez, Sayın Murat Emir, Sayın Umut Akdoğan, Sayın Mustafa Sezgin Tanriku, Sayın Nurhayat Altaca Kayışoğlu, Sayın Hasan Öztürkmen, Sayın Cumhuriyet Uzun, Sayın Ceylan Akça Cupolo, Sayın İzzet Akbulut, Sayın Gizem Özcan.

Şimdi, Sayın Turan Taşkın Özer.

Sayın Özer, burada mısınız?

TURAN TAŞKIN ÖZER (İstanbul) – Buradayım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Aman ha, gidiyordu neredeyse sıra.

Buyurun.

TURAN TAŞKIN ÖZER (İstanbul) – Geri alırdık efendim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; efendim, tam ben konuşurken dondurma geldi; tatlı yiyelim, tatlı konuşalım diyorsunuz anladığım kadarıyla ama söyleyeceğim şeyler pek de tatlı olmayacak. Hazırnu saygıyla selamlıyorum.

Onlarca konuşma yapıldı, onlarca eleştiri yapıldı, onlarca tespit yapıldı; tekrara düşmemek adına bu tespitleri tekrar söylemeyeceğim ama birçoğuna katılıyorum. Şunu vurgulamak istiyorum öncelikle: Burada sunumu yapılan ve tartışılan bir bütçe var ama bu bütçe anlamını yitirmiş, siyaseten değil gerçekten anlamını yitirmiş. Çünkü Komisyonunda bütçeyi görüşüyoruz fakat faiz, enflasyon, kur ve bu krizler içinde yapılan bu bütçe, ne yazık ki bilemediniz bir hafta, bilemediniz bir ay içerisinde yeniden bu salonlarda tartışılacağından herhangi bir isabeti olması mümkün değildir; eminiz ki bundan birkaç ay sonra ek bütçeyle milyarlarca lirayı yine bu salonlarda tartışacağız. Yine, ek bütçe için “deprem” denilecek, yine ek bütçe için “kurlardaki önlenemez artışlar” denilecek. Ancak hepimiz, buradaki herkes çok iyi biliyoruz ki bugün konuşulan bütçenin yetmemesinin sebebi ne depremdir ne enflasyondur ne kur artışıdır; bu ekonomik krizin asıl sebebi çok net bir biçimde hukuk devleti olamayışımızdır. Hatta iktidar uygulamaları gösteriyor ki hukuk devleti olmak istemiyoruz; iktidar, olmamak için elinden geleni de sonuna kadar yapıyor. Hukukun, hukuka güvenin yerle yeksan olduğu günleri hep birlikte yaşıyoruz. Şuradan sokağa çıkalım, 10 vatandaşa soralım “Adaletle ne kadar güveniyorsun?” diye, hepsi “Güvenmiyorum.” diyecektir; bunu da çok net olarak görürüz dışarı çıksak.

Uluslararası standartlara göre yapılan hukuka güven endekslerinde Türkiye son sıralarda yer alıyor ki birçok arkadaşımız belirtti. Bir an için yurt dışında yapılan bu endekslere itibar etmediğimizi düşünelim, bu hâlde de TÜİK’in açıkladığı Hukuka Güven Endeksi’ne ne diyeceksiniz? TÜİK’in verilerine göre, hukuka güven yine yerle yeksan durumdadır, yoksa TÜİK için de “Millî değil.” mi diyeceksiniz? Bu durum hazırunda bulunan yargı mensuplarını, atanmış bürokratları, sizleri hiç mi rahatsız etmiyor? Bu bütçeyle durumu düzeltebileceğinize samimiyetle inanabiliyor musunuz; bunu gerçekten kendinize bir sormanızı isterim.

Türkiye’de adalet sorununun temelini bütçe olmadığını, yüzlerce milyar liranın katbekat daha fazlası Bakanlığa tahsis edilse de bu anlayışla adaletin “a”sının tecelli etmeyeceğini, hukuka güvenin tesis edilemeyeceğini fark edemiyor musunuz diyorum. Elbette biliyorsunuz, bunu çok iyi biliyorsunuz ama kimileri için bu müesses nizamın avukatlığını yapmak bu gerçekleri anlamaktan çok ama çok daha önemli.

Sayın Bakan, sunuş esnasında “hukuk devleti” dediniz, “yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı” dediniz ama bir gerçek var, o da şu ki adalet bir söylem meselesinden ibaret değildir, adalet bir eylem meselesidir. Yani adalet bu kitaba yazılan sözlerle yerine gelmiyor, adalet kitaplara yazılan hükümlerin uygulanmasıyla yerine geliyor ki günümüzde bunları maalesef göremiyoruz. Birkaç örnek verelim, tek tek sayalım: Anayasa Mahkemesi kararlarına uyulmadığı, anayasal hukuk düzeninin artık tanınmadığı, Yargıtay üyelerinin Anayasa Mahkemesi üyeleri hakkında suç duyurusunda bulunduğu; Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına, Türkiye Büyük Millet Meclisine, Anayasa Mahkemesine ayar vermeye çalıştığı; Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay arasındaki -yargı krizi demeyeceğim- devlet krizinin ayyuka çıktığı günleri yaşıyoruz. Ki çok üzülerek ve size bakarak söylüyorum, bu konuya ilişkin açıklamamız Anayasa’yı değiştirmenin gerekli olduğuna ilişkin oldu; biz çok daha efektif bir açıklama beklerdik ama siz de çok klasik bir açıklamayla konuyu geçiştirdiniz. Dolayısıyla Sayın Genel Başkanımız Özgür Özel’in belirttiği gibi, her doğana değil Erdoğan’a özel bir Anayasa yapma çabanızı üzüntü ve hayretle izliyoruz ve buna engel olmak için de elimizden geleni yapacağız. Her doğana bir Anayasa yaparsanız, sonuna kadar da destek olmaya devam edeceğiz.

Başsavcılar adliyedeki rüşvet çarklarına dair ücret tarifelerini anlatıyor, basın bunların hepsini sayfalarca yazdı. Rüşvet çarkları içerisinde adı geçen hâkim ve savcıların ise başsavcıların özel uçak gezilerini anlattığını görüyoruz. Mafya yöneticilerinin başsavcılara araba ve villa aldığını iddia ettiklerini görüyoruz. Bizzat Hukuk Politikaları Kurulu Başkanı tarafından yargının “millî” ve “gayrimillî yargı” diye ayrıştırıldığı bir durumda hangi hukuk devletinden, hangi adaletten, hangi eylemden, hangi bütçeden bahsetmek mümkündür? İşte, bu sebeplerle bu bütçe anlamını yitirmiştir ve meşru bir bütçe değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın sözlerinizi.

TURAN TAŞKIN ÖZER (İstanbul) – Peki, sağ olun Sayın Başkan.

İşte memleketteki yargının ahvali, memleketteki yargının içinde bulunduğu durum budur. Bu ahvalde yargının geldiği noktadan bihabermiş gibi milyarlık bir bütçe talep ediyorsunuz, bu bütçe hangi sorunun çözümü olacaktır merakla izleyeceğiz.

Gecesini gündüzüne katıp çalışan, Anayasa’ya, kanunlara, hukuka bağlı tüm yargı mensuplarını tenzih ederek söylüyorum ki “millî” olarak tanımladığımız bu yargı sisteminize de adına “millî bütçe” deseniz de hiç sırtımayacak olan bu gayrimeşru bütçenize de Anayasa’ya sadakatle bağlılık yemini etmiş milletvekilleri olarak onay vermiyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aşkın Genç? Yok.

Sayın Ali Gökçek...

TURAN TAŞKIN ÖZER (İstanbul) – O da buradaydı, karşıda.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ha, bizim tarafa geçmiş Ali Bey.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yer bulamadı da o tarafa geçti, yer değiştirmede.

CAVİT ARI (Antalya) – Siz ne taraftasınız Sayın Başkan? Sayın Başkan tarafsızlığımı kaybetmişir arkadaşlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben ortadayım. Hayır, ben yani şu an...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sizin tarafınız mı var?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şöyle yani arkadaşlar: Ben de bir yere bağlıyım değil mi?

CAVİT ARI (Antalya) – Ben yerine geçmek için buradayım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yani gölge başkan Sayın Arı burada, yani kabinenin yanında bir de bize de...

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – Sayın Başkanım, siz bari Anayasa’ya bağlı olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, ara sıra ben de hata yapabilirim değil mi? Lütfen...

Evet, Sayın Gökçek buyurun.

Süreniz beş dakika.

ALİ GÖKÇEK (İstanbul) – Sayın Başkanım, arada sırada hata yapabileceğini kabul eden Hükûmete mensup bir milletvekili görmek bizim için mutluluk verici.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben Meclise mensubum, Hükûmete değil.

ALİ GÖKÇEK (İstanbul) – Düzeltme için de teşekkür ediyorum.

Değerli hazırun, Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyor, ülkemizin, yurttaşlarımızın ekmek gibi, su gibi temel ihtiyaçlarından olan adaletin bağımsız, tarafsız ve kesintisiz tesisi için kullanılmasını temenni ediyorum.

Buradaki herkesin bildiği Yargıtay 3. Ceza Dairesinin almış olduğu bir karar var; bu karar, ötesi berisi, aması fakatı olmadan açık bir Anayasa katli, açık bir hukuk cinayeti. Karar, hem Can Atalay'ın mağduriyetlerini artırmakta hem Anayasa Mahkemesi üyelerini alenen hedef göstermekte hem de Anayasa'yı hiçe sayarak anayasal toplum düzenine darbe yapmayı hedeflemektedir.

Bir yandan gazeteciler, "tweet" atan gençler, ses yükselten muhalifler, seçilmiş milletvekilleri içeride tutsakken gazeteci katillerinin serbest bırakıldığı, mafyaların sokak ortasında silahlı çatışmalara girdiği kara bir düzen inşa ettiniz ne yazık ki. İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcısı İsmail Uçar HSK'ye adliyedeki rüşvet iddialarını içeren bir dilekçe veriyor, sizin Adalet Bakanı olarak yeri göğü inletmeniz gerekirken, ne oluyor? Dilekçede adı geçen İstanbul Adalet Komisyonu Başkanı Bekir Altun kendisiyle ilgili bu haberlere erişim engeli getiriyor. Bizim mahkemelerimizde yazan "Adalet mülkün temelidir." sözü sırf yer kaplasın diye konulmuş bir söz değildir. Bu sözü biz bütün mahkemelerimize asıyoruz çünkü Türkiye anayasal bir hukuk devletidir ancak AKP'yle geçen yirmi bir yılda yargı ve adalet en çok hasar alan kurumlarımızdan oldu.

Değerli milletvekilleri, 25 Nisan 2022'den beri Gezi davası kapsamında Silivri'de tutsak edilen Tayfun Kahraman'ın eşi ve meslektaşı Meriç Kahraman dün sosyal medya üzerinden bir paylaşımda bulundu. Sürem yettiğince Tayfun Kahraman'ın, Meriç Kahraman'ın ve Vera Kahraman'ın uğradığı hukuksuzluğa değinmek istiyorum. 2013 yılında yaklaşık 10 milyon Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı Gezi Parkı eylemlerine katıldı ki Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul Gençlik Kolları Başkanı olarak ben de gençlik örgütümüzle birlikte oradaydım. Barışçıl bir protestoyu kaosa çevirmek isteyen güçler çadırları yakarak, şiddet uygulayarak olayların çığından çıkmasına yol açtı; aynı güçler 15 Temmuzda millî iradeye karşı darbe yapmaya kalkıştılar. Sonradan birçok kumpasın planlayıcısı olduğu açığa çıkan ve bugün "FETÖ" diye andığımız örgüt, o gün de karanlık bir oyun tezgâhladı. Tayfun Kahraman, o dönemde konunun hukuk çerçevesinde diyalog yoluyla çözülmesi ve kaosun önlenmesi için çalışanlardan birisiydi. Kendisi, 5 ve 13 Haziran 2013 tarihlerinde sırasıyla dönemin Başbakan Vekili Bülent Arınç ve Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'la yapılan, katılacak heyetin bizzat dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından belirlendiği görüşmelerde dönemin "TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şube Başkanı" sıfatıyla anayasal görevini yerine getiren bir meslek insanı olarak yer almış, bu toplantılar öncesinde ve sonrasında tüm Gezi olayları esnasında sağduyuya ve sükûnete çağrıda bulunmuş, seçilmiş Hükümetle diyalog kurularak olayların yatışması ve sonlanması için çaba sarf etmiştir. Ancak, bugün geldiğimiz noktada Gezi'deki barışçıl eylemlerden kaos çıkarmaya çalışan FETÖ mensubu savcı ve polislerin düzmece delillerle hazırladığı cebir ve şiddete ilişkin hiçbir unsur içermeyen bir iddianameyle, Tayfun Kahraman on sekiz yıl hapis cezasına mahkûm edildi. Şimdi, buradan Meriç Kahraman adına Sayın Bakana sormak istiyorum: Bu hukuksuzluğu kim, ne için yapıyor, bundan ne kazanıyor ve ülkemiz ne kaybediyor? Bu yanlıştan dönülmesi için lütfen ama lütfen herkes Gezi davası dosyasını incelesin. Yargı içindeki grupların devlet krizi çıkartmak pahasına masumlar üzerinden yürüttüğü bu kirli oyuna bir "Dur!" deyin. Meclisin saygınlığını, Anayasa'nın üstünlüğünü, vatandaşların hukuki güvencelerini sağlamak bu Meclis çatısı altında bulunan hepimizin görevi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gökçek, bir dakika ekliyorum.

Buyurun.

ALİ GÖKÇEK (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, 4'üncü yüzyılda Augustinus "İçinden adaleti çıkarırsan, devlet büyük bir çeteden başka nedir?" der. Devletin içinden adaleti çıkarmak isteyenlerin karşısında bugün durmayacaksak ne zaman duracağız?

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Bingöl Milletvekili Sayın Ömer Faruk Hülakü.

Sayın Hülakü, süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

ÖMER FARUK HÜLAKÜ (Bingöl) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Hukukun, adaletin olmadığı bir yerde Adalet Bakanı olarak görev yapmak gerçekten zor bir iş. Sabahki konuşmanızı gerçekten hayretler içinde dinledim yani dışarıdan bilmeyen birisi bu konuşmalarınızı dinlese Türkiye'nin gerçekten bir hukuk devleti olduğunu zannedecek ama hukuk hiçbir zaman bu kadar ayaklar altına alınmadı. Geçen gün, yine burada, bütçe konuşmalarında -ki sabah da aynı olay yaşandı- "kürdistan" dedim diye Anayasa'dan bahsedildi. Hangi Anayasa? İşinize geldiğinde önünüze koyduğunuz Anayasa mı, işinize gelmediğinde reddettiğiniz Anayasa mı; gerçekten merak ediyorum.

Burada birçok hukukçu var, burada bazı hukuksuzluklardan bahsedeceğim. Tecrit nedir? Sayın Abdullah Öcalan tam üç yıldır ailesi ve avukatlarıyla görüştürülüyor, bu hukuka aykırı değil midir? Gerçekten bunun cevabını bugün, akşam bekliyoruz. Bu tecrit sadece Sayın Abdullah Öcalan'a uygulanmıyor, bu tecrit cezaevlerinde tüm siyasi tutsaklara uygulanıyor, bu tecrit yaşamın her alanında, her bir bireye uygulanıyor.

Bakın, yıllardır hasta tutsaklardan bahsettik, yüzlerce rapor sunduk, doktorlar tarafından "cezaevinde kalamaz" raporu verilmesine rağmen birçok ağır hasta tutsak Adli Tıp Kurumunun tersi yönünde verdiği kararlar nedeniyle cezaevinde tutulmaya devam edildi ve maalesef birçoğu yaşamını yitirdi. Asıl olan insanı yaşatmaktır, ölüme terk etmek değildir; bu, düşman hukukunda bile yoktur.

Şimdi, 2021 yılında 52 kişi, 2022 yılında 78 kişi, 2023 yılının ilk altı ayında 26 kişi cezaevinde hayatını kaybetti. Bunlardan birkaç örnek vereyim: Abdülrezzak Şuyur, 56 yaşında, İzmir Şakran T Tipi Kapalı Cezaevinde kanser teşhisi konuldu, tedavisi yapılmadı. AİHM hak ihlali vermesine rağmen hiçbir adım atılmadı ve hayatını kaybetti.

Halil Güneş, Diyarbakır Cezaevinde yirmi dokuz yıl geçirdi, akciğer ve kemik kanseriydi, çok uzun süre ilaçlarının temin edilmediği avukatlar tarafından ifade edildi, buna rağmen ATK "cezaevinde kalabilir" raporu verdi ve hayatını kaybetti.

Abdo Baran, 82 yaşındaydı, Midyat Kapalı Cezaevinde kalıyordu, kanser hastasıydı, kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetti; ATK yine "cezaevinde kalabilir" raporu vermişti.

Bazo Yılmaz, partimizin Halfeti Yukarı Göklü Beldesi Belediye İl Eş Başkanıydı, KOAH hastasıydı, oksijen tüpüyle yaşamak zorundaydı. Adli Tıp Kurumu, Bazo Yılmaz için de "cezaevinde kalabilir" raporu verdi ve o da cezaevinde hayatını kaybetti.

Şakir Turan, Erzincan Kapalı Cezaevinde gırtlak kanseri teşhisi konuldu, dört ayda 23 kilo vermiş, diyet yemek verilmesi gerekirken verilmemiş, endoskopi için aylarca bekletilmiş, konuşamaz ve yataktan çıkamaz hâle gelmiş. Şakir Turan için de “ceza tehiri gerekmez” raporu verilmişti. Hastanede tedavi görüyorken yaklaşık 40 kilo vermiş ve yürüyemeyecek durumda olmasına rağmen oğlunu refakatçi olarak kabul etmediler, tutulduğu yerin fiziki koşulları çok kötüydü.

Bugün, tahliye edildikten sonra da hayatını kaybeden yüzlerce tutsak var. Bu tablo cezaevlerinin birer mezarlık olduğunu göstermek dışında ne anlatıyor? Bu tablo, Adli Tıp Kurumunun siyasi vesayetiniz altında adil olmadığını, tıbbi olanla alakasının olmadığını, kurum olmaktan çıktığını göstermek dışında ne anlatıyor?

Sayın Bakana soruyorum: Son üç yılda 156 kişi yaşamını yitirdi, bunların ölümleriyle ilgili herhangi bir ihmal olup olmadığı araştırıldı mı? Ki biz ihmal olduğunu çok iyi biliyoruz çünkü birçoğu için başvuru yaptık. Bunlar, bu sistemin kodları sonucu yaşamını yitirdi. Bu ölümlerin hesabını kim verecek, herhangi bir soruşturma açıldı mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Zülküf Uçar...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) – Değerli milletvekilleri, Sayın Plan ve Bütçe Komisyonu Divanı ve Sayın Bakan; ülkenin mevcut hukuk sistemine dair söylenecek çok şey var aslında. Uyulmayan AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararları, bütün ağırlığıyla devam eden tecrit, yasaklarla yürütülen bir yönetim anlayışı, cezaevlerinde yaşanan yoğun hak ihlalleri, birçok meslek grubunun yaşadığı sorunlar, baroların ve özellikle stajyer avukatlar olmak üzere tüm avukatların yaşadığı yoğun sorunlar, yargıdaki liyakatsizlik ve kadrolaşma... Sayılması gereken çok sorun var ama zamanın çok dar olması nedeniyle tutuklu basın emekçileri ve yargılamalardan bağışık tutulan siyasetçilerden söz edeceğim.

Çağımızda toplumların hakikate ulaşmasını sağlayan önemli iki güç, basın özgürlüğü ve bağımsız yargıdır. Yıllardır ülkeyi yöneten iktidar ikisini de tekeline almaya çalışmaktadır. Bu sayede tamamen kontrolsüz bir güce dönüşme amacı güdülmektedir. Uzun ve sistematik bir sürecin sonucunda Türkiye’de yargı kuvveti fiilen lağvedilmiş ve talimatlara bağlanmış, bağımlı bir yargı inşa edilmiş durumdadır. Basının ve yargının temel işlevinden yoksun bırakıldığı toplumlarda despotik yönetimlerin ortaya çıkması da kaçınılmazdır. Bugün iktidarın iştihanı kabartan da bu despotik yönetim arzusudur. Geldiğimiz noktada, AKP-MHP iktidarı yargıyı ele geçirecek her türlü yolsuzluğa ve hukuksuzluğa karşı bir koruma kalkanı oluşturmuştur. Paralelinde, hakikat peşinde olan onlarca gazeteciye tutsak alarak toplumun kontrolüne ve baskısına engel olmanın yolları açılmaktadır. Bugün AKP’nin veya ortağının üyesi olmak yargıya karşı bağışıklık görevi görmektedir.

Mardin Kayyumusu Mustafa Yaman hizmet karşılığı olmayan 1 milyar 180 milyon TL borç bıraktı belediyeye. Mardin Kayyumunun cezalandırılması beklenirken İçişleri Bakanlığına mülkiye müfettişi olarak terfi ettirildi. Bu ülkede yapılan kötülükler muhakkak ki ödüllendiriliyor. Hatırlayalım, Rabia Naz Vatan’ın ailesinin Nurettin Canikli hakkında iddia ettiklerine dair soruşturma açılması engellendi. Yeldana Kaharman’ın ölümünde AKP Milletvekili Tolga Ağar hakkında mevcut iddialara rağmen soruşturma dahi açılmadı. Melih Gökçek hakkında 10 milyar TL’yi bulan yolsuzluk, rüşvet ve rant iddiaları soruşturulmadı. Soruşturmak için cesaret mi gerekiyordu? Peki, neden? Şenyaşar ailesi katliamının başfaily AKP Milletvekili İbrahim Halil Yıldız neden korunuyorsa aynı sebepten; Nadira Kadirova dosyasında AKP Milletvekili Şirin Ünal neden soruşturulmuyorsa aynı sebepten.

Adil ve bağımsız bir yargıdan yoksun kalan yurttaşların gerçeğe ulaşması ancak basın özgürlüğüyle mümkün olmaktadır. Toplumun bu imkânını yok etmek isteyen iktidar, var gücüyle basını hedef almaktadır. İktidar, hakikatte ısrarcı olan muhalif gazetecileri ve özgür basını tutuklama ve gözaltılarla dizayn etmeye çalışmaktadır.

Uluslararası Sınır Tanımayan Gazeteciler örgütünün hazırladığı 2023 Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'nde Türkiye 180 ülke arasında 165'inci sırada ve "vahim" kategorisinde bulunmaktadır. Her yıl onlarca Kürt gazeteci ve özgür basın çalışanı gözaltına alınmakta ve tutuklanmaktadır. Dicle Müftüoğlu, Sedat Yılmaz, Celalettin Can ve onlarca gazeteci keyfi olarak tutuklanmıştır.

İktidarın basın özgürlüğü politikası toplumsal tahakküm yaratma amacına dönüktür. Buna dair durumu çarpıcı bir örnekle vurgulamak gerekiyor. Abdurrahman Gök, Kemal Kurkut'un katledildiği anı fotoğrafladığı için yıllardır baskıya maruz kalmaktadır. Tutuklanan Abdurrahman Gök'ten esasen bu hakikati topluma ulaştırmanın intikamı alınıyor. Bakın, yalnızca İmralı tecridinin hukuksuz olduğuna vurgu yaptığı için Merdan Yanardağ tutuklandı. Sansür yasasıyla bu baskıların daha ileriye taşınacağını da biliyoruz.

Bugün yargı baskı aracına dönüştürülmüş durumdadır, basını da tümüyle ideolojik bir aygıt çevirme amacı açıkça görülmektedir ancak toplumun ahlaki ve politik yapısı iktidarlara karşısında beş bin yıldır direniyor ve hakikatte ısrarcıdır. Bilinmelidir ki iktidarın tahakkümü karşısında yine toplumsal özgürlük ve hakikat arayışı galip gelecektir, özgür basın galip gelecektir, adalet arayışı galip gelecektir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Selçuk Türkoğlu, buyurun.

Süreniz beş dakika.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Sayın Bakan, öncelikle "adalet" kavramını partilerüstü görmemiz gerektiğini vurgulamak istiyorum. Adalet ve hürriyet evrensel kavramlardır ve insani hakların tam da nirengi noktasıdır. Aslında adalet, inancımız ve dinî değerlerimiz açısından da hayatın her alanında üzerine titrediğimiz ahlaki bir kavramdır.

Sayın Bakan, ne yazık ki ülkemiz, dünyada Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde 140 ülke arasında 116'ncı sırada bulunuyor. Bu sonuç, yargı bağımsızlığının maalesef yüzümüzü kızartan noktada olduğunu göstermektedir. Biliyoruz ve inanıyoruz ki geç gelen adalet, adalet değildir. Doğrudur, Anayasa ve kanunların bireylere verdiği hak kutsaldır ancak yalnızca kanunlar değildir hepimize adil ve adaletli davranmamız gerektiğini hatırlatan. Evet, hukukta adalet kanunlarla mukimdir ancak inancımızda da adalet, ahlaken olmazsa olmazımızdır; işte bu nedenle hukuk aslında vicdandır.

Dememiz o ki sadece kanunların değil vicdanların ve inanca dayalı ahlakın yaralandığı bir süreçten geçiyoruz. Örneğin, Anayasa Mahkemesi ile Yargıtay arasında yaşanan güç savaşı ülkemizde adalet kavramını zedelemiş, hukuka duyulan güvensizliği katmerleştirmiştir. Anayasa'nın 148'inci maddesinde Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkileri düzenlenmiştir; bu madde bireysel başvurunun düzenlendiği maddedir. Ayrıca, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü de Anayasa'nın 11'inci maddesinde düzenlenmiştir. "Anayasa Mahkemesinin kararları" başlıklı Anayasa'nın 153'üncü maddesinde ise "Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir." denilmiştir. Aynı maddenin son fıkrasında ise "Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar." denilmektedir. Bu doğrultuda, Yargıtay 3. Ceza Dairesinin AYM'nin kararına uymaması bu anlamda tam bir devlet krizidir. Diğer bir deyişle, Yargıtayın Anayasa Mahkemesi kararını yok sayması anayasal düzene açıkça aykırılık teşkil etmiş, demokrasiye yapılan bir hukuk darbesi niteliği taşımıştır.

Sayın Bakan, buradan, uzun süredir Adalet Bakanlığından sonuç bekleyen, bütün kamuoyunu ve vicdanları derinden yaralayan Sinan Ateş dosyasının akıbetini de size sormak istiyorum. Ben Bursa Milletvekiliyim ve sadece ben sormuyorum; babası Musa amca, annesi, eşi Ayşe hoca, kızları Bengisu ve Banuçiçek de bu anlamda sizden adalet ve sonuç beklemektedir. Olayın asıl failleri dışında azmettiricilerinin tespiti ve yakalanması noktasında bir ilerleme kaydedilmemesi, aradan tam on bir ay geçmiş olmasına karşın henüz bir iddianame dahi hazırlanmamış olması bir başka hukuk garabetidir. Henüz iddianamesi bile hazırlanmamış dava dosyası için gizlilik kararının bulunması, kamuoyunda davanın sürüncemede bırakılarak örtbas edileceğine dair şüphelerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. İşte, olay anındaki nöbetçi savcıdan bugüne kadar defaaten savcı değişiklikleri, olaydan yaklaşık yedi ay sonra 2 savcının dosyadan yetkilerinin alınıp tekrar, bir kez daha verilmesi gibi konular şüpheleri artırmaya devam etmektedir.

Sayın Bakan, adalete güven sarsılırsa memlekette güveneceğimiz hiçbir şey kalmaz. Ben size Bursa'dan oldukça sıcak bir örnek olay vereceğim. Bizim oralarda derler ki: "Bir ambar buğdayın bir avuç mostrası olur." Bakınız, bu ülkede "tweet" atan sabahın beşinde tutuklanırlar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Bitiriyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Bir dakika içinde bitirelim.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Bu ülkede "tweet" atmak kurşun sıkılmaktan daha mı tehlikelidir? Bursa'da bir süredir inşaat sektöründeki akıllı almaz rant ilişkilerini kurumsal sorumluluk anlayışı gereği gündeme getiren başka gazetenin Genel Yayın Yönetmeni, Gazeteci -genç arkadaşımız- Yaman Kaya iş yerinden çıktıktan sonra aracında silahlı saldırıya uğruyor. Kurşun sürücünün bulunduğu kapının camını parçalayıp ön camdan çıkıyor ve Yaman Kaya'nın 5 santim yanından geçiyor. Saldırının doğrudan cana kastetmek amacıyla yapıldığı savcı tarafından da bu iddiayla mahkeme gönderilmiş olmasına rağmen, mahkeme failleri ev hapsiyle serbest bırakıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Bu nasıl bir hukuk garabetidir? "Tweet" atanın sabah beşte -hemen tamamlıyorum- tutuklandığı, kurşun atanın rahat ve serbest gezediği bir hukuk bu memlekette hiç kimsenin işine gelmez ve gelmemelidir.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ediyorum.

Şimdi on dakika ara vereceğiz, sonra 10 konuşmacı var. Sayın Suiçmez'le başlayacağız, Sayın Emir, Sayın Akdoğan, Sayın Tanrıku, Sayın Kayışoğlu, Sayın Öztürkmen, Sayın Uzun, Sayın Akça Cupolo, Sayın Akbulut ve Sayın Özcan diye gidecek.

20.10'a kadar birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 20.01

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 20.13****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, 23'üncü Birleşimin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Son 10 milletvekilimiz.

Şimdi de Sayın Sibel Suiçmez, Trabzon Milletvekili, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Sayın Bakan, aslında konuşmama başlarken karışık duygular içerisindeyim. Bir yanım çok şey söylemek istiyor, bir yanım da hukukun ve anayasanın olmadığı bir ülkede hukuk adına konuşmanın anlamsız olduğunu söylüyor ama ben yine de öncelikle size ve Bakanlık bürokrasisine eski bir Baro Başkanı olarak teşekkür etmek istiyorum. Asgari ücret tarifesinde göstermiş olduğunuz çaba ve iş birliği için size, bürokratlarımıza, Türkiye Barolar Birliği Başkanımıza ve Yönetim Kuruluna teşekkür ediyorum. Aynı iş birliğinin CMK ücret tarifesinde de sonuçlanmasını diliyorum. Bizim, tabii, burada temel talebimiz, asgari ücret tarifesiyle eşleşmesidir. Bu talebimizden vazgeçmeyeceğiz ancak enflasyon ve yeniden değerlendirme oranlarının üstünde artış yapılması ya da önceki yılın veya daha önceki yılın asgari ücret tarifesi üzerinden de eşitlenmesi gerektiğini, bunu da beklediğimizi belirtmek isterim. Ağır ceza mahkemesinde avukatlık asgari ücret tarifesine göre 29.800 liraya görülen bir dava CMK'de 3.338 küsura görülüyor. Asliye cezada 17.900 olan bir dava CMK olduğu zaman 1.960 TL'ye görülüyor. Gördüğünüz gibi arada çok büyük bir ücret farkı var ve bunun kapatılması için de her yıl yapılan artıştan öte ayrıca CMK ücretlerinde de ara artış yapılması zorunluğu görülmektedir. Ayrıca, CMK ücretlerinde de -bir kamu hizmeti olduğu için- KDV'nin yüzde 1'e düşürülmesi zaruridir.

Sayın Bakanım, adli yardım yaramız devam ediyor. Bir yandan dezavantajlı grupların adalete erişimini destekliyoruz ancak baroların bütçeleri artık bunları kaldıracak bir durumda değildir. Elbette ki ödeneklerinin yüzde 2'den yüzde 3'e çıkarılmasını olumlu buluyoruz ancak yeterli değildir, en az yüzde 4'e çıkarılmalıdır ve 2023 yılı için de yüzde 3 olan artış uygulanmalıdır.

Sayın Bakanım, hep söyleniyor size; birikmiş adli yardım ödemeleri var, artık barolar bu hizmetleri verebilecek konumda değil, ek ödenek verilmesi zaruridir. Haziran ayı itibarıyla toplam 57.975 avukat, 57.975 dosyada 214 milyon 900 bin 200 TL ödeme beklemektedirler. Dolayısıyla bu sorunun bir an önce çözümü adalete erişimde çok büyük fayda sağlayacaktır.

Yine, adli müzaheret kapsamındaki vekâlet ücretleri görevlendirmeye birlikte hemen ödenmelidir. Deprem bölgesindeki dosyalarda adli müzaheret hükümleri uygulanmalıdır.

Sayın Bakanım, bu söylediğim şeyler sizin önünüze defalarca, Bakanlığın önüne defalarca, barolar ve Türkiye Barolar Birliği tarafından getirildi. Sürem çok fazla kalmadığı için tekrarlamayacağım ama 2 bakanlık var, çok merak ediyorum; biri Millî Eğitim Bakanlığı, biri Adalet Bakanlığı. Millî Eğitim Bakanlığının ne millîliği kaldı ne de eğitim dalı kaldı. Maalesef Türkiye'de Adalet Bakanlığının da

“adalet” kısmı ortadan kalktı çünkü artık Anayasa’ya darbeler bizzat yargı makamları tarafından yapılmaktadır. Bildiğiniz gibi daha önce Yargıtay üyelerinin -bir ek göstergeyle- ücretlerinde bir artış sağlamıştınız. Bu, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş ve yasal düzenleme yapılması için de süre verilmişti. Şunu bir kez daha ifade etmek isteriz ki yüksek mahkemelerde her kesimde yani Yargıtay, Danıştay veya Anayasa Mahkemeleri üyeleri arasında böyle bir farkın yaratılması mümkün değildir; eşit uygulama yapılması zorunluluğu vardır.

Sayın Bakanım, Yargıtay kararının verildiği ilk gün burada konuşma yaptım ve ne konuşuyoruz biz burada artık dedim çünkü adalet ölürse bu devlet ölür dedik. Dolayısıyla bugün devlet ölmüş durumdadır. Sizin bir Adalet Bakanı olarak Anayasa’ya sahip çıkmak en önemli göreviniz olmalıdır çünkü Anayasa’mıza göre cumhuriyetimizin tarifinde bir hukuk devleti olduğu yazılıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Suiçmez, süreniz doldu, bir dakika içinde tamamlayın.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Hukuk devleti olmanın gereğinden en önemlisi de devletin tüm kurum, kuruluşlarının -yargı da dâhil olmak üzere- Anayasa’ya uymasındır. Burada, Anayasa Mahkemesi kararına uymamanın, tamamıyla Anayasa’ya bir darbe olduğunun tekrar altını çizmek isterim. Bunu, iki mahkeme arasında bir yetki karmaşası gibi görmenizi ya da 14’üncü maddede bir eksiklik varmış gibi görmenizi doğru bulmadığımı bir kez daha ifade ederim. Siz, sadece Yargıtayı değil aynı zamanda Anayasa Mahkemesini de aynı derecede korumak durumundasınız. Anayasa Mahkemesinin bir “terörist sevicisi” konumuna getirilmesi ve bazı gazeteler tarafından da hedef gösterilmesi kabul edilemezdir. Bunu kabul etmediğimiz gibi sizin de bunu açıkça reddetmenizi bekliyoruz.

Herkeseye saygılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Sayın Emir, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri, Değerli Bakanım, değerli hazırun; herkesi en içten saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Bakan, 2018 yılında bu ucube sistem tartışıldığında birlikte Komisyonunda görev yapmıştık. Bütün yetkilerin bir kişide toplandığı ve anayasal rejimimizin yerle bir edildiği o günlerde, maalesef, gündeme getirdiğimiz eleştirilerimizin ne kadar yerinde olduğunu zaman içerisinde öğrendik. Adaletin yerlerde sürüldüğü bir ülkede Adalet Bakanı oldunuz, hayırlı olsun. Adaletin yerlerde sürünmesinin en belirgin, en öncül nedenlerinden biri yargı bağımsızlığı. Bakanız, yargı bağımsızlığı Türkiye’de hep tartışıl gelmiştir ama yargının bu denli bağlı olduğu, saraydan bu denli talimat aldığı, yargıçların her kararından önce saray ne ister diye düşündüğü bir dönem hiç olmamıştı. 2019’da Yargı Reformu Strateji Belgesi’nde yargıçlar için coğrafi teminat önermiştiniz ve bunu getireceğini söylemişti iktidarınız. 2021 yılında yine tekrarlandı, İnsan Hakları Eylem Planı’nda altı ay içinde hâkimlere coğrafi teminat getirileceği söylendi ama hâlâ yok. Ben hem Adalet Bakanlığının hem de ola ki HSK’nin strateji belgelerine baktım -acaba ben mi gözden kaçırdım- yargı reformunun içerisinde, önümüzdeki dönemde bir coğrafi teminat getirmeyi düşünüyor musunuz? Çünkü yargı bağımsızlığının en temel taşı hâkimlerin güvence altında çalışmasıdır, en azından sürülür müyüm, özlük haklarına bir zarar gelir mi diye düşünmemesidir. Dolayısıyla bunu yapmıyorsanız eğer yargıyı da asla bağımsız yapma niyetiniz yok demektir.

Bakınız, sadece Yargıtayın Anayasa Mahkemesi kararına uymaması söz konusu değil, aynı zamanda mahkemelerimiz Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin de kararlarına uymuyorlar. Oysa biz AİHM'in 46'ncı maddesine taraf olduk ve AİHM'in kararlarını uygulamaya söz verdik ve iç hukukumuzda kendi yasal statümüzün bir parçası saydık. Dolayısıyla ne Anayasa Mahkemesi kararları ne de AİHM kararları bir tercih, bir takdir konusu olamaz, mahkemeler buna uymak zorundadır. Bakınız, üstüne üstlük hem de -burada yüksek yargıçlar olduğunu biliyorum veya bizi izleyenler içerisinde var- Türk hukukunda yargıçların kararlarının içeriğinden dolayı cezai sorumluluğu yoktur. Yargıtay temsilcisi de burada, Yargıtayın böyle bir suç duyurusunda bulunabilmesi, şirazesinin nasıl kaydığını apaçık ortaya koyuyor.

Şimdi, yeri gelmişken soralım: Bir millî hukuktan bahsediliyor -yani o Mehmet Uçum'un söylediğini söylüyorum, bu ucube sistemin yaratıcılarından birisi, millî hukuktan bahsetti- Anayasa Mahkemesinin temsilcisi de burada, Yargıtayın temsilcisi de burada. Ya, millî hukuk varsa bir de gayrimillî hukuk olması lazım. Hanginiz gayrimillî, tartıştınız mı bunu? Bu tartışmayı böylesine kamuoyunun arkasında, sessiz kalarak, geçiştirerek yapabileceğinizi düşünüyor musunuz? Şunu anlatmaya çalışıyorum: Türkiye böylesine bir keşmekeşi, böylesine Anayasası'nın çiğnediği ve böylesine anayasal düzeninin ayaklar altına alındığı bir düzeni asla hak etmiyor. Ne demek istediğimi bence buradaki herkes anlıyor, bürokratlarımızın da çok iyi anladığından eminim.

Değerli arkadaşlar, özellikle hapishanelerdeki mahkûmların sağlık hakkının yeteri kadar elde edilemediğine, nitelikli sağlığa zamanında erişilemediğine dönük çok ciddi şikâyetler var, biz de bunun böyle gerçekleştiğini düşünüyoruz. Sadece bu yıl, bizim elimizdeki verilere göre, on ayda 22 mahpusun yaşamını yitirdiğini öğrendik. Bu son derece önemlidir ve özellikle hasta mahpusların sağlığa erişimi konusunda Bakanlığın çok daha duyarlı olması elbette beklentilerimiz arasındadır.

Yine değerli arkadaşlar, bakınız, Adli Tıp Kurumu kararları son derece taraflı geliyor. Ben hem bir hukukçu hem de bir hekimim. Özellikle Adli Tıp Kurumunun atanmışlardan olması, kararlarının denetiminin olmaması ve özellikle tıbbi kararlarının diğer yüksek -işte üniversitelerden oluşabilecek- kurullarla değerlendirilemiyor oluşu, birçok hataya, birçok eksikliğe açık bir ortam yaratıyor. Dolayısıyla mutlaka Adli Tıp Kurumu kararlarının da denetlenebileceği, en azından Adli Tıp Kurumundaki çalışanların, oradaki kurulların mesleki özerkliğinin sağlanabileceği ve böylelikle de Adli Tıp Kurumunun bağımsızlaştırılacağı, en azından o güne kadar da başka...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen toparlayın.

MURAT EMİR (Ankara) – Toparlıyorum.

En azından bu yapılanaya kadar da kimi yüksek yetenekli, tam teşekküllü, kamu veya üniversite hastanelerinin raporlarının da gündeme getirilmesinin gerektiğini düşünüyoruz.

Değerli arkadaşlar, bir de bu sizin genelgeyle resen başlatma yetkisi verdiğiniz -kişilerin-mahpusların sakatlık ve kocama hâliyle ilgili düzenleme çok işe yaramış görünmüyor. Evet, resen de harekete geçilebiliyor sizin genelgenizle ama buradaki sorunu çözmiyor. Burada yapılması gereken, Adli Tıp Kurumlarının daha nesnel, objektif olması ve Cumhurbaşkanının da bu yetkisini kullanırken özellikle mahpusun siyasi duruşuna, işlediği suça veya kendi görüşüne veya etnik yapısına bakmaksızın bu yetkisini eşitlikçi bir anlayışla yürütmesidir. Bakın, burada örnek veriyoruz: Mesela Hizbullah'ın askerî kanat sorumlusunu affediyor, Sivas katliamının faillerini affediyor ama bununla birlikte cezaevinde üç gün sonra, beş gün sonra ölecek mahpusları affetmediğini görünce de kamu vicdanı kanıyor.

Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Sayın Akdoğan, buyurun.

Süreniz beş dakika.

UMUT AKDOĞAN (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım; 2023 Yılı Yatırım Programı’nda Ankara’yla ilgili 662.610 metrekareselik bir adliye yapacağımızı söylediniz. Burada bizi kuşkuya düşüren şu oldu Sayın Bakan: 2017 yılında Adalet Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bir protokol imzaladı. Mevcut Sıhhiye Adliyesi dediğimiz adliyenin arkasına bir adliye yapılacaktı bu protokol çerçevesinde. Daha sonra projenin çizildiği ve Cumhurbaşkanının bunu çok büyük bulduğu -neye göre büyük, bilemiyorum ama- veya mali yetersizlikler nedeniyle yapılamayacağı söylendi, sene 2017’ydi. Daha sonra, 2019 senesinde şimdiki Grup Başkan Vekiliniz “Ankara’ya yeni adliye sarayı.” diye... Yeni adalet sarayı yatırım projesi protokolü imza töreninde, 30 Ekim 2019 tarihinde “Ankara devlet kavramının ağırlığına yakışan bir adliye kampüsüne kavuşmuş olacak.” dendi; 2017, 2019, sene oldu 2023. Sayın Bakan, Ankara’da 8 tane adliyemiz var, bakın, 8 ayrı yerde adliyemiz var ve bu çok trajik bir durum. Aile, Çocuk, Ticaret Mahkemesi ile Sıhhiye Adliyesi arası 10 kilometre; İş Mahkemeleri ile Sıhhiye arası 7,2; İcralar ile Sıhhiye arası 11; Bölge İdare ile Sıhhiye arası 11; Bölge Adliye ile Sıhhiye arası 11 kilometre; Fikri Sinai Haklar ile Sıhhiye arası 4,4 kilometre. Gördüğünüz gibi, Ankara’da adliye, adliye, adliye, her taraf adliye.

Şimdi, bu iki harita büyük bir zorluğu gösteriyor hem avukatlar açısından hem de adalet arayanlar açısından. Zaman kaybı, mali kayıp ve hak kayıpları yaşanıyor. Bakın, tüketici mahkemeleri Dışkapı’daydı Sayın Bakan, Dışkapı’dan Söğütözü’ne taşındı; bu taşınma nedeniyle onlarca, yüzlerce kişi hak kaybı yaşadı, kimse de dönüp bunlara bakmadı.

Diğer bir mesele, adliye yapamıyoruz, yapamıyorsunuz daha doğrusu, yüksek bedelle kiralamalar yapıyorsunuz, çok yüksek bedellerle, fahiş bedellerle kiralama yapıyorsunuz ve bu binalar adliye olmaya, yargı hizmeti vermeye uygun değil. Sayın Bakanım, Türkiye’de hukuk sisteminin binbir sorunu var ama şu sorun olabilir mi 2023’ün Türkiye’si’nde: Avukatın veya adliyede işini göreceк kişinin otopark hizmeti bile karşılanamaz hâlde. Ara kararlarda kişinin eline kâğıt verilmiyor. Ne kadar büyük bir ayıp ve ne kadar büyük bir utançtır ki bazı avukatlar kalemlere kâğıt götürüp hediye ediyorlar.

Diğer bir mesele asansör meselesi. Bakın, Sayın Bakanım, bu fotoğraf bugün sabah çekildi İcralarda; kuyruk, kuyruk, kuyruk, her taraf kuyruk. Bir adliyeye gittiğinizde işinizin olduğu mahkeme salonuna çıkmanız dakikalarca sürüyor. Bir gün sabah birlikte gidelim, buralardaki rezilliği görün. 10 kat, 12 kat, 14 kat; avukatlar bazen yürüyerek çıkmak zorunda kalıyor; bunlar büyük mağduriyetler. Ankara’da olduğumuz için... Türkiye’deki yaklaşık 200 bin avukat bunun mağduru.

Son mesele şu Sayın Bakanım: Bakın, burası yeni adliye yapılmayı planladığınız yer, eski MİT kampüsü. Ben bu mahallenin çocuğuyum, bu mahallede doğdum, büyüdüm, burayı çok iyi de bilirim. Sayın Bakanım, Yenimahalle Gayret Mahallesi’nde burası. Bakın, Sayın Bakanım, buranın çevresinde ne var biliyor musunuz? Etlik Şehir Hastanesi var, Karşıyaka Mezarlığı var, Ostim var, İvedik var, GİMAT var, hal var, Demetevler var, Yahyalar var, Şentepe var, Serhat var. Bakın, buranın yerini, 12.438’in yerini yanlış tercih ettiniz. Burada altyapı yok, burada ulaşım yok, burası felç olacak. Ayrıca buranın hemen yanı başında “Demetevler” diye bir yer var, sizin alanınız değil, Demetevler er ya da geç kentsel dönüşüme girmek zorunda, bu bölge Demetevler’in kentsel dönüşümdeki tek rezerv alanı. Sayın Bakan, size ne bilgi veriliyor bilmiyorum, dediğim gibi ben bu mahallenin çocuğuyum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

UMUT AKDOĞAN (Ankara) – Hemen tamamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Buyurun.

UMUT AKDOĞAN (Ankara) – Bir gün sizinle birlikte buraya gidebiliriz, sizi buraya da davet ediyorum. Gelin, bir sabah veya bir akşam üstü buraya gidelim, bir sefer gidelim, siz buraya adliye yapılamayacağını hemen anlarsınız Sayın Bakanım çünkü burada müthiş bir yoğunluk var. Etlik Şehir Hastanesi, büyük AVM’ler, Büyükşehir Belediyesi, ANKAPARK; hepsi burada, yeni bir alan bulmak zorundasınız.

Son konu: Projesini yapıyorsunuz, ihaleye çıkıyorsunuz, bunu lütfen bir yarışmayla yapın. Bakın, içinde bulunduğumuz bina dahi buna bir örnek. Parlamente ziyarete gelenlere bu taş binayı göğsümüzü gere gere gezdiriyoruz, yeni yapılan halkla ilişkiler binasına kimseyi götürmüyoruz bile. Öyle bir bina yaparsanız bu olmaz. Onun için, Ankara Barosu, Türkiye Barolar Birliği, Yenimahalle Belediyesi, Büyükşehir Belediyesi, hatta bölgenin milletvekilleriyle ortak bir aklı oluşturabilirsiniz.

Teşekkür ediyorum; selamlar, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Tanrıkulu...

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; ben de hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Bakan, çok zor zamanlardan geçiyoruz ve siz de bu zor zamanlardan sonra, Parlamente sonra şimdi Bakanlık görevi yapıyorsunuz. Size başarılar diliyorum öncelikle, bu zor zamanda bu görevi üstlendiğiniz için.

Neden? İlk önce bu kitapçıktan başlayayım yani kim bu konuşmayı yazmışsa bence çok daha dikkatli yazmak zorunda, siz de mutlaka kontrol etmişsinizdir, mesela şu cümle var: “Bunlara rağmen soykırım ve savaş suçlarının Uluslararası Ceza Mahkemesinin gündemine elbet bir gün geleceğine inanıyoruz.” Çok doğru, yani başımızda Filistin’de insanlığa karşı suçlar işleniyor ve mutlaka uluslararası ceza mahkemesinin gündemine gelmesi lazım fakat ben sivil yaşamımdan bu yana Türkiye’nin Roma Sözleşmesi’nin statüsüne imza atması gerektiği için mücadele ettim ve neden taraf olmadığını sordum, milletvekilliğimde sormaya devam ediyorum. Şimdi, eğer bunu buraya yazmışsanız size sorarlar: Siz niye taraf olmuyorsunuz? 2002’den beri iktidardasınız, tam da o zaman yürürlüğe girdi. Yani geriye baktığımız zaman bir şey mi var, neden olmuyorsunuz? Ya buraya yazmayacaksınız ya da taraf olacaksınız yani dolayısıyla böyle bir çelişki olamaz böyle bir kitapçıkta ve ilk sayfada, böyle büyük bir çelişki olamaz.

İkinci olarak, eğer bunu yazmışsanız ben başka bir şey daha söylerim: Mesela, Hükümetiniz, gerçekten Türkiye’de kayıp vakası yoksa veya sizin döneminizde olmamışsa kayıplara karşı sözleşmeyi neden imzalamıyor, eğer gerçekten kayıp vakası yoksa, yakın zamanda olmamışsa ve bunlara karşı mücadele ediyorsanız? Dolayısıyla yani böyle iddialı sözler söylerken ilk önce kendi müktesebatınıza bakmanız lazım, ilk önce onu söyleyeyim.

Üçüncü olarak, Sayın Bakan, şimdi, hukuk devleti olmanın ölçüsü şudur... Hukuk başlangıcı dersinde, daha 1’inci sınıfta -ben İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Vecdi Aral’dan o dersi almıştım- bizim anlayacağımız bir şekilde yani daha liseden yeni çıkmış öğrencilere şunu anlatırdı: “Yani başınıza bir iş gelirse, mahkemeye düşerseniz eğer başınıza ne geleceği konusunda bir öngörüye sahipseniz o devlete ‘hukuk devleti’ denilebilir.” Yani ölçülerden bir tanesi bu, hukukla başınız derde girerse öngörülebilir olmak. Şimdi, ben ağır ceza mahkemesi başkanına sormuştum çok yakın bir zamanda, bana dedi ki: “Ya, Sezgin Bey, ben bu adliyeye girersen nasıl çıkacağımı kendim bilmiyorum.”

Yani bir yargıç, hatta komisyon başkanlığı yapan bir yargıç “Ben bu adliyeye girersem nasıl çıkacağımı bilmiyorum.” dedi. Dolayısıyla hiçbir yurttaşımız bakımından, bakın, siyasetçiler dâhil olmak üzere hukuk öngörülebilir değil, o nedenle zor zamanda yapıyorsunuz diyorum.

Neden bunu söylüyorsunuz? Dün bir daha baktım yani adalete güven yüzde 17 seviyelerinde, yüzde 20 seviyelerinde yani “Başınız yargı sistemiyle derde girerse adalete güveniyor musunuz?” sorusuna “Güveniyorum.” diyenlerin oranı Türkiye’de yüzde 17 sadece, yüzde 17 bakın. Onlara bir de sormuşlar, alt sorular var, onlar da hiç adliyeye işi düşmemiş insanlar; onlar yargıyı bilmedikleri için “Güveniyorum.” diyorlar, yüzde 60 “Güvenmiyorum.” diyor, yüzde 20’sinin de fikri yok. Şimdi, yargıya güvenin en üstte olması lazım yani ordudan, güvenlik güçlerinden, siyasetten üstte yargının olması lazım ama bu dönem, Adalet ve Kalkınma Partisinin bu dönemi yargıya olan güvenin en dipte olduğu dönem ve uluslararası endeksler de bunları doğruluyor, Türkiye’de yapılan kamuoyu yoklamaları da bunu doğruluyor.

Dolayısıyla burada -okuyunca da bakın, not almışım, arkadaşarımdan da biraz önce duydum, söylediler- bu kitapçığı okuyunca -okudum yani aşağıda nöbetim vardı, okudum sabahtan, aldım gittim, sizi dinlemedim ama tümünü okudum- güllük gülistanlık bir Türkiye tarifi yapmışsınız. Gerçekten yani insan bunu okuyunca “Vallahi, ne güzel bir Türkiye’de yaşıyoruz.” diyor ama öyle değil ki, gerçek hayat bu değil. Dolayısıyla bakın, bu yazdıklarınıza inanmayın, inanırsanız Bakanlık yapamazsınız, Türkiye bir yere gitmez. İnanmayın buna yani böyle bir Türkiye yok. Ya biz başka bir yerde yaşıyoruz ya da siz başka bir yerde, dünyada yaşıyorsunuz. Dolayısıyla bu kitabı alın, dağıtın, okutun hukuk fakültelerinde falan “Böyle bir Türkiye var.” diye ama buna uygun davranmayın, tümü yanıltıcı bilgi çünkü tümü gerçekten; ifade özgürlüğü, toplantı özgürlüğü, hepsi.

Bakın, daha düne kadar beş yıl boyunca Cumartesi Anneleri toplantı yapamadılar ya, daha düne kadar. Şimdi sadece 12 kişiye izin verilmiş, 12 kişiye. “12 kişi burada duracaksınız.” Barışçıl, dünyanın en büyük sivil itaatsizlik eylemi; beş yıl yapamadılar, davalar açıldı falan filan. Bakın, en temel özgürlüğü söylüyorum. Dolayısıyla buradan hareketle şunu söylüyorum: Anayasa istemeye hakkınız yok, ilk önce bu Anayasa’yı uygulayın. Ya, sizden çok daha önce bizler yani sosyalistler, solcular bu Anayasa’ya biz karşı çıktık, 12 Eylül Anayasası dedik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen tamamlayalım.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Bakın, hatta ben dedim ki Baro Başkanırken: Gelin, madde madde aynısını yazalım, siviller yazmış olsun. Ama vallahi, sizinle bu Anayasa’yı uygulamadığımız sürece nasıl oturup Anayasa konuşacağız?

Son olarak, Diyarbakır Barosundan benim de izlediğim talepler var, bunları size yazılı ileticeğim. Diyarbakır’da adliye yok, benim memleketim Kulp’ta binlerce dava var; 1950’den kalan prefabrik bir yerde adliye yani hizmetler yürütülüyor. Diyarbakır Adliyesiyle ilgili sorunların giderilmesi lazım yani dolayısıyla bunların da yapılması lazım, bunları da söylemiş olayım meslektaşlarıma ve eski Diyarbakır Barosu Başkanı olarak da bunları söylemiş olayım.

Tekrar teşekkür ediyorum, başarılar diliyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Öztürkmen, buyurun.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; şimdiye kadar konuşan arkadaşlarımız Türkiye’de hukuk devleti değil kanun devleti bile olmadığımızı yeterli örneklerle açıkladılar. Ben konuya bir başka açıdan yaklaşmak istiyorum.

YÖK'ün en son açıkladığı verilere göre bu sene hukuk fakültelerine ayrılan kontenjan 15.644 ve eğer yanlış saymadysam, öğrenci alan hukuk fakültesi sayısı 55 devlet, 48 vakıf olmak üzere 103, bazı üniversitelerin burslu bölümleri de sayıldığında bölüm sayısı 113. Vakıf üniversitelerinin 9'u Kıbrıs'ta bulunuyor. AK PARTİ'nin iktidara geldiği 2002 yılında avukat sayısı 46.552 iken o sene Türkiye'nin nüfusu 65 milyondtu, şimdi kaba bir hesapla 1.396 kişiye 1 avukat düşerken bugün nüfusumuzun 85 milyonu aşmış olduğu göz önüne alındığında, avukat sayısının da 178 bin civarında olduğunu göz önüne alırsak her 477 kişiye 1 avukat düşüyor. 3 Kasım 2002 seçimleri yapılırken Türkiye'deki hukuk fakültesi sayısı 20'ydi, şimdi 113. Anayasa Mahkemesinin 15 üyesinden 8'i hukuk fakültesi mezunu değil, yüzdeye vurursak yüzde 53,3 ediyor. Danıştay açısından konuşacak olursak daha somut, Danıştaydaki 116 üyenin 79'unun hukuk fakültesi mezunu olmadığı söyleniyor, orana vurursak bu da yüzde 68,10 ediyor. Her 10 Danıştay üyesinden neredeyse 7'si hukuk fakültesi mezunu değilmiş. Bir de bunun yanı sıra dekanları hukukçu olmayan fakülteler var, sayısı 22. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Mustafa Alişarlı, mesleği veteriner. Bursa Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Mehmet Yüce, mesleği maliye. Doğuş Üniversitesi Hukuk Fakültesi; mesleği ingilizce öğretmenliği. Gaziantep Üniversitesi Hukuk Fakültesi Emine Koban, mesleği maliye. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Abdulkadir Baharççek, mesleği kamu yönetimi. İzmir Bakırçay Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Mustafa Bektaş, mesleği tıp. İzmir Demokrasi Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Cevdet Alptekin Kayalı, mesleği işletme. İzmir Ekonomi Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Çiğdem Kentmen Çin, siyaset bilgileri. Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Neziha Musaoğlu, Fransızca dili ve edebiyatı. Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Abdulkadir Şenkal, çalışma ekonomisi. Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Bayram Sade, mesleği ziraat mühendisliği. Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Zekeriya Mızrak, iktisat. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Hasan Tahsin Keçelgil, mesleği tıp. Pamukkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi; İbrahim Organ, mesleği maliye. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Şevket Topal, mesleği ilahiyat. Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Haluk Songur, mesleği ilahiyat. Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Emin Aşıkkutlu, mesleği ilahiyat. Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Fethi Güngör, mesleği ilahiyat. Yozgat Bozok Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Ahmet Karadağ, mesleği kimya. Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Yunus Yoldaş, mesleği siyaset bilimi. Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Mehmet Başalan, mesleği veteriner.

Şimdi, Sayın Bakana, buradaki değerli milletvekillerine ve o fakültede dekanlık yapan, öğretim üyeliği yapan kişilere sormak gerekiyor: Sizin çocuklarınız olsa bu hukuk fakültelerine gönderir misiniz? Bu nedenle ülkemizdeki hukukun ne seviyelerde, ne derecede olduğu da böylece anlaşılabilir oluyor. Üniversitelerde yeterli öğretim görevlisi yoksa neden bu kadar hukuk fakültesi açılır? Bir de bu sene kontenjan açılmayan, öğrenci almayan hukuk fakülteleri de var, bu da 4 tane. Eğer yeterli seviyede eğitilmiş, hukuk fakültesine dekan olacak öğretim görevlisi yoksa, bazı fakültelerde de avukatların öğretim görevliliği yaptığı göz önüne alınırsa neden bir bina kiralayan hukuk fakültesi açıyor?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sözlerinizi toplamak için bir dakika ilave veriyorum.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Örneğin, o öğrenci almayan hukuk fakültelerinde dekan var, diğer idari görevliler var; onlar maaşlarını alıyor ama öğrenci yok. Bu da hukukun ülkemizde ne hâle geldiğinin bir başka göstergesi.

Teşekkür ederim Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli milletvekilleri.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Cumhurbaşkanına.

Sayın Uzun, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, Adalet Bakanlığının değerli bürokratları; hepinizi saygıyla selamlayarak sözlerime başlamak istiyorum.

Günün erken saatlerinde başladığımız Adalet Bakanlığı bütçesi üzerinde aslında hukukun -ve ülkemizin hukukta geldiği katlanılamaz boyutlarına- bütün yönlerine aşağı yukarı değinildi ve çok değerli konuşmacılar ülkemizin bugün gelmiş olduğu noktayı çıplaklığıyla ortaya koydular. Bir hukukçu olarak artık ülkemizde bir hukuk devletinden ve hukukun üstünlüğünden bahsedilmesinin neredeyse imkânsız olduğu günlere gelmiş bulunmanın acısını ızdırabını yaşıyoruz.

Ben daha çok zaman almadan, belki süremi de tam kullanmadan Sayın Bakanım bir soru yönelterek hareket etmek istiyorum. Zira bu soruma Sayın Bakanımın gelecek cevap karşısında, ülkemizin yarınlarına, hukuk devleti ve hukukun üstünlüğüne inanan bir Bakanla, Adalet Bakanıyla devam edip edemeyeceğimiz kadar önemsiyorum ve yarınlarla umutla bakmak istiyorum.

Sayın Bakanım, yüz yıllık cumhuriyetimizin yargı tarihinde hiç olmayan oldu ve yüksek yargıda hiç de gereği olmadığı hâlde bir kriz yaşandı ve Yargıtay 3. Ceza Dairesi, Anayasa Mahkemesinin hak ihlali kararına rağmen, kendi varlık sebebi de olan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nı tanımayıp Anayasa'nın 153'üncü maddesinin amir hükmünü yok sayarak Anayasa'ya aykırı davrandı. Adalet Bakanı olarak bu konu size sorulduğunda, Yargıtay 3. Ceza Dairesi kararının kabul edilemezliğini, Anayasa hükmünün açık olduğunu ve bu durumda Yargıtay 3. Ceza Dairesinin yapması gerekeni yapmayarak Anayasa'ya aykırı davrandığını, hukuka uygun şekilde beyanla Anayasa'ya aykırı davranışı eleştirmeniz olduğu ve beklendiği hâlde siz, yüksek yargı makamlarının birbirleriyle olan ilişkilerinde astlık-üstlük ilişkisi olmadığını belirtmekle yetindiniz. Sayın Bakanım, yarım gerçek yalanın ta kendisidir. Sizin beyanınızda geçen “Yüksek yargı makamları arasında astlık-üstlük ilişkisi yoktur.” beyanı, yaşanmakta olan kriz ortamında yarım gerçeği ifade etmekle yalanın tam da kendisini oluşturmaktadır.

Size bir örnek vereceğim: Kutsal kitabımızda “Ey iman edenler, namazdan uzak durun.” yazar. Ne zamana kadar biliyor musunuz? Sarhoşken ne söylediğinizi bilinceye kadar. Siz bu cümleyi yarım söylerseniz bu, tıpkı sizin yaptığınız gibi yarım gerçek olur ve bu yarım gerçek yalanın da tam kendisi olur. Oysa sizin bu krizde Anayasa'nın 153'üncü maddesinde, Anayasa Mahkemesi kararının yargı dâhil tüm makamları bağladığını belirterek yapılması gerekenin Anayasa Mahkemesi kararına uyarak Anayasa'mıza sahip çıkmanız şeklinde gerçeğin tamamını ifade etmek olmalıydı. Siz, Anayasa'mıza sahip çıkmayan bir Adalet Bakanı olarak tarihe geçtiniz. Şimdi, size bir kez daha soruyorum: Yaşanan yargı krizine ilişkin hukukçu kimliğiniz ve yaptığınız Anayasa'ya sadakat yemininiz tahtında 153'üncü madde çerçevesinde Anayasa Mahkemesi kararının sizi bağladığı gibi Yargıtay 3. Ceza Dairesini de bağladığını ve buna aykırı bir davranışın asla kabul edilmeyeceğini beyan ve ifade edecek misiniz?

Herkeseye saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Ceylan Akça Cupolo.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Sayın Bakan, bugün çok şanslısınız, normalde beş dakikada 50 soruyu tek nefesle sorabiliyorum ama hastayım, o yüzden az soracağım.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Çok geçmiş olsun, Allah acil şifalar versin.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Sağ olun, teşekkür ederim.

Başlarken şimdi, son üç günde iki ayrı makamdan bana yargının, yargı meselesinin ne kadar siyasal olduğunu hatırlatan 2 kişiden bahsetmek istiyorum: Birincisi Diyarbakır’da 18 Kasım günü yapmak istediğimiz basın açıklamasını engelleyen bir amirin söylemiydi. Amir bey, bana “Bazı yasalar uygulanır, bazıları uygulanmaz.” demişti. Ben ona 5275’ten, 2911’den bahsederken o en sevdiği yasanın TMK olduğunu, isteğine göre onu uygulayacağını söylemişti. Dün de Sayın Hakan Fidan dedi ki: “Bazı davalar politiktir, siyasaldır, siyasal muameleler gerektirirler.” Onun tutanaklarını aldım, size vereceğim, belki kendisiyle konuşursunuz kimin görev alanı nereye giriyor diye.

Bu konuşmanın bütününde bahsetmek istediğim şey: Düşük kaliteli, insanlığa sığmayan, rezil iddianamelere imza atan savcı ve hâkimlerden bahsetmek istiyorum. Birincisi, Türkiye’nin Suriye’de işgal ettiği bölgelerden 2018-2019 yılından beri getirdiği savaş esirleri. Şimdi, bunları buraya getirip bu insanlara şöyle suç isnatları yapılıyor, diyor ki: “Devletin birliğini, bütünlüğünü bozmak.” Suriye’ye gidiyor bu devlet, oranın birliğini bütünlüğünü bozuyor, oradaki insanları buraya getiriyor ve diyor ki: “Siz devletin birliğini, bütünlüğünü bozdunuz ve adam öldürdünüz.” Kimi öldürdüklerini söylemiyor, hangi silahla öldürdüklerini söylemiyor ve bu öldürme eylemine dair herhangi bir kanıt sunmadan yaklaşık olarak 200 kişiye ağırlaştırılmış müebbet veriyor. Bu insanların elinde yani yapılan bütün bu patlayıcı testlerinde, işte, benzer başka testlerde veya tanımlamalarda hiçbir kanıt yok. 6 bin sayfa iddianame inceledim, tutanak inceledim, bunların hiçbirinde bu insanları ağırlaştırmış müebbet mahkûm edecek bir veriye rastlamadım. Size buna dair yapmış olduğum bir araştırmanın çıktısını getirdim, bunu iletceğim ve size, bu karara imza atan savcı ve hâkimlerle ilgili bir işlem yapıp yapmayacağınızı sormak istiyorum. Bu hâkimler Urfa’dalar, bu hâkimler Hatay’dalar, bu hâkimler sınır bölgelerinde, Türkiye’nin sınır bölgelerinde operasyon yaptığı kentlerde faaliyet yürütmektedirler.

İkinci bahsetmek istediğim şey TJA’lı kadınlar. Yaklaşık bir yıl tutuklu kaldı bu kadınlar, Sincan Cezaevinde tutuklu kaldılar ve iddianamelerinde şununla suçlandılar: “Siz, ölmüş bir adamla ölümünden sonra 300 defa konuştunuz.” dediler, “Siz, aynı anda iki yerdediniz.” dediler, “Siz, insanların erişiminin olmadığı bir yere gittiniz.” dediler aynı anda başka yerde oldukları için, “Size babanız para vermiş.” dediler, “Sizin erkek kardeşiniz varmış.” dediler. Şimdi, bunu mübalağa yapmak için söylemiyorum, gerçekten böyle yazıyordu ve insanlar bir yıl tutuklu kaldı bunun için Sincanda. Mesela, bu hâkim ve savcılar hakkında bir inceleme yapacak mısınız?

Örneğin, Mazlum İçli. Mazlum İçli’nin iddianamesinde, Mazlum İçli’ye isnat edilen suç sırasında Mazlum İçli’nin bir düğünde olduğu görüntülerle kesinleşmiş durumda ve Mazlum’a ağırlaştırılmış müebbet veriliyor. Bu hâkim ve savcı hakkında bir inceleme yapacak mısınız Sayın Bakan? Umuyorum ki bir hâkimiyet geliştirirsiniz.

Mesela, Rojavalı tutsaklar meselesine geri dönmek istiyorum. Burada, Rojavalılara şöyle bir yalan söylenmiş, gerçekten böyle denmiş, demişler ki: “Birbirinize terörist dersanız etkin pişmanlıktan faydalanıp serbest kalacaksınız.” Ve bunu onlara tercümanlıklarını yapan jandarmalar söylüyor. Şimdi, bu kişilerin getirilme koşullarını aktarmak istiyorum. Buldukları yerlerde yani işgal edilen yerlerde Türkiye’nin desteklediği Suriye Millî Ordusu bu insanlardan 10 bin dolar para istiyor. “Bana 10 bin dolar vermezsen seni Türkiye’ye veririm, senin bana karşı savaştığını söylerim ve orada ömür boyu kalırsın.” diyor. Bu insanların aileleri onları arayamıyor, bu insanların aileleri onlarla görüşemiyor, bunlar avukat bulamıyor, bunlar tutuklu kaldıkları altı ay boyunca sabuna erişemediler, sabuna, üstlerinde kıyafet

yoktu yani, Urfa'da gardiyanların dayağına maruz kaldılar. Onların eğer polis merkezinde hazırlanmış tutanaklarına bakarsanız, fotoğraflarına bakarsanız hepsinin gözü patlamıştır, hepsinde morluklar vardır, dayak yemişlerdir Sayın Bakan ve bu ifadelerle yani dayak altında verilen ifadelerle insanlara ağırlaştırılmış müebbet verdiler.

Yine, Bakanlığımızdan aslında son yıllarda göremediğimiz bir şeyden bahsetmek istiyorum. Adli sicil istatistikleri. Mesela, Sayın Bakan kaç tane ağırlaştırılmış müebbetten hükümlü bulunan kişi vardır?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Toparlayacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Bunların, suç dağılımlarına ve milliyetlerine yani ait oldukları ülkelere göre dağılımları nedir, hangi cezaevlerinde bunu söyleyebilir misiniz.

Bir de yine Türkiye'nin işgalci olduğu bölgelerde belediye hizmeti veriliyor, valilik var, Türkçe eğitim veriliyor, her şey var. Mesela, Adalet Bakanlığınız orada adalete erişimle ilgili herhangi bir şey sağlıyor mu? Örneğin, Afrin'de 21 Martta “Nevroz” kutlayan kişiler Suriye Millî Ordusu tarafından katledildiler “Nevroz” kutladıkları için. Örneğin, onlar kime şikâyetle bulunacaklar? Size mi bulunacaklar yoksa onları katleden Suriye Millî Ordusuna mı? Çünkü bunların maaşlarını Türkiye ödüyor. Eğer Türkiye ödüyorsa o zaman Türkiye'nin bu adaleti sağlama yükümlülüğünü yerine getirmesi gerekiyor.

Bir de Anayasa Mahkemesinden birinin burada olduğunu biliyoruz. Demirtaş kararı niçin geciktiriliyor? Demirtaş'ın ihlal için yaptığı başvuruda nasıl bir takvim beklemeliyiz? Ne zaman bu karar çıkar?

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

5.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cupolo'nun Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, Sayın Cupolo'nun “Türkiye'nin Suriye'de işgal ettiği yerlerden getirdiği savaş esirleri...” Siz, öncelikle, Türkiye'de milletvekilisiniz, ben sizi dinliyorken... Siz, Suriye'nin milletvekili değilsiniz Sayın Cupolo, siz Türkiye'nin milletvekilisiniz.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Suriyeli Türkiye'ye getiriliyorsa ben onun hakkını savunurum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Arkadaşlar, bir müsaade eder misiniz.

Siz de müsaade edin lütfen. Bakın, herkes sizi dinledi burada, kimse sözünüzü kesmedi. İstedığınızı söylüyorsunuz -yalan yanlış- senaryo uyduruyorsunuz; kusura bakmayın da bu kadar, böyle ifade olmaz. Siz Türkiye'den bütün haklarınızı alıyorsunuz, buranın vatandaşısınız, buranın Parlamentosunda oturuyorsunuz ve bu ülkeye “işgalci” diyorsunuz. “Suriye'de işgal ettiği topraklar” diyorsunuz, kendi kendinize uydurmuşsunuz bir şey.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Nedir yalan Sayın Başkan?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Lütfen dinler misiniz.

Birleşmiş Milletler Antlaşması Madde 51 “Bu antlaşmanın hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletler üyelerinden birinin silahlı bir saldırıya hedef olması hâlinde, Güvenlik Konseyi uluslararası barış ve güvenliğin korunması için gerekli önlemleri alıncaya dek, bu ülkenin doğal olan bireysel ya da ortak meşru savunma hakkına halel getirmez.”

Değerli milletvekilleri, Türkiye’nin güneyinde kim var? PYD. Kim tarafından yerleştirildi oraya? ABD tarafından, “empyralistler” diyorsunuz ya. Kim silahlandırdı? ABD. Peki, orada yaşayan diğer etnik halkları yerlerinden kim etti? DEAŞ. DEAŞ yerlerinden ettikten sonra orası kime verildi? PYD’nin kontrolüne, değil mi? Daha önce PYD oralarda yoktu.

Şimdi, Türkiye Cumhuriyeti’nde bir milletvekili PYD’nin haklarını savunuyor ve kendi ülkesini işgalci olarak nitelendiriyor; asla kabul edilemez, asla kabul edilemez, asla kabul edilemez.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Başkan, bu da bir senaryo, sizin söylediğiniz de bir senaryo o zaman.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Çok kötü bir ifade ve ben Komisyon Başkanı olarak bu ülkenin menfaatlerini savunmaya devam edeceğim ama bir Türkiye Cumhuriyeti milletvekilinin kendi ülkesini işgalci tanımlayıp, Suriye’de bulunan bir terör örgütünün menfaatlerini savunması kadar gerçekten yüz kızartıcı bir şey ben duymadım. Yazık, yazık! Yazıklar olsun!

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Ben, illegal şekilde buraya getirilen 200 kişiden bahsediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ettiğiniz yemini de size hatırlatıyorum, namusunuz ve şerefizin üzerine.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Sayın Başkan, 6 bin sayfa iddianame okudum...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye... Bir saniye...

Değerli arkadaşlar, bir saniye, dinledik sizi.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Ben bir veriye dayanarak konuşuyorum, siz hamasete...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Dinledim ben sizi, dinledim sizi.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Türkiye’nin işgalci olması hamaset mi yani?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye...

Arkadaşlar, burada herkes ant içti, değil mi? İlk seçtiğimiz gün “Namusum ve şerefim üzerine..” diye ant içiyoruz değil mi? Her birimiz, kendi ülkemizin menfaatlerini savunmak için bu yemini yapıyoruz ve siz, kendi yaptığınız yemine bile aykırı bir konuşma yapıyorsunuz Sayın Cupolo. Ben sizi takip ediyorum, ısrarla kendinizce bir terminoloji geliştirip kendi ülkenizi “işgalci” olarak tanımlıyorsunuz. Daha önce sizi uyardım, açıklamalarınız konusunda sizi dikkatli olmaya davet ettim; Türkiye’nin haklarını söyledim, uluslararası hukuktan haklarını söyledim ama ısrarla bunu söylüyorsunuz. Evet, İngilizce’yi sadece siz bilmiyorsunuz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Sayın Başkan, bize de söz...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye arkadaşlar, hepimize konuşma hakkı verdim, söylediniz söyleyeceklerinizi, şimdi lütfen beni dinleyin.

İngilizcesini söylediniz, size İngilizce Türkiye'nin haklarını da söyledim, onu da aynı şekilde kayıtlara geçirmiştik ama bu şekilde bir ifadeyi değerli milletvekilleri, asla kabul etmiyorum. Bakın, burada sadece Komisyon Başkanı olarak ben değil, burada bütün seçilmiş milletvekillerinin hiçbirisi kendi ülkesini bu şekilde bir iftirayla karşı karşıya bırakmadı; muhtemelen birkaç milletvekilinden biri olacaktır.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Sizin ülkeniz yanlış bir şey yapınca söylemeyecek misiniz Mehmet Muş?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Tutanaklar için söz istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, neyle alakalı söz talebiniz? Sözde işgalle alakalı mı?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Evet.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Neyi ifade edeceksiniz Sayın Temelli?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Müsaade edin lütfen.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Neyi ifade edeceksiniz? Siz “işgalci” mi diyeceksiniz ülkenize?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Müsaade edin lütfen.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

III. AÇIKLAMALAR (Devam)

5.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cupolo'nun Adalet Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Şimdi, ortaya koymuş olduğunuz, söylemiş olduğunuz, aslında yakın tarihteki gelişmeleri sizin yorumunuzla kabul etmemiz mümkün değil; tarihi gerçekler ortadadır, bunu uzun uzun bu saatte tabii ki konuşmayalım ama günlerdir burada aslında benzer konuları tartıştık, birçok konu açıklığa kavuştu. İşgal meselesi, uluslararası terminolojide nasıl yer alıyorsa öyle yer alıyor. Bu konuda kaldı ki devletin de görüşmelerinde, tutanaklarında bunlar var ama şöyle bir şey var, sizin burada esas suçladığınız şey şu: “Bir Türkiye Cumhuriyeti milletvekili olarak bunu söyleyemezsiniz.” Biz, Türkiye Cumhuriyeti'nin milletvekilleriyiz. Eğer ülkemizde bir iktidar suç işliyorsa o suçu tabii ki tespit etmemiz ülkemizin menfaati içindir, öncelikle ülkenin onuru içindir. Suç işleme ayrıcalığı hiçbir iktidara tanınmaz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Kim suç işliyor? Kim işliyor suç?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Bugün dile getirdiğimiz şeyler, ortada suçlar vardır. Bu suçlar, uluslararası hukukta da ulusal hukukta da karşılığı olan suçlardır.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – İşlenen suç ne?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Dolayısıyla sizin bu ithamlarınızla, çarpıtmalarınızla bu suçların üstü kapatılamaz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ne, suç ne? Suçu tanımla. Hangi suçu işlemişiz?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Suçu tanımlayın.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Biraz önce açıklamamızda, milletvekilimiz hangi suçların işlendiğini tek tek saydı ve tutanağa geçti, sizin de açıklamalarınız tutanağa geçti ve bununla ilgili zaten telaşınız bunu gösteriyor, bununla ilgili de aslında tarih hepimizi yargılayacak.

NECMEETTİN ERKAN (Kırşehir) – Telaşımız yok bizim, ne telaşımız olacak?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

6.- *Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, bir telaş söz konusu değil. Sayın Temelli, ben kendim müdahale ediyorum, herkesin görüşlerini ifade etmesine imkân tanıyorum. Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı bir terör saldırısı vardır, Türkiye buna müdahale ediyor ve buna müdahale etmeye de devam edecektir. Ben de her bir Türkiye Cumhuriyeti milletvekillini teröre karşı olmaya, Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı tehditlere karşı olmaya... En azından burada bir kelam etmesini isterdim, duymak isterdim ama bunu yapmayı ısrarla... Bir telaşımız falan da yok, gayet rahatız. Değerli arkadaşlar, Türkiye'nin uluslararası hukuktan kaynaklanan haklarını...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – İŞİD'e karşı mücadele ettiğimiz için biz yargılanıyoruz Sayın Başkan. Teröre karşı mücadele veren arkadaşlar şu anda Sincanda tutuklular.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, ben sizi dinledim.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Ben de sizi dinledim.

Burada bize karşı sürekli bir suçlama ve itham var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, ithamı sizin...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Terör örgütüne “terör örgütü” deyin bakalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Açikkapı...

Sayın Temelli, ithamı yapan sizin arkadaşlarınız.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Bir gün “terör örgütü” deyin PKK'ya, söyleyebiliyor musunuz?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Terörün ne olduğunu çok iyi...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – “PYD” dedi “PYD.”

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – PYD'nin PKK'dan ne farkı var?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, burada hiçbir Türkiye Cumhuriyeti milletvekili terörü övecek, onu cesaretlendirecek, onu güçlendirecek ima, ifade, eylem yapamaz, gösteremez. Türkiye Suriye'nin kuzeyinden terör tehdidiyle karşı karşıyadır, buna müdahale etmektedir ve oraya gittiğiniz zaman o yerlerinden edilen ve baskı altına alınan diğer etnik unsurlarla da bir konuşursunuz.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) *KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.- *2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)*

a) *Adalet Bakanlığı (Devam)*

b) *Kişisel Verileri Koruma Kurumu (Devam)*

c) *Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu (Devam)*

ç) *Türkiye Adalet Akademisi (Devam)*

d) *Hâkimler ve Savcılar Kurulu (Devam)*

e) *Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (Devam)*

f) *Anayasa Mahkemesi (Devam)*

g) *Yargıtay (Devam)*

ğ) *Danıştay (Devam)*

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir sonraki hatibe geçiyorum.

Sayın İzzet Akbulut? Yok.

Sayın Gizem Özcan, buyurun lütfen.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, iki Türkiye arasındaki uçurumun giderek derinleştiği zor bir süreçte görev yapıyorsunuz. Neden “İki Türkiye” diyorum? Biri saraylıların ülkesi, orada hukuk tanımazlık var, korunup kollanma var, karanlık odaklar var, uyuşturucu var, kara para var; diğeri ise yoksulların, ezilenlerin, alın terinin hakkını alamayanların ülkesi, orada geçim derdi, kadın cinayetleri, iş cinayetleri, itiraz edince yenilen biber gazı, gözaltı var. Adaletin kılıcı da terazisi de bu iki Türkiye’de farklı işliyor.

Bakın, eğer karanlık dehlizlerde planlanan bir cinayet işlediyseniz, gözaltına alındığınızda sırtınız sıvazlanır, göstermelik cezalarla tahliye edilirsiniz. İşte, Ogün Samast, ülkenin bağına hançer gibi saplanan Hrant Dink cinayetinin faili geçen hafta serbest kaldı.

Sayın Bakan, bir bebekten katil yaratan karanlığı sorgulamadan hiçbir şey yapılamaz. Samast bir tetikçiydi, cinayeti tertipleyenler ise aramızda. Neden karanlık odakların üzerine tamamen gidemiyorsunuz? Bakın, eğer siz bu ülkede koruyup kollanan değil de geçim derdiyle yaşayan, maddi durumu sadece ona el verdiği için devletin yurdunda kalan bir üniversite öğrencisiyseniz, aileniz bir gün asansör kazasında ölmenize şahit olabilir. İşte, Zeren Ertaş ve Zeren’in babasının ağzından dökülen sözler: “Ben devlete inancımı kaybettim.” Sayın Bakan, görevini paranın sıcaklığında feda edenler kamuoyu vicdanını rahatlatacak cezalar almadıkça adaletle güveni tesis edemeyiz. Sadece asansör kazası mı? İşte, Amasra’daki maden kazası... Neden yüreğimize su serpecek kararlarla geleceğe güvenle bakmamız sağlanmıyor? Bunlar olmadığı müddetçe daha çok insanımız maalesef ki adaletle olan inancını kaybedecek.

Sayın Bakan, Burak Oğraş kardeşimiz 2011 yılında staj yaptığı Antalya Rixos Oteli’nin havuzunda, stajın bitmesine on beş gün kala, şüpheli biçimde hayatını kaybettiğinde sadece 16 yaşındaydı. Ulusal Kriminal Büro verdiği bilirkişi raporunda soruşturmada toplanması gereken delillerin toplanmadığını söyledi. Buna rağmen, Oğraş’ın ölümü intihar gibi gösterildi. Neden? Çünkü o otelin sahibi FETÖ borsasıyla anılan iş insanı. Hani bizim “Üzerine gidin, niye gitmiyorsunuz?” dediğimiz şu FETÖ borsası. Aile on iki yıldır yılmadan adalet mücadelesi veriyor. Sağ olsun, bir savcı dosyayı yeniden ele aldı ve Tamince’yi ifadeye çağırdı. Bu adımı olumlu görüyor, sonuna kadar gidilmesini talep ediyoruz. Demek ki adalet mücadelesinden hepimizin öğreneceği çok şey var, tıpkı Cumartesi Annelerinden öğreneceğimiz çok şey olduğu gibi. Yıllardır bir mezar, bir mezar için her hafta nöbet tutuyor annelerimiz, onların adalet arayışına sessiz kalmayın Sayın Bakan.

Yine, Sinan Ateş’in ailesi “Hangi karanlık odaklar canımıza kıydı?” diye soruyor, ortaya çıkarmak da sizin göreviniz Sayın Bakan.

Bakın, sadece bu ay 4 üniversite öğrencisi canına kıydı. Yine, bu ay onlarla aşağı yukarı yaşıt, lüks villalarda yaşayan ve lüks otomobillerden inmeyen sosyal medya fenomenleri kara para akladığı için gözaltına alındı. İşte, iki Türkiye'nin acı bir fotoğrafı. Ancak tek bir soru burada yanıtız: Bu kimin parası? Bu kara para kimin parası? Buna cevap vermedikçe Uluslararası Mali Eylem Görev Gücünün gri listesinde kalmaya maalesef ki devam edeceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GİZEM ÖZCAN (Muğla) – Tamamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) – Konuşmanızda “Yedi yargı paketi çıkardık.” dediniz. Neden Uluslararası Mali Eylem Görev Gücünün istediği yasal adımları atıp ülkemizi gri liste ayıbından kurtarmadınız? Evet “İki Türkiye” dedik ama biz adalet mücadelesinin hedefinin tek olduğunu biliyoruz: Demokratik bir hukuk devleti kurmak. Bu da ancak bahsettiğim uçurumu adaletin terazisi ve kılıcıyla yok etmekten geçiyor.

Dün Çocuk Hakları Günü vesilesiyle “Her çocuğun yeterli beslenme ve barınma hakkı vardır.” dediniz, altına imza atıyoruz. Millî Eğitim Bakanlığının eylül ayında okullara gönderdiği bir genelgeyle okul öncesi öğrenciler için başlatılan ücretsiz öğle yemeği uygulamasına son verdiğini de biliyoruz. İşte bunun için ülkemizde çocuklarımızın yüzde 87'si et ve balık yiyemiyor, yüzde 50'si meyve tüketemiyor, yüzde 42'si peynir ve süt tüketemiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Özcan.

Değerli milletvekilleri, soru kısmına geçiyoruz, lütfen sisteme girelim. Milletvekillerinin öncelik sırasına göre, öncelikle Komisyon üyelerinden, sonra da diğer milletvekillerimizden devam edeceğiz.

Soru süresi bir dakika, eğer bir dakikayı kullanmazsanız sevinirim, bütün milletvekillerinin taleplerini karşılayalım. On beş dakika dolunca soru bölümü bitecektir fakat öncesinde Milliyetçi Hareket Partisi sözcüsü Sayın Aksu'nun bir talebi var.

Sayın Aksu, buyurun.

III. AÇIKLAMALAR (Devam)

6.- İstanbul Milletvekili İsmail Faruk Aksu'nun, doğrudan partilerini hedef alarak söylenen sözlerle ilişkin açıklaması

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bugün gün içerisinde, şu anda burada olmayan bazı milletvekillerinin doğrudan partimizi hedef alarak bazı sözleri oldu. Öncelikle şunu tekrar söylemek istiyorum: Biz iktidar ortağı değiliz. “İktidarın küçük ortağı” gibi istihzayla söylenen ifadeyi de bunu söyleyenlerin kendilerini küçülttüğünü ifade ederek bunu öncelikle vurgulamak istiyorum.

Bizim bir adımız var, şanla şerefle elli dört yıllık Milliyetçi Hareket Partisiyiz; bunu da tekrar söylemiş olayım. Bizim görüşlerimiz açık ve nettir. Sabah söyledim ama bir daha söyleyeceğim, hiçbir kimse ve organ kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği esasına aykırı hiçbir fiil ve faaliyet, koruma göremez, bir hakka sahip olamaz; herkesin, kurum ve kuruluşların Türk milletinin birlik ve bütünlüğünü, cumhuriyetimizin kuruluş ilkelerini yaşatma ve koruma anlayışına uygun davranması şarttır.

Bizim yeni anayasa talebimizi, Anayasa Mahkemesine ve Yüce Divana ilişkin görüşlerimizi beyannamelerimize bakanlar bugün değil, geçmiş yıllarda da geçmiş dönemlerde de bunları dediğimizi zaten görecektelersiniz. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmesiyle kuvvetler ayrılığı kaldırılmamıştır, güçlendirilmiştir. Cumhurbaşkanını halkın doğrudan seçmesinin, halkın demokratik hakkını doğrudan kullanmasının neresi antidemokratiktir? Bunu da anlamış değiliz. Bizim işimiz demokrasi, hukuk, vatan ve millet sevdasıdır; siyasetimizin ana eksenini devletin bekası, milletin refahıdır; derdimiz ise Türkiye'nin tescilli ve yeminli düşmanlarıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Tamamlıyorum Sayın Başkan.

PKK, YPG, FETÖ, IŞİD ve tüm terör yapılarıyla, suç şebekeleriyle ve onların muhipleriyle. Dün böyleydi, bugün böyle, yarın da böyle olacaktır. Biz bir siyasi partiyiz, görüşlerimizi söylüyoruz, kimseyle aynı düşünmek zorunda değiliz. Bakan değiliz, mahkeme değiliz, dolayısıyla kararlarla ilgili muhatap da biz değiliz. Gün içinde tüm arkadaşlarımız da bu doğrultuda görüşlerimizi serdetmişlerdir.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Adalet Bakanlığı (Devam)

b) Kişisel Verileri Koruma Kurumu (Devam)

c) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu (Devam)

ç) Türkiye Adalet Akademisi (Devam)

d) Hâkimler ve Savcılar Kurulu (Devam)

e) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (Devam)

f) Anayasa Mahkemesi (Devam)

g) Yargıtay (Devam)

ğ) Danıştay (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi de değerli milletvekilleri, soru kısmına geçiyorum. Öncelikle Komisyon üyelerinden başlıyorum.

Sayın Erdem...

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, geçtiğimiz günlerde Konya'yı ziyaret ettiniz, teşekkür ediyoruz, hâkimevinin açılışında bulundunuz, ben katılmadım, tabii bütçede olduğumuzdan. Orada da ifade edildiğini umuyorum ama tekrar söyleme gereği duydum. Konya Adliyesi yeterli değil, ek bina talebimizin dikkate alınmasını, yatırıma alınmasını...

Yine, birkaç sefer ihalesi yapılan ama ihalenin sonuçlanmadığı Akşehir Adliyesinin de binanın riskli ve çok yetersiz oluşu nedeniyle -ekibinizden 25'i diye tarih duydum- bunun da dikkatinize sunulmasını ve takibini rica ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ersoy...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, son günlerde kamuoyunda cumhuriyetin 100'üncü yılı nedeniyle bir af düzenlemesine ilişkin beklentiler dile getirilmektedir. Bu yöndeki beklenti ve tartışmaları açığa kavuşturabilmek adına, Bakanlığınız nezdinde bir af çalışması var mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kurt...

RESUL KURT (Adıyaman) - Sayın Bakanım, deprem sürecinde Adıyaman'da Adalet Bakanlığımıza bağlı bazı tesis ve binalarda da önemli hasarlar var. Bu binaların ve tesislerin ne zaman bitirilmesi, onarılması mümkün olacak?

Ayrıca, Adıyaman'da Adalet Bakanlığına bağlı personel için lojman düşünülüyor mu?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Sayyığıt...

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Teşekkürler.

Sayın Bakan, ülkenin bir gerçekliği de KHK mağdurları. İnsanlar bir günde, sahip oldukları tüm haklarından mahrum bırakıldılar. Modern dünyada böylesi kitlesel olarak işten çıkarılmanın başka bir örneği yok. 100 bini aşkın insanın hayatını etkileyen böylesi bir süreçte adaletsizliğin olmaması da mümkün değil. Her ne kadar OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonunun görev süresi dolmuş olsa da mağduriyetler bitmiş değil maalesef. Bir mahkeme kararı olmadığı hâlde işinden edilmiş olanlar, beraat ettiği hâlde hakları iade edilmeyenler var. Dolayısıyla, bugün mahkeme kararı olmadan işinden, aşından ettiğiniz on binlerce insan hâlâ adalet bekliyor. “İdari tasarruf” diyerek işinden ettiğiniz KHK'liler için adalet tasarrufunuz olacak mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bozdağ...

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) – Üç sorum var, bir tanesi Adli Tıp Kurumuyla ilgili. Mahpusların sağlığa erişim hakkını gözetmeyen adli tıp kurumlarının diğer sağlık kuruluşlarının verdiği raporların aksine karar vermesi hatta adli tıp kurumları arası dahi raporlardaki tutarsızlık adli tıp kurumlarına olan güveni sarsmıştır. Adli tıp kurumlarının siyasi saiklerle karar verdiği görülmektedir. Bu hâliyle adli tıp kurumları lağvedilmelidir. Adli tıp kurumlarının özerk ve bağımsız nitelik kazanması için bir girişiminiz olacak mıdır?

Diğer sorum: Hasta mahpus Yusuf Arslan, Batman Eğitim ve Araştırma Hastanesinin yoğun bakımında beyin kanaması nedeniyle yatıyor. Hasta yatağında kelepçeli olarak tedavisi uygulanıyor. Bunun hukuktaki yeri nedir? Bu uygulamanın gerekçesi nedir?

Bir sorum da üçlü protokolle ilgili. Meslek sırrını yok eden, tutuklu ve hükümlülerin sağlığa ulaşma haklarını ihlal eden, savunma hakkını ortadan kaldıran ve hekimlik onurunu zedeleyen üçlü protokolün kaldırılması açıktır. Üçlü protokolden çekilmeyi düşünüyor musunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ocaklı...

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, 2012 yılında savcılar ve sulh ceza hâkimlerine soruşturma aşamasında baskı yapmayı veya telkinde bulunmayı veya emir ve talimat vermeyi geçici olarak suç kapsamından çıkarmış idiniz. Sözü edilen bu maddeyi neden eski hâline getirmiyorsunuz, getirecek misiniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Altınsoy...

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, adaletin yılmaz savunucusu avukatlarımızın CMK ücretlerinin yeni yılda artırılması ve alacaklara uygulanan kanuni faiz oranlarında düzenleme yapılması talep edilmektedir.

Bir de Aksaray ili olarak yeni adliye binasına ihtiyacımız hasıl oldu, bu konuda desteğinizi bekliyoruz.

Teşekkür ediyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bülbül...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - 2021 yılında Bakanlığın şöyle bir hedefi vardı: “İhtisas gerektiren çevre, imar ve enerji gibi alanlarda özel mahkemeler kurulacaktır. İhtisas mahkemelerine ilişkin kurumsal düzenleme çalışmaları yapılarak yeni ihtisas mahkemelerinin hayata geçirilmesi sağlanacaktır.” diye. Sayın Bakan, bu ihtisaslaşmada neredeyiz?

2022-2023 yılında ceza ve tevkifevleri izleme kurullarının yaptığı cezaevi ziyaretlerinde kimlerle görüşmeler yapılmıştır? Hükümlü ve tutukluların hak ihlalleriyle ilgili, işkence ve kötü muamele iddialarıyla ilgili Bakanlığa ve CİMER’e yaptıkları başvurular kapsamında bu ziyaretler sırasında başvuruçularla görüşmeler yapılmış mıdır? Yapıldıysa bu görüşmelerin sonunda kaç kişi hakkında inceleme ve soruşturma başlatılmıştır, görevleri nedir?

Serbest çalışan avukatların daraltılan iş alanlarının artırılması ve kamu avukatları için bir çalışmanız var mıdır?

Hrant Dink’in katili Ogün Samast’ın 19 Ocak 2023 ve 13 Temmuz 2023 tarihinde koşullu salıverilme talebinin reddedilme gerekçesi nedir? Dört ay sonra 15 Kasım 2023 tarihinde koşullu salıverilme talebi hangi gerekçeyle kabul edilmiştir?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kunt Ayan...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Sayın Bakan, Urfa Adliyesi 4 parçaya bölünmüş durumda ve meslektaşlar görevlerini ifa ederken ciddi anlamda sıkıntılar yaşıyor. 2021 yılında Haliliye ilçesindeki adliye ek binası yapımı için ihaleye çıkmış fakat firma bu işi gerçekleştirmemiştir. Temeli kazılmış ve şu an temeli bir tehlike saçmakta halk sağlığı açısından. Urfa Adliyesinin tamamlanması için öngördüğünüz süre nedir Sayın Bakan?

Yine, cezaevlerinde ailelerine yakın yerlerde infazlarını tamamlamak için talepte bulunan mahpusların durumuna ilişkin bir çalışmanız var mıdır?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Şenyazar...

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Sayın Bakan, iki sorum olacak. Beş yıldır adalet arayan bir anne var ve bu anneyi bütün Türkiye tanıyor. Uzun tutukluluk süresinden bahsettiniz, anne, beş yıldan fazladır tek kişilik hücrede tutuklu bulunan oğlunun tahliyesini istiyor. Bu adaletsizliği gidermeyi düşünüyor musunuz?

İkinci sorum: Fazla su kullanmak, fazla kitap okumak, Kürtçe konuşmak, çıplak aramaya karşı çıkmak suç mu, suç değilse neden bu gerekçelerle tutsakların infazı yakılıyor?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tutdere...

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, tüm avukat meslektaşlarımız adına soruyorum: CMK kapsamındaki zorunlu müdafii ücretleri çok düşük. Birkaç hafta içinde yeni tarifeyi açıklayacaksınız, Açıklayacağınız CMK tarifesi meslek onuruyla bağdaşacak, avukatların emeğinin karşılığını verecek bir tarife olacak mı?

İkinci sorum: Adli yardıma ayrılan bütçe çok düşük, avukatların ücretleri ödenmiyor, adli yardım için bu bütçeden pay ayıracak mısınız?

Üçüncü sorum: Yargı krizini çözmek için inisiyatif alacak mısınız? Neyi öneriyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Öztürk...

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Sayın Bakan, AK PARTİ döneminde adalet saraylarının yapımına önem verdiğinizi biliyoruz ve teşekkür ediyoruz. AK PARTİ iktidarları döneminde kaç tane adalet sarayı yapıldı? Aynı zamanda yüksek mahkemelerin tamamı yenilendi mi?

Diğer bir sorum da: Kadın hükümlülerini kaldığı cezaevlerinin hepsinde çocuklar için kreş var mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Açikkapı...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, öncelikle Elâzığ ziyaretinizde bölge idare mahkemesi konusunda bir talebimiz olmuştu. Bu konuda herhangi bir çalışma var mıdır?

Ayrıca, Kovancılar Adliyesi için teşekkür ediyoruz. İnşallah yakın bir süreçte ihalesi yapılacak. Aynı zamanda benim de ilçem olan Palu Adliyesi için Strateji Başkanlığına 2024 Programı'na alınması için teklifte bulunulmuştu, bunun için de teşekkür ediyoruz, bu konuda bir gelişme var mıdır?

Ayrıca, yine, Baskil ve Arıcak ilçemizin de adliye talepleri vardır; bu konuda yardımlarınızı bekliyorum, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akça Cupolo...

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Zırhlı araç, "drone" ve benzeri savunma sanayisi şirketi olan Sağlamların Savcı Davut Yılmaz'la birlikte Türkiye'de bulunan İranlı muhaliflerin kaçırılmasına karıştığı biliniyor, bununla ilgili bir iddianame ve bir hüküm de kuruldu. Bu kişilerin ağlarının geniş bir şekilde yargıya ne kadar sızdığını araştırmak için bir soruşturma yürüttünüz mü? Soruşturmanın akıbeti nedir?

Teşekkürler...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Uysal Aslan...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Sayın Dilan Kunt'un bıraktığı yerden soracağım. AİHM'in Aşar / Tekin kararında ailesinden uzak yerlere bırakılan mahpuslar için "gerekçesiz ve keyfi biçimde sevk talebinin reddi"ne ihlal kararı verildi. Kararın verildiği 2019 Eylül ayından bugüne kadar kaç tane sevk talebi geldi? Bu taleplerin kaçını kabul, kaçını reddedildi? Reddedilenlerin gerekçeleri nelerdir?

Adalet Bakanlığının kapsamında bulunan cezaevlerinde Kürtçe yasak mıdır? Mahpusların bizlere yazdığı yazılarda fiilî, sözlü olarak Kürtçenin yasak olduğu; yazılı, resmî yazılarda ise Kürtçenin, tercüman yokluğundan kaynaklı olarak verilmediği söylenmekte. Aynı cezaevlerinde İngilizce, Almanca ve Fransızca kitapların verildiğini biliyoruz ve soruyoruz: Aynı cezaevlerinde İngilizce, Almanca, Fransızca tercüman bulunduruyor musunuz?

Yine, Sayın Öcalan'la ilgili AİHM kararlarının uygulanmamasına değindik. AİHM'i, Avrupa Konseyini siyasi olmakla suçladınız...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özcan...

GİZEM ÖZCAN (Muğla) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Dünya Çocuk Hakları Günü'nü geçirdiğimiz şu günlerde annesinin yanında cezaevinde kalmak durumunda olan çocuklar ile hem annesi hem de babası aynı anda tutuklu olan çocuklar konusu önemli bir gündem maddesi olmalıdır. Ülkemizde 400 civarında 0-6 yaş çocuğun cezaevinde annesiyle birlikte kaldığı belirtilmektedir. Tam sayı kaçtır? Çocuklarımızın yeri cezaevleri olmamalıdır. Onların fiziksel ve psikolojik gelişimi üzerinde telafisi imkânsız etkiler bıraktığı açık bir husustur. Bakanlığımızca, bu annelerin elektronik kelepçe gibi yöntemlerle denetimli serbestlik uygulamasından ayrımsız şekilde yararlandırılması yönünde bir çalışma var mıdır? Hem annesi hem de babası tutuklu çocukların en azından annelerinin tutuksuz yargılanması yönünde bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Şanlıtürk...

NACİ ŞANLITÜRK (Ordu) – Sayın Bakanım, Ordu'ya geldiniz, gördüğünüz gibi adliye binamız yetersiz. Adliyemizin ek binasının yapımı için yardımlarınızı rica ediyoruz.

Bütçenin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece soru talepleri karşılanmıştır.

Şimdi görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Sayın Bakana söz vereceğim.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Sayın Başkanım, ek süre alabilme imkânım var mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yani sözlerinizi tamamlamak üzere vereceğim, fazla süre vermiyoruz.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Hatta soruları bile on beş dakikada çok hızlı sordular, biraz yavaş sorsalardı belki yazma imkânım olabilirdi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, siz Mecliste tecrübelisiniz, milletvekilliği yaptınız, biz bütün hayatımızı iki dakikaya sığdırabiliyoruz, size otuz dakika verdim.

Buyurun.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Çok teşekkür ediyoruz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Bu sorularımızın hepsi aynı zamanda soru önergesi, cevap verebilirsiniz.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Tabii, öncelikle bugün Adalet Bakanlığımızın bütçe görüşmelerinde görüşlerini ifade eden çok değerli Plan ve Bütçe Komisyonumuzun üyelerine ve görüşmelere katılan milletvekillerimize çok çok teşekkür ediyorum. Çok değerli görüşler ifade edildi, eleştiriler yapıldı, bazen sert eleştiriler de oldu, tabii ki bunları bizim olgunlukla karşılamamız lazım. Konuşarak sorunları ortadan kaldırmanın ve özellikle ülkemizde vatandaşlarımızın adalete güvenini en üst noktaya çıkarabilmenin gayreti içerisindeyiz gerek iktidarıyla gerek muhalefetiyle. O nedenle tüm eleştirileri, sert eleştirileri de değerli bulduğumuzu öncelikle ifade etmek istiyorum.

Yalnız, tabii, bir arkadaşımızın özellikle “Türkiye Cumhuriyeti devleti Suriye sınırında, Suriye’de işgalci” şeklindeki ifadeleriyle ilgili tartışmayı yeniden açmak istemiyorum ama tabii, Kabinenin bir temsilcisi olarak da burada tutanaklara geçmesi açısından da bu ifadeyi kabul etmediğimizi belirtmek istiyorum. Türkiye Cumhuriyeti devleti hiçbir zaman işgalci olmadı, bundan sonra da olmaz. Bizim tek derdimiz vardır, tek gayemiz vardır; ülkemizin sınırlarını korumaktır, milletimizin, tüm vatandaşlarımızın, etnik yapısı ne olursa olsun, onların can ve mal güvenliğini korumaktır.

Geçen hafta Kilis’teydik. Tabii, Kilis’teki vatandaşlarımızın “İlimizde artık huzur var. Evimizde geceleri, gündüzleri hep rahatsız oluyorduk. Çocuklarımızı okula gönderemiyorduk, okulun bahçesine füzeler düşüyordu. İşte şu gördüğünüz tarihî bina füzenin düşmesiyle paramparça oldu.” şeklindeki... Orada bizzat yerinde gördük ve dinledik. “Hatta geceleri güneye bakan odalarda yatmamamız noktasında uyarılarda bulunuyordu.” şeklinde... Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti devletinin hiçbir ülkenin toprağında gözü yoktur, yalnız o bölgede terör örgütleriyle bir mücadelesi söz konusudur. O terör örgütlerinin, vatandaşlarımızın huzurunu bozan bu yapıların yok edilmesiyle ilgili bir mücadele söz konusudur. Bunu da tutanaklara geçmesi açısından ifade etmek istedim.

Bugün, tabii, Plan ve Bütçe Komisyonumuzda özellikle Bakanlığımızın bütçesiyle ilgili sorulan soruların bir kısmını cevaplayabileceğim sürem itibarıyla, geriye kalanları da mutlaka yedi gün içerisinde Komisyonumuzun aldığı ilke kararı doğrultusunda yazılı olarak sizlere cevap vermeye çalışacağız, cevaplayacağız. Bütçe hakkı, milletimizin en doğal hakkı ve -milletvekilleri olarak da öncelikle- bütçe görüşmeleri, Plan ve Bütçe Komisyonunda özellikle yürütmeyi denetlemenin en önemli aracı. Dolayısıyla biz bütçe görüşmelerini bu gözle değerlendiriyoruz ve bu görüşlere çok değer verdiğimizizi ifade etmek istiyorum.

Tabii, birçok soruda, bazı konularda yargının konusuyla ilgili olan hususlar var. Tabii, yargıda görülmekte olan davalar var, soruşturması devam eden birtakım isimler de burada zikredilerek ifade edildi. Tabii, Anayasa’nın 138’inci maddesi gereğince yargıda devam eden, soruşturması, kovuşturması devam eden bu hususlarla ilgili soru sorulamayacağı ve bu yönde cevap verilemeyeceği yönünde bir Anayasa hükmümüz de var. Tabii, bu sınırları da zorlayarak tüm açıklığıyla diğer sorduğunuz konuları da gruplandırmaya çalıştım, sürem elverdiği müddetçe açıklık getirmeye çalışacağım.

Tabii, öncelikle, Sayın Bülbül ilk sözü almıştı sabahleyin -ondan sonra da diğer milletvekili arkadaşlarımız- özellikle, Türkiye’nin Hukukun Üstünlüğü Endeksi’nde çok geri sıralarda olduğunu, hatta dünyanın en kötü ülkelerinden biri olduğunu ifade etmişti; bunu bir kere kabul etmek mümkün değil yani bu, Türkiye’ye bir haksızlık, bizim devletimize haksızlık, yargımıza haksızlık. Bunun böyle olmadığını bir kere öncelikle ifade ediyorum çünkü bahsettiğiniz endekslerin nasıl hazırlandığı, hangi kriterlere göre hazırlandığı ve kimler tarafından hazırlandığı da tartışmalı. Bu endekslerin bir kere tarafı olduğunu açıklıkla ifade etmek istiyorum ve objektif kriterlere de hiç dayanmadığını ifade etmek istiyorum çünkü listeye baktığımız zaman, özellikle, Türkiye’nin önünde gösterilen ülkelerde,

birakın hukuku, bırakın yargıyı, demokrasi yok bir kere, bir kere serbest seçimler yok. Yani Türkiye’yi o ülkelerin gerisinde göstermenin Türkiye’ye büyük bir haksızlık olacağına inanıyorum. Eleştirelim, eksiklikleri ortaya koyalım ama Türkiye’nin de özellikle hukukun üstünlüğünde Zambiya’dan geri olduğunu söylemek de yani bir kere kabul edilebilir bir şey değil. Ruanda’dan geri olduğumuzu söylemenin, Gana’dan yani adı bile belli olmayan, adı sanı duyulmamış ülkelere Türkiye’yi daha geride göstermenin bir kasıt olduğunu ifade etmek istiyorum. Türkiye Angola’dan geri olabilir mi? Mümkün değil. Yani dolayısıyla değerli milletvekillerimiz, burada, bir kere bir ülkede hukuk olabilmesi için demokrasi olması lazım; dünyada en yüksek katılımı serbest seçimleri gerçekleştiren ülke Türkiye. Dolayısıyla Türkiye’nin yargısı, evet, eksiklikleriyle, fazlasıyla, darbe dönemlerini yaşamış... 24 bin hâkim ve savcımız var; gece gündüz çalışan hâkim ve savcılarımız var, dosyaları evlerine götürüp okuyan savcılarımız ve hâkimlerimiz var. Tabii ki bu 24 bin kişinin içerisinde görevini eksik yapan, yanlış yapan ve bu anlamda soruşturmaya tabi tutulan... Zaten Hâkimler ve Savcılar Kurulumuzun Teftiş Kurulu, Adalet Bakanlığının teftiş kurulları bunun için var. Dolayısıyla birtakım yanlış kararlar üzerinden tüm yargıyı töhmet altında bırakmanın ve Türk yargısını özellikle bahsettiğim bazı ülkelerin de altında göstermenin büyük bir haksızlık olduğunu ve bu endekslere güvenilmemesi gerektiğini -yani hukuka güvenelim, yargıya güvenelim, adalete güvenelim ama- bu hukuka güven endekslerinin kendisinin başlı başına bir sorun olduğunu da ifade etmek istiyorum.

Tabii, Sayın Bülbül, yine, basın hürriyetinden ve bazı arkadaşlarımız da düşünce ve ifade özgürlüğünün ülkemizde kısıtlandığından bahsettiler. Yani özellikle Anayasa’mızda da ifadesini bulduğu gibi, herkes düşünce ve kanaatini her türlü yolla açıklamakta serbesttir, biz buna sonuna kadar tarafız. Tabii ki gerek Anayasa’mızın 26’ncı maddesinde gerek Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 10 ve 11’inci maddelerinde gerekse Birleşmiş Milletler Siyasi ve Medeni Haklar Uluslararası Sözleşmesi’nin 19’uncü maddelerinde bunun da bir sınırının olduğu çizilmiştir. Tabii, suç işlenmesi, millî güvenlik, kamu güvenliği; bütün hukuk devletlerinde bu sınırlar ortadadır ama biz düşünce ve ifade özgürlüğünün kapsamını genişleten mevzuat düzenlemeleri yapmaya çalıştık. Hatta biz basın hürriyeti anlamında Anayasa’da 2004 yılında yaptığımız değişiklikle basın araçlarının müsadere edilemeyeceğinden tutun da birçok yasal düzenlemeyi ve bunun paralelinde kanun düzenlemeleri gerçekleştirdik.

Yine, düşünce ve ifade özgürlüğünü genişleten Türk Ceza Kanunu’nun 218’inci maddesinde yaptığımız değişiklikle, gazetecilerimiz için haber sınırını aşmayan düşünce açıklamalarının suç oluşturmayacağını ifade ettik.

Yine, TCK 301’de 2008 yılında yaptığımız değişiklikle eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamalarının suç oluşturmayacağını ifade ettik. O maddeler yargı huzurunda uygulanırken o cümleler olmadığı için birtakım sorunlar çıkmıştı ve o cümleler oralara eklendiğinde o sorunların tekrarlanmadığını ve aza indirildiğini görüyoruz.

Yine, Terörle Mücadele Kanunu’nda eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamalarının suç olmayacağına yönelik düzenlemeyi daha yeni yaptık, 2019 yılında; ben de o dönemde Parlatmentodaydım, Süleyman Bey’le beraber aynı komisyonda uzun yıllar görev yaptık.

Yine, birinci yargı paketiyle 2019’da TMK 7’de yaptığımız değişiklik doğrultusunda, sonrasında yine CMK 286’ya ayrıca bu suçlar bakımından temyiz yolunu açtık yani burada hak arama yolu istinafta bitiyordu ve temyiz yolu da açılmış oldu.

Tabii ki “‘Tweet’ atan tutuklanıyor.” şeklinde burada ifadeler kullanıldı. Burada “tweet” atmak suç değildir değerli milletvekillerimiz ama atılan “tweet” bir suç teşkil ediyorsa bu elbette ki yargının konusu olur. Bu, bütün dünyada, bütün demokratik ülkelerde böyledir. Gerçek hayatta eğer bir şey suça yani bir kişiye gerçek hayatta hakaret ediyorsak bunu sanal ortamda da yaptığımız zaman aynı yaptırımla

karşı karşıya kalmak mümkün. Tabii ki düşünce ve ifade özgürlüğü konusunda, özellikle temel haklar söz konusu olduğunda, bu anlamda temel hak ve özgürlüklerin geniş anlamıyla kullanılması noktasında da biz taraftarız yargımız kararlarımızı verirken.

Tabii, Sezai Bey özellikle şunu söyledi, bunu da kabul edemiyoruz: Adalet sermayenin penceresinden baktığımızı, namlunun penceresinden baktığımızı ifade etti yani bu cümleler bizim için çok doğru cümleler değil. Biz adalet hukukun üstünlüğü penceresinden bakarız. Biz adalet milletimizin penceresinden bakarız. Yirmi bir yıldan bu yana da hep böyle baktık, böyle baktığımız için de hep milletimizin desteğini almayı başardık. Eğer bahsettiğiniz anlamda baksaydık biz adalet, yirmi bir yıldan bu yana milletin önüne konulan 17 sandıkta 1'inci çıkmamız; bazılarında, çoğunda da açık ara 1'inci çıkmamız mümkün değildi.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) – Seçim bu ya!

ADALET BAKANİ YILMAZ TUNÇ - Elbette ki bu seçim tek başına ölçü değil ancak adaletle bakışla ilgili, özellikle adaletle güvenin en üst noktalara çıkarılmasıyla ilgili çok önemli yargı reformu strateji belgeleri, insan hakları eylem planları kapsamında ortaya konulan hedefler doğrultusunda hem yasama Meclisimizde... Özellikle Türkiye Büyük Millet Meclisinde tüm partilerimize teşekkür ediyoruz; çok sayıda mevzuat düzenlemesi, mevzuat iyileştirmesi yaptık. Bizim şu geçtiğimiz yirmi bir yıl içerisinde temel kanunlarımızın tamamı, hepsi yenilendi. Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Borçlar Kanunu, Ticaret Kanunu, bunlar yüzlerce maddeden oluşan kanunlar, çoğu da uzlaşmayla geçti. Muhalefetin de destekleriyle, yoksa 1.600 maddelik Ticaret Kanunu'nun geçmesi tek başına iktidar partisinin yapabileceği bir şey değildi. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndan tutun da bütün temel kanunlar... Bir tek İcra ve İflas Kanunu'muz kaldı, onunla ilgili çalışmalar da devam ediyor.

Tabii, sabahki açılış konuşmamda bütçeyi sunarken ifade etmiştim. Çok sayıda sessiz devrim sayılabilecek Anayasa değişikliklerine de imza attık ve bunları da milletimiz onayladı. Özellikle Anayasa'mızda yargı birliğinin sağlanması, askerî yargının kaldırılması, devlet güvenlik mahkemelerinin kaldırılması, Anayasa'nın geçici 15'inci maddesinde darbecilerin yargılanamayacağına yönelik maddenin kaldırılması, daha düne kadar bizim Anayasa'mızda "sıkıyönetim" diye bir madde vardı, bunların kaldırılması, işte tartışılan bireysel başvuru hakkı, kişisel verilerin korunması, Kamu Denetçiliğinin kurulmasına varıncaya kadar çok önemli anayasal değişiklikler, kadın hakları, çocukların korunması, tüm bunlar son zamanda Anayasa'mıza giren hususlar. Tabii ki diyoruz ki Anayasa'mız bir darbe anayasası, bu darbe anayasasında, özellikle, çok sayıda, madde sayısından fazla değişiklik yapılmasının Anayasa'daki yeknesaklığı bozduğunu ve bugün tartışmalara neden olduğunu da hep ifade ediyoruz.

Biraz sonra geleceğim Can Atalay'la ilgili söylediğiniz hususlara. Tabii, burada, özellikle, "Anayasa Mahkememiz ile Yargıtayımız arasındaki görüş farkı" şeklindeki konuşmam hep eleştirildi, biraz sonra diğer hususları da tükettikten sonra asıl o konuya tekrar geri döneceğim. Anayasa'mız özellikle artık yamalı bohça olarak... Bunu herkes kabul ediyor aslında, hepimiz kabul ediyoruz, bütün partiler; yeni, demokratik, sivil, kuşatıcı bir anayasaya sahip olmamız gerektiğinde mutabıkız ama tabii, içeriğine geldiğimiz zaman, bu noktada, her partinin kendi birtakım ideolojik görüşleri var. Bu anlamda da bu görüşlerle ilgili olarak da Anayasa'mızın değişmez maddeleri tabii ki bizim kırmızı çizgimizdir, bunun dışındaki her şey elbette ki tartışılabilir.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin demokratik bir sistem olmadığını ifade etmek, bir kere, doğru değil; halkın doğrudan doğruya yürütmeyi belirlediği ve cumhuriyeti güçlendiren, demokrasiyi güçlendiren bir sistemdir Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi.

MURAT EMİR (Ankara) – Ama denetleyemediği Sayın Bakan.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Tabii, beş yıllık bir uygulama dönemini geride bıraktık, en uzun süren yasama dönemini geçirdik, 6 yasama yılına uzadı. Yani parlamenter sistemin en sorunlu ve en eleştirilen yönü neydi? Kısa süren hükümetler, kısa süren yasama dönemleri, bir buçuk yılda bir değişen hükümetler ve bu istikrarsızlık nedeniyle de ortaya çıkan siyasi krizler, hükümet boşlukları, siyasetçiye güvenin azalması ve bunun yol açtığı ekonomik sıkıntılar, bunun yol açtığı siyasetçiye güven azaldığında da vesayetçi anlayışın yeşermesi, on yılda bir muhtıraya, on yılda bir darbeye yol açan, demokrasimizin ve cumhuriyetimizin kesintiye uğradığı o parlamenter sistemin sıkıntılarını... Burada, tabii, tartışma konumuz değil. Buna da milletimiz karar verdi. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde de özellikle demokrasinin ön şartı dediğimiz yasama, yürütme, yargı keskin bir şekilde birbirinden ayrı. Evet, bizler Parlamentoda bütçe dışında aranıza katılmıyoruz ama Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemindeki denetim mekanizmaları ile o geçtiğimiz, savunduğunuz parlamenter sistemdeki denetim mekanizmaları arasındaki farka baktığımız zaman, aslında Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde denetim daha fazla. Parlamenter sistemde Cumhurbaşkanının hiçbir işlemi yargıya götürülemezken -vatana ihanet dışında- bu sistemde Cumhurbaşkanının aldığı bütün kararlar, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, yürütmeye ilişkin bütün işlemleri yargı denetimine tabi.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Bir tane örnek var mı, bir tane örnek?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği Cumhurbaşkanlığı kararnameleri var, yani, yine, Danıştayın iptal ettiği yürütmeye ilişkin birçok yönetmelik var, idari kararlar var. Dolayısıyla bunlar çok sayıda var yani bir tane değil, çok sayıda örnek verebiliriz. Dolayısıyla, tabii, tartışmayı da bu alana çekmek de istemiyorum. Tabii, konuşulduğu için bunların da cevapsız kalmasını da istemiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben konuşmalara müdahale etmiyorum ancak anayasal ve yasal boyutları dışında Sayın Bakanım, dolayısıyla buyurun lütfen, siz konulara yaklaşabilirsiniz.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Evet, tabii, Meclisin, işte, bütçe gibi, diğer, yazılı soru ve soruşturma önergeleri, eski sistemde ne varsa burada da var. Yalnız, tabii, bir güvenoyu yok, güvenoyunu da sandıkta doğrudan doğruya millet veriyor.

Şimdi, değerli milletvekillerimiz, tabii, Sayın Poyraz sabahki toplantıda vardı ve İsa Mesih Bey de aynı konulara değindi. Yargıda nitelik ve nicelik sorunu. Evet, yargımızın iş yükü ağır, sabahtan bunun sebeplerini de sizlere ifade ettim; dosya sayımız fazla, nüfusumuz artıyor, göç hareketleri, teknolojinin gelişmesi, ticaretin yoğunlaşması ve birçok yeni suç tipinin ortaya çıkması elbette ki yargıdaki iş yükünü de her geçen gün artırıyor ama bu iş yükünü özellikle karşılayabilmek için neler yapıyoruz, bunu da sabahtan sizlere ifade etmiştim. 9 bin hâkim ve savcımız vardı, bugün 24 bin hâkim ve savcımız var. Hâlâ sayı olarak Avrupa ortalamasının altındayız nüfus başına düşen hâkim olarak yani biraz daha yeni hâkim, savcının sistemimize katılması gerekiyor.

Tabii, bu anlamda hukuk fakülteleri çok tartışıldı, o bahsedilen dekanları hukukçu olmayan hukuk fakültelerinin çoğu henüz daha faaliyete geçmemiş olan, öğrenci kabul etmeyen hukuk fakülteleri ama öğrenci kabul edenlerin içerisinde de akademisyen noktasında yetersiz olduklarını elbette ki kabul ediyoruz. Bu anlamda yeni hukuk fakültelerinin açılmaması konusunda da kararlıyız. Hukuk fakültesi kontenjanları, ilk 190 bine girenler hukuk fakültesine girebiliyordu, bunu 120 bine düşürdük, bu anlamdaki kararlılığımız devam ediyor. Özellikle hukuk fakültelerinde, sonradan açılan hukuk fakültelerinde eğitim kalitesinin giderek artması gerekiyor; bugünkü doktor öğretim üyelerinin

önümüzdeki dört, beş senede doçent olması, doçentlerin profesör olmasıyla birlikte, mevcut yenilerinin açılmamasıyla beraber hukuk fakültelerindeki kalitenin de önümüzdeki yıllar boyunca artacağına inanıyoruz.

Tabii, özellikle hukuk mesleklerine giriş sınavını önemsiyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisimizin 27'nci Yasama Döneminde yasalaştırdığı çok önemli bir düzenleme. Hukuk mesleklerine giriş sınavı 2024'ten itibaren uygulanacak ve ilk sınavı yapacağız, ÖSYM şu anda ilk sınav olduğu için bunun hazırlıklarını yapıyor. Hâkim ve savcı yardımcılığı sistemine geçiyoruz. Artık iki yıl süren hâkim, savcı aday yerine üç yıl süren hâkim ve savcı yardımcısı sistemine geçiyoruz 2024'ten itibaren. İlk sınav 23-24 Aralıkta hâkim, savcı yardımcılığı sınavı. Artık adaylık yok; hâkim, savcı yardımcılarımız önce hukuk fakültesini bitirecek, sonra hukuk mesleklerine giriş sınavını kazanacak, sonrasında da hâkim, savcı yardımcılığı sınavını kazanacak, kazandıktan sonra da Adalet Akademisinde yaklaşık bir yıl boyunca değişik zamanlarda o yardımcılık döneminde eğitim görecektir ve bu eğitimlerde de ayrıca yazılı sınavlardan geçecek, iki yıl da tecrübeli hâkim ve savcılarının yanında yardımcılık yapacak; yargısal kararlara imza atamayacak ama diğer bütün çalışmalarda hem hâkim, savcılarımıza destek olacaklar hem de uygulamayı öğrenecekler. Dolayısıyla, iki yıl süren adaylık yerine üç yıl süren hâkim ve savcı yardımcılığından sonra hâkim ve savcılarımız mesleğe kabul edildiklerinde, kürsüye çıktıklarında daha güçlü ve donanımlı olarak kürsüye çıkmış olacaklar.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Mülakat var mı Sayın Bakan?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Tabii, mülakat sistemleri... Bunlar geçmişte de çok tartışıldı. Burada, devlette özellikle liyakat sistemini önemsiyoruz; çok acı tecrübeler yaşadık bu konuda hepimizin de malumu yani bu sadece AK PARTİ dönemiyle alakalı bir husus değil, geçmiş dönemlerde de Adalet Bakanları bu mülakatlar nedeniyle hep eleştirildi yani buradan benim şimdi o isimleri burada saymama da hiç gerek yok, sizler bunları biliyorsunuz. Burada liyakat sistemi önemli. Çalışan arkadaşlarımızın özellikle mesleğe kabul edilirken mülakatlarının da liyakate göre yapılması, herhangi bir mensubiyetin hiçbir zaman göz önünde bulundurulmaması noktasındaki kararlılığımızı da sürdürüyoruz.

MURAT EMİR (Ankara) – AKP gençlik kollarını doldurdunuz Sayın Bakan, AKP gençlik kollarını doldurdunuz, hepimiz biliyoruz.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Tabii, Sayın Poyraz'ın sabahtan “Türk Ceza Kanunu’nu FETÖ’cüler yazdı.” şeklinde bir cümlesi oldu, bunu da düzeltmekte fayda var. Türk Ceza Kanunu 2003 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edilmişti o günkü hükümetimizce; tasarıydı o dönemde sistem ve rahmetli Profesör Doktor Sulhi Dönmezer Hocanın Başkanlığındaki Bilim Komisyonunun hazırladığı bir tasarı üzerinden bir çalışma yapıldı ve Adalet Komisyonumuz o dönemde kabul etti. O nedenle “Türk Ceza Kanunu’nu FETÖ’cüler yazdı.” şeklindeki bir eleştiriyi de haksız bulduğumu ifade etmek istiyorum.

Sayın Özbudun, AK PARTİ hükümetlerinin 2013 yılına kadar hukukun üstünlüğüne uygun davrandığını ve hukuk devleti ilkesini tahkim etmeye yönelik önemli çalışmalar yaptığını ve bu anlamda da teşekkürlerini iletmişti. “Ne olduysa 2013 yılından sonra oldu.” dedi. 2013'ten sonra artık, Gezi olaylarından sonra ve ondan sonraki devam eden süreçler ve 15 Temmuz hain kalkışmasının bastırılması sürecinde hukuk devletinden, hukukun üstünlüğü ilkesinden uzaklaşıldığına yönelik eleştiriler yaptı. Bu eleştirileri kabul etmemiz mümkün değil. 2013 yılında Gezi olaylarının, özellikle Taksim'de başlayan ve sonrasında şiddete dönüşen olayların daha sonra yargı konusu olduğunu ve bugünkü tartışmalara da neden olduğunu hep beraber görüyoruz. Sonraki süreçte 17-25 Aralık Emniyet

ve FETÖ darbe girişimiyle karşı karşıya kalmıştık. Sonrasında, terör olaylarının azdırılmasıyla ilgili ve ülkemizin değişik yerlerinde patlamalar, kaos ortamının oluşturulmaya çalışıldığı bir dönemi yaşadık ve sonunda da 15 Temmuz hain darbe kalkışmasıyla karşı karşıya kaldık.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – 17-25 Aralık Gezi'den önce, siz tarihleri karıştırıyorsunuz.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Gezi'den sonra, sonra ya. Geriye doğru gitmiyoruz Sezai Bey, tabii, bugün çok uzun süre çalıştığımız için... Aralık ile haziran arasında siz geriye doğru gidiyorsunuz, ben ileriye doğru gidiyorum.

Tabii, darbeye mücadele özellikle... Bir kere, darbe kalkışması duyulur duyulmaz darbecilerin soruşturulması ve yakalanması noktasındaki emir ve talimatları veren bugün eleştirdiğimiz yargımızı. Gerçekten, o gece kahramanca mücadele eden yargı mensuplarımızı, soruşturma başlatan savcılarımızı buradan tebrik etmek lazım. Geçmişte darbecilere alkış tutan, darbecilere anayasa hazırlayan hukukçular vardı. Hatta, darbecileri değil darbe mağdurlarını yargılayan yargı sistemi vardı. Artık darbe mağdurlarını savunan, darbecileri yargılayan bir yargı sistemi var. Dolayısıyla, bu yargı sistemiyle, özellikle, darbeye milletimizle beraber karşı koyan yargıyı da 15 Temmuz gecesi hep beraber görmüş olduk ve sonrasında, özellikle, darbeyi gerçekleştiren, gerek fiilî darbeye bizzat katılanlarla ilgili gerekse FETÖ'yle irtibat ve iltisaklılarla ilgili gerekli hukuk mücadelesi, Sayın Özbudun'un bahsettiği gibi, hukuk dışına çıkılarak yapılmadı. Özellikle, hem Anayasa'mız hem Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nden kaynaklanan haklarımızı kullanarak ilan edilen olağanüstü hâl çerçevesi içerisinde alınan tedbirler, karamemelerle bu süreç devam etti.

Olağanüstü hâl karamemeleriyle kamudan ihraç edilen vatandaşlarla ilgili olarak da hak arama yolları hep açık tutuldu. Olağanüstü Hâl Komisyonu kuruldu, Olağanüstü Hâl Komisyonunun kararlarına karşı da yargı yolu açıldı. Dolayısıyla, bu yargı kararları neticesinde de kamuya tekrar geriye dönenler oldu. Bizim Bakanlığımızda, özellikle Adalet Bakanlığında yargı kararları neticesinde geriye dönme kararı verilip de uygulanmayan bir kararın olmadığını da ifade etmek istiyorum. O nedenle, Sayın Özbudun, her şey hukuk çerçevesinde oldu. Hatta, şunu söyleyebiliriz: 696.526 kişiye adli işlem yapıldı bu süreçte ve 696.526 kişinin hepsi mahkûm mu oldu? Hayır. Bir kere, 350 binine kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildi, 123 bin kişi sadece mahkûm oldu, 99 bin beraat, 27.748 HAGB, 5.521 diğer kararlar. Fiilî darbe davalarına katılanlar... Mesela, diyorlar ki: "Erler mahkûm oldu." Böyle bir durum söz konusu değil. Fiilî darbe davalarında da 4.891 mahkûmiyet varken 2.870 beraat, 964 ceza verilmesine yer olmadığına dair karar verildi. Dolayısıyla, yargımız bu süreçte de kuyumcu titizliğiyle, terazisiyle her şeyi tartarak en doğru kararları vermeye çalıştı. Tabii, ilk derecenin kararları, istinaf ve temyiz süreçleri, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi süreçlerinde de devam eden yargılama süreçleri var.

Sayın Ayan, kadına karşı şiddetin önlenmesiyle ilgili eleştirilerde bulunmuştu. Biz kadına karşı şiddetin önlenmesi ve çocukların korunmasıyla ilgili olarak hassasız. Bu anlamda da kadına karşı şiddetin önlenmesiyle ilgili mevzuat düzenlemelerini geçen yasama döneminde hep beraber yapmıştık, benim Adalet Komisyonu Başkanı olarak görev yaptığım bir döneme denk gelmişti. Özellikle, kadınlara karşı işlenen kasten yaralama, kasten öldürme, eziyet, tehdit suçlarının cezalarını artırmıştık ve kadınlara karşı işlenen kasten yaralama suçlarının katalog suçlarda tutuklama sebebi olmasıyla ilgili düzenlemeleri gerçekleştirmiştik. Yıllarca tartışılan ısrarlı takip konusunu Türk Ceza Kanunu'muzda müstakil bir suç hâline getirmiştik.

Avukatlarımızın, özellikle Karabük Milletvekilimiz Cevdet Akay, Sayın Bektaş, Sayın Sibel Suiçmez... Özellikle biz avukatlarımızı önemsiyoruz, yargının kurucu unsurlarındandır savunma. İddia, savunma, hüküm; bu üç sacayağından biri olmadığı zaman yargı olmaz, yargı olmadığı zaman da

-yasama, yürütme, yargı- devlet olmaz. Dolayısıyla avukatlarımızı da devletin savunma olarak temel taşlarından görüyoruz ve Avukatlık Kanunu'nun 1'inci maddesine göre de kamu hizmeti yaptıklarımızı ve serbest savunmayı temsil ettiklerini hep beraber biliyoruz ve Türk Ceza Kanunu anlamında da avukatlarımız "yargı görevini yapan" olarak tanımlanmıştır.

Gerek avukatlık asgari ücret tarifesindeki düzenlemelerimizi, baro başkanlarımız, barolarımız bunu çok iyi biliyor ve şimdi önümüzde tabii, CMK ücretleriyle ilgili düzenleme var, hatta genç avukatlarımızı destekleyebilmek için -çünkü Ceza Muhakemesi Kanunu çerçevesi içerisinde genelde genç kardeşlerimiz görev alıyorlar- onları destekleme adına da, özellikle beraat ücretlerinin, onların hem dosyayla daha çok ilgilenilebilmelerini sağlayabilmek adına, daha çok teşvik edebilme adına da beraat ücretlerinin diğer özel sanıklara verilen vekâlet ücreti kadar olması yönünde bir düzenlemeyi yaptık "CMK'den aldığı ücreti de mahsup etmek şartıyla" dedik. Tabii, yargıda bu kararımızı yanlış anlayan uygulamalar oldu ama onları da süreç içerisinde düzelttik. Özellikle yargı harçları ve para cezalarından yüzde 2'si adli yardım ödeneğine aktarılıyordu, onu da yüzde 3'e çıkarmıştık ve yüzde 50 oranında artırdık; adli yardımı da önemsiyoruz, özellikle vatandaşlarımızın hak arama hürriyeti açısından.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, süreniz doldu. Yirmi dakika konuşana iki dakika ekliyorum, on dakika konuşana bir dakika ekliyorum; size de üç dakika ekleyeceğim.

MURAT EMİR (Ankara) – Biraz daha ekleyin, cimri olmayın Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Beş dakika yapıyorum sizinkini Sayın Bakanım ısrar üzerine.

Buyurun.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – On dakika olabilirse Sayın Başkanım, on dakika olabilir mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Beş dakikayı yapalım, olmazsa bir beş dakika daha ekleriz.

Buyurun lütfen.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Görev suçlarında da avukatlarımızın özellikle temyiz yolunu açtık, orada da birçok mağduriyetlerin önüne geçtiğimizi ifade etmek istiyorum.

Tabii, çok sayıda var, artık bunları... Özellikle Can Atalay meselesi çok merak ediliyor. Yani hep Adalet Bakanını sıkıştırıyorsunuz burada; benim sağ tarafımda Anayasa Mahkemesi var, sol tarafımda Yargıtay ve Danıştay var dolayısıyla biz aradayız.

MURAT EMİR (Ankara) – HSK'nin Başkanı olduğunuz için Sayın Bakan.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Tavır koyun istiyoruz.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – "Yargı bağımsız." diyorsunuz ama bana diyorsunuz ki "Anayasa Mahkemesi ya da Yargıtaya müdahale et." şeklinde bir...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Ama siz müdahil oldunuz.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – "Müdahil" şöyle...

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Anayasa Mahkemesinin kararlarına riayet edin.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Sadece doğruyu söyleyin, müdahale etmeyin; sadece doğruyu söyleyin yeter.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Arkadaşlar, gazeteciler bana “Nedir bu karar, ne olacak?” diye sorduklarında ben şunu söyledim: Yargıtay şu kararı verdi, şu gerekçeyle, kendi düşüncesi bu dedim; Anayasa Mahkemesi de bu kararı verdi, şu gerekçeyle dedim. Yani burada Anayasa Mahkemesi kararı şöyledir, Yargıtayınki böyledir şeklinde bir değerlendirmede bulunmadım.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Biri doğru Sayın Bakan.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Hiç öyle anlaşılmadı.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Anayasa çok açık.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Aslında vatandaşlarımızın anlayabileceği şekliyle konuyu şöyle özetlemek lazım. Tabii, Sayın Özbudun, anayasa profesörü yani Anayasa’nın 83’üncü maddesini tabii, bizden çok daha iyi biliyor ama okurken 83’ün sadece tek cümlesini okuyor, aşağıdaki fıkraları okumaktan kaçınıyor nedense, tabii genelde diğer arkadaşlarımız da öyle.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) – Yo, kaçınmadım. Eğer izin verirseniz bu konuyu etraflıca anlatırım.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Buradaki tartışma şu değerli arkadaşlar, Anayasa’nın... Hatta şöyle diyebiliriz: Anayasal düzene karşı işlenen suçlar. Şöyle de diyebiliriz: Terör suçları seçimden önce işlenmiş ise dokunulmazlık kapsamında mıdır değil midir? Tartışma bu.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Sayın Bakanım, onu Anayasa Mahkemesi tartışır, siz 153’e ne diyorsunuz?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – 153, 154’ü söyleyin.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Tabii. Şimdi siz işin esasına da giriyorsunuz. Yani sadece Anayasa Mahkemesi kararına uyulup uyulmamasıyla ilgili tartışma yapmıyorsunuz.

Şimdi, Yargıtay şunu diyor: Anayasa’nın 83’üncü maddesinde, ikinci fıkranın başı: “Seçimden önce veya sonra...”

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Sayın Bakan, velev ki yanlış karar vermiş olsun, Anayasa Mahkemesi yanlış karar vermiş olsun...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bir saniye, görüşlerini...

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – ...bir suç işlediği ileri sürülen bir milletvekili, Meclisin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz.” Siz burada nokta koyuyorsunuz, devam etmiyorsunuz. Orada devam ettiğiniz zaman ne diyor? “İki tane istisna var.” diyor. “Ağır cezayı gerektiren suçüstü hâli dokunulmazlık kapsamında değildir.” diyor. Bir de “Seçimden önce soruşturmasına başlanılmış olmak kaydıyla Anayasanın 14 üncü maddesindeki durumlar bu hükmün dışındadır.” diyor. Tabii, Yargıtay diyor ki: “Anayasa’nın...”

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Bakanım, Anayasa Mahkemesinin yerine geçiyorsunuz.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Şimdi, ben onu da...

MURAT EMİR (Ankara) – O tartışmalar yapıldı.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Yapıldı.

Şimdi, ben Yargıtayın ne dediğini söylüyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Anayasa Mahkemesinin resmî kararları...

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Arkadaşlar, ben sizi sabahtan beri dinledim. Şimdi...

MURAT EMİR (Ankara) – Siz görüşünüzü söyleyin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

MURAT EMİR (Ankara) – Siz görüşünüzü söyleyin, biz biliyoruz bunları.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Tamam, ben görüşümü biraz sonra söyleyeceğim.

MURAT EMİR (Ankara) – Görüşünüzü söyleyin Sayın Bakan.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Söyleyeceğim.

MURAT EMİR (Ankara) – Siz görüşünüzü söyleyin, biz biliyoruz bunları.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Söyleyeceğim.

MURAT EMİR (Ankara) – Ama biraz sonra süreniz bitecek.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Emir, değerli arkadaşlar, bakın, sonra benden süre uzatımı istiyorsunuz, lütfen...

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Şimdi, Anayasa'nın 14'üncü maddesindeki durumlar nedir?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Dinleyemiyoruz ki.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Burada şimdi bir hukuki tartışma çıktı.

Değerli arkadaşlarım, sükûneti sağlarsak herkes dinleyecek.

Sayın Bakanım, buyurun.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Anayasa'nın 14'üncü maddesini açtığımız zaman “Temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılamaması”yla ilgili madde. “Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak biçiminde temel hak ve özgürlükler kullanılamaz.” ancak “Bu durumlara ilişkin yaptırımlar kanunla düzenlenir.” diyor. Tabii, Yargıtay diyor ki: “Burada bir belirsizlik yoktur, kanunla düzenlenmiştir, devletin güvenliğine ilişkin suçlar aynı şekilde bir başlık hâlinde Türk Ceza Kanunu'nda ve Terörle Mücadele Kanunu'nda belirlidir. Burada belirlilik ilkesi bakımından bir sorun yoktur ve bugüne kadar çok uyguladık ve içtihatlarımız da bu yönde.” Ve bu yönde soruşturması devam eden çok sayıda HDP milletvekili kesin hüküm nedeniyle okundu ve hiç kimse karşılığında bir söz bile almamıştı. O dönemleri, o içtihatları hep beraber yaşamıştık.

Şimdi, Anayasa Mahkemesi de şunu söylüyor, diyor ki: “Anayasa'nın 14'üncü maddesi belirli değildir. Belirli olmadığı için 83/2 son gereğince Anayasa'nın 14'üncü maddesine yollama yaptığımız zaman orada suçların tek tek sayılması gerektiğini söylüyor.” Şimdi, burada ben şunu söyledim: “Anayasa 83 ve 14'ün uygulanması bakımından Anayasa Mahkemesi ile Yargıtay arasında bir görüş farkı var.” dedim. Yani burada bir görüş farkı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MURAT EMİR (Ankara) – Görüş farkı yok, Anayasa Mahkemesini saymama var.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Var, var.

MURAT EMİR (Ankara) – 153'ü okuyun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Yorum yapmayın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Toparlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir müsaade edin.

Mikrofonunuz kapandı beş dakika verdiğimiz için.

Şimdi ilave beş dakika daha vereceğiz ancak bu tartışma tabii, çok derin bir tartışma. Yani yaklaşık on beş yirmi gündür Türkiye'nin gündeminde. Dolayısıyla beş dakika daha ilave vereceğim. Lütfen sözlerinizi toparlarsınız sonra da oylamaya geçeceğiz.

Buyurun lütfen.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Sayın Başkanım, tabii, Anayasa Mahkemesinin görevleri belli, Yargıtayımızın da görevleri belli.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Sayın Bakanım, 153'ü okur musunuz, 153'ü, orayı değil.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – İki de yüksek mahkememiz, Anayasa bunu diyor yani biri alçak, biri yüksek mahkeme değil. “Yüksek Mahkemeler” kısmında sayılmış.

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Şimdi, değerli arkadaşlar, yani “Yüksek Mahkemeler” diye bir başlık var Anayasa'da. Yüksek Mahkemeler...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Ama 153 ne diyor?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – 154 ne diyor? 154'te şunu diyor... Süleyman Bey, siz 154'ü...

Şimdi, 153, evet, Anayasa Mahkemesi kararları herkesi bağlar. 154'te ne diyor? Bunu niye okumuyorsun? 154'te de diyor ki: “Adliye mahkemelerince verilen kararların son inceleme mercii Yargıtaydır.” Dolayısıyla burada biz tabii, değerli arkadaşlar, burada tabii ki...

CUMHUR UZUN (Muğla) – Sayın Bakanım, her ikisinin üzerinde de Anayasa var. Dolayısıyla Anayasa ne diyor, ona bakmak lazım Sayın Bakanım.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Şimdi, değerli arkadaşlar, burada ortaya çıkan sorunun sebebi nedir biliyor musunuz? 1982 Anayasası, Anayasa Mahkemesine üç görev veriyor: Soyut ve somut norm denetimiyle kanunların, kanun hükmünde karamamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün denetlenmesi; siyasi parti kapatma davaları; bir de Yüce Divan. Üç görevi vardı. Biz 1982 Anayasası'ndaki bu görevleri haiz bir Anayasa Mahkemesine 2010 yılında yeni bir görev daha yükledik. O da nedir? Bireysel başvuru hakkının tanınması. Vatandaşlarımızın hak arama özgürlüğü açısından çok önemli ve bunu biz getirdik ve bundan da geri adım atmayacağımızı da hep söyledik, söylemeye de devam ediyoruz. Tabii, bireysel başvuru hakkını getirdikten sonra orada bireysel başvurunun aslında kanun koyucu ileride bir yetki tartışmasına neden olacağını öngörerek Anayasa'nın 148'inci maddesinin dördüncü fıkrasına bir hüküm koydu, o da “Bireysel başvuru yolunda, kanun yolunda incelenmesi gereken hususlar incelenemez.” diyerek aslında ileride bir yetki tartışmasının çıkmamasını amaçladı. Sonrasında, bireysel başvurunun esas ve usullerinin kanunla belirleneceğini yazdık Anayasa'mıza ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluş Kanunu'nda da 49 ve 50'nci maddelerinde de bireysel başvuruyla ilgili düzenlemeler yaptık. Bireysel başvuru, Anayasa Mahkemesi Kanunu'nun 50'nci maddesinde, orada mahkeme karardan kaynaklanan bir hak ihlali durumunda yeniden yargılama usulüyle ilgili bir usul ihdas edildi.

Bir de Ceza Muhakemesi Kanunu’muzda, 311 ve devamı maddelerinde yargılamanın yenilenmesi var. Şimdi, Anayasa Mahkemesi diyor ki: “Yargılamanın yenilenmesi ile yeniden yargılama farklı şeyler.” Tabii, biz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin ihlal kararlarını yargılamanın yenilenmesi yaptık, saydık, 311’inci maddenin son fıkrasına koyduk ama Anayasa Mahkemesi kararlarını yargılamanın yenilenmesi sebebi saymadık.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Hak ihlali var, hak ihlali var; mecburen yapacaksınız.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Hak ihlali durumunda, hak ihlalini kaldıracak, yeniden yargılama. Dolayısıyla burada -adliye mahkemelerinin- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bakımından adliye mahkemelerine, Yargıtaya, istinafa, ilk dereceye bir takdir yetkisi verilirken Anayasa Mahkemesine böyle bir takdir yetkisinin verilmediğini söylüyor Anayasa Mahkemesi, ben diyor...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Teknik olarak ikisi aynı mı?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Evet, siz, tabii ki... Yani bunun lehinde, aleyhinde görüşler vardır.

Tüm bunlar özellikle Anayasa’ımızda yerini sonradan alan ve Anayasa Mahkememizin yapısı itibarıyla da... Özellikle bireysel başvuru noktasındaki başvurular genelde hukuk alanında. Özellikle maddi gerçeğin ortaya çıkıp çıkmadığıyla ilgili tartışmalar, bir konunun suç olup olmadığıyla ilgili tartışmalar hep bireysel başvuru konusu ediliyor ve orada da özellikle Anayasa Mahkememizin yapısı itibarıyla, bölümlerin yapısı itibarıyla baktığımız zaman sadece bugünün meselesi değil, bundan sonra da bu tür problemlerin ortaya çıkacağı açık. Dolayısıyla biz sadece evet, bugünkü problemi konuşur, çözeriz, gerekirse uzlaşabilirsek kanun değişikliği yaparız yani Türkiye Büyük Millet Meclisinin takdirinde olan hususlar. Türkiye Büyük Millet Meclisinin çözemeyeceği hiçbir şey yoktur arkadaşlar. Dolayısıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi bizim her zaman başvurabileceğimiz bir yerdir. Dolayısıyla eğer kanunlarımızda yorum farkı nedeniyle birtakım tartışmalar ortaya çıkıyorsa bu yorum farklarını ortadan kaldıracak... Bakın, ben burada “Yargıtay ya da Anayasa haklı.” diyerek söylemiyorum, bu tartışmalara, bu yetki tartışmalarına sebep olmayacak şekilde bu maddeleri netleştirmek elbette ki Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – 153 ne Sayın Bakanım?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi oylamaya geçeceğim.

Sayın Bakanım, teşekkür için bir dakika veriyorum.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Sayın Bakanım, üzerine yemin ettik, bu Anayasa, üzerine yemin ettiğimiz Anayasa ve açık hükümle tespit etmiş durumda. Sizden, bir hukuk insanı olarak yemin ettiğimiz Anayasa’da ne yazdığını sizin ağızımızdan duymak istiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Son sözlerinizi alalım Sayın Bakanım.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; tabii, özellikle, cezaevlerindeki durumlar, çocuklarımızın cezaevlerindeki eğitim durumu... Burada çok sayıda soru var ve bunları inşallah sizlere yazılı olarak cevaplandıracağız.

Ben bugünkü görüşmelere katılan, görüşlerini ifade eden çok değerli Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerimize ve Komisyon üyesi olmayan ve görüşleriyle katkı sağlayan çok kıymetli milletvekillerimize huzurlarınızda çok çok teşekkür ediyorum. Her türlü görüş ve düşünceleriniz için Bakanlığımızın kapılarının bütün siyasi partilerimize açık olduğunu ifade etmek istiyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Başkanım, Serap Hocamızın ismini kullanarak sataşma yapıyor.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, buyurun.

III. AÇIKLAMALAR (Devam)

7.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerindeki görüşmelerin soru-cevap bölümünde Bakanın yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan, şimdi bir Nasrettin Hoca fıkrası var. 2 kişi geliyorlar, aralarında bir sorun olmuş, biri anlatıyor “Sen haklısın.” diyor, öbürü anlatıyor, öbürüne de “Haklısın.” diyor, biri de oradan duyuyor “Ya, Hoca olur mu, ikisi de haklı olur mu? diyor, Hoca da diyor ki ona “Sen de haklısın.”

Şimdi, siz hiçbir şey söylemediniz, var olan bir sorunun çözülmesine ilişkin bir şey koymadınız ortaya. İki tarafın da gerekçelerini söylüyorsunuz, bunlar kamuoyunda var zaten; yapmayın, böyle olmaz ama. Bu, gayriciddi bir yaklaşım. Ben açıkçası gerçekten yakıştıramadım bunu, bunu söylemek istiyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ya, gayriciddi niye olsun?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Adalet Bakanlığı (Devam)

b) Kişisel Verileri Koruma Kurumu (Devam)

c) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu (Devam)

ç) Türkiye Adalet Akademisi (Devam)

d) Hâkimler ve Savcılar Kurulu (Devam)

e) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (Devam)

f) Anayasa Mahkemesi (Devam)

g) Yargıtay (Devam)

ğ) Danıştay (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, böylece, gündemimizdeki kurum bütçeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi oylamalara geçiyoruz.

Sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutacağım.

Adalet Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Başkanlığımıza 4 adet önerge ulaşmıştır, önergeleri okutup işleme alacağım.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, oylamalara başladık. Lütfen oylamalar tamamlandıktan sonra Sayın Bakana tebriklerinizi ve görüşlerinizi iletin.

İlk önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ADALET BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
1	8.68	01	05.04	10.000.000.000

Gülcan Kaçmaz Sayyığıt

Sezai Temelli

Heval Bozdağ

Van

Muş

Ağrı

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Gerekçe...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Ülkede yaşanan yüksek enflasyon oranlarıyla birlikte derinleşerek artan ekonomik kriz ve yoksulluğun yansıdığı alanlardan biri de cezaevleridir. Ancak mahpusların en temel hakkı ve ihtiyacı olan su, elektrik, gıda, hijyen, bebek bezi, iletişim gibi giderler ise mahkûmlardan ve ailelerinden tahsil edilmektedir.

Çalışma hakkı olmayan ve çoğunluğu hâlihazırda yoksul olan mahpuslardan ya da ailelerinden iâşe ve elektrik bedelleri talep edilmektedir. Çok sayıda mahpus ailesi cezaevi iâşe bedellerinin ödenmesi için haklarında çıkarılan icra emirleriyle uğraşmakta, çoğu kez artık kamu borcuna dönüşen bu meblağları ödeyememektedir.

HEDEP olarak, bu sorunun giderilerek sosyal devlet anlayışına uygun olarak cezaevlerinin iâşe bedelleri ile elektrik bedellerinin kamu tarafından karşılanması için Adalet Bakanlığı bütçesinin artırılmasını öneriyoruz.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlarım, tebrik eden milletvekilleri; şu an Komisyon üyelerimiz görevlerini icra ediyorlar, bütçeyi onaylayacaklar. Bu bütçe burada onaylanmadan Genel Kurula gelemesin, Adalet Bakanlığı on iki saattir milletvekillerimizle beraber üzerinde çalışıyor. Lütfen... Önergelerin gerekçelerini milletvekilleri duymadan karar veremezler.

Değerli milletvekilleri, HEDEP Grubunun önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) – Duydular mı Sayın Başkan? (AK PARTİ milletvekillerinden “Duyduk.” sesleri)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Duydular.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Vallaha duymadılar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – HEDEP Grubunun önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ADALET BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
1	8.67	01	03.05	5.000.000.000
1	8.32	01	03.05	5.000.000.000

Gülcan Kaçmaz Sayyığıt

Sezai Temelli

Heval Bozdağ

Van

Muş

Ağrı

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, şu uğultuyu lütfen bir keselim, istirahat ediyorum sizden. Önergelere geldik, şurada 4 tane önerge kaldı, ondan sonra bitiyor. Lütfen değerli milletvekilleri...

Sayın Temelli, buyurun.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, önergemiz aslında sorularda da konuşmalarda da dile getirilen bir konu üzerine, bu Kürtçe yasağına ilişkin; Kürtçe kitapların, Kürtçe mektupların cezaevlerinde yasak olmasına dair, tabii, adliyelerde de Kürtçe bilen tercümanların olmamasına dair. Bu konuda bir kaynağın ayrılmasını istiyoruz, bu gerçekten büyük bir mağduriyet. Gerçi bu vesileyle şunu da söylemek istiyorum: Özellikle...

Hiç dinlemediniz bizi Sayın Bakan ya, sabahtan beri yani gerçekten hiç dinlemediniz.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ – Önergeyle ilgili...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Verdiğiniz yanıtlardan da bunu anladık, bizim hiçbir sorumuza yanıt vermediniz. Yani böyle bir şey olamaz!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli...

Değerli arkadaşlar...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Gerekçeyi konuş, önerge bize okunacak.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Açikkapı, bir saniye...

Değerli arkadaşlar, özür diliyorum, hakikaten, bakın...

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bürokrat arkadaşlar, şu uğultuyu bir keselim.

Değerli milletvekilleri, istirahat ediyorum sizden yani gerçekten sonuna geldik ve bir meramını anlatmaya çalışıyor bir grup; birbirimize olan saygı gereği sükûnetle dinleyelim; reddedersiniz, ayrı bir şey ama dinlemek de birbirimizi anlamamızın önemli bir yeridir, dinlemezsek anlayamayız değerli arkadaşlar, lütfen...

Buyurun Sayın Temelli, mikrofonunuzu açıyorum tekrar.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim.

Yani mesela, biz burada işgal meselesini Savunma Bakanlığında konuştuk, Savunma Bakanı bir dakika bile ayırmadı; Sayın Fidan'la konuştuk, ayırmadı. Siz yanıtlarınızın beş dakikasını bu kelimeye taktınız, esas yanıt vermeniz gereken hiçbir şeye yanıt vermediniz, bir de Anayasa tartışmasını başka yerden yürüttünüz.

ADALET BAKANİ YILMAZ TUNÇ – Bir dakika...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Biz burada önergemize ve cezaevleri konusunda sadece sorulara yanıt vermenizi değil, bu meseleyi çözmeyi özellikle istirahat ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ADALET BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
1	8.68	01	03.02	8.000.000.000 TL
1	8.68	02	03.05	2.000.000.000 TL

Ümit Özlale

İzmir

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özlale, buyurun lütfen.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Hemen özetleyeyim: Sunumda da söylemiştim, bu ceza ve güvenlik tedbirlerinin amaçlarından bir tanesi, hükümlülerin yeniden suç işlemesini engelleyici etkileri güçlendirmek, cezanın infazından sonraki hayatında sosyalleşmesini sağlamak, bir iş edinmesini sağlamak; kanunlara, toplumlara, kurallara saygılı bir şekilde yaşama uyumunu kolaylaştırmaktır. Şimdi baktık bütçeye, psikososyal yardım alan hükümlü ve tutuklu sayısında bir azalma öngörülüyor, 2026 yılına kadar da artmayacağı öngörülmekte. Biz bunu eksiklik olarak görüyoruz yani bu hükümlülerin psikososyal yardım desteği alması şart, meslek edinme desteği alması şart; sınavlara, eğitim imkânlarına erişmesi şart. Bunlarla ilgili, bütçede devamlı bir kesinti öngörülüyor. Bu kesintiye karşı çıkıp ilgili ödeneklerin artırılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ADALET BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A CETVELİ)

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
1	8.6	01	03.02	2.500.000.000 TL
1	8.6	02	03.05	2.500.000.000 TL

Ümit Özlale

İzmir

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özlale...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Burada yargı personelimizin kapasite inşasıyla ilgili; onlara yeni bilgi ve becerileri kazandırabilmek -biraz önce Sayın Bakan da söyledi, yargı personelinin üzerindeki iş yükü ağır- onların bilgi ve becerilerini artırmak için, bu konuda eğitim verilen personel sayısını da artırmak için bir ödenek teklif ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Önergeler bitmiştir.

Şimdi Adalet Bakanlığının bütçesini oylarınıza sunuyorum:

(Adalet Bakanlığının 2024 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Adalet Bakanlığının 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kişisel Verileri Koruma Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Kişisel Verileri Koruma Kurumunun 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Kişisel Verileri Koruma Kurumunun 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumunun 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumunun 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Türkiye Adalet Akademisinin bütçesini okutuyorum:

(Türkiye Adalet Akademisinin 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Türkiye Adalet Akademisinin 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hâkimler ve Savcılar Kurulunun bütçesini okutuyorum:

(Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Türkiye İnsan Hakları ve EŞitlik Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Türkiye İnsan Hakları ve EŞitlik Kurumunun 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Türkiye İnsan Hakları ve EŞitlik Kurumunun 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Anayasa Mahkemesinin bütçesini okutuyorum:

(Anayasa Mahkemesinin 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Anayasa Mahkemesinin 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yargıtayın bütçesini okutuyorum:

(Yargıtayın 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Yargıtayın 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Danıştayın bütçesini okutuyorum:

(Danıştayın 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Danıştayın 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, gündemimizde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun.

22 Kasım Çarşamba günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleŐimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 22.17

